

ΡΕΥΜΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΤΕΥΧΟΣ 1 • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2008 • ΤΙΜΗ €5

*«Το μέλλον δεν θα ρθεί
από μοναχό του έτσι νέτο - σκέτο...»*





BANKSY

Editorial

Το περιοδικό Ρεύμα είναι το αποτέλεσμα της ανάγκης νέων ανθρώπων της Κύπρου να επαναδιαπραγματευτούν τις διαστάσεις της σύγχρονης εποχής και να εκφράσουν μια ολόκληρη γενιά που δεν έζησε την αβεβαιότητα και τη δυστυχία του πολέμου και ούτε θέλει να τη ζήσει. Μία γενιά που κατηγορείται για τις ευκολίες που της παρέχονται ενώ ταυτόχρονα δε θεωρείται ώριμη για να συμμετάσχει στο δημόσιο διάλογο για το μέλλον της Κύπρου.

Αυτό το περιοδικό έχει τη φιλοδοξία να δημιουργήσει τις βάσεις για να εμπλουτισθεί και να ενισχυθεί ο πολιτικός διάλογος με νέες απόψεις που προέρχονται μέσα από την κοινωνία της Κύπρου,

απόψεις που μέχρι τώρα περιοριζόνταν σε προβληματισμούς και συζητήσεις στις παρέες. Για την Κοινωνία, την Παιδεία, τις Επιστήμες, τις Τέχνες, τον Πολιτισμό και την Πολιτική. Για την Κύπρο, τη Μεσόγειο, την Ευρώπη και τον Κόσμο. Νέες απόψεις και νέες ιδέες από μια γενιά που αναζητά την ειρήνη και την ευημερία για τον τόπο, που επιδιώκει τη συμμετοχή στη διαμορφούμενη ευρωπαϊκή πραγματικότητα, που στηρίζεται στην ενημέρωση, την πληροφορία, τη γνώση και την τεχνολογία· μια γενιά που ελπίζει σε ένα καλύτερο μέλλον.

Το Ρεύμα εξ ορισμού δεν μπορεί να είναι στατικό, απόλυτο και τελεσίδικο. Δεν ξεκινά για να καταλάβει ένα χώρο συγκεκριμένο ούτε κατ' ανάγκην να σταθεί απέναντι σε κάτι προϋπάρχον. Το Ρεύμα ξεκινά για να χυθεί σε μια θάλασσα ιδεών, σε ένα χώρο ανοικτού και γόνιμου διαλόγου. Σε μια εποχή

παγκοσμιοποίησης των τιμών, των ιδεών, της σύγκρουσης αλλά και της σύνθεσης. Θα ξεκινήσει για να καλύψει κάθε πεδίο διαλογισμού, θα δοκιμάσει μορφές και φόρμες, θα καλύψει κενά και θα πλημμυρίσει άγονες περιοχές του νου και της σκέψης. Μια απόπειρα και μια άσκηση νοητική που θέλουμε να κάνουμε όλοι μαζί δομικό στοιχείο της αυριανής κοινωνίας της Κύπρου.

Συντακτική Επιτροπή



Περιεχόμενα

ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ

- 8 **Συντακτική Επιτροπή**
Σε πορεία επανένωσης
- 10 **Λάκης Χριστοδούλου**
Συνέντευξη Χρίστου Στυλιανίδη
- 12 **Άριστος Δαμιανού**
Με προσήλωση σε αρχές και όραμα την επανένωση
- 14 **Δημήτρης Παπαδάκης**
Συνομιλίες και πραγματικότητες
- 16 **Συντακτική Επιτροπή**
Συνέντευξη Κύπρου Χρυσοστομίδη
- 18 **Τάκης Χατζηδημητρίου**
Συνομιλίες άλλης εποχής
- 20 **Murat Kanatli**
Η Κύπρος και το πρόβλημά της
- 22 **Λάρκος Λάρκου**
Η άλλη εγκύκλιος
- 24 **Νίκος Τριμικλιανιώτης**
Η συνταγματική πρόκληση της επανένωσης

ΡΕΥΜΑ

Τριμηνιαίο Κοινωνικοπολιτικό Περιοδικό
ΤΕΥΧΟΣ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2008
Εκδίδεται από την εταιρεία
ΑΝΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΛΤΔ
Τ.Θ. 25097, 1306, Λευκωσία
Τηλέφωνα επικοινωνίας:
99682438, 99525936

Ιστοσελίδα
www.revmatmag.com.cy
Ηλεκτρονική Διεύθυνση
info@revmatmag.com.cy

Υπεύθυνος Έκδοσης
Λάκης Χριστοδούλου

Διευθύντρια Σύνταξης
Δημήτρης Συμεωνίδης

Συντακτική Επιτροπή
Αδριανός Κυριακίδης
Νικόλας Κυριάκου
Μαρία Δρυμιώτου
Κωνσταντία Χατζησάββα
Χριστίνα Ιωακειμίδου

Φωτογραφία
Στέλιος Παπαπέτρου

F.M.W. Financial Media Way,
Αρμενίας 23B, 2003, Στρόβολος, Λευκωσία
Σχεδιασμός και καλλιτεχνική επιμέλεια:
Χριστίανα Λοϊζου

Συεργάτες Τεύχους

Άριστος Δαμιανού, Δημήτρης Παπαδάκης, Τάκης Χατζηδημητρίου, Murat Kanatli, Λάρκος Λάρκου, Νίκος Τριμικλιανιώτης, Κώστας Τσιούρτος, Δημήτρης Κωμοδρόμος, Μενέλαος Κυπριανού, Αχιλλέας Δημητριάδης, Κώστας Γουλιάμος, Farouch Rachimov, Σάβως Κτωρής, Γιάννης Παπαδάκης, Γιάννος Σωκράτους, Ρένα Γιαβρή, Ρένα Χόπλου, Ευγενία Νικηφόρου, Μάριος Επαμεινώνδας, Κυριάκος Πακουλίδης Αθηνά Καρούση, Έλμος Κονίης, Άννα Δημητρίου, Γιάννης Χατζηγεωργίου, Στέφανος Δημητριάδης, Βόρις Καραγιάννης, Χρίστος Πέτρου, Άριστος φάνης Παπάτοφης, Παντελής Παντελίδης.

Η φωτογραφία του εξωφύλλου όπως και οι άλλες φωτογραφίες του ίδιου που περιλαμβάνονται στο τεύχος, είναι από την έκθεση του Στέλιου Παπαπέτρου "Αποσπάσματα" στη Λευκωσία, τον Οκτώβριο του 2008.

Οι στίχοι στο εξώφυλλο είναι από το ποίημα του Βλαδίμηρου Μαγιακόφκι «Ξελάσπασε το μέλλον», σε μετάφραση Γιάννη Ρίτσου.

Γίνετε συνδρομητές με €15 το χρόνο ή υποστηρικτές με €25 το χρόνο

Κάρτα Συνδρομητή

Επιθυμώ να γίνω επίσης συνδρομητής του τριμηνιαίου κοινωνικοπολιτικού περιοδικού «ΡΕΥΜΑ» και παρακαλώ να μου το αποστέλλετε στην ακόλουθη διεύθυνση:

Όνοματεπώνυμο:

Διεύθυνση:

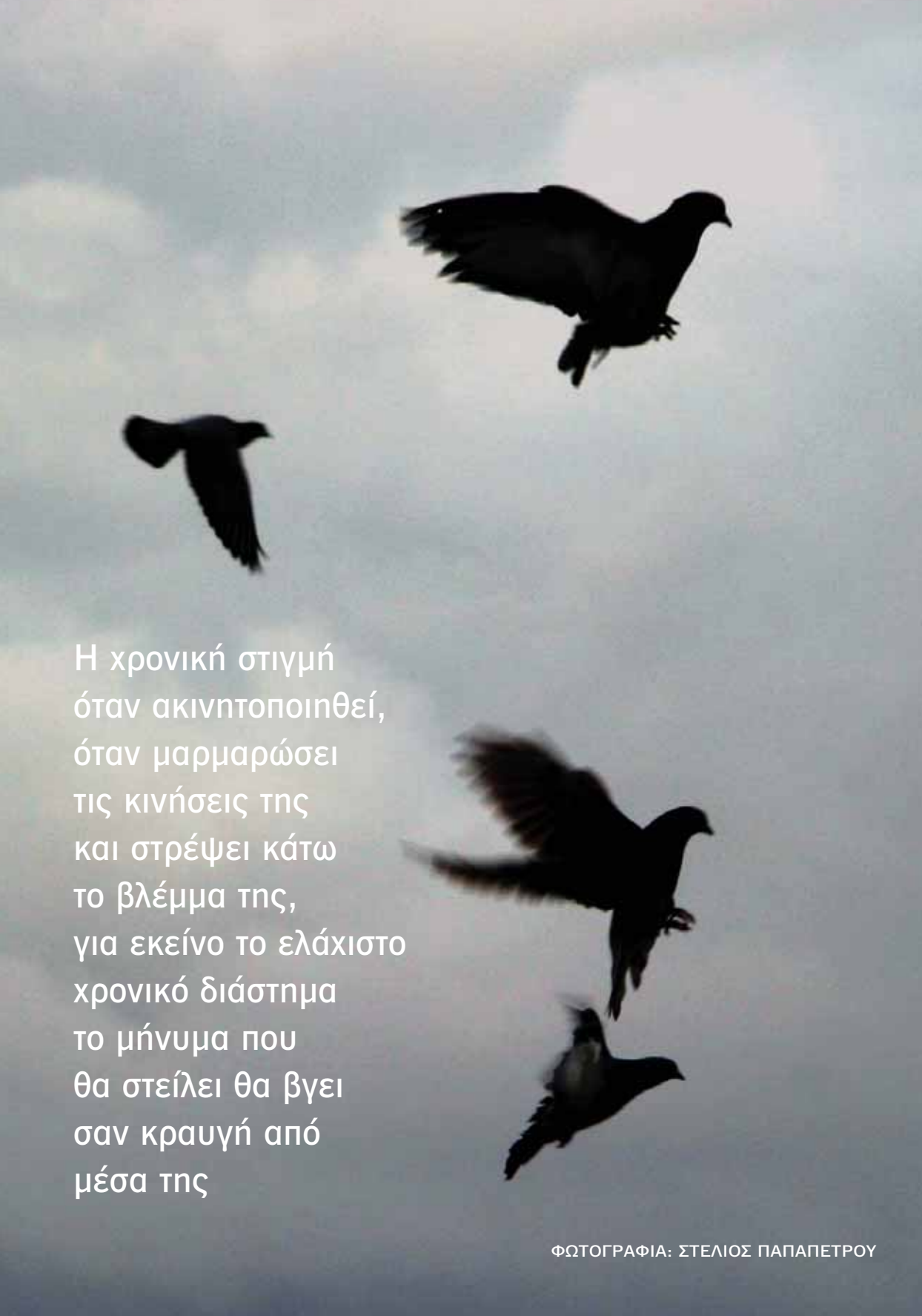
.....

Τηλέφωνο: FAX:

e mail:

Ημερομηνία:..... Υπογραφή:

Παρακαλούμε όπως με την κάρτα συνδρομητή αποστέλλετε και το αντίστοιχο ποσό (μετρητά ή επιταγή) στην εταιρεία ΑΝΑΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΛΤΔ, Τ.Θ. 25097, 1306, Λευκωσία, Τηλ. 99682438, 99525936

The image features four dark silhouettes of birds in flight against a light, cloudy sky. The birds are positioned at various heights and angles, creating a sense of movement and depth. The text is overlaid on the left side of the image.

Η χρονική στιγμή
όταν ακινητοποιηθεί,
όταν μαρμαρώσει
τις κινήσεις της
και στρέψει κάτω
το βλέμμα της,
για εκείνο το ελάχιστο
χρονικό διάστημα
το μήνυμα που
θα στείλει θα βγει
σαν κραυγή από
μέσα της

ΕΔΑΔ & ΚΥΠΡΙΑΚΟ

- 26 **Νικόλας Κυριάκου**
ΕΔΑΔ και Κυπριακό: Απο εδώ και πέρα;
- 28 **Μενέλαος Κυπριανού**
Η πορεία του περιουσιακού στο ΕΔΑΔ
- 30 **Λάκης Χριστοδούλου**
Συνέντευξη του αντιπροέδρου του ΕΔΑΔ Χρ. Ροζάκη
- 33 **Αχιλλέας Δημητριάδης**
Εξελίξεις σε σχέση με τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την Τουρκία στην Κύπρο

Ε.Ε.

- 36 **Αδριανός Κυριακίδης**
Ε.Ε. (Ευρωπαϊκή Ένωση)
- 38 **Ειδικού Συνεργάτη**
Το δημοκρατικό έλλειμμα της ΕΕ και το μέλλον της Ένωσης
- 40 **Δημήτρης Κωμοδρόμος**
Ο ρόλος του Ευρωκοινοβουλίου και η αξία των επικείμενων ευρωεκλογών
- 42 **Κώστας Τσιούρτος**
Οι σχέσεις Ε.Ε. – Ρωσίας και ο Αμερικάνικος παράγοντας

ΔΙΕΘΝΗ ΘΕΜΑΤΑ

- 44 **Νικόλας Κυριάκου**
Το κουτί της Πανδώρας
- 46 **Κώστας Γουλιάμος**
ΝΑΤΟποίηση του περιφερειακού πολιτικού συστήματος
- 49 **Farouch Rachimov**
Κρίση στον Καύκασο
- 50 **Σώτος Κτωρής**
Τουρκία: Η διαδικασία ένταξης στην Ε.Ε και τα πολιτικά αδιέξοδα των Κεμαλιστών
- 53 **Αδριανός Κυριακίδης**
Ovamañia

ΠΑΙΔΕΙΑ

- 56 **Δημήτρης Συμεωνίδης**
Με αφορμή το στόχο της χρονιάς: Συνεντεύξεις Νίκου Τορνάρη και Γιώργου Λουκαΐδη
- 60 **Γιάννης Παπαδάκης**
Ιστορία της Κύπρου
- 64 **Γιάννος Σωκράτους**
Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και Ιστορία

- 66 **Ρένα Γιαβρή**
Περί συγγραφής βιβλίων Ιστορίας
- 68 **Ρένα Χόπλαραου**
Αντιμαχόμενες αναγνώσεις των ιστορικών γεγονότων
- 70 **Ευγενία Νικηφόρου & Χριστίνα Ιωακείμίδου**
Η Ενοποιημένη Εκπαίδευση στη Βόρεια Ιρλανδία
- 72 **Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου & Έρευνας**
Αναφορικά με τα νέα βιβλία ιστορίας

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

- 74 **Υπηρεσία Ασύλου**
Η Πολιτική Ασύλου στην Κύπρο
- 76 **Μαρία Δρυμιώτου**
Συνεντεύξεις του εκπροσώπου Υπηρεσίας Ασύλου και του πρόεδρου της ΚΙΣΑ
- 80 **Κωνσταντία Χατζησάββα**
Συνέντευξη της εκπροσώπου της «Νεολαίας Ενάντια στον Εθνικισμό» Αθηνάς Καρυάτη
- 82 **Δρ. Ελμος Κονής**
Η Κύπρος περιφερειακό κέντρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης;

ΤΕΧΝΕΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

- 84 **Άννα Δημητρίου**
Μουσεία: Σε πορεία προσέγγισης με την κυπριακή κοινωνία
- 86 **Παρουσίαση της ταινίας**
"Ο τελευταίος γυρισμός"
- 88 **Γιάννης Χατζηγεωργίου**
Συνέντευξη Σώτη Τριανταφύλλου
- 90 **Στέφανος Δημητριάδης**
Παρουσίαση του μουσικού συγκροτήματος Blynd
- 91 **Χριστίνα Ιωακείμίδου**
Βιβλίων... παρουσιάσεις
- ΡΕΥΜΑΤΟΠΑΘΕΙΕΣ**
- 94 **Δρ. Χρίστος Πέτρου**
Ο παπός, ο ζευγάς και η Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
- 95 **Αριστοφάνης Παπάττοφης**
Ο άνθρωπος μαυλιστής και μύσσης
- 96 **Βόρις Καραγιάννης**
Το ντόπινγκ και οι κυπριακές αθλητικές αρχές
- 98 **...ΛΟΓΟΥ ΧΑΡΙΝ**
Είμαστε ακόμη ζωντανοί



Σαββάλας
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Όλοι οι ευδοκιμοί οίμοι στον πιο φιλόξενο χώρο!

1ος Όροφος

- Πανεπιστημιακά (Δασκάλων, Φιλολόγων, Φυσικής, Χημείας, Μαθηματικών, Βιολογίας)
- Ξενόγλωσσα Μαθηματικών • Βοηθήματα (Δημοτικού, Γυμνασίου, Λυκείου) • Ξενόγλωσσα λεξικά • Μελέτες λογοτεχνίας • Δοκίμια • Ειδική αγωγή • Παιδαγωγικά • Αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς • Διδακτικές (Δασκάλων, Φιλολόγων, Φυσικής, Χημείας, Μαθηματικών)
- Επιστημονικά βιβλία • Σχολικοί άθλωντες

Μεσοπάτωμα

- Βιβλία γνώσεων και δραστηριοτήτων για παιδιά από 0 - 12 ετών

Ισόγειο

- Ψυχολογία • Φιλοσοφία • Κοινωνιολογία • Μεταφυσική • Μαγειρική
- Εγκυμοσύνη - Γυναίκα θέμα • Ταξιδιωτικοί οδηγοί • Βιογραφίες • Βιβλία κηπουρικής
- Βιβλία διακόσμησης • Βιβλία για την Κύπρο • Ιστορία • Στρατιωτική ιστορία
- Βιβλία επιστημονικής φαντασίας • Ξένη πεζογραφία • Ελληνική πεζογραφία

Λευκωσία: Αθαίου 15 (Λ. Γρίβα Διγενή), τηλ.: 22872101-2, fax: 22872103

Σε πορεία επανένωσης

Τους τελευταίους 9 μήνες έχουν γίνει πολλά και ταυτόχρονα είμαστε ακόμα στην αρχή. Προσπαθήσαμε να αποτυπώσουμε μια εικόνα του «όλου» κι έτσι φιλοξενούμε κείμενα που καταπιάνονται με τη διαδικασία των απευθείας συνομιλιών που ξεκίνησε στις 3 Σεπτεμβρίου

Ηδη, μια πρώτη εικόνα από το τι έχει διαμειφθεί καταγράφεται στο δημόσιο διάλογο. Η δική μας πρόθεση είναι να προσεγγίσουμε με πιο ευρύ τρόπο όχι αυτές καθ' αυτές τις θέσεις αλλά τη γενικότερη θεώρηση του προβλήματος. Στη δική μας αντίληψη, η επανένωση και η λύση δεν θα πρέπει να ζυγίζονται σε μια ζυγαριά ρυθμισμένη με βάση από το παρελθόν, όπου a priori οι δύο πλευρές παρατίθενται με εξ ορισμού αντίθετα συμφέροντα. Το ίδιο πρέπει να μεταδοθεί και σε επίπεδο κοινωνίας: το τελικό αποτέλεσμα δεν θα πρέπει να έχει χαμένους.

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι το διαρκές ζητούμενο είναι ένα κοινό κράτος. Πολιτική ηγεσία και κοινωνία πρέπει να αντιληφθούν ότι το ομόσπονδο κράτος δεν αποτελεί παραχώρηση αλλά το θεμέλιο της κοινής μας συνύπαρξης. Αυτή η φιλοσοφία πρέπει να περνά οριζόντια τις συζητήσεις για όλα τα ζητήματα που τίθενται στο τραπέζι τόσο εντός της αίθουσας όσο και εκτός: αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό και στην κοινωνία ώστε να μπορέσουμε να ξεφύγουμε από το σύνδρομο «ο θάνατός σου, η ζωή μου». Διαφορετικά, απλά προετοιμάζουμε ένα θνησιγενές σχήμα.

Εδώ και 45 χρόνια ζούμε σε μια στρεβλή κατάσταση που πλέον γίνεται αντιληπτή στην κοινωνία ως κανονικότητα και περνάει στις νέες γενιές ως φυσιολογική, αφού είναι η μόνη που γνώρισαν. Η διαχείριση της Κυπριακής Δημοκρατίας στην απουσία των Τουρκοκυπρίων έχει επηρεάσει την αντίληψη μας για το τι σημαίνει (για παράδειγμα) αυτός ο περίφημος διαμοιρασμός της εξουσίας και εξηγεί τις αντιδράσεις και την επιφυλακτικότητα, που διαπερνά οριζόντια και όχι κάθετα την κοινωνία. Όμως, οι συνθήκες μέσα στις οποίες μάθαμε να ζούμε είναι αποτέλεσμα του προβλήματος και όχι η μεζούρα για να μετρήσουμε τα καλά ή κακά της λύσης.

Γι' αυτό και θεωρούμε ως αναγκαία συνθήκη της αυριανής λύσης τον αναπροσανατολισμό της Παιδείας. Ένα μέρος της έκδοσης είναι αφιερωμένο στο θέμα αυτό. Αρκεί, άραγε, η παρατήρηση ότι η Παιδεία έχει διαμορφώσει (και έχει ακόμα αυτή τη δυνατότητα) την κοινωνία μας; Θεωρούμε πως όχι. Ο συλλογισμός πρέπει να συμπληρωθεί: οφείλει να ετοιμάσει ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες, ανεξαρτημένους



από τα παρωχημένα δίπολα ταυτίσεων που αποτελούν πηγή σύγκρουσης.

Οι γενιές των τελευταίων δεκαετιών μεγάλωσαν κυνηγημένες από τη μεγάλη ευθύνη που επιβάλλει η συλλογική μνήμη. Μια συλλογική μνήμη που καλλιεργήθηκε ευλαβικά μέσα από εν πολλοίς φαντασιακά σχήματα, που ταυτόχρονα όμως αποσιωπούσαν ένοχα μυστικά και πικρές αλήθειες. Κι αυτό γιατί αρνηθήκαμε να ψάξουμε πίσω από τα συνθήματα το μέλλον μας.

Το ίδιο και στην άλλη πλευρά. Η εξέλιξη του προβλήματος δημιούργησε στους Τουρκοκύπριους τις συνθήκες μέσα στις οποίες έμαθαν να ζουν. Η ζωή τους έχει συνθησίσει στην απουσία μας, έχουν μάθει και αυτοί να ζουν χωρίς εμάς. Και είναι κάτι που διαπερνά οριζόντια την κοινωνία και κληροδοτείται από γενιά σε γενιά. Και επομένως την ίδια επιφυλακτικότητα πια να μοιραστούν: ο καθρέφτης μας.

Η αναφορά σε «εμείς» και «αυτοί» προδίδει μια ήδη εμπειρωμένη αντίληψη αντιπαράθεσης. Η λύση πρέπει να αντικατοπτρίζει την διάθεση μας να ανατρέψουμε τη διαχωριστική γραμμή που μας έφερε εδώ. Και το φίλτρο από το οποίο πρέπει να περ-

νάμε όλοι μας, αυτοί που διαπραγματεύονται, αυτοί που τους κρίνουν, αυτοί που τους υποστηρίζουν και εμείς που ελπίζουμε δεν είναι η στρέβλωση που ισχύει σήμερα αλλά η πίστη ότι το «κάτι» κοινό που θα προκύψει είναι για όλους.

Δεν ισχυρίστηκε κανείς ότι τα πράγματα θα είναι εύκολα. Δεν μπορεί όμως να υπάρξει άλλη επιλογή εκτός από τη διαπραγμάτευση. Η άλλη εναλλακτική είναι η άνευ όρων παράδοση στο χρόνο που θα λειτουργήσει εν τέλει εις βάρος και των δύο κοινοτήτων, με διαφορετικούς για την κάθε μια τρόπους. Η πολιτική ακινησία δεν είναι επιλογή.

Αυτή η φιλοσοφία πρέπει να περάσει στη διαπραγμάτευση και να γίνει αντιληπτή στην πολιτική ηγεσία και στον κόσμο που τελικά θα κρίνει. Με σεβασμό στις βασικές αρχές της δικαιοσύνης, της διζωνικότητας και της πολιτικής ισότητας, τότε μπορούμε να φτιάξουμε ένα κράτος και μια κοινωνία που θα σταματήσει να μετρά τα πάντα με όρους ξεφτισμένους, θα ξεπεράσει κατάλοιπα και φοβίες και θα απελευθερωθεί ώστε να δημιουργήσει όχι μοιρολογώντας με το βλέμμα πίσω αλλά διεκδικώντας με δίψα αυτά που έχασε τόσα χρόνια.



Του Λάκη Χριστοδούλου
Δικηγόρου

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

Ο Χρίστος Στυλιανίδης, βουλευτής Λευκωσίας του Δημοκρατικού Συναγερμού, συναντήθηκε μαζί μας και ευχόμενος καλή αρχή στη προσπάθειά μας απάντησε στις ερωτήσεις του «Ρεύματος», σε σχέση με τις απευθείας συνομιλίες, τη στάση της αντιπολίτευσης, το ρόλο του Ταλάτ και της Άγκυρας και την προοπτική εμπλοκής της Ε.Ε. στη νέα αυτή προσπάθεια.

Τα πλαίσια του νέου γύρου απευθείας διαπραγματεύσεων έχουν ήδη τεθεί. Ποιά είναι η δική σας πληροφόρηση - ενημέρωση από το προεδρικό, με δεδομένο ότι ο ΔΗΣΥ είχε έντονα επιπλήξει τον προηγούμενο πρόεδρο για έλλειψη ενημέρωσης του και πολύ περισσότερο για διάθεση συντονισμού των προσπαθειών κυβέρνησης – αντιπολίτευσης;

Αναμφίβολα αναμέναμε καλύτερη ενημέρωση και πιο εποικοδομητικό συντονισμό κυβέρνησης – αντιπολίτευσης. Η υπεύθυνη στάση που τηρούμε, δυστυχώς,

ακόμη δεν έχει βρει το αντίκρισμα που ανα-

μένουμε, όχι μόνο εμείς αλλά και η ίδια η κοινωνία.

Εν πάση περιπτώσει, αυτό δε θα αλλάξει τη στάση μας.

Η στάση μας βασίζεται αποκλειστικά

και μόνο στην



εξυπηρέτηση του συμφέροντος του τόπου. Δεν έχει σχέση με κριτήρια κομματικά ούτε εξισώνεται με θετικό ή αρνητικό πολιτικό κόστος.

Για να γίνω πιο συγκεκριμένος:

1. Είναι γνωστή η ικανότητα παρέμβασής μας, ως παράταξης, στον ευρωπαϊκό χώρο, ειδικά μέσω του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος. Πότε επιτέλους θα ανατεθεί ένας ρόλος «πρεσβευτή – απεσταλμένου του Προέδρου» στον Πρόεδρο ή άλλα στελέχη του κόμματος ώστε να κρατούν σε εγρήγορση ευρωπαίους ηγέτες σε σχέση με το Κυπριακό;
2. Η αποτελεσματικότητα του συντονισμού, ειδικά στη διαπραγμάτευση, βασίζεται στην άμεση επικοινωνία της διαπραγματευτικής ομάδας με ομάδες ειδικών συνταγματολόγων και άλλων. Η αξιοποίηση γνωστών προσωπικοτήτων που διαπραγματεύθηκαν το κυπριακό μέχρι τώρα με τον άλφα ή βήτα τρόπο, είναι περισσότερο από αναγκαία, η εμπειρία τους είναι κρίσιμη όσο ποτέ. Αυτό που περιέγραφα πιο πάνω δεν είναι αυτό που συμβαίνει, δυστυχώς. Δεν αμφισβητώ σε καμία περίπτωση τις ικανότητες απόμων της διαπραγματευτικής ομάδας. Απλώς, τονίζω την ανάγκη ευρύτερου συντονισμού και καλύτερης προετοιμασίας. Η απουσία σε επίπεδο συμβούλων ειδικών από τον ελλαδικό χώρο, υπό την κάλυψη του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών, είναι σημείο που πρέπει να προβληματίσει.

Αυτά απλώς ενδεικτικά. Ελπίζουμε στη βελτίωση της κατάστασης γιατί το βάρος της διαπραγμάτευσης στο Κυπριακό δεν μπορεί να το σηκώσει κανένας μόνος του.

Ποιος πραγματικά είναι ο ρόλος του Ταλάτ ως ουσιαστικού διαπραγματευτή σε σχέση με το ρόλο της Άγκυρας; Πιστεύετε ότι πέρα από τις διακηρύξεις υπάρχει και η δυνατότητα για ουσιαστική διαπραγμάτευση των ακανθωδών πτυχών του Κυπριακού;

Το βάρος της διαπραγμάτευσης στο Κυπριακό δεν μπορεί να το σηκώσει κανένας μόνος του

Η συζήτηση που έχει σχέση με το ρόλο του Ταλάτ και το ρόλο της Άγκυρας στη διαπραγμάτευση του Κυπριακού μερικές φορές προσλαμβάνει διαστάσεις εποικοδομητικής ανάλυσης των πραγμάτων αλλά τις πλείστες φορές, δυστυχώς, διεξάγεται με πονηρές προθέσεις και διαθέσεις σκοπίμως καλυπτόμενες. Αναμφίβολα η Άγκυρα έχει το βασικότερο ρόλο στη διαπραγμάτευση και ακόμη πολύ περισσότερο στην τελική απόφαση.

Ταυτόχρονα, ο κ. Ταλάτ είναι ο διαπραγματευτής στο διαπραγματευτικό τραπέζι. Το ρόλο του κ. Ταλάτ και τις, έστω, περιορισμένες του «εξουσίες» μπορούμε να τις αξιολογήσουμε μόνο εάν συγκρίνουμε τη σημερινή στάση Ταλάτ με την γνωστή στάση Ντενκτάς στη διαπραγμάτευση, ή ακόμα και το ενδεχόμενο διαπραγματευτής να ήταν, παραδείγματος χάριν, ο Ερτουρούρογλου. Αυτά, για ένα θέμα πολυσυζητημένο και με αυτονόητη τη θέση που βρίσκονται τα κλειδιά και που ... οι κλειδαριές...

Δεν αποτελεί ένδειξη διαφαινόμενης αδιαλλαξίας εκ μέρους των Τ/Κ το μη άνοιγμα μέχρι τώρα του οδοφράγματος του Λιμνίτη, παρά τα όσα προηγήθηκαν ως βήματα καλής θέλησης από τη πλευρά μας;

Είναι όντως ένδειξη αδιαλλαξίας. Ωστόσο όλα θα κριθούν στο διαπραγματευτικό τραπέζι. Στις ουσιώδεις πτυχές του Κυπριακού.

Για να είμαστε ειλικρινείς η βασική διαπραγμάτευση θα γίνει στο τελικό «trade off» (πάρε – δώσε). Το Κυπριακό δεν είναι θέμα των τελευταίων χρόνων. Το παραθές έργο ήδη βαρυφορτώνει τη διαπραγμάτευση. Το κάρριο παραμένει και είναι η διαπραγμάτευση να μπει στα ουσιώδη με απόλυτη επίγνωση ότι ο χρόνος λειτουργεί εις βάρος των συμφερόντων της Κύπρου και του Ελληνισμού της Κύπρου.

Σε αυτή τη νέα προσπάθεια, ποιο ρόλο μπορεί πραγματικά να παίξει η Ε.Ε.; Πιστεύετε κατ' αρχήν ότι θέλει να εμπλακεί ενεργά η Ε.Ε.; Και ακολούθως μπορεί η Ε.Ε. να επηρεάσει θετικά τις εξελίξεις, ασκώντας πίεση στην Άγκυρα;

Εδώ νομίζω έγκειται και η ενδεχομένως βασική μας διαφωνία με τη διαπραγματευτική τακτική Χριστόφια. Εμείς δεν πιστεύουμε ότι η εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης θα πρέπει να περιοριστεί αποκλειστικά και μόνο στα λεγόμενα «ευρωπαϊκά» θέματα. Θεωρούμε ότι η παρουσία ακόμη και σε τεχνοκρατικό επίπεδο της Ε.Ε. θα πρέπει να περιλαμβάνει τα πλείστα θέματα της διαπραγμάτευσης. Η Κύπρος είναι ευρωπαϊκό κράτος με συγκεκριμένους ευρωπαϊκούς κανόνες λειτουργίας σε όλα τα επίπεδα. Δεν μπορεί να συζητάμε για τη διαχείριση των λιμανιών που έχουν σχέση, παραδείγματος χάριν, με τον έλεγχο των ευρωπαϊκών συνόρων και να υποτιμούμε ή να αγνοούμε τη Συνθήκη του Schengen ή το ρόλο του Frontex. Ακόμη και τα λεγόμενα θέματα που ανήκουν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του κράτους – μέλους επηρεάζονται δραστικά, εμμέσως πλην σαφώς, από την όλη ευρωπαϊκή φιλοσοφία. Συμπερασματικά, εμείς πιστεύουμε ότι πρέπει να βρεθούν οι τρόποι για καθημερινή, ουσιαστική παρουσία της Ε.Ε. στη διαπραγμάτευση το λιγότερο σε τεχνοκρατικό επίπεδο. Κάποια στιγμή θα είναι αναγκαία και η παρουσία της Ευρώπης σε πιο ψηλό πολιτικό επίπεδο.

Είναι στόχος εφικτός για την ελληνοκυπριακή πλευρά φτάνει να επιδιωχθεί με σωστό, τακτικό βηματισμό. Οι ανοησίες και οι συνωμοσιολογίες για το ρόλο των ξένων, ειδικά των ευρωπαίων θέλω να ελπίζω ότι έχουν παρέλθει όπως παρήλθε και η πενταετία της «περιρρέουσας ατμόσφαιρας» του Τάσσου Παπαδόπουλου.



Με προσήλωση σε αρχές και όραμα την επανένωση

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγηκε στη βάση του Προγράμματος του, το οποίο σε ό,τι αφορά στο κυπριακό διαλαμβάνει δέσμευση για συνέχιση του αγώνα «με αποφασιστικότητα και επιμονή για εξεύρεση μιας ειρηνικής λύσης του Κυπριακού στη βάση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ και των Συμφωνιών Υψηλού Επιπέδου του 1977 και του 1979, που προνοούν για διζωνική, δικοινοτική Ομοσπονδία.

Η λύση πρέπει να συνάδει με το διεθνές και το κοινοτικό δίκαιο, καθώς και με τις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Ομοσπονδιακή, διζωνική δικοινοτική Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να έχει μία και μόνη κυριαρχία, διεθνή προσωπικότητα και ιθαγένεια».

Η εν λόγω μορφή πολιτειακής δομής φέρει δύο χαρακτηριστικά. Πρώτο, αποτελεί τη διαχρονική δέσμευση έξι Προέδρων της Κυπριακής Δημοκρατίας και άρα αποτελεί στρατηγικό στόχο για την επανένωση. Δεύτερο, αποτελεί την κοινή συνισταμένη μεταξύ των φυγόκεντρων και των κεντρομόλων δυνάμεων στο κυπριακό, διότι αφενός διασφαλίζει την ενότητα του κράτους και

αφετέρου παρέχει, μέσα από σωστές συνταγματικές ρυθμίσεις, αυτονομία στις δύο κοινότητες να διαχειριστούν η κάθε μια την πολιτεία της, πάντοτε κατά τρόπο που να συνάδει με το πνεύμα αρμονικής συνύπαρξης σε ένα κράτος. Διζωνικό, δικοινοτικό αλλά ένα κράτος.

Εξάλλου, μέσα από τις πρώτες τέσσερις συναντήσεις των ηγετών των δύο κοινοτήτων, επα-

ναβεβαιώθηκε η βάση της λύσης, όπως διαλάμβανε και η συμφωνία της 8ης Ιουλίου, ότι δηλαδή επιδίωξη είναι η επίτευξη λύσης διζωνικής, δικοινοτικής Ομοσπονδίας, με πολιτική ισότητα, όπως αυτή περιγράφεται από τον ΟΗΕ. Αλλά προχώρησαν ένα ακόμη βήμα οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων και συμφώνησαν στο θέμα αρχής. Ότι

δηλαδή το κράτος θα είναι ένα, όπως μία θα είναι η κυριαρχία, η διεθνής προσωπικότητα και η ιθαγένεια.

Αυτή την περίοδο ως γνωστό, συζητείται το θέμα της διακυβέρνησης και του διαμοιρασμού των εξουσιών. Από τη στιγμή που η μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας από ενιαίο σε ομοσπονδιακό

“ Καθίσταται αναγκαίος ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ κέντρου και περιφέρειας. Αυτός είναι ο βασικός στόχος των συνομιλιών σε αυτό το στάδιο ”

κράτος θα αποτελείται από τα κεντρικά όργανα εξουσίας (νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική εξουσία καθώς και ανεξάρτητους φορείς, θεσμούς και όργανα) και την ίδια ώρα θα λειτουργούν οι τρεις εξουσίες και σε επίπεδο πολιτειών, καθίσταται αναγκαίος ο καθορισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ κέντρου και περιφέρειας. Αυτός είναι ο βασικός στόχος των συνομιλιών σε αυτό το στάδιο.

Προκύπτουν βέβαια ειδικές πλην όμως σημαντικές πτυχές. Για παράδειγμα το θέμα του πολιτεύματος, όπου η πλευρά μας κατέθεσε ολοκληρωμένη πρόταση για την από κοινού διαχείριση της εκτελεστικής εξουσίας ανάμεσα στις δύο κοινότητες, πάντοτε με σεβασμό στις πληθυσμιακές αναλογίες. Μέσα από μια σειρά από μηχανισμούς που προτείνονται, περιορίζονται οι κίνδυνοι αδιεξόδων και αναβαθμίζεται ο θεσμός του Προέδρου του κράτους με την εγκατάλειψη του ελβετικού λεγόμενου μοντέλου με Προεδρικό Συμβούλιο. Παράλληλα, ενισχύονται οι συναινετικοί μηχανισμοί επίλυσης αδιεξόδων και η κοινή πολιτική δράση των δύο κοινοτήτων, στη βάση πολιτικών θέσεων, αφού ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος, αν τελικά καμφθεί η άρνηση της άλλης πλευράς, θα εκλέ-

γονται μέσα από κοινό ψηφοδέλτιο.

Αυτοί οι νεωτερισμοί αποτελούν σαφή και ουσιαστική βελτίωση της φιλοσοφίας της εκ περιτροπής προεδρίας, η οποία σε κάθε περίπτωση δεν αποτελεί εφεύρημα του νυν Προέδρου αλλά κληρονομιά από το 1996 και εντεύθεν. Αναμφίβολα, ο δρόμος για τη λύση είναι μακρύς και δύσκολος και προϋποθέτει κάμψη της τουρκικής αδιαλλαξίας. Το ζήτημα της διακυβέρνησης, επειδή ακριβώς συνιστά τη ραχοκοκαλιά του κράτους, είναι πολύ σημαντικό και σύνθετο. Η εξαγωγή πρώρων συμπερασμάτων είναι εκ προοιμίου αυθαίρετη. Ενίοτε και επιζήμια. Τούτη την



ΦΩΤΟΓΡΑΦ Α: ΣΤΕΛ ΟΣ ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ

ώρα προέχει η στήριξη του ηγέτη της Ε/Κ κοινότητας, ο οποίος στη βάση αρχών, με αποφασιστικότητα και ευελιξία, δίνει εκ μέρους όλων μας τη μάχη για την ειρήνη και την επανένωση.

“ (Το σύστημα της διζωνικής δικοινοτικής Ομοσπονδίας) παρέχει αυτονομία στις δύο κοινότητες να διαχειριστούν η κάθε μια την πολιτεία της, πάντοτε κατά τρόπο που να συνάδει με το πνεύμα αρμονικής συνύπαρξης σε ένα κράτος ”



Του **Δημήτρη Παπαδάκη**
Εκπρόσωπου Τύπου Κ.Σ ΕΔΕΚ

Συνομιλίες και πραγματικότητες

Είμαι αναντίλεκτο γεγονός ότι με την ανάληψη της προεδρίας από τον Δημήτρη Χριστόφια δημιουργήθηκε κινητικότητα σε σχέση με την έναρξη νέας προσπάθειας επίλυσης του Κυπριακού προβλήματος.

Δημιουργήθηκε, όμως, καλό κλίμα και υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την επίλυση του προβλήματος; Δυστυχώς, ο ηγέτης των Τουρκοκυπρίων κ. Ταλάτ, σε κάθε προσπάθεια της δικής μας πλευράς για δημιουργία καλού κλίματος, δυναμίτιζε την ατμόσφαιρα με εμπρηστικές περί παρθενογένεσης δηλώσεις και της ύπαρξης δύο συστατικών κρα-

θα ήταν πολιτικά αφελές να πιστεύουμε ότι στις κατεχόμενες περιοχές τον έλεγχο τον έχουν οι Τουρκοκύπριοι. Είναι λυπηρό να παρατηρούμε τον κ. Ταλάτ να συμπεριφέρεται ως εντολοδόχος της Άγκυρας και να καταρρίπτει τις όποιες ελπίδες μας να συμπεριφερθεί ως πραγματικός Κύπριος και να συμβάλει ουσιαστικά στις προσπάθειες επίλυσης. Η ανακολουθία του σε σχέση με τις τοποθετήσεις του πριν την "ανάληψη της προεδρίας" στα κατεχόμενα είναι προφανής και σε όλες τις περιπτώσεις ταυτιζόταν με τον κατοχικό στρατό. Κάποιοι προσπαθούν να μας πείσουν ότι θέλει τη λύση ο κ. Ταλάτ, αλλά δυστυχώς δεν τον αφήνει η Άγκυρα.

Το επιχείρημα όμως αυτό δε θα πρέπει να μας ενδιαφέρει, γιατί τότε, στη δική μας αντίληψη, θα έπρεπε να είχε παραιτηθεί καταγγέλλοντας την τουρκική στάση διεθνώς, το γεγονός δηλαδή πως στραγγαλίζει η Τουρκία τους Τουρκοκύπριους και ως εκ τούτου να την έθετε προ των ευθυνών της. Μια τέτοια στάση, θα αποδείκνυε ότι συμπεριφέρεται ως Κύπριος, που ενδιαφέρεται για το καλό του τόπου του.

Όλοι αποδέχονται σήμερα ότι το κλειδί της επίλυσης του κυπριακού το κρατά η Άγκυρα. Υπάρχουν όμως, οι συνθήκες στο πολιτικό σκηνικό της Τουρκίας που να επιτρέπουν τη δημιουργία προοπτικής επίλυσης του προβλήματος; Παρατηρούμε τις εξελίξεις στο εσωτερικό της Τουρκίας; Σημειώνουμε τη σύγκρουση των διαφόρων ρευμάτων τα οποία έχουν θέσεις σε σχέση με την προοπτική επίλυσης του κυπριακού;

Σήμερα, δυστυχώς για την Τουρκία αλλά

“ Θα ήταν πολιτικά αφελές να πιστεύουμε ότι στις κατεχόμενες περιοχές τον έλεγχο τον έχουν οι Τουρκοκύπριοι ”

τών. Επιπρόσθετα, με τις συνολικές του δημόσιες τοποθετήσεις προσπαθούσε να καταστρέψει την κάθε προσπάθεια ανάπτυξης συνθηκών εποικοδομητικού διαλόγου. Την ίδια στιγμή που η δική μας πλευρά προχωρούσε σε εφαρμογή μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης, η τουρκοκυπριακή πλευρά, στην ουσία δηλαδή η Τουρκία, επιδείκνυε αρνητικές έως προκλητικές συμπεριφορές, όπως στην περίπτωση του μη ανοίγματος του οδοφράγματος του Λιμνίτη ή την περίπτωση της διακοπής της λειτουργίας στην εκκλησία του Αποστόλου Βαρνάβα στα κατεχόμενα.

“ (Ο κ. Ταλάτ) θα έπρεπε να είχε παραιτηθεί καταγγέλλοντας την τουρκική στάση διεθνώς, το γεγονός δηλαδή πως στραγγαλίζει η Τουρκία τους Τουρκοκύπριους και ως εκ τούτου να την έθετε προ των ευθυνών της ”

και για την Κύπρο, επικρατεί μια περίεργη ισορροπία μεταξύ στρατιωτικών και των δυνάμεων που προσβλέπουν σε μια ευρωπαϊκή Τουρκία. Οι όποιες "υποχωρήσεις" μπορούσαν δυνητικά να γίνουν στο Κυπριακό θα ήταν κατηγορητήριο για την άλλη πλευρά στην προσπάθεια ελέγχου την πολιτικής ζωής τους Τουρκίας. Όμως, η ευρωπαϊκή

πορεία της Τουρκίας θα τεθεί υπό κρίση τον Δεκέμβριο του 2009 και το Κυπριακό θα πρέπει να είναι το σημαντικότερο στοιχείο προϋπόθεσης για την ενταξιακή της πορεία.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι οι μόνες χώρες που έχουν πάρει θέση υπέρ της πλήρους ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε. είναι η Κύπρος και η Ελλάδα. Κι αυτό

γιατί πραγματικά πιστεύουμε ότι μία προσανατολισμένη στην ευρωπαϊκή πορεία Τουρκία, η οποία θα αποτελεί παράγοντα σταθερότητας, ειρήνης και προόδου, δεν μπορεί να κατέχει άλλο κράτος ή να φοβερίζει τους γείτονές της.

Σε κάθε περίπτωση η δική μας πλευρά δε διεκδικεί τίποτε περισσότερο από μία λύση που θα μπορεί να είναι βιώσιμη για να αντέξει στο πέρασμα του χρόνου.

Μια λύση που δεν θα έχει διαιρετικά στοιχεία αλλά πραγματικά θα αφήνει πεδίο συνύπαρξης Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Μια λύση που θα σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των κατοίκων του νησιού.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΔΗΣΕθνική υποχρέωση
να πλαισιώσουμε τον πρόεδρο

Ο Δρ. Κύπρος Χρυσοστομίδης, έχει υπηρετήσει τα κοινά μέσα από διάφορα πολιτικά αξιώματα, αρχικά ως Κυβερνητικός Εκπρόσωπος τη διετία 2003-5, ακολούθως ως βουλευτής Λευκωσίας και σήμερα ως Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης. Ο πρόεδρος της Έπαλξης Ανασυγκρότησης του Κέντρου μιλά στο «Ρεύμα» σε σχέση με τις τρέχουσες εξελίξεις στο Κυπριακό.

Το σύνολο σχεδόν του πολιτικού κόσμου της Κύπρου διακηρύττει ότι στηρίζει τον Πρόεδρο στη διαδικασία των απευθείας συνομιλιών. Εντούτοις, παρακολουθούμε καθημερινά να παρουσιάζεται από κάποιους ο πρόεδρος Χριστόφιας, ως έτοιμος να δεχτεί νέες υποχωρήσεις προκειμένου να μην οδηγηθεί και αυτή η νέα προσπάθεια σε αδιέξοδο. Υποχωρήσεις που, όπως υποστηρίζουν, θα παραμείνουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων (όπως συνέβη και με προηγούμενες διαδικασίες συνομιλιών) μετά από μία πιθανή νέα αποτυχία. Ως εναλλακτική λύση προκρίνεται, και από πολιτικούς των κομμάτων της συγκυβέρνησης, ένας επανακαθορισμός των δικών μας κόκκινων γραμμών μέσα από το Εθνικό Συμβούλιο. Εσείς πως τοποθετήστε;

Το σκηνικό όπως το περιγράφετε, εμείς το είχαμε προβλέψει έγκαιρα, πολύ πιο πριν αρχίσει η νέα διαδικασία για το Κυπριακό. Μάλιστα είχαμε προειδοποιήσει πως τα φαινόμενα εσωτερικής διαπραγματεύσεως στην Ελληνοκυπριακή πλευρά θα έπρεπε να αποφευχθούν. Δυστυχώς κάτι τέτοιο δεν έγινε. με αποτέλεσμα σε αρκετές περιπτώσεις το τελευταίο διάστημα να σημειώνονται εντάσεις και αντιπαραθέσεις με επίκεντρο τη νέα προσπάθεια για το Κυπριακό. Κάποιοι έσπευσαν να προεξοφλήσουν τη

διαδικασία, άλλοι έτρεξαν να αποδώσουν και ευθύνες. Έφθασαν ακόμη στο σημείο να υποβάλλουν από αέρος προτάσεις σε ότι αφορά την ουσία του προβλήματος. Είναι άδικο και εθνικά απαράδεκτο να κατηγορείται ο εκλεγμένος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας ότι είναι έτοιμος να κάνει υποχωρήσεις. Κάτι τέτοιο δεν επιβεβαιώνεται ούτε από τις θέσεις που κατέθεσε στο τραπέζι των συνομιλιών, ούτε από την πολιτική του ιστορία.

Αυτά τα φαινόμενα πρέπει όλοι να αντιληφθούν ότι αποδυναμώνουν τη διαπραγματευτική ικανότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας και δίνουν αφορμές στην Τουρκική πλευρά. Θέλω ακόμη μια φορά να επαναλάβω ότι όλοι έχουμε εθνική υποχρέωση να πλαισιώσουμε τον πρόεδρο Χριστόφια και αρχηγό της ελληνοκυπριακής κοινότητας και να δώσουμε μαζί τη μάχη της λύσης και της ανατροπής των κατοχικών δεδομένων για το καλό όλων των Κυπρίων. Πρέπει να προχωρήσουμε με σοφά και προσεκτικά βήματα, ώστε να μην καταλήξει και αυτή η πρωτοβουλία σε αποτυχία. Ξεκινούμε με νέες προοπτικές, με αλλαγμένο το κλίμα διεθνώς και φαίνεται ότι οι θέσεις μας είναι τώρα περισσότερο κατανοητές, καθώς και οι αρχές πάνω στις

οποιές πρέπει να διασφαλιστεί η επανένωση και ο τερματισμός της κατοχής.

Σε αυτό τον αγώνα δεν χωρούν μικροπολιτικές και κομματικά συμφέροντα. Είναι ένα αγώνας, μια μάχη για την ίδια μας την πατρίδα. Για το μέλλον το δικό μας, και το μέλλον των γενεών που θα ακολουθήσουν.

Όσον αφορά τις κόκκινες γραμμές της Ελληνοκυπριακής πλευράς, αυτές νομίζω είναι ξεκάθαρες. Όσοι δεν τις αντιλαμβάνονται έχουν, κατά την άποψή μου, άλλα κίνητρα. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά προσήλθε στο τραπέζι των απευθείας συνομιλιών με καθαρές θέσεις αρχών όσον αφορά την διαδικασία και κυρίως την ουσία της επιδιωκόμενης λύσης. Ο πρόεδρος Χριστόφιας ξεκαθάρισε από την αρχή ότι δεν πρόκειται να αποδεχθεί ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα, επιδιαιτησίες και επίσης ότι στόχος είναι ένα συμφωνημένο σχέδιο λύσης που να τεθεί σε δημοψήφισμα στις δύο κοινότητες. Με δεδομένες αυτές τις θέσεις ξεκινήσαμε την προσπάθειά μας και αναμένουμε αλλαγή στάσης της Τουρκίας και φυσικά θέσεις που, έστω μη ιδανικές, να μπορούν άνετα να γίνουν αποδεκτές και από τις δύο πλευρές.

Πιστεύετε ότι σήμερα η ισορροπία δυνάμεων στη Τουρκική πολιτική σκηνή, είναι τέτοια που να μας επιτρέπει να μιλούμε για διαμόρφωση ευνοϊκών συνθηκών για αποδοχή ή στήριξη του αποτελέσματος των απευθείας διαπραγματεύσεων Χριστόφια – Ταλάτ από την Άγκυρα;

Η Τουρκία πέρασε πρόσφατα μια πολύ σοβαρή κρίση η οποία ανέδειξε τους συσχετισμούς δυνάμεων στη χώρα και τις εύπλαστες ισορροπίες. Μια τέτοια κατάσταση, έστω και αν τώρα επικρατεί ηρεμία, δεν επιτρέπει αλλαγές στην εξωτερική πολιτική της Άγκυρας και ιδιαίτερα σε εθνικά θέματα, όπως το Κυπριακό. Υπό τα σημερινά δεδομένα, δεν πιστεύω ότι η κυβέρνηση Ερντογάν είναι πρόθυμη να κάνει κινήσεις οι οποίες ενδεχομένως να ερμηνευθούν από την τουρκική κοινή γνώμη ως υποχώρηση από πάγιες θέσεις. Δεν νομίζω να περιμένει κάποιος ότι η Τουρκία, χωρίς την άσκηση πιέσεων και τη διαμόρφωση του απαραίτητου κλίματος, να προχωρήσει στην αναθεώρηση της σκληρής στάσης που διατηρεί στο Κυπριακό.

Μέχρις στιγμής η Τουρκία, όπως προκύπτει και από τις δημόσιες τοποθετήσεις, επιμένει στη λύση δύο κρατών στην Κύπρο και την επαναφορά του σχεδίου Ανάν.

Δεν συζητά για απόσυρση των κατοχικών στρατευμάτων και τερματισμό των εγγυήσεων στο νησί.

Με αυτά τα δεδομένα, η κυπριακή κυβέρνηση στράφηκε προς το διεθνή παράγοντα, επιδιώκοντας να ασκηθούν οι ανάλογες πιέσεις προς την Άγκυρα για να αλλάξει τις ακραίες της προσεγγίσεις στο Κυπριακό.

Το κλειδί της λύσης βρίσκεται στην Άγκυρα και τα στρατηγικά της συμφέροντα, και είμαστε αναγκασμένοι να καταστρώσουμε τους σχεδιασμούς μας στη βάση αυτής της πραγματικότητας.

Εκτιμάτε ότι η Ε.Ε. μπορεί να αποδεχτεί οποιοσδήποτε μόνιμες παρεκκλίσεις από το κοινοτικό κεκτημένο ακόμα και αν να αυτές συμφωνηθούν από τα εμπλεκόμενα μέρη, στα πλαίσια λύσης του Κυπριακού στη βάση της Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας;

Η Κύπρος είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Βρυξέλλες σε αυτή τη διαδικασία έχουν ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν. Σας παραπέμπω στην πρόσφατη συνάντηση του Προέδρου της Δημοκρατίας με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής José Manuel Barroso, όπου ακριβώς συζητήθηκε αυτό το θέμα. Υπενθυμίζω ότι αποφασίστηκε όταν οι συζητήσεις φθάσουν σε ζητήματα που αφορούν την Ε.Ε., θα κληθούν εμπειρογνώμονες από τις Βρυξέλλες για να στηρίζουν τις συνομιλίες.

Νομίζω είναι άκαιρο να συζητάμε για μόνιμες παρεκκλίσεις αυτή τη περίοδο. Κατ' αρχήν θα πρέπει να πείσουμε την τουρκική πλευρά για τον σημαντικό ρόλο της Ε.Ε. στην διαδικασία και να αναδείξουμε τις προοπτικές της εμπλοκής της Ε.Ε. στην διαδικασία την κατάλληλη στιγμή.

Παράλληλα η Ε.Ε. έχει και ένα άλλο ρόλο να διαδραματίσει στο Κυπριακό. Οι Βρυξέλλες, στο πλαίσιο του μεγάλου ενδιαφέροντος που επέδειξαν για τη νέα προσπάθεια, θα πρέπει να στραφούν προς την Άγκυρα και να ζητήσουν συγκεκριμένες δεσμεύσεις σε ό,τι αφορά τη στάση της στο Κυπριακό, αν πράγματι επιθυμεί να παραμείνει ανοικτή η προοπτική για ένταξη της στην ΕΕ. Χρειάζεται επίμονη προσπάθεια στις επαφές μας με τους Ευρωπαίους εταίρους μας, ώστε η Τουρκία να τεθεί ενώπιον των ευθυνών της και να αντιληφθεί πως η ενταξιακή της πορεία, ή έστω η πορεία της για προνομιακή σχέση, περνά μέσα από την Κύπρο.



Του Τάκη Χατζηδημητρίου
Πρόεδρου ΙΚΜΕ, πρώην βουλευτή

Συνομιλίες άλλης εποχής

Η

Κυπριακή Δημοκρατία και η Ελληνοκυπριακή Κοινότητα μπήκαν σε μια περίοδο μεγάλων αλλαγών με την εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια στην Προεδρία. Τα συσσωρευμένα προβλήματα όλων των προηγούμενων εποχών και ιδιαίτερα μετά το Δημοψήφισμα του 2004, απαιτούσαν αντιμετώπιση με νέες ιδέες και προσανατολισμούς.

Η εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια, Γ.Γ. του ΑΚΕΛ, ήταν απάντηση στο αδιέξοδο που περιέβαλλε το Κυπριακό για τέσσερα χρόνια, και σαφής ένδειξη ότι ο λαός ανησυχούσε για τη χωρίς προοπτική παράταση του προβλήματος. Η απειλή της επερχόμενης διχοτόμησης, με τη συνεχή αναβάθμιση του παράνομου καθεστώτος, απαιτούσε ριζική αλλαγή της προηγούμενης πολιτικής του Προέδρου Τάσσου Παπαδόπουλου που δυσφήμιζε και κλόνησε την αξιοπιστία της ελληνοκυπριακής πλευράς.

Η εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια στην Προεδρία και οι θέσεις που υποστήριξε έγιναν δεκτές με ικανοποίηση στο εσωτερικό μέτωπο και στο διεθνές χώρο. Το αρνητικό κλίμα έναντι της Ελληνοκυπριακής ηγεσίας έχει αναστραφεί. Η διεθνής κοινότητα έχει πειστεί ότι το ενδιαφέρον του Δημήτρη Χριστόφια για την επίλυση του προβλήματος είναι γνήσιο και ότι είναι διατεθειμένος να συνεργαστεί με τον Μεχμέτ Αλή Ταλάτ για την πραγμάτωση του στόχου αυτού.

Ο Δημήτρης Χριστόφιας άλλαξε με αποφασιστικότητα το κλίμα της έντασης και της

αντιπαράθεσης που κυριαρχούσε στις διακοινωνικές σχέσεις και αναζήτησε τρόπους επικοινωνίας και συνεννόησης με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Μεχμέτ Αλή Ταλάτ. Μετά από μια περίοδο προπαρασκευής στις Επιτροπές Εργασίας και τις Τεχνικές Επιτροπές και κύρια μετά από τις συναντήσεις των δύο ηγετών άρχισαν από τις αρχές του Σεπτεμβρίου συνομιλίες για την επίλυση του Κυπριακού.

Οι συνομιλίες δεν φαίνεται να προχωρούν με το ρυθμό που θα επιθυμούσαμε. Όμως να μιλούμε κιάλας για αποτυχία ή κατάρρευση των συνομιλιών θα είμαστε εκτός λογικής και εκτός πραγματικότητας. Εκείνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι συναντούν δυσκολίες. Αυτές όμως οι δυσκολίες δεν πρέπει να οδηγήσουν σε νέο αδιέξοδο και σε κλιμάκωση της έντασης. Επιστροφή στο παρελθόν δεν θα βοηθήσει τη λύση αλλά αντίθετα θα ενισχύσει την άποψη της διαίρεσης. Όπου υπάρχουν συγκλίσεις θα πρέπει να εκτιμούνται ανάλογα, κι όπου υπάρχουν διαφορές θα πρέπει να παραμένουν στο επίπεδο της πολιτικής διαφωνίας στα συγκεκριμένα ζητήματα.

Οι δυσχέρειες που παρουσιάζονται είναι εν πολλοίς εγγενείς. Ο Ταλάτ θα πρέπει να συντονίσει το βηματισμό του μ' εκείνο της Τουρκίας κι ο Χριστόφιας σε κάθε του βήμα θα πρέπει να λογαριάζει ένα εσωτερικό μέτωπο. Ένα μέτωπο που χρειάζεται ακόμη πολλή προσπάθεια για να κατανοήσει και να

συντονιστεί στη μεγάλη προσπάθεια της συμβιβαστικής λύσης.

Οι δυσκολίες του Δημήτρη Χριστόφια δεν προέρχονται μόνο από την έλλειψη συνειδησης της έννοιας της μετριοπάθειας και του συμβιβασμού αλλά και από ακραίες τοποθετήσεις μικρότερων κομμάτων που κάποια μάλιστα συμμετέχουν στην Κυβέρνηση. Τα κόμματα αυτά, που παραμένουν ταυτισμένα με την πολιτική του προηγούμενου Προέδρου, αισθάνονται ότι κινούνται πια σε πολιτικό κενό και στρέφονται προς τον εξτρεμισμό για να δικαιολογήσουν την ύπαρξή τους. Δεν έχουν ενοήσει ότι η Κύπρος και το Κυπριακό μπήκαν σε μια άλλη εποχή. Ούτε ο Χριστόφιας ούτε ο Ταλάτ θα θελήσουν, όσες δυσκολίες και να προκύψουν, να διακόψουν τις συνομιλίες και να οδηγήσουν τον τόπο σε ένα νέο αδιέξοδο. Πόσο μπορούν να διαρκέσουν αυτές οι συνομιλίες; Σίγουρα όχι επ' άπειρον. Υπάρχουν και γι' αυτή τη φάση του Κυπριακού χρονικά όρια και περιορισμοί, που αν εξαντληθούν η συνέχιση των συνομιλιών θα αποδειχθεί αντιπαραγωγική.

Στις συνομιλίες αυτές υπάρχει και μια παράμετρος που δεν υπήρχε προηγουμένως. Οι ηγέτες βασίζονται στις συνομιλίες τους και στο έργο των Επιτροπών Εργασίας και των Τεχνικών Επιτροπών, που πολλές απ' αυτές έχουν παραγάγει σημαντικό έργο σ' ένα ευρύ κύκλο θεμάτων. Η συνεργασία μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων και οι αποφάσεις, που έχουν από κοινού πάρει, προσδίδουν ένα θεματικό και ανθρώπινο βάθος στη νέα προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος μας.

Οι συνομιλίες με ταυτόχρονη προώθηση και υλοποίηση συγκεκριμένων αποφάσεων προσδίδουν μια νέα διάσταση στις συνομιλίες που θα πρέπει να συνυπολογιστεί στη διαμόρφωση του μέλλοντος. Δηλαδή αν προβλέψουμε ότι το Κυπριακό μπήκε σε μια νέα διαδικασία που είτε θα οδηγήσει σε εξελίξεις στο άμε-

σο μέλλον, είτε θα κρατεί ανοικτή τη διαδικασία για να αποδώσει μέσα στα πλαίσια μιας νέας συγκυρίας, δε νομίζω να είμαστε εκτός πραγματικότητας. Στο μεταξύ θα λειτουργεί ο μηχανισμός της αντιμετώπισης προβλημάτων της καθημερινότητας που τελικά θα συμπεριλαμβάνει υποχρεωτικά και την ίδια την Τουρκία. Η λύση φαίνεται και είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί, όμως εξ ίσου δύσκολη και με αρνητικές συνέπειες για όλες τις πλευρές θα αποδειχθεί και η παράταση του προβλήματος.

Η ελληνοκυπριακή πλευρά δεν έχει άλλη διέξοδο από τη σταθερή αναζήτηση λύσης αλλά και η τουρκική έχει πια εξαντλήσει τα αποθέματα των επιχειρημάτων της που προέκυπταν από την ψήφιση του Σχεδίου Ανάν.

Όσο και να λέμε ότι το Κυπριακό είναι υπόθεση των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων οι εξελίξεις βρίσκονται κάτω από το άγρυπνο βλέμμα της διεθνούς κοινότητας και των διεθνών οργανισμών. Παρακολουθούν και κρίνουν τις εξελίξεις. Γι' αυτό και οι δύο ηγέτες θα πρέπει να γνωρίζουν ότι οι θέσεις και οι απόψεις τους θα πρέπει να κινούνται σε ένα αποδεκτό για τη διεθνή κοινότητα επίπεδο. Γι' αυτό και η ομιλία του Μεχμέτ Αλή Ταλάτ στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης ήταν μια ατυχής στιγμή για τον ίδιο αλλά και την κοινότητά του. Αν αυτό δεν το αντιλήφθηκε ο ίδιος θα υπάρξουν παράγοντες που θα του το υποδείξουν.

Το συμφέρον της Κύπρου αλλά και το ενδιαφέρον της Διεθνούς Κοινότητας συγκεντρώνονται πια σε ένα κοινό σημείο: στην επίλυση του Κυπριακού και στην επανένωση του νησιού. Είναι πια γενικά παραδεκτό ότι η διαίρεση δεν οδηγεί στην ομαλοποίηση. Αντίθετα μας οδηγεί στη συντήρηση δύο εχθρικών καταστάσεων με απρόβλεπτες περιπλοκές και συνέπειες για όλους.

“ Ο Δημήτρης Χριστόφιας άλλαξε με αποφασιστικότητα το κλίμα της έντασης και της αντιπαράθεσης που κυριαρχούσε στις διακοινοτικές σχέσεις και αναζήτησε τρόπους επικοινωνίας και συνεννόησης με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Μεχμέτ Αλή Ταλάτ ”



Η Κύπρος και το πρόβλημά της: Αιχμάλωτη της γεωγραφικής της θέσης

αναβρισκόμαστε σε μια φάση κινητικότητας όσον αφορά στο Κυπριακό πρόβλημα. Μετά το πραξικόπημα και την εισβολή το 1974, έγιναν πολλές διαπραγματεύσεις σε διάφορα επίπεδα και παράχθηκαν χιλιάδες σελίδες προσχεδίων συμφωνιών, εκ των οποίων όμως, καμιά δεν ήταν επαρκής για να λύσει το πρόβλημα.

Το διεθνές πλαίσιο κατά το χρονικό διάστημα αυτό άλλαζε. Πριν τη δεκαετία του '90 ο ψυχρός πόλεμος, μετά τη δεκαετία του '90 ο «μονοπολικός» κόσμος, μια «επεκτεινόμενη ΕΕ», «η 11η Σεπτεμβρίου και οι συνέπειές της» και με την κρίση στον Καύκασο, η επιστροφή σε ένα «πολυπολικό» κόσμο. Όλες αυτές οι εμπειρίες στην πολιτική έχουν επηρεάσει τη διαδικασία επίλυσης πολλών διεθνών προβλημάτων. Βεβαίως, ο Καύκασος, τα Βαλκάνια και η Μέση Ανατολή συνεχίζουν να αγωνίζονται για την ειρήνη με δεκάδες άλυτα προβλήματα.

Η Κύπρος μπορεί ίσως να συμπεριληφθεί και να συζητηθεί ως μέρος ορισμένων από αυτές τις γεωγραφικές περιοχές. Πέραν των συναφών παραμέτρων όμως, είναι σημαντική η θέση της Τουρκίας και της Ελλάδας σ' αυτές και η ανάκλασή της στην Κύπρο, γεγονός που συχνά παραγνωρίζεται.

Η Τουρκία γειτνιάζει και με τις τρεις προαναφερθείσες περιοχές. Σε μια στιγμή δε που συζητείται η κρίση στον Καύκασο, η Αρμενία, η Γεωργία, το Αζερμπαϊτζάν και η Τουρκία έχουν επαφές και συμφωνίες μεταξύ τους. Πρόσφατα η Τουρκία υπέγραψε με το Αζερμπαϊτζάν και τη Γεωργία σιδηροδρομική συμφωνία που ονομάζεται και σιδηροδρομικός «Δρόμος του Μεταξιού» (Τρανσκαυκάσιος Σιδηρόδρομος) ανοίγοντας ξανά μια εμπορική οδό που θα συνδέει

την Ευρώπη και την Κίνα. Όλοι γνωρίζουν επίσης, τον αγωγό Μπακού-Τιφλίδα-Τζεϋχάν και είναι απαραίτητο να υπογραμμίσουμε τη σημασία της μεταφοράς των ενεργειακών πόρων του Καυκάσου στην Ευρώπη ανεξάρτητα από τη Ρωσία, η οποία αποτελεί ούτως ή άλλως ένα ενεργειακό γίγαντα.

Ως εκ τούτου, εκτός από τις οδούς ενέργειας προς τη Μεσόγειο μέσω της Τουρκίας, η μεταφορά ενεργειακών πόρων μέσω της Μαύρης Θάλασσας προς την Αδριατική είναι εξίσου σημαντική. Το πρόβλημα βέβαια, περιπλέκεται αν σκεφτούμε ότι το Κόσσοβο βρίσκεται στην διαδρομή ενός τέτοιου αγωγού. Φυσικά, αυτές είναι κινήσεις που θα γίνουν ανάλογα με την επιρροή της Ρωσίας πάνω στις χώρες του Καυκάσου. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, η Αρμενία έχει στρατηγική θέση, καθότι εάν τεθεί υπό Ρωσική κηδεμονία ακυρώνονται οι εναλλακτικές διαδρομές για μεταφορά ενέργειας και επηρεάζεται η ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή του Καυκάσου. Από αυτή την κρίσιμη σκοπιά, η σημασία της επαναπροσέγγισης Τουρκίας και Αρμενίας γίνεται καλύτερα κατανοητή.

Το Μεσανατολικό Πρόβλημα φαίνεται να είναι ένας χώρος εμπειρίας όλων των διεθνών παραγόντων. Λανθασμένα όμως, το πρόβλημα αξιολογείται αποκλειστικά στη βάση των ενεργειακών πόρων. Στη Μέση Ανατολή όμως, το νερό είναι πολυτιμότερος φυσικός πόρος από το πετρέλαιο. Ενώ βέβαια οι ενεργειακοί πόροι παρέχουν ένα πολύτιμο πλεονέκτημα για τη Δύση, το νερό όχι. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, αν θυμηθούμε ότι κάποια μέρη της κατελιημμένης Παλαιστίνης και τα Υψώματα Γκολάν είναι πλού-

“ Η πρόσβαση στις πηγές ενέργειας, το νερό και άλλους υπόγειους πόρους και ο έλεγχος και η μεταφορά των πόρων αυτών μπορούν εύκολα να επεξηγήσουν την κρίσιμη θέση της Τουρκίας και της Ελλάδας ”

σια σε υδάτινους πόρους, τότε οι λόγοι για τα χρόνια της κατοχής και των διαμαχών γίνονται καλύτερα αντιληπτοί. Όμως αυτοί οι πόροι δεν είναι επαρκείς για τις χώρες στην περιοχή. Σε αυτό το σημείο θα ήταν σκόπιμο να επισημάνουμε ότι η Τουρκία είναι μια από τις χώρες στην περιοχή και ίσως σε όλο τον κόσμο με πλούσιους υδάτινους πόρους. Το νερό ως αντάλλαγμα για ενέργεια είναι ένας σημαντικός παράγοντας άσκησης πολιτικής στην περιοχή. Η πρόσβαση στις πηγές ενέργειας, το νερό και άλλους υπόγειους πόρους και ο έλεγχος και η μεταφορά των πόρων αυτών μπορούν εύκολα να επεξηγήσουν την κρίσιμη θέση της Τουρκίας και της Ελλάδας.

Φυσικά θα ήταν χρήσιμο να υπογραμμίσουμε ότι αυτός ο αγώνας για τους πόρους δεν είναι προς το συμφέρον των ανθρώπων της περιοχής ή παράλληλος με τις αξιώσεις τους. Αντιθέτως, είναι τα συμφέροντα των πολυεθνικών εταιρειών και των ιμπεριαλιστικών χωρών που αποκτούν σημασία. Τούτέστιν, η ελαχιστοποίηση του κόστους και η μεγιστοποίηση του κέρδους από τον έλεγχο των πόρων, την ασφάλεια και την πρόσβαση σ' αυτούς. Αυτή η ισορροπία δυνάμεων είναι πολύ συχνά ο λόγος για την έναρξη, την συνέχιση και το τέλος των συγκρούσεων στον κόσμο. Σήμερα, με την κρίση στην οποία βρίσκεται ο καπιταλισμός, είναι ξεκάθαρο ότι ο έλεγχος των πόρων καθίσταται πιο σημαντικός από ποτέ.

Επιπρόσθετα, για μια Ευρώπη των 500 εκατομμυρίων που γερνούν, η Τουρκία με τον νεαρό της πληθυσμό των 70 εκατομμυρίων θα παρέχει φτηνό εργατικό δυναμικό και τη δυνατότητα υψηλής αγοραστικής δύναμης. Με όλα αυτά υπόψη, ποιος θα έδινε οποιαδήποτε σημασία στην παγωμένη κρίση στην Κύπρο, της οποίας ο πληθυσμός είναι ίσως μόνο λίγο πάνω από ένα εκατομμύριο;

Γιατί σας τα θύμισα όλα αυτά;

Σε μια χρονική περίοδο που το Κυπριακό πρόβλημα επανήλθε στο προσκήνιο, θα ήταν μάταιο να στρέψουμε τις προσδοκίες μας προς τα έξω αναμένοντας λύση. Οφείλουμε να αντιληφθούμε ότι θα ήταν δύσκολο να αναγκάσουμε την Ελλάδα και την Τουρκία, δύο χώρες τόσο κρίσιμα κοντά στους ενεργειακούς πόρους, για μια λύση στην Κύπρο που θα εξυπηρετεί τους κατοίκους της.

Ως εκ τούτου, μια προσεχής συμφωνία δε θα προνοεί απαραίτητα τη δικαιοσύνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες για τους Κύπριους ενώ ίσως νομιμοποιεί κάποιες από τις παράνομες ενέργειες. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η πολιτική της αναμονής για μια «καλύτερη» συμφωνία δε θα βελτιώσει αυτά τα θέματα. Αν συγκρίνουμε τα κείμενα των προταθέντων συμφωνιών της δεκαετίας του '80 με αυτά της δεκαετίας του '90 θα δούμε ότι η επιρροή του διεθνούς περιβάλλοντος υπήρξε μικρή αλλά αν συνυπολογίσουμε τα κείμενα της δεκαετίας του 2000 θα καταλάβουμε πόσο μεγάλη υπήρξε η αλλαγή.

Πρέπει να κατανοήσουμε ότι αυτοί από τους οποίους αναμέναμε παγκόσμια ειρήνη και δικαιοσύνη θέτουν πάνω απ' όλα τα παγκόσμια συμφέροντα. Απ' αυτή την άποψη, είτε η λύση στην Κύπρο είναι σήμερα, είτε αύριο, είτε ακόμα και σε 50 χρόνια, γι' αυτούς δεν υπάρχει θέμα εφ' όσον η Ελλάδα, η Τουρκία και οι χώρες που εξαρτώνται από αυτούς είναι ευχαριστημένες.

Γι' αυτό το λόγο το προοδευτικό κίνημα του τόπου πρέπει να εκφράσει την απαίτηση για μια συμφωνία χωρίς καθυστέρηση. Παράλληλα, η Αριστερά θα πρέπει να έχει ως προτεραιότητα τη δόμηση ενός πιο ισχυρού αγώνα για τοπική και παγκόσμια ειρήνη και δικαιοσύνη. Αυτός είναι ο μόνος δρόμος για ειρήνη και ενότητα.

Σήμερα χάνουμε, αλλά ακόμα μπορούμε να κερδίσουμε το αύριο.



Η άλλη εγκύκλιος

Η άλλη «εγκύκλιος» μάλλον θα έπρεπε να προηγηθεί εκείνης του Υπουργείου Παιδείας σε σχέση με την «καλλιέργεια πνεύματος ειρηνικής συμβίωσης με τους Τ/κ». Η άλλη «εγκύκλιος» αφορά την καλλιέργεια «πνεύματος συμβίωσης» μεταξύ των Ελληνοκυπρίων. Το πρόβλημα έρχεται από πολύ παλιά, έχει εμπεδωθεί στο χρόνο ως μια «φυσιολογική» κοινωνική ζωή και έτσι συνεχίζει αδιατάρακτα τη βασιλεία του.

Από τα τέλη της δεκαετίας του '40 η Κύ-

“

Η άλλη «εγκύκλιος» αφορά την καλλιέργεια «πνεύματος συμβίωσης» μεταξύ των Ελληνοκυπρίων ”

προς, όπως και όλος σχεδόν ο πλανήτης, επηρεάστηκε από τον Ψυχρό Πόλεμο και τη διπολική σύγκρουση ανάμεσα στο Δυτικό και τον Ανατολικό Κόσμο. Οι «Δύο Κόσμοι» επεζήτησαν τη σύγκρουση με όλα τα μέσα, και αυτός ο τρόπος επηρέασε απολύτως την Κύπρο. Γι' αυτό και οι Ε/Κ έζησαν το δικό τους εμφύλιο. Δεν ήταν εμφύλιος με τα όπλα όπως έγινε στην Ελλάδα ή εμφύλιος και δικτατορία όπως έγινε στην Ισπανία. Ο δικός μας εμφύλιος ήταν εμφύλιος άλλου τύπου: κάθετη διαίρεση της κοινωνίας μας σε μπλε και κόκκινες κοινωνίες. Δύο μικροί και μεγάλοι πόλοι σε

όλο το φάσμα της κοινωνικής δραστηριότητας με δύο καφενεία, δύο ποδοσφαιρικές ομάδες, δύο συντεχνίες, δύο μπύρες, δύο κρασιά, από τη Λευκωσία έως το πιο απομακρυσμένο χωριό της νήσου. Ο δικός μας κοινωνικός διπολισμός ισοδυναμούσε με διαρκή, καθημερινό εμφύλιο με αντιπαλόττες που δεν είχαν αυθεντικό πολιτικό περιεχόμενο. Στην πραγματικότητα ήταν μια τεχνική της σύγκρουσης, όχι μια πολιτική της επίλυσης γι' αυτό και προσέφερε «συνεπές» πελατειακό δίκτυο τόσο στην παραδοσιακή δεξιά όσο και στην παραδοσιακή αριστερά.

Ο διπολισμός δημιούργησε ανάμεσα στις δύο ιδεολογίες συγκρουσιακή κουλτούρα και κλίμα τυφλού φανατισμού για μισό περίπου αιώνα. Ήταν οι ίδιες ιδεολογίες που την ίδια στιγμή είχαν και την πρώτη ευθύνη για να χειριστούν το κυπριακό ζήτημα αλλά ταυτόχρονα να αναλύσουν και το ρόλο της τ/κ κοινότητας σε μια πορεία επίλυσης του εθνικού θέματος. Αυτή η διαρκής καχυποψία είχε εν μέρει την ευθύνη που η σύγκρουση αυτή στη διάρκεια του αντιποικιακού αγώνα του '55 - '59 έφθασε στην πραγματική αιματοχυσία ανάμεσα στους Ε/Κ.

Είναι βέβαιοι ότι αυτή η κατάσταση συνέβαλε τα μέγιστα λ.χ. στην πολυδιάσπαση του προσφυγικού κινήματος μετά την εισβολή, όπως επίσης και στην αδυναμία να στηθεί ένα μέτριο συμμετοχικό και διεκδίκησης από τους πολίτες. Ούτε και αυτή η τουρκική εισβολή επηρέασε το σύστημα



του κοινωνικού διπολισμού. Ακόμα και εκδηλώσεις καταδίκης της εισβολής γίνονταν συχνά δια δύο, κάποτε και δια τρία.

Είναι σημαντικό να καταγραφεί με σαφήνεια η θέση ότι ένα ε/κ εσωτερικό μέτωπο συμφιλίωσης με το ιστορικό του παρελθόν είναι σε καλύτερη θέση να αλλάξει τους συσχετισμούς δύναμης και να συμβάλει με τον δικό του τρόπο στην επίλυση του κυπριακού. Δεν είναι εύκολο γιατί από παλιά κουβαλά στις πλάτες του την κουλτούρα της διαρκούς αντιπαράθεσης. Είναι όμως αναγκαίο να αλλάξει εάν θέλουμε να δούμε την Κύπρο πέρα από την ιστορική συγκυρία. Γι' αυτό η άλλη «εγκύ-

κλιος» αφορά ένα δικό μας εσωτερικό θέμα, που συνδέεται με τις επιλογές της κοινωνίας μας και τις προτεραιότητες της κομματικής ηγεσίας που ευθύνεται γι' αυτά τα αδιέξοδα. Η αλλαγή σελίδας αφορά μια νέα πολιτική πρακτική, εκείνη που επιθυμεί να κλείσει τις τεχνητές ρήξεις του παρελθόντος προωθώντας με έργα την ενότητα μέσα από την πολυφωνία. Η πίεση της συγκυρίας στο κυπριακό μπορεί να αλλάξει μερικώς τη θεωρία της. Εξαρτάται από την πορεία του κυπριακού και τους συσχετισμούς δύναμης απέναντι σε μια δεδομένη συγκυρία που απαιτεί σημαντικές αποφάσεις από τους πρωταγωνιστές της.

“ Η αλλαγή σελίδας αφορά μια νέα πολιτική πρακτική που επιθυμεί να κλείσει τις τεχνητές ρήξεις του παρελθόντος προωθώντας με έργα την ενότητα μέσα από την πολυφωνία ”



Η συνταγματική πρόκληση της επανένωσης: Ομοσπονδοποίηση, Πολιτική Ισότητα και Θεραπευτική Ομοσπονδία

Το ζήτημα της συνταγματικής πρόκλησης είναι πολύ σοβαρό για να αφήνεται κατ' αποκλειστικότητα στα χέρια ειδικών. Από την άλλη μεριά δυστυχώς, λόγω της περιπλοκότητάς του και λόγω της απλοϊκότητας με την οποία αντιμετωπίζεται η έννοια της δημοκρατίας τυγχάνει συνεχούς διαστρέβλωσης και παρερμηνείας. Καθώς συζητείται το θέμα της διακυβέρνησης ανάμεσα στους ηγέτες των δύο κοινοτήτων στις συνομιλίες αξίζει να τεθεί ένα περίγραμμα των βασικών παραμέτρων της συνταγματικής πρόκλησης της ομοσπονδοποίησης.

Υπάρχει άγνοια για τις συνέπειες της ομοσπονδοποίησης της Κύπρου. Προβάλλονται δύο απόψεις που προκαλούν σύγχυση: Πρώτο, η αντι-ομοσπονδιακή πολεμική παρουσιάζει την ομοσπονδία σαν «ρατσιστική λύση» μέχρι και «απαρτχάιντ» χαρακτηρίζουν την διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία. Δεύτερο, απεικονίζεται η διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία σαν μορφή διχοτόμησης. Με αυτές τις δύο απόψεις θα ασχοληθούμε.

Είναι λοιπόν η ομοσπονδοποίηση σε διζωνική και δικοινοτική βάση «ρατσιστική λύση»;

Μελετητές των ομοσπονδιών¹ αναφέρονται σε 58 από τα 160 κυρίαρχα τότε έθνη-κράτη (μέχρι πριν είκοσι χρόνια) τα οποία περιλαμβάνουν «επίσημες διευθετήσεις που χρησιμοποιούν ομοσπονδιακές αρχές». Μήπως όσες από αυτές έχουν εθνοτικές/γλωσσικές βάσεις στην οργάνωση των πολιτειών/περιφερειών τους (π.χ. Ελβετία, Βέλγιο, Ινδία, Καναδάς κ.ά.) είναι «ρατσιστικές»; Η

ιδέα ότι αν υπάρχει κάποιο εθνοτικό στοιχείο ή κριτήριο ως μέρος της οργάνωσης του, τότε αυτό το κράτος ή ο συγκεκριμένος διακανονισμός είναι ρατσιστικός αποτελεί όχι μόνο εσφαλμένη αλλά και παραπλανητική άποψη. Οι λόγοι για τους οποίους κάποιες χώρες μετεξελίσσονται σε ομοσπονδίες είναι ακριβώς για να προστατευθούν από τα ακραία φαινόμενα που έχουν εθνο-ρατσιστικό υπόβαθρο, δηλαδή «εθνοτικό/εθνικό πλειοψηφισμό» (καταπίεση ή αποκλεισμό μιας εθνοτικής ομάδας) και τον αποσχιστικό εθνικισμό που απαιτεί να δημιουργήσει «εθνοτικά αμιγές κράτος». Είναι εξάλλου γνωστό ότι γίνεται ευρεία χρήση ομοσπονδιακών λύσεων όταν υπάρχουν εθνικές συγκρούσεις ακριβώς γιατί διασφαλίζουν τόσο την ισορροπία ανάμεσα στην ενότητα του κράτους και την αυτονομία κάθε εθνοτικής ομάδας, όσο την διασφάλιση των ατομικών και κοινοτικών/συλλογικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ. Linder, W. Swiss Democracy, Possible Solutions to Conflict in Multicultural Societies, Scoop Books, London, 1994).

Η διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι απολύτως συμβατή και θα λέγαμε και απαραίτητη για την βιωσιμότητα κάθε ομοσπονδίας. Η πολιτειακή διάρθρωση δηλαδή ενιαίο ή ομόσπονδο (ή άλλης μορφής σύνθετο κράτος) σχετίζεται με την κατανομή εξουσιών ανάμεσα στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση και την πολιτεία και την συμμετοχή των εθνοτικών κοινοτήτων στην εξουσία κι όχι με την εφαρμογή ή όχι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, τίποτα

“ Η ομοσπονδιακή οργάνωση αποτελεί την καλύτερη εναλλακτική επιλογή για να αποφεύγονται αποκλεισμοί ομάδων που πιθανόν να οδηγηθούν στη απόφαση να αποσχιστούν ή να προκαλέσουν εντάσεις και συγκρούσεις ”

στο Ευρωπαϊκό κεκτημένο ή την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα δεν εμποδίζει μια χώρα από το να μετεξελιχθεί σε ομόσπονδη, όπως έκανε το Βέλγιο και σε κάποιο βαθμό η Ισπανία.

Εξίσου παραπλανητική κι εσφαλμένη είναι η άποψη που απεικονίζει τη διζωνική, δικαιονοτική ομοσπονδία σαν μορφή διχοτόμησης. Αυτή η άποψη αποτελεί διαστρέβλωση της πραγματικότητας γιατί υπάρχει μια διαλεκτική ανάμεσα στην απόσχιση/διχοτόμηση και την αποτροπή της ακριβώς μέσα από την προοπτική της ομοσπονδοποίησης της Κύπρου. Εξ ου και γνώστες των συνταγματικών θέτουν το ζήτημα σ' αυτή την βάση: «Ενώ παρουσιάζεται η ομοσπονδία ως το μέσο αποτροπής της απόσχισης, στο άλλο άκρο εμφανίζεται το ίδιο είδος

οργάνωσης ως μέσο διευκόλυνσης της απομάκρυνσης». ² Η ομοσπονδιακή οργάνωση αποτελεί την καλύτερη εναλλακτική επιλογή για να αποφεύγονται αποκλεισμοί ομάδων που πιθανόν να οδηγηθούν στη απόφαση να αποσχιστούν ή να προκαλέσουν εντάσεις και συγκρούσεις. ³

Είναι ηλίου φαινότορο ότι στην περίπτωση της Κύπρου κάθε άλλο παρά βρισκόμαστε σε μια ιδεατή κατάσταση όπου με την άνεσή μας θα αποφασίσουμε επί χάρτου ποιο θα ήταν το «ιδανικό» σύστημα. Τίθεται ασφαλώς το ερώτημα, «ιδανικό» από την σκοπιά ποιού όμως και με ποια κριτήρια.

Ο διαπρεπής νομικός James Crawford, τον οποίο μάλιστα συμβουλευτήκε η Κυπριακή Δημοκρατία για το Σχέδιο Ανάν, αναφέρεται στη λύση της διζω-

νικής, δικαιονοτικής ομοσπονδίας στην Κύπρο ως μια μορφή «θεραπευτικής ομοσπονδίας» για την «επίλυση συγκρουσιακών καταστάσεων». ⁴ Κι αυτή είναι και η ουσία της επιδιωκόμενης συμβιβαστικής λύσης: η μόνη «θεραπεία» στην «ασθένεια» της διχοτόμησης που να διασφαλίζει τα δικαιώματα όλων μετά το πραξικόπημα και την εισβολή είναι διζωνική, δικαιονοτική ομοσπονδία. Το μόνο εφικτό «ενιαίο» κράτος είναι το διχοτομημένο και όσο περνά ο χρόνος πραγματώνεται καθημερινά ενόσω επιτρέπουμε το κυπριακό να παραμένει άλλοτο.

Βρισκόμαστε μπροστά σε κάποιες πραγματικότητες που επιχειρούμε στο μέτρο του δυνατού να ανατρέψουμε μετά από 35 χρόνια από το πραξικόπημα-εισβολή και 45 από την πρώτη διχοτόμηση. Είναι σ' αυτές τις συνθήκες που «η ομοσπονδία προσφέρεται ως η λύση για τις κοινότητες που αντιμετωπίζουν οξύ και αναπόφευκτο πρόβλημα μεταξύ τους χωρισμού». ⁵

Είναι ο συμβιβασμός εκείνος που θα επιτρέψει την επανένωση της χώρας μας, που εξουδετερώνει τόσο την ιδεολογία της διχοτόμησης, όσο και αυτή του πλειοψηφισμού: η δημοκρατία δεν εξαντλείται στο απλό δόγμα «ένας άνθρωπος, ένας ψήφος».

1 Π.χ. Elazar, J. Exploring Federalism, The University of Alabama Press, London, 1987.

2 Πέτρος Λιακούρας Το Κυπριακό, Από την Ζυρίχη στη Λουκέρνη σε Αναζήτηση Ομοσπονδιακής Επίλυσης, Ι. Σιδέρης, 2007, σελ. 187.

3 Λιακούρας 2007, οπ. π. σελ. 189.

4 The Creation of States in International Law, 2nd edition, Oxford University Press, 2007

5 Βλ. Jackson «Reflections on the Implications for the Canadian and Comparative Constitutional concept and Ideas», Salem, N. [ed.] Cyprus: A Regional Conflict and its resolution, Macmillan, 1992.



ΕΔΑΔ και Κυπριακό: Απο εδώ και πέρα;

Time is on our side (?)
Rolling stones

Στις πολιτικές συζητήσεις το θέμα εμφανίζεται συχνά. Το «κεκτημένο» των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και η χρησιμότητα του στην υπόθεση του Κυπριακού. Στην ουσία, αναφερόμαστε σε 4 υποθέσεις: Λοϊζίδου, Διακρατική, Ξενίδη-Αρέστη και Δημάδη. Οκτώ επιπλέον υποθέσεις κυπρίων πολιτών εναντίον της Τουρκίας είναι στην πορεία εκδίκασής τους και το αποτέλεσμα τους αναμένεται μέσα στους επόμενους μήνες.

Οι ήδη εκδικασθείσες υποθέσεις μας έδωσαν σημαντικά νομικά όπλα. Την επιβεβαίωση του ιδιοκτησιακού δικαιώματος των ατόμων που προσέφυγαν στο Δικαστήριο, τη διαπίστωση της ευθύνης της Τουρκίας, την απόρριψη του επιχειρήματος περί της ύπαρξης μιας χωριστής κρατικής οντότητας στο βορρά.

Ας μην ξεχνάμε και τρία σημαντικά μειονεκτήματα. Το πρώτο αφορά την εξής αναφορά του Δικαστηρίου στη Λοϊζίδου(παρ. 45) που δεν εξετάζει τη νομιμότητα των νομοθετικών και διοικητικών πράξεων της «ΤΔΒΚ»: «The Court confines itself to the above conclusion and does not consider it desirable, let alone necessary, in the present context to

elaborate a general theory concerning the lawfulness of legislative and administrative acts of the "TRNC". It notes, however, that international law recognises the legitimacy of certain legal arrangements and transactions in such a situation, for instance as regards the registration of births, deaths and marriages, "the effects of which can be ignored only to the detriment of the inhabitants of the [t]erritory".

Το δεύτερο αναφέρεται στη Διακρατική προσφυγή (παρ. 90) που αφήνει ανοικτό το θέμα ύπαρξης δικαιοδοτικών/αποκαταστατικών μηχανισμών στα κατεχόμενα: "In the Court's opinion, and without in any way putting in doubt either the view adopted by the international community regarding the establishment of the "TRNC" (see paragraph 14 above) or the fact that the government of the Republic of Cyprus remains the sole legitimate government of Cyprus (see paragraph 61 above), it cannot be excluded that former Article 26 of the Convention requires that remedies made available to individuals generally in northern Cyprus to enable them to secure redress for violations of their Convention rights have to be tested.

“ Το ΕΔΑΔ μας έχει δώσει ενισχυμένα επιχειρήματα, αλλά (...) δεν έχει δώσει καθαρές λύσεις σε όλα τα ζητήματα ”



The Court, like the Commission, would characterise the developments which have occurred in northern Cyprus since 1974 in terms of the exercise of de facto authority by the “TRNC”.»

Το τρίτο αναφέρεται στη Ξενίδη-Αρέστη, όπου σε συνέχεια όσων είχαν αναφερθεί στη διακρατική, έκρινε θετικά την Επιτροπή Αποζημιώσεων (παρ.37): «The Court welcomes the steps taken by the Government in an effort to provide redress for the violations of the applicant’s Convention rights as well in respect of all similar applications pending before it. The Court notes that the new compensation and restitution mechanism, in principle, has taken care of the requirements of the decision of the Court on admissibility of 14 March 2005 and the judgment on the merits of 22 December 2005.»

Το ΕΔΑΔ μας έχει δώσει ενισχυμένα επιχειρήματα, αλλά όπως φαίνεται και απο τα πιο πάνω αποσπάσματα, δεν έχει δώσει καθαρές λύσεις σε όλα τα ζητήματα. Δεν είναι η αποστολή του άλλωστε και εξάλλου, πολύπλοκα πολιτικά προβλήματα, όπως το Κυπριακό δεν λύνονται σε δικαστικές αίθουσες.

Δυστυχώς, αυτή η κουλτούρα της δικαστηριοποίησης του Κυπριακού καλλιεργήθηκε για χρόνια, ανεβάζοντας τις προσδοκίες των πολιτών σε σημεία που οι επαίοντες γνώριζαν εξ αρχής ότι δεν θα μπορούσαν να φτάσουν ποτέ. Τελικά, οι μαζικές καταχωρίσεις ατομικών προσφυγών στο ΕΔΑΔ αποτέλεσαν μια καλοστημένη μπίτζα εύκολου χρήματος για ορισμένους.

Προσωπικά, θεωρώ ότι ό,τι έχουμε να πάρουμε από το ΕΔΑΔ έχει εξαντληθεί. Ο κύκλος κλείνει κάπου εδώ. Θα πρέπει να βρούμε νέους τρόπους για να επανακαθορίσουμε τη σχέση μας με αυτό. Δεν θεωρώ ότι μπορούν να υπάρξουν μαζικές αποφάσεις, ικανές να επιφέρουν οικονομικό πλήγμα και δραματικές πολιτικές συνέπειες στην Τουρκία. Κάτι τέτοιο εγγράφεται στον ορίζοντα της πολιτική φαντασιοπληξίας.

Εξάλλου, η αναγνώριση ενός εσωτερικού ενδίκου μέσου με έδρα τα κατεχόμενα, μπορεί prima facie να δημιουργεί απορίες στον απλό πολίτη. Ωστόσο, με βάση τη λογική του Δικαστηρίου, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να μεταφερθεί στο εθνικό/τοπικό επίπεδο για πιο αποτελεσματικές και άμεσες θεραπείες, με ενεδεχόμενη τελική κατάληξη το ΕΔΑΔ και πάλι. Αν η Επιτροπή Αποζημιώσεων στα κατεχόμενα αναγνωριστεί, τότε τα δεδομένα θα αλλάξουν άρδην και οι πρώτες αποφάσεις του ΕΔΑΔ θα είναι πλέον μόνο αντικείμενο ακαδημαϊκού ενδιαφέροντος. Ο χρόνος δεν είναι με το μέρος μας....



Η πορεία του περιουσιακού στο ΕΔΑΔ

Από την Τιτίνα Λοιζίδου στην Επιτροπή
Αποζημιώσεων και στη Νεζιρέ Σοφί

Το περιουσιακό ήταν πάντοτε ένα από τα πιο περίπλοκα ζητήματα του Εθνικού μας θέματος και πέραν από το πολιτικό πεδίο η πλευρά μας έδωσε σημαντικές μάχες και ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ). Όμως τις αρχικές μας επιτυχίες άρχισαν να σκιάζουν κάποιες δυσάρεστες για μας πρόσφατες εξελίξεις. Επιχειρείται εδώ μία σύντομη ανασκόπηση του θέματος.

Ως γνωστό, η αρχή έγινε με την απόφαση στην υπόθεση της Τιτίνας Λοιζίδου τον Δεκέμβριο του 1996. Μία απόφαση σταθμός όσον αφορά τα δικαιώματα ελληνοκυπρίων σε σχέση με την ακίνητη περιουσία τους στα κατεχόμενα. Όταν θυμηθούμε τα κύρια σημεία της απόφασης αυτής θα αντιληφθούμε ότι δεν ήταν καθόλου παράξενο που κατ' ακολουθία της υπόθεσης Λοιζίδου, και στη βάση αυτής, καταχωρήθηκαν στη συνέχεια στο ΕΔΑΔ εκατοντάδες προσφυγές ελληνοκυπρίων κατά της Τουρκίας.

Το ΕΔΑΔ είχε τότε διαφανήσει με την έντονη επιχειρηματολογία της Τουρκίας που το καλούσε να απορρίψει την υπόθεση λόγω του ότι το όλο θέμα ήταν πολιτικό και όχι νομικό και απεφάσισε ότι:

Α) η ευθύνη των κρατών που προσυπέγραψαν τη Συνθήκη για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (η Συνθήκη) μπορεί να επεκτείνεται και σε πράξεις που λαμβάνουν χώρα και εκτός των συνόρων τους.

Β) η Τουρκία είναι αυτή που έχει την ευθύνη για τις πράξεις και τις πολιτικές της ΤΔΒΚ λόγω του μεγάλου αριθμού στρατευμάτων που αυτή έχει στο Βορρά.

Γ) το γεγονός ότι το περιουσιακό ήταν και είναι το αντικείμενο διαβουλεύσεων σε πολιτικό επίπεδο δεν απαλλάσσει τη Τουρκία από τις υποχρεώσεις της βάσει της Συνθήκης.

Το ΕΔΑΔ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι παραβιάστηκε το ανθρώπινο δικαίωμα της Λοιζίδου να απολαμβάνει ανενόχλητα την περιουσία της. Η ευθύνη για την παράβαση αυτή αποδόθηκε στην Τουρκία η οποία κλήθηκε να της καταβάλει ουσιαστικές χρηματικές αποζημιώσεις.

Το σκεπτικό και τα συμπεράσματα του ΕΔΑΔ στην υπόθεση Λοιζίδου ακολουθήθηκαν στη συνέχεια και σε άλλες υποθέσεις (τέταρτη διακρατική προσφυγή της Κύπρου κατά της Τουρκίας, υπόθεση Τύμβιου και υπόθεση Δημάδην).

Οπότεν φτάσαμε στην υπόθεση Ξενίδη – Αρέστη όπου το ΕΔΑΔ κλήθηκε να εξετάσει το ίδιο θέμα υπό το πρίσμα δύο σημαντικών εξελίξεων. Η πρώτη ήταν η σύσταση, από την ΤΔΒΚ τον Αύγουστο του 2003, της Επιτροπής Αποζημιώσεων την οποία η Τουρκία παρουσίασε ως αποτελεσματικό εσωτερικό ένδικο μέσο στην οποία θα μπορούσαν να αποταθούν ελληνοκύπριοι που είχαν αξίωση σε σχέση με την περιουσία τους στα κα-

τεχόμενα. Η άλλη εξέλιξη ήταν το δημοψήφισμα για το σχέδιο Ανάν που είχε διεξαχθεί τον Απρίλιο του 2004.

Το ΕΔΑΔ απεφάσισε ότι η απόρριψη του σχεδίου Ανάν από την πλευρά μας δεν μπορούσε να αλλοιώσει τη νομική κατάσταση πραγμάτων, όπως αυτή είχε καθορισθεί στην υπόθεση Λοιζίδου. Οι ίδιες αρχές ακολουθήθηκαν και σε αυτήν την υπόθεση και κρίθηκε και πάλι ότι υπήρχε παραβίαση της Σύμβασης. Το ΕΔΑΔ όμως, στη συγκεκριμένη υπόθεση, έκανε ειδική αναφορά στο ότι είχαν κατατεθεί ενώπιον του 1,400 προσφυγές από ελληνοκυπρίους. Χωρίς να συνδέει ρητά το γεγονός αυτό με τη σύσταση της Επιτροπής Αποζημιώσεων στα κατεχόμενα, το ΕΔΑΔ έδωσε στην Τουρκία τη δυνατότητα να επιλέξει η ίδια τα μέσα δια των οποίων οφείλει να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της βάσει της Σύμβασης. Με τον τρόπο αυτό άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο να αποφασίσει, σε μελλοντικό στάδιο, ότι η Επιτροπή αυτή πράγματι συνιστά αποτελεσματικό ένδικο μέσο.

Το τελευταίο κεφάλαιο στο θέμα μας ήταν ο διακανονισμός στον οποίο κατέληξε, πριν λίγους μήνες, ο Μιχάλης Τύμβιος με την Τουρκία. Βάσει αυτού συμφωνήθηκε να καταβληθεί στον Τύμβιο χρηματικό ποσό από την Τουρκία και επίσης να γίνει ανταλλαγή της κατεχόμενης περιουσίας του Τύμβιου με έκταση τουρκοκυπριακής περιουσίας στη Λάρνακα. Το ΕΔΑΔ επικύρωσε το περιεχόμενο του φιλικού διακανονισμού κρίνοντας το συμβατό με τις αρχές της Συνθήκης.

Πολύ σημαντικές εξελίξεις θα έχουμε και στις αρχές του νέου έτους. Οκτώ πιλοτικές προσφυγές ελληνοκυπρίων έχουν επιλεγεί από το ΕΔΑΔ για εξέταση και μέσω αυτών θα αποφασισθεί και κατά πόσο η Επιτροπή Αποζημιώσεων προσφέρει αποτελεσματική θεραπεία ή όχι.

Μία άλλη πολύ σημαντική εξέλιξη στην οποία πρέπει να γίνει αναφορά είναι η προσφυγή που καταχώρησε η τουρκοκύπρια Νεζιρέ Σοφί κατά της Κύπρου. Η Σοφί είναι ιδιοκτήτρια περιουσίας στη Λάρνακα και παραπονείται, με τον ίδιο τρόπο που παραπονέθηκε πρώτη η Λοιζίδου, ότι δεν της επιτρέπεται η χρήση της περιουσίας της. Το ΕΔΑΔ δεν απέρριψε την προσφυγή αυτή στο προκαταρκτικό της στάδιο αλλά αποφάσισε να την ορίσει για ακρό-

αση στις αρχές του νέου χρόνου οπότεν θα εξετάσει, μαζί με την ουσία της υπόθεσης, το κατά πόσο η Σοφί εξάντλησε τα ένδικα μέσα που είχε στη διάθεση της στην Κύπρο πριν προσφύγει στο ΕΔΑΔ.

Δεν μπορεί κανείς νομίζω να αμφισβητήσει ότι τα τελευταία χρόνια υπήρξε μια σειρά αρνητικών εξελίξεων για την πλευρά μας τις οποίες συνοψίζω ως ακολούθως:

Α) η Επιτροπή Αποζημιώσεων που συστάθηκε στα κατεχόμενα ως απάντηση στην υπόθεση Λοιζίδου και στις μαζικές προσφυγές ελληνοκυπρίων που ακολούθησαν κατάφερε δυστυχώς να προσελκύσει αριθμό ελληνοκυπρίων που αποτάθηκαν σε αυτήν. Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύθηκαν 322 ελληνοκύπριοι έχουν μέχρι σήμερα υποβάλει αιτήσεις. Υπάρχουν ενδείξεις ότι οι αιτήσεις δεν εξετάζονται με χρονολογική σειρά αλλά με τρόπο που ευνοεί τους σκοπούς της Επιτροπής και ότι συμπατριώτες μας απεμπολούν τα δικαιώματά τους επί της περιουσίας τους στα κατεχόμενα έναντι χαμηλών ποσών.

Β) η επικύρωση από το ΕΔΑΔ της συμφωνίας ανταλλαγής περιουσιών στην υπόθεση Τύμβιου φαίνεται να είναι αντίθετη με τον θεσμό του κινδυνολογικού τουρκοκυπριακών περιουσιών και με το δικό μας νομικό πλαίσιο που δεν επιτρέπει τέτοιες συναλλαγές.

Γ) έχουμε αυτή τη στιγμή να αντιμετωπίσουμε δύο ξεχωριστούς κινδύνους. Πρώτα, μέσω των οκτώ πιλοτικών υποθέσεων που θα εκδικασθούν στις αρχές του νέου χρόνου, το ενδεχόμενο η Επιτροπή Αποζημιώσεων να θεωρηθεί ως αποδεκτό ένδικο μέσο. Και δεύτερο το ενδεχόμενο να κριθεί ότι τουρκοκύπριοι όπως την Σοφί δικαιούνται να αποστεινούνται απευθείας στο ΕΔΑΔ σε σχέση με τις περιουσίες τους στο νότο χωρίς πρώτα να προσφύγουν στα δικά μας Δικαστήρια.

Η απόφαση στη Λοιζίδου διάνοιξε μεγάλες δυνατότητες και ήταν ένα μεγάλο όπλο για τη δική μας πλευρά. Όμως οι πρόσφατες εξελίξεις πρέπει να μας ωθήσουν στη λήψη άμεσων μέτρων. Διαφορετικά το ΕΔΑΔ όχι μόνο δεν θα προσφέρει οποιαδήποτε ουσιαστική θεραπεία στους ελληνοκύπριους που προσέφυγαν σ' αυτό αλλά θα είναι και αιτία να περιπλεχθεί ακόμη περισσότερο και η πολιτική διάσταση του περιουσιακού ζητήματος.



ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΧΡΙΣΤΟΥ ΡΟΖΑΚΗ

Ο αντιπρόεδρος του ΕΔΑΔ μιλά στο «Ρεύμα»

Με το κ.Χρήστο Ροζάκη, Καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Αντιπρόεδρο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ήδη από τη 1η Νοεμβρίου 1998, είχαμε την ευκαιρία να μιλήσουμε στα πλαίσια της πρόσφατης καθόδου του στην Κύπρο, μετά από σχετική πρόσκληση του Πανεπιστημίου Κύπρου. Ο καθηγητής απάντησε σε σειρά ερωτήσεών μας για τη θεσμική λειτουργία του ΕΔΑΔ, το ρόλο που αυτό παίζει στην Ευρώπη και στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, τις σχέσεις του Δικαστηρίου με άλλους δικαιοδοτικούς μηχανισμούς και τις προοπτικές του στον 21ο αιώνα.

ΘΕΣΜΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΔΑΔ

Ποια ή ποιες θα ήταν κατά την άποψη σας οι αναγκαίες θεσμικές αλλαγές στο Δικαστήριο; Ποια εντοπίζετε εσείς ως τη σημαντικότερη αδυναμία του ΕΔΑΔ ως δικαιοδοτικού μηχανισμού σήμερα;

Τα βασικά προβλήματα του Δικαστηρίου είναι δύο: πρώτον, ο μεγάλος αριθμός των καθαρά αβάσιμων προσφυγών και των επαναλαμβανόμενων βάσιμων προσφυγών που αφορούν το ίδιο αντικείμενο (επαναλαμβανόμενες υποθέσεις -repetitive cases), και, δεύτερον, η επιβάρυνση του Δικαστηρίου από χιλιάδες προσφυγές που στρέφονται εναντίον ενός μικρού αριθμού κρατών (γύρω στα πέντε), τα οποία από μόνα τους –μέσα σε 47 κράτη- είναι υπεύθυνα για το 60% περίπου των υποθέσεων που μας απασχολούν. Κατά συνέπεια το Δικαστήριο πρέπει να αντιμετωπίσει αυτά τα δύο προβλήματα που, δυστυχώς, μολύνουν το σύνολο της λειτουργίας μας, και απορροφούν το δυναμισμό και το ανθρώπινο δυναμικό ολόκληρου του Δικαστηρίου. Για να αντιμετωπίσουμε τα θέματα αυτά

έχουμε αρχίσει να εφαρμόζουμε, μέσα στους περιορισμούς του 11ου Πρωτοκόλλου, μια σειρά μέτρα όπως οι πιλοτικές αποφάσεις, η απλοποίηση της διαδικασίας των σαφώς απαραδέκτων αλλά και σαφώς παραδεκτών επαναλαμβανομένων υποθέσεων, η εφαρμογή ενός μέτρου προτεραιότητας στη σειρά εξέτασης των υποθέσεων που δίνει έμφαση στις σοβαρές παραβιάσεις, κ.ά.. Αλλά, βέβαια, ότι και να προγραμματίσουμε δεν μπορεί να αποδώσει, αν τα κράτη-μέρη δεν πάρουν ορισμένες πρωτοβουλίες να αντιμετωπίσουν σοβαρά και πρωτογενώς το πρόβλημα των παραβιάσεων, είτε με το να κινητοποιηθούν για να τις μειώσουν, είτε με το να καθιερώσουν εσωτερικές διαδικασίες αποτελεσματικής ικανοποίησης των παθόντων, όπου διαπιστώνεται παραβίαση της Σύμβασης και της νομολογίας της.

Βλέπετε το ρόλο του ΕΔΑΔ να εξελίσσεται στα επόμενα χρόνια; Μπορεί να μετατραπεί σε ένα οικονομικό δικαστήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων για την Ευρώπη; Μήπως μια αλλαγή προς αυτή την κατεύθυνση θα

επέφερε πλήγμα στο δικαίωμα ατομικής προσφυγής;

Η προσπάθεια που καταβάλλεται είναι να διατηρηθεί αναλλοίωτη η δυνατότητα κάθε ατόμου να προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Ιδιαίτερα σε αυτή τη φάση των ιστορικών εξελίξεων, που η θεσμικά οργανωμένη Ευρώπη έχει εμπλουτιστεί με ένα μεγάλο αριθμό νέων κρατών, κυρίως προερχομένων από τον πρώην κομμουνιστικό χώρο, και τα οποία δεν έχουν, προς το παρόν, σημαντική εμπειρία προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου, και δεν έχουν ολοκληρώσει τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς για την αποφυγή παραβιάσεων και την ικανοποιητική καταστολή τους.

Η μετατροπή του Δικαστηρίου σε συνταγματικό όργανο, αν και θα είχε ευεργετικά αποτελέσματα για τη λειτουργία του (αφού θα περιόριζε τις υποθέσεις στα μεγάλα συνταγματικά θέματα και θα έδινε στο Δικαστήριο δυνατότητες επιλογής), ωστόσο θα στερούσε τα άτομα από τη δυνατότητα της απρόσκοπτης προσφυγής την οποία απολαμβάνουν σήμερα. Σε μια τέτοια περίπτωση το πλήγμα θα ήταν σοβαρότερο για τα θύματα παραβιάσεων που προέρχονται από τις «νέες» χώρες.

Στην ουσία, πάντως, το Δικαστήριο λειτουργεί, ακόμα και σήμερα, ως ένα συνταγματικό όργανο της Ευρώπης, αφού πολλές από τις αποφάσεις του αναφέρονται σε ζητήματα αρχής, γενικής εφαρμογής για τις ευρωπαϊκές χώρες.

Θεωρείτε τον τρόπο και την ταχύτητα προσαρμογής/ συμ-

μόρφωσης των κρατών στις αποφάσεις του Δικαστηρίου ικανοποιητικό; Ποια λύση μπορεί να υπάρξει στις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης;

Θα έλεγα ότι, σε γενικές γραμμές, το ποσοστό συμμόρφωσης είναι εξαιρετικά ικανοποιητικό, αν ιδιαίτερα λάβετε υπόψη σας τον χαρακτήρα του Δικαστηρίου ως διεθνούς (χωρίς μέσα επιβολής της εκτέλεσης των αποφάσεων στο εσωτερικό των χωρών). Ο χρόνος εκτέλεσης, πάντως, πάσχει συχνά, ιδιαίτερα στην περίπτωση ορισμένων κρατών.

Ποιο είναι το ισοζύγιο πολιτικής και απόδοσης δικαιοσύνης στο Δικαστήριο; Το γεγονός ότι η επίβλεψη εκτέλεσης των αποφάσεων εναπόκειται στην επιτροπή υπουργών, δεν αποτελεί μια θεσμική τροχοπέδη στο ρόλο του ΕΔΑΔ;

Το Δικαστήριο είναι ένας μηχανισμός απόδοσης δικαιοσύνης, που εφαρμόζει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση –ένα νομικό κείμενο- και τη νομολογία του. Δεν βλέπω κανένα στοιχείο πολιτικό στις αποφάσεις του, ή στις διαδικασίες που οδηγούν σε αυτές, και καμία διαφορά από τον τρόπο που αποδίδεται η δικαιοσύνη στο εσωτερικό των περισσότερων δημοκρατικών χωρών του Ευρωπαϊκού συστήματος προστασίας. Όσο για την Επιτροπή Υπουργών, όπως σωστά λέτε, περιορίζεται στην επίβλεψη της εκτέλεσης και δεν επηρεάζει τη δικαστική διαδικασία. Θα ήταν, βέβαια, καλύτερα να υπάρχει δυνατότητα απευθείας εκτέλεσης στο εσωτερικό των κρατών, αλλά μια τέτοια ρύθμιση απαιτεί θεσμική μεταρρύθμιση.



**ΕΔΑΔ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ
ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ**

Μπορεί το ΕΔΑΔ ως ένας δικαιοδοτικός μηχανισμός να αποτελέσει πρότυπο λειτουργίας για άλλους ανάλογους περιφερειακούς οργανισμούς;

Μα νομίζω ότι είναι γνωστό ότι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση και ο τρόπος λειτουργίας των δικαιοδοτικών οργάνων της έχει αποτελέσει πηγή έμπνευσης και για το αμερικάνικο σύστημα προστασίας, και για το ανάλογο αφρικανικό.

Θεωρείτε ότι αποτελεί πρόβλημα η ύπαρξη διαφορετικών προσεγγίσεων σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων από άλλα δικαστήρια (ΔΕΚ, Interamerican Court of Human Rights); Εάν ναι, συντείνει και αυτό στην πολυδιάσπαση (fragmentation) του διεθνούς δικαίου;

Προς το παρόν δεν έχει παρατηρηθεί σημαντική σύγκρουση στον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα έχουν αντιμετωπίσει το πρόβλημα της προστασίας. Θα έλεγα ότι, αντίθετα, υπάρχει μια συμπληρωματικότητα στο είδος της προστασίας, και ότι καθένα από τα όργανα εμπνέεται κι επηρεάζεται από τη νομολογία των άλλων. Ειδικότερα στον Ευρωπαϊκό χώρο, το ΔΕΚ επανειλημμένα έχει υπογραμμίσει τον πρωτοποριακό ρόλο του Στρασβούργου σε θέματα προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου, κι έχει ακολουθήσει τη νομολογία του. Αυτό δεν σημαίνει, βέβαια, ότι στο μέλλον, ιδιαίτερα όταν ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. καταστεί δεσμευτικό κείμενο, μπορούμε να αποκλείσουμε νομολογιακές αποκλίσεις, ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη μας τις ιδιαιτερότητες του Χάρτη και τις διαφορές του σε ορισμένα σημεία από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση. Πάντως πιστεύουμε ότι τέτοιοι κίνδυνοι μπορεί να ελαχιστοποιηθούν μέσα από ένα συντονισμό των Δικαστηρίων και την μεταξύ συνεργασία τους. Κάτι που έχει ήδη αρχίσει να πραγματοποιείται.

“ Ο κόσμος μας απέχει πολύ από ομοιόμορφη συμμόρφωση σε βασικά δικαιώματα ”

“ Χιλιάδες προσφυγές στρέφονται εναντίον ενός μικρού αριθμού κρατών, τα οποία από μόνα τους είναι υπεύθυνα για το 60% περίπου των υποθέσεων ”

Πως κρίνετε την ιδέα ίδρυσης ενός παγκοσμίου δικαστηρίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

Θα ήταν μια εξαιρετική ιδέα. Αλλά, φυσικά, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι κάτι τέτοιο προσκρούει στις μεγάλες διαφορές αντιλήψεων που υπάρχουν ανάμεσα στα κράτη, όχι μόνον ως προς το είδος των δικαιωμάτων που μπορούν να γίνουν αντικείμενο δικαστικής παρέμβασης, αλλά, κυρίως, ως προς την ετοιμότητά τους να δεχτούν τις αναπόδραστες επιπτώσεις μιας δικαστικής παρέμβασης στις εσωτερικές έννομες τάξεις τους.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ EN GENEI

Πως βλέπετε να διαμορφώνεται ο χώρος της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον 21ο αιώνα; Ποια θεωρείτε τη μεγαλύτερη πρόκληση;

Θεωρώ ότι η μεγαλύτερη πρόκληση του 21ου αιώνα είναι η γενίκευση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου -και όχι μόνον για δικαιώματα πρώτης γενιάς- σε παγκόσμιο επίπεδο. Παρά τις πανηγυρικές εξαγγελίες και τους μεγαλόσχημους προγραμματισμούς, παρά τις συχνές αναφορές στην «οικουμενικότητα» ορισμένων δικαιωμάτων, ο κόσμος μας απέχει πολύ από ομοιόμορφη συμμόρφωση σε βασικά δικαιώματα. Αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς θα πρέπει να πούμε ότι με την εξαίρεση της Ευρώπης -κι όχι παντού και πάντα σε αυτήν-, και ορισμένες περιπτώσεις αναπτυγμένων χωρών εκτός αυτής, βρισκόμαστε μακριά από μια ικανοποιητική προστασία στον υπόλοιπο κόσμο. Η ευχή, λοιπόν, είναι αυτονόητη: πιο ολοκληρωμένη προστασία για το σύνολο των δικαιωμάτων στις χώρες που ήδη έχουν ένα καλό πιστοποιητικό, κι επέκτασή της στις αχανείς, δυστυχώς, περιοχές όπου ακόμα στοιχειώδεις ελευθερίες παραβιάζονται.



Εξελίξεις σε σχέση με τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την Τουρκία στην Κύπρο

Μέσα στο 2008 είχαμε διάφορες εξελίξεις ενώπιον του ΕΔΑΔ σε σχέση με τις παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από την Τουρκία στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Αυτές δεν περιορίζονταν μόνο στα θέματα των περιουσιών όπου είχαμε την απόφαση Δημάδη καθώς και εξελίξεις στην πιλοτική διαδικασία που ακολουθεί τώρα το Δικαστήριο αλλά και στα θέματα Αγνοουμένων με την απόφαση στην υπόθεση Βαρνάβα καθώς επίσης και τις αποφάσεις στις υποθέσεις Σολομού και Ισαάκ για τα γνωστά τραγικά γεγονότα καθώς και στην υπόθεση Φωκά σε σχέση με την σύλληψη της. Η προσπάθεια του άρθρου αυτού είναι να σκιαγραφήσει τις εξελίξεις αυτές έτσι ώστε κάποιος να ενημερωθεί για την κατάσταση και να μπορέσει έτσι να αντιληφθεί τις εξελίξεις που αναμένονται.

Αγνοούμενοι

Μετά από την απόφαση της 4ης Διακρατικής Προσφυγής τον Μάιο του 2001 είχε ξεκαθαρίσει το θέμα της ευθύνης της Τουρκίας σε θέματα παραβιάσεων σε σχέση με τους Αγνοούμενους. Πριν από αυτήν το 1990 είχαν καταχωρηθεί 9 ατομικές προσφυγές Αγνοουμένων και συγγενών τους στην τότε Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Παρόλο που οι υποθέσεις αυτές είχαν κηρυχθεί παραδεκτές το 1998 παρέμειναν αδρανείς μέχρι τις 10 Ιανουαρίου 2008 που εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου. Σε αυτή η Τουρκία βρέθηκε, μεταξύ άλλων, να παραβιάζει το ανθρωπινό δικαίωμα της μη διερεύνησης της τύχης

των Αγνοουμένων κατά παράβαση του Άρθρου 2.

Έγινε επίσης διαπίστωση της συνεχιζόμενης παραβίασης του Άρθρου 3 αναφορικά με απάνθρωπη μεταχείριση των συγγενών των ατόμων αυτών. Σημαντικό στην υπόθεση είναι ότι το Δικαστήριο απέρριψε την Τουρκική θέση για κήρυξη των αγνοουμένων ως νεκρούς.

Παρόλη την καταδίκη της Τουρκίας το Δικαστήριο θεώρησε ότι δεδομένης της εκκρεμότητας στην 4ην Διακρατική Προσφυγή αναφορικά με το θέμα της δίκαιης θεραπείας δεν έπρεπε να επιδικάσει χρηματικές αποζημιώσεις για τις παραβιάσεις που είχαν διαπιστωθεί. Η Τουρκία ζήτησε άδεια από το ΕΔΑΔ και πέτυχε την παραπομπή της υπόθεσης αυτής ενώπιον της διακεκριμένης σύνθεσης του Δικαστηρίου (σε μια διαδικασία ουσιαστικά έφεσης) και το Δικαστήριο όρισε ακρόαση της υπόθεσης στις 19 Νοεμβρίου 2008. Στην διαδικασία αυτή θα παρουσιαστούν πέραν από τους 9 Αιτητές και την Τουρκία και η Κυπριακή Δημοκρατία καθώς και ένας μη Κυβερνητικός Οργανισμός ο οποίος ενδιαφέρεται για θέματα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και αναμένεται να υποστηρίξει τους Αιτητές. Η έκβαση της υπόθεσης θα είναι καθοριστική και για την τύχη άλλων υποθέσεων Αγνοουμένων και συγγενών τους.

Περιουσιακά

Τον Απρίλιο του 2008 εκδόθηκε η απόφαση στην υπόθεση Δημάδη ν Τουρκίας όπου επιδικάστηκε το ποσό των €785,000 για απώλεια χρήσης και €45,000 για ηθική βλάβη σε σχέση με την διαπίστωση της παραβίασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του κ Δημάδη σε σχέση με την κατοικία του στην κατεχόμενη Κερύνεια. Η Τουρκία ζήτησε και πάλι (ενδεχόμενα για σκοπούς καθυστέρησης) την άδεια του ΕΔΑΔ για έφεση και ακόμη αναμένεται η απόφαση.

Σε περίπτωση που η έφεση αυτή γίνει αποδεκτή τότε θα υπάρξει επανεκδίκαση. Σε περίπτωση που η έφεση απορριφθεί τότε η απόφαση καθίσταται τελεσίδικη και θα πρέπει η Τουρκία να συμμορφωθεί με την καταβολή αποζημιώσεων και αποκατάσταση της κατοχής της περιουσίας στους κληρο-

νόμους του κ Δημάδη, ο οποίος δυστυχώς στο μεταξύ έχει αποβιώσει. Μεγάλο ενδιαφέρον έχει η υπόθεση Τύμβιου όπου ο Αιτητής ήρθε σε φιλικό διακανονισμό με την Τουρκία με σκοπό την ανταλλαγή της περιουσίας του με περιουσία η οποία ανήκει στην Τουρκοκυπριακή Κοινότητα και βρίσκεται στην Λάρνακα. Μέχρι τώρα φαίνεται ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει υλοποίηση τον συμβιβασμό αυτό θεωρώντας ότι ο νόμος για τον Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών αποτρέπει την ανταλλαγή αυτή.

Η υπόθεση βρίσκεται ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης της οποίας ευθύνη είναι η επίτευξη της εκτέλεσης της απόφασης και αναμένεται το αποτέλεσμα με μεγάλο ενδιαφέρον.

Τόσο η υπόθεση Λοϊζίδου όσο και η υπόθεση Ξενίδη - Αρέστη βρίσκονται επίσης ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών δεδομένου ότι η Τουρκία, παρόλο που τον Δεκέμβριο του 2003 έχει πληρώσει τις απο-



“ Η έκβαση της ακρόασης στις 19/11/2008 θα είναι καθοριστική και για την τύχη άλλων υποθέσεων Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων και συγγενών τους ”

ζημιώσεις για απώλεια χρήσης για την κ Λοϊζίδου, μέχρι σήμερα δεν της έχει επιτρέψει την κατοχή των περιουσιών της. Στην δε Ξενίδη - Αρέστη η Τουρκία ούτε πλήρωσε τις αποζημιώσεις ύψους €890,000 αλλά ούτε και επέτρεψε στην κ Ξενίδη - Αρέστη να επιστρέψει στην κατοικία και περιουσία της που βρίσκονται στην περιφραγμένη πόλη της Αμμοχώστου. Και σ'αυτές τις δύο υποθέσεις αναμένονται εξελίξεις στην Επιτροπή Υπουργών. Εκτός από τις υποθέσεις αυτές 32 περίπου ατομικές προσφυγές εναντίον της Τουρκίας έχουν ήδη κηρυχθεί παραδεκτές και αναμένεται ότι το Δικαστήριο, αφού εξετάσει τις θέσεις της Τουρκίας για το ύψος των αποζημιώσεων θα προχωρήσει να διαπιστώσει παραβιάσεις και ακολούθως να επιδικάσει αποζημιώσεις. Η Τουρκία έχει μέχρι τις 5 Νοεμβρίου 2008 να δώσει τις παρατηρήσεις της σε αυτές και αναμένεται ότι ενωρίς το νέο χρόνο θα έχουμε αποφάσεις.

Τέλος, το Δικαστήριο σε 8 υποθέσεις που χαρακτήρισε ως πιλοτικές μέσα στον Ιούλιο έδωσε οδηγίες όπως καταχωρηθούν οι απόψεις των μερών σε σχέση με την "Επιτροπή Αποζημιώσεων". Από την μια η Τουρκία ισχυρίζεται ότι η "Επιτροπή Αποζημιώσεων" που έχει δημιουργηθεί συνιστά αποτελεσματική θεραπεία και γι'αυτό οι Αιτητές θα πρέπει πρώτα να περάσουν από αυτή και μετά να προσφύγουν στο ΕΔΑΔ.

Από την άλλη πλευρά τόσο οι Αιτητές όσο και η Κυπριακή Δημοκρατία επιμένουν ότι η "Επιτροπή Αποζημιώσεων" είναι αντίθετη με το διεθνές δίκαιο, δεν συνάδει με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και εν πάση περιπτώσει δεν προσφέρει αποτελεσματική θεραπεία. Κατά συνέπεια οι προσφυγές αυτές πρέπει να κηρυχθούν παραδεκτές και να προχωρήσουν μαζί με όλες τις άλλες. Εν αναμονή των εξελίξεων αναβλήθηκε η εξέταση όλων των εκκρεμοσών ατομικών προσφυγών.

Όπως είναι φανερό η έκβαση των 8 αυτών υποθέσεων θα είναι καθοριστική για τα θέματα διεκδίκησης περιουσίας στα κατεχόμενα.

Άλλες Υποθέσεις

Το Ιούνιο 2008 εκδόθηκαν 3 αποφάσεις.

Η πρώτη ήταν στην υπόθεση Σολωμού, η δεύτερη στην υπόθεση Ισαάκ και η τρίτη στην υπόθεση Φωκά.

Τα γεγονότα των δύο πρώτων είναι γνωστά και δεν θα παρατεθούν. Αξίζει μόνο να αναφερθεί ότι διαπιστώθηκαν παραβιάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και επιδικάστηκαν ποσά στην μεν υπόθεση Σολωμού της τάξης των €35,000 για τον πρώτο Αιτητή και €15,000 για κάθε ένα από τους 2ον μέχρι τον 7ον Αιτητές, πλέον έξοδα. Στην υπόθεση Ισαάκ οι αποζημιώσεις ήταν €115,000 για τον πρώτο Αιτητή, €35,000 για τους 2ον και 3ον Αιτητή και €15,000 για τους 4ον μέχρι 7ον Αιτητή, πλέον έξοδα. Οι παραβιάσεις είχαν να κάνουν με το δικαίωμα ζωής το οποίο παραβιάστηκε από τις πράξεις ατόμων κάτω από τον έλεγχο της Τουρκίας.

Τέλος, εκδόθηκε η απόφαση στην υπόθεση Φωκά όπου παρόλο που διαπιστώθηκε παραβίαση σε σχέση με την ελευθερία του λόγου και η Τουρκία καταδικάστηκε σε αποζημιώσεις €300, πλέον έξοδα, δυστυχώς θεωρήθηκε ότι η σύλληψη και κράτηση της δεν ήταν παράνομη. Για το θέμα αυτό η Αιτήτρια έχει κάνει αίτηση για παραπομπή στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου και αναμένεται η απόφαση.

Συμπέρασμα

Οι εξελίξεις που αναμένονται στους επόμενους μήνες πιστεύω ότι θα έχουν να κάνουν με το θέμα των περιουσιών και ειδικά με αυτές της "Επιτροπής Αποζημιώσεων". Επίσης η έκβαση της ακρόασης των υποθέσεων Αγνοουμένων θα είναι καθοριστική για όλους τους Αγνοούμενους της Κύπρου.



Οταν αναφερόμαστε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το κάνουμε συχνά με δισταγμό και επιφύλαξη ως προς τη συμφωνία σημαίνοντος και σημανόμενου. Οι απόψεις για την υπόσταση και το στόχο αυτής της υπερεθνικής ένωσης καθώς και η νοσηματοδότηση των όρων που χρησιμοποιούνται για να την περιγράψουν καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ιδεολογικοπολιτικών προσεγγίσεων, αναλόγως της οπτικής γωνίας του παρατηρητή και της τοποθέτησης του αντικειμένου.

Η ένωση ευρωπαϊκών κρατών ξεκίνησε τη δεκαετία του 1950 για να θέσει ένα νέο πλαίσιο συνεργασίας και ανάπτυξης μετά από ένα πόλεμο που είχε καταλύσει ολοκληρωτικά το προηγούμενο σύστημα διακρατικών συμφωνιών, συνθηκών και εγγυήσεων. Μερικοί υπερτονίζουν ότι πηγή χρηματοδότησης υπήρξαν τα κονδύλια του σχεδίου Marshall για αντιπερισπασμό στη σοβιετική επέκταση προς τη δύση· άλλοι προτάσσουν το όραμα ανθρώπων που η συγκυρία τους ανέδειξε σε “πατέρες της Ευρώπης”· οι περισσότεροι συμφωνούν ότι οι ευρωπαϊκές κοινωνίες φτάνοντας στα τελευταία στάδια της καταστροφής

συντονίστηκαν ενστικτωδώς για να επιβιώσουν. Όποιους παράγοντες όμως κι αν προσμετρήσει κάποιος, η εξέλιξη της ένωσης αυτής ξεπέρασε κατά πολύ τις συνθήκες της εποχής που τη γέννησε.

Με την υπόμνηση βεβαίως, των υπολοίπων παραμέτρων πέραν του καθοριστικού ρόλου της πολιτικής ελίτ δεν επιχειρείται η υποβάθμιση του. Αντιθέτως, η ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης παρουσιάζεται συνήθως ως η σταδιακή υλοποίηση του οράματος εμπνευσμένων ηγετών που δέσμευσαν τους ευρωπαϊκούς λαούς σε μια κοινή προοπτική, ξεπερνώντας τα σύνορα του εθνικού κράτους.

Ο ρόλος της ηγεσίας πάντοτε βέβαια, υπήρξε διχαστικός. Είναι τα πρόσωπα ή η ιστορική συγκυρία που διαμορφώνουν τις προϋποθέσεις των αλλαγών; Η ηγεσία καθοδηγεί ή εκπροσωπεί τη γενική βούληση; Η τελική απόφαση εναπόκειται στο λαό, όπως αρεσκόμεσθε να επαναλαμβάνουμε, ή στην ηγεσία; Εν προκειμένω δε, υπάρχει ευρωπαϊκή ηγεσία ή μια γραφειοκρατική μηχανή με ανθρώπινο προσωπείο; Ρητορικά ή ουσιαστικά, τα ερωτήματα αυτά βαραίνουν το ευρωπαϊκό οικοδόμημα και στοχεύουν συνήθως σε αυτό που όλοι αναφέρονται με τον όρο “Βρυξέλλες”.

Επί πολλών επιμέρους θεμάτων επίσης, εκφρά-

Του **Αδριανού Κυριακίδη**
Ιστορικού



Ε.Ε. (Ευρωπαϊκή Ένωση)

ζονται διαφορετικές απόψεις. Ο ρυθμός με τον οποίο προχωρεί η διεύρυνση και εμπάθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί αντικείμενο συζήτησης και συνεχούς αναθεώρησης. Ορισμένοι πιστεύουν ότι η ΕΕ μεγαλώνει πολύ γρήγορα, μη αφήνοντας περιθώρια για ομαλή ενσωμάτωση των νέων τομέων κοινοτικής ευθύνης ή των νέων κρατών-μελών στις υφιστάμενες ανελαστικές δομές.

Η διεύρυνση δε του 2004 ξεπέρασε κατα πολύ τις 3 χώρες που εντάσσονταν ανα δεκαετία και οι νέες Συνθήκες που προτάθηκαν για να θέσουν ξανά τις βάσεις της ευρωπαϊκής συνεργασίας δεν βρήκαν έτοιμη την κοινή γνώμη.

Ταυτόχρονα, υπάρχουν και αυτοί που αντιλαμβάνονται τη σημασία που προσδίδεται από τις υποψήφιες χώρες στη διαδικασία της ένταξης και προβάλλουν τα οφέλη από τις πολιτικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις στα σύνορα της ΕΕ, προκρίνοντας γρηγορότερους ρυθμούς. Η ισορροπία μεταξύ διεύρυνσης και εμπάθυνσης είναι σίγουρα μια ιδεατή συνέχεια, χωρίς όμως ακόμα να υπάρχει σίγουρη οδός ούτε και συμφωνημένα όρια.

Η ίδια η διαδικασία λήψης των σχετικών αποφάσεων παραμένει κι αυτή ένα πεδίο αντιπαράθεσης επιχειρημάτων και πρακτικών. Η υπόσταση και ο ρόλος των "Βρυξελλών", των εθνικών θεσμικών οργάνων αλλά και της κοινωνίας των πολιτών δεν είναι καθορισμένα με τρόπο που να επιτρέπει την απρόσκοπτη συνεργασία μεταξύ τους. Τα δημοκρατικά και θεσμικά ελλείμματα αφήνουν περιθώριο για προτάσεις και πολιτική, αποτρέπουν όμως την ηθική νομιμοποίηση και την καθολική αποδοχή. Ένα πρόβλημα που ούτε επικοινωνιακά ούτε θεσμικά βρήκε απάντηση την τελευταία δεκαετία οδηγώντας σε συνεχή αναβολή την αναγκαία μεταρρύθμιση.

Ούτε ο ρόλος της Ένωσης στο παγκοσμιοποιημέ-

νο περιβάλλον υπήρξε πεδίο συνεννόησης. Αντιθέτως, σε ένα τομέα όπου διαπλέκονται πολλές αρμοδιότητες (Διεύρυνση, Περιβάλλον, Υγεία, Έρευνα, Ενέργεια, Οικονομία, Μετανάστευση, Ανθρωπιστική Βοήθεια, Εξωτερικές Σχέσεις) δεν έγινε κατορθωτό ακόμα να δημιουργηθεί το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο συντονισμού, συνεννόησης και κοινής πολιτικής. Παρότι το μοντέλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθετήθηκε από τις κυβερνήσεις της Αφρικής αλλά και της Λατινικής Αμερικής για ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας, η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση ως θεσμός, δεν μπόρεσε ούτε στα διεθνή fora ούτε στις διμερείς (;) σχέσεις να λειτουργήσει ως ενιαίος οργανισμός. Αρκετοί είναι αυτοί που το εκλαμβάνουν ως αδυναμία, αρκετοί βέβαια, κι αυτοί που προκρίνουν την υπεράσπιση των εθνικών συμφερόντων των κρατών-μελών. Ένα θέμα που ούτε και στις απορριφθείσες, προς το παρόν, Συνθήκες διευθετήθηκε.

Η σχέση της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Ένωση, πριν και μετά το 2004, έδωσε πολλές φορές ειδήσεις και σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, χωρίς πάντοτε να προσδίδεται η σωστή διάσταση ή τουλάχιστον να γίνεται αντιληπτό και στους δύο πόλους το ζήτημα με τον ίδιο τρόπο.

Η συνεισφορά πάντως, της χώρας στη λειτουργία των Ευρωπαϊκών Θεσμών, δεν μπορεί να θεωρείται ικανοποιητική, όχι βέβαια με κριτήριο μόνο το μέγεθος της Κύπρου αλλά και το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία από την άλλη, ότι οι Κύπριοι πιστεύουν στην προοπτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης: αυτό τουλάχιστον καταδεικνύουν όλες οι μετρήσεις.

Το θέμα είναι μάλλον, τι μπορούν και τι θέλουν να προσφέρουν οι Κύπριοι προς επίτευξη αυτού του στόχου. Ένα πεδίο λοιπόν, ελεύθερου διαλόγου και ανοιχτών οριζόντων!

Το δημοκρατικό έλλειμμα της Ε.Ε. και το μέλλον της Ένωσης

Η έκταση του δημοκρατικού ελλείμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνδέεται άρρηκτα με το βαθμό μεταφοράς εξουσιών από τα κράτη μέλη στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ασυμμετρία μεταξύ οικονομικής και πολιτικής ενοποίησης σε συνδυασμό με την πολιτική δέσμευση της γεωγραφικής και πληθυσμιακής επέκτασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις διευρύνσεις του 2004 και του 2007, ανέδειξε ακόμα περισσότερο την έλλειψη δημοκρατικής νομιμοποίησης του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, καθιστώντας έτσι απολύτως αναγκαία και τη θεσμική αναδιάρθρωση του.

Το σύστημα κατανομής αρμοδιοτήτων μέσω των Συνθηκών, όπως έχει διαμορφωθεί και με τη Συνθήκη της Νίκαιας, χαρακτηρίζεται από πολύπλοκη διάρθρωση, με την ύπαρξη τεσσάρων Συνθηκών και δυο διαφορετικών οντοτήτων (της Ένωσης και της Κοινότητας), από πληθώρα κανονιστικών κειμένων άνισης και ενίοτε αμφίβολης νομικής ισχύος καθώς και από την απουσία μιας πραγματικής ιεράρχησης των νομοθετικών πράξεων.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας το Δεκέμβριο του 2000 εγκαινιάστηκε μια ευρεία δημόσια διαβούλευση σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης, καθώς και μια Ευρωπαϊκή Συνέλευση με αποστολή να αυξήσει τη δημοκρατική νομιμοποίηση της Ένωσης. Το αποτέλεσμα της ήταν η πρόταση ενός σχεδίου συνταγματικής συνθήκης που έδινε ικανοποιητικές απαντήσεις στο παραπάνω πρόβλημα ενισχύοντας τις αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όσον αφορά το διορισμό και τον έλεγχο της Επιτροπής και διευρύνοντας το πε-

δίο εφαρμογής της διαδικασίας συναπόφασης.

Η απόρριψη της Συνταγματικής Συνθήκης στα δημοψηφίσματα επικύρωσης της, που πραγματοποιήθηκαν το 2005 στη Γαλλία και την Ολλανδία, οδήγησαν στην αναθεώρηση του κειμένου που είχε ετοιμαστεί από την Ευρωπαϊκή Συνέλευση από τεχνοκράτες των εθνικών κυβερνήσεων. Η αδυναμία των πολιτικών ηγεσιών των χωρών μελών της Ένωσης να λάβουν το μήνυμα των αρνητικών δημοψηφισμάτων της Γαλλίας και της Ολλανδίας, και ο πρόχειρος χειρισμός του θέματος της νέας συνθήκης οδήγησε στην απόρριψη (αυτή τη φορά στην Ιρλανδία) και του αναθεωρημένου κειμένου που τέθηκε προς έγκριση σε δημοψήφισμα, της Συνθήκης της Λισαβόνας.

Ασφαλώς, οι λόγοι απόρριψης της συνταγματικής αλλά και της αναθεωρημένης συνθήκης δε περιορίζονται στην έλλειψη της δημοκρατικής νομιμοποίησης τους, αναντίλεκτα όμως, αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα· ένα μήνυμα το οποίο οι πολιτικές ηγεσίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα έπρεπε να είχαν λάβει σοβαρά υπόψη τους. Η περίοδος «περισυλλογής» που εγκαινιάστηκε μετά την απόρριψη της Συνταγματικής Συνθήκης το 2005 θα επέτρεπε τη διεξαγωγή ευρείας συζήτησης σε κάθε κράτος μέλος και στην οποία θα συμμετείχαν η κοινωνία των πολιτών, οι κοινωνικοί εταίροι, τα εθνικά κοινοβούλια και τα πολιτικά κόμματα με τη συμβολή και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

Τα αποτελέσματα της περιόδου περισυλλογής δεν ήταν τα αναμενόμενα. Πραγματικός διάλογος που να αγγίζει τα σημαντικά σημεία δεν έγινε, στην έκταση τουλάχιστον που θα μπορούσε

να επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Οι ανησυχίες της κοινωνίας των πολιτών δεν εισακούστηκαν ή δεν λήφθηκαν επαρκώς υπόψιν ενώ η επικοινωνιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υλοποιήθηκε βρίσκοντας εμπόδια σε ατέρμονα διαδικαστικά θέματα. Η απόρριψη της νέας αναθεωρημένης συνθήκης στην Ιρλανδία το καλοκαίρι του 2008 ήρθε να επιβεβαιώσει με τον πιο άσχημο τρόπο αυτό το γεγονός.

Σε μια χώρα κατεξοχήν υπέρμαχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ο διάλογος γύρω από την επικύρωση της Συνθήκης αναλώθηκε σε θέματα που ουδώς είχαν σχέση με το περιεχόμενο της Συνθήκης: την απώλεια του δικαιώματος της Ιρλανδίας να καθορίζει τη δική της εταιρική φορολογική βάση (corporate tax base), τον περιορισμό στα δικαιώματα των εργαζομένων, τη διάβρωση της ουδετερότητας της Ιρλανδίας και τον περιορισμό του ελέγχου των αμβλώσεων.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της Ιρλανδικής κυβέρνησης σχετικά με τους λόγους απόρριψης της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης διαφάνηκε ότι η έλλειψη ενημέρωσης αποτελεί τον κύριο λόγο για την αρνητική ψήφο αλλά και για την αποχή από το δημοψήφισμα. Παράλληλα οι δηλώσεις του Ιρλανδού Πρωθυπουργού (Taoiseach) Brian Cowen καθώς και του Ιρλανδού Επίτροπου Charlie McCreevy, ότι δε διάβασαν το κείμενο της Συνθήκης καταδεικνύουν το αρνητικό κλίμα, μέσα στο οποίο πραγματοποιήθηκε ο διάλογος προ του δημοψηφίσματος στην Ιρλανδία, και τις ευθύνες μερίδας της πολιτικής ηγεσίας της χώρας.

Οι πολιτικές ηγεσίες των χωρών μελών της ΕΕ οφείλουν να λογοδοτούν στους πολίτες τους για τις αποφάσεις που λαμβάνουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και όχι να χρησιμοποιούν τις «Βρυξέλλες» ως την πηγή του κακού, ως αποδιοπομπαίο τράγο για να καλύψουν τις αδυναμίες της δικής τους πολιτικής. Οι πολιτικές ηγεσίες οφείλουν να αναλάβουν τις ευθύνες που τους ανα-

λογούν ενώ ταυτόχρονα οι Ευρωπαϊκοί Θεσμοί θα πρέπει να καταστούν περισσότερο προσβάσιμοι και κατανοητοί στο μέσο πολίτη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται σήμερα να δώσει απαντήσεις σε νέες προκλήσεις πολύ διαφορετικές από αυτές που κλήθηκε να αντιμετωπίσει πενήντα χρόνια πριν. Το ευρωπαϊκό οικοδόμημα θεμελιώθηκε με σκοπό να επιτύχει όσο δεν μπορούσαν τα κράτη μέλη να πετύχουν χωριστά: την ειρήνη, την ασφάλεια, την οικονομική ευμάρεια, σε μια ήπειρο που προσπαθούσε να ξασαπκωθεί μέσα από τις στάχτες του 2ου Παγκοσμίου

Πολέμου. Τα πρώτα χρόνια, καθώς αυτοί οι στόχοι επιτυγχάνονταν, δεν ετίθετο ζήτημα δημοκρατικής νομιμοποίησης. Σήμερα, και αφού οι περισσότεροι από τους αρχικούς στόχους έχουν επιτευχθεί, στο διαμορφούμενο παγκόσμιο περιβάλλον οι προτεραιότητες είναι πολύ διαφορετικές και αγγίζουν την καθημερινότητα του μέσου πολίτη, καθιστώντας αναγκαία την συμμετοχή του στη διαμόρφωση και εμπέδωση του ευρωπαϊκού

“ Οι πολιτικές ηγεσίες των χωρών μελών της ΕΕ οφείλουν να λογοδοτούν στους πολίτες τους για τις αποφάσεις που λαμβάνουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και όχι να χρησιμοποιούν τις «Βρυξέλλες» ως την πηγή του κακού ”

οικοδομήματος.

Κλειδί προς αυτή την κατεύθυνση είναι η θεσμοθέτηση μιας ευρωπαϊκής επικοινωνιακής πολιτικής. Η Λευκή βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μια «Ευρωπαϊκή Πολιτική επικοινωνίας» (2006) περιλαμβάνει μια σειρά εισηγήσεων προς αυτή την κατεύθυνση, τα οποία όμως θα πρέπει να γίνουν πράξη με την αμέριστη συμβολή των κρατών μελών και της πολιτικής ηγεσίας τους. Η ενημέρωση και η επικοινωνία είναι ουσιαστικής σημασίας σε μια υγιή δημοκρατία και λειτουργούν αμφίδρομα. Η δημοκρατία τότε μόνο ευημερεί, όταν οι πολίτες γνωρίζουν τι συμβαίνει και είναι να θέση να συμμετέχουν πλήρως.

Η διαδικασία της ευρωπαϊκής οικοδόμησης μοιάζει με την πορεία ενός ποδηλάτου. Κινείται γρήγορα ή αργά, ανάλογα με αυτόν που κάθεται στο τιμόνι. Ποτέ όμως δεν κινείται προς τα πίσω.



Ο ρόλος του Ευρωκοινοβουλίου και η αξία των επικείμενων ευρωεκλογών

Τα τελευταία χρόνια το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το μόνο θεσμικό όργανο της ΕΕ που εκλέγεται απευθείας από τους Ευρωπαίους πολίτες, κατάφερε με την παραγωγή σημαντικού νομοθετικού έργου, με το σοβαρό έλεγχο σε Συμβούλιο και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά και μια σειρά πρωτοβουλιών προς την κατεύθυνση της σύσφιξης των σχέσεων και της συνεργασίας με τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών, να ενισχύσει σημαντικά την δημοκρατική του νομιμότητα και το θεσμικό του ρόλο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει πλέον θεσμοθετημένο ρόλο και εξουσίες σε θέματα πολιτικά, νομοθετικά, προϋπολογισμού και καθημερινότητας των πολιτών της Ευρώπης. Είναι συναρμόδιο με το Συμβούλιο των Υπουργών στην έγκριση του Προϋπολογισμού και ασκεί έλεγχο στην υλοποίησή του. Σε πολλές ενόπτες θεμάτων μοιράζεται τη νομοθετική εξουσία με το Συμβούλιο και οι Πρόεδροι των δύο θεσμικών αυτών Οργάνων συνυπογράφουν τις νομοθετικές πράξεις. Σε πολιτικό επίπεδο δίνει ψήφο εμπιστοσύνης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κάθε φορά που αλλάζει η σύνθεσή της, ελέγχοντας κατ' αυτό τον τρόπο τις προθέσεις και το έργο των Μελών της.

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας οι εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενισχύονται ακόμα περισσότερο σε όλα τα επίπεδα. Ενισχύονται σε θέματα ελέγχου και προϋπολο-

γισμού καθώς επίσης και σε επίπεδο νομικού και πολιτικού ελέγχου. Διευρύνεται σημαντικά η διαδικασία συναπόφασης σε 50 περίπου νέους τομείς και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθίσταται πραγματικός Συνομοθέτης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρεμβαίνει καθοριστικά, δίνοντας το δικό του στίγμα, σε θέματα που αφορούν τις εργασιακές σχέσεις, την προστασία του καταναλωτή, την προστασία του περιβάλλοντος, τη διαχείριση της λαθρομετανάστευσης και την εξωτερική πολιτική, κάτι ιδιαίτερα σημαντικό για την Κυπριακή Δημοκρατία. Με τη συνολικά αναβαθμισμένη δράση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενισχύεται και ο ρόλος των πολιτικών Ομάδων που το απαρτίζουν και που καθορίζουν την πολιτική του σε όλα αυτά τα θέματα.

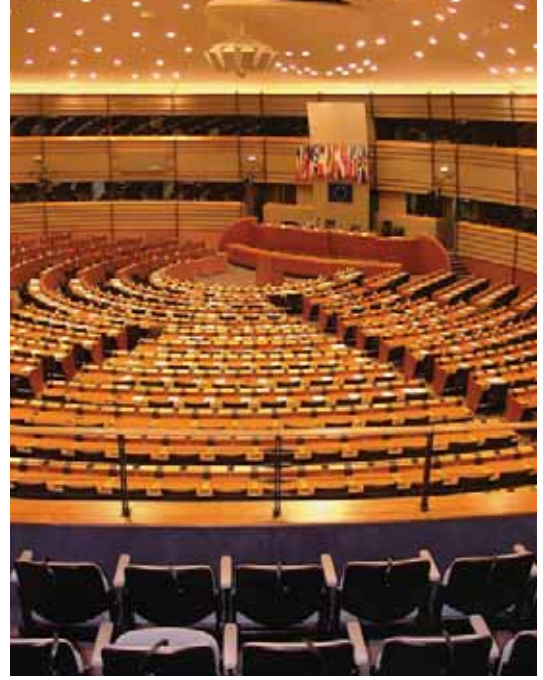
Στις ευρωεκλογές της 7ης προσεχούς Ιουνίου καλούμαστε ως Ευρωπαίοι πολίτες, με βάση την ισχύουσα Συνθήκη της Νίκαιας, να εκλέξουμε τους 736 Ευρωβουλευτές που θα αποτελέσουν για τα επόμενα πέντε χρόνια τη σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Να αναφερθεί ότι σε περίπτωση έγκαιρης υιοθέτησης της νέας Συνθήκης της Λισαβόνας ο αριθμός των Ευρωβουλευτών αυξάνεται σε 751 χωρίς ωστόσο αυτό να επηρεάζει σε αριθμούς την κυπριακή εκπροσώπηση. Δεδομένου ότι από το σύνολο των 736 ή 751 Ευρωβουλευτών, οι έξι μόνον θα είναι Κύπριοι,

επιβάλλεται όπως οι Κύπριοι ψηφοφόροι λειτουργήσουν με τη λογική των εθνικών και όχι κομματικών συμφερόντων.

Οι επικείμενες ευρωεκλογές επιβάλλεται να αντιμετωπιστούν από τους κύπριους πολίτες, ως μοναδική ευκαιρία για την ευρύτερη δυνατή εκπροσώπηση της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την αποτελεσματικότερη προώθηση των συμφερόντων της Κύπρου σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Να μην εκληφθούν ως μια εκλογική αναμέτρηση με στενά κομματικά κριτήρια και στόχο την ανάδειξη δήθεν του πρώτου κόμματος, γιατί ο στόχος αυτός θα είναι ανούσιος και αντιπαραγωγικός. Γιατί απλά το συμφέρον της Κύπρου είναι υπεράνω κομματικών ή άλλων επί μέρους συμφερόντων. Γιατί σε τελευταία ανάλυση το όποιο αποτέλεσμα των ευρωεκλογών δεν θα επηρεάσει την εσωτερική πολιτική κατάσταση και διακυβέρνηση της Κύπρου, μπορεί όμως να επηρεάσει θετικά και να ενισχύσει σε ευρωπαϊκό επίπεδο την εκπροσώπηση της χώρας μας.

Σύμφωνα με πανευρωπαϊκή έρευνα που έγινε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, βασικά κριτήρια επιλογής για τις ευρωεκλογές θεωρούνται από τους Ευρωπαίους πολίτες η εμπειρία των υποψηφίων σε ευρωπαϊκά θέματα όπως επίσης και η προσωπικότητά τους. Επίσης οι θέσεις τους σε σχέση με τις επιπτώσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης στην καθημερινότητα των πολιτών. Επιπλέον, κριτήρια επιλογής υποψηφίων θεωρούνται η προσέγγιση στα θέματα της ανεργίας, της μείωσης της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων, της αβεβαιότητας που νιώθουν οι νέοι και της ανασφάλειας που νιώθουν οι συνταξιούχοι, της αντιμετώπισης των κλιματολογικών αλλαγών και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Για την Κύπρο ωστόσο, λόγω Κυπριακού, βασικό κριτήριο επιλογής στις επικείμενες ευρωεκλογές



αποτελεί η τοποθέτηση των υποψηφίων πάνω σε θέματα εθνικού ενδιαφέροντος. Αυτή η κυπριακή εύλογη ευαισθησία, σε συνδυασμό με το μεγάλο ζητούμενο των ευρωεκλογών αυτών που είναι η δυνατότητα εκπροσώπησης της Κυπριακής Δημοκρατίας και στη Σοσιαλιστική Ομάδα, δίνει βάσιμες ελπίδες ότι η Κύπρος αυτή τη φορά θα τα καταφέρει να εκλέξει Σοσιαλιστή Ευρωβουλευτή.

Η έλλειψη πολιτικής εκπροσώπησης της Κύπρου στη Σοσιαλιστική Ομάδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που αριθμεί 220 Ευρωβουλευτές και διαδραματίζει ρυθμιστικό ρόλο στον καθορισμό της πολιτικής του Σώματος, στέρησε και στερεί από τη χώρα μας τη δυνατότητα αποτελεσματικής παρέμβασης, προώθησης και προβολής των κυπριακών συμφερόντων εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Χάθηκαν ήδη πέντε χρόνια και είναι σημαντικό να μπορέσουμε να εκπροσωπηθούμε κατάλληλα από την πρώτη στιγμή της λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υπό τη νέα του σύνθεση.

“ Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας οι εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενισχύονται ακόμα περισσότερο σε όλα τα επίπεδα [και] το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθίσταται πραγματικός Συνομοθέτης ”



Οι σχέσεις Ε.Ε. – Ρωσίας και ο αμερικανικός παράγοντας

Τι κι αν είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ε.Ε. προμηθεύοντας την με πετρέλαιο και φυσικό αέριο. Τι κι αν η Ε.Ε. είναι αυτή που καθορίζει σχεδόν πάντοτε τους όρους της οικονομικής συνεργασίας με τους εμπορικούς της εταίρους, από τους οποίους ζητάει πάντοτε την υπογραφή οικονομικών συνεταιρισμών που προαπαιτούν σεβασμό των αρχών της, όπως η ίδια τα αντιλαμβάνεται. Η Ρωσία δεν είναι ο συνήθης εταίρος της Ευρώπης και η τελευταία έχει προσαρμόσει την αντιμετώπιση της, αφού δεν κάνει να δείχνει τα δόντια σε μία αρκούδα· όσο και αν αυτό προκαλεί πολλές φορές εσωτερικές διαφωνίες μεταξύ των κρατών μελών. Οι σύνοδοι κορυφής μεταξύ των 2 δυνάμεων έχουν γίνει ρουτίνα τα τελευταία χρόνια και η ενέργεια μονοπωλεί τις συζητήσεις. Η νέα συμφωνία συνεργασίας κυρίως στον τομέα της ενέργειας και του εμπορίου βρισκόταν στο επίκεντρο και της πιο πρόσφατης Σύνοδο Κορυφής ΕΕ – Ρωσίας που έλαβε χώρα στα τέλη Ιουνίου στο Νεστ Καβι Μάνσικ της Σιβηρίας¹. Η συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας παρέχει το βασικό πλαίσιο για τις σχέσεις μεταξύ της Ρωσίας και της Ευρώπης. Η έννοια των συμφωνιών εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (PCAs), που υφίστανται τώρα με πολλές ανατολικο-ευρωπαϊκές χώρες, είχε αρχίσει από τη Ρωσία.

Και ενώ στη σύνοδο του Ιουνίου είχαμε θετικές εξελίξεις, αφού είχε προγραμματιστεί για τις 15 Σεπτεμβρίου νέα σύνοδος για τη συνεργασία ΕΕ-Ρωσίας ενώ και στις 14 Νοεμβρίου θα συναντιόνταν στη Γαλλία οι ηγέτες της ΕΕ και της Ρωσίας, η κρίση στον Καύκασο ήρθε να τράξει και πάλι τις σχέσεις των 2 πλευρών. Ως αποτέλεσμα, είχαμε την αναβολή των διαπραγμα-

τεύσεων για μία ενισχυμένη συνεργασία με τη Ρωσία, με απόφαση της έκτακτης συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις αρχές του Σεπτεμβρίου, έως ότου ολοκληρωθεί η απόσυρση των ρωσικών στρατευμάτων από τη Γεωργία. Επιπλέον καταδίκασαν την κίνηση της Ρωσίας να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσετίας – δεν είχαν όμως κανένα πρόβλημα όταν η πλειονότητα των κρατών-μελών αναγνώριζαν το Κόσοβο.

Από τη μεριά της, η Μόσχα απάντησε χλιαρά στην απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου: εκφράζοντας λύπη. Γνωρίζουν πολύ καλά ότι οι κινήσεις αυτές είναι τακτικές και λιγότερο ουσιαστικές, αφού η ΕΕ δεν μπορεί να κρατηθεί για καιρό μακριά από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Η ίδια είναι που επείγεται για την ανανέωση της συμφωνίας οικονομικής συνεργασίας. Η ενεργειακή της εξάρτηση από την Ρωσία δεν της δίνει πολλές επιλογές.

Η Ευρώπη αλλά και η Δύση ευρύτερα θέλει μία συμφωνία με την Ρωσία που να ωφελεί τα δικά της συμφέροντα ενώ παράλληλα θα επιβάλλει τους κανόνες της. Στρατηγικός της στόχος ο έλεγχος των πηγών ενέργειας, σε ένα παιχνίδι που δεν το παίζει μόνη.

Για τις ΗΠΑ ο έλεγχος της ενέργειας μπορεί να σημαίνει κατ' αρχήν ένα πράγμα: τον έλεγχο της παγκόσμιας οικονομίας. Δίπλα στις ΗΠΑ, η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιλαμβανόμενη πως το παιχνίδι της ενέργειας δεν μπορεί να το παίξει μόνη της αφού δεν έχει τις δυνατότητες επέμβασης που έχουν οι Η.Π.Α. – ή και την βολεύει να καθαρίζει άλλοι για αυτή - αποφάσισε και διάλεξε τον στρατηγικό εταίρο της. Τηρώντας μία υποκριτική στάση, εμφανιζόμενη ως υπέρμαχος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενώ



“Οι καλές σχέσεις Ρωσίας-Ε.Ε.
δεν είναι μία εξέλιξη που επιθυμούν
οι Ηνωμένες Πολιτείες”

κράτη μέλη της επικουρούν τους Αμερικάνους να τα παραβιάζουν, η Ευρωπαϊκή Ένωση κρατάει τα χέρια της καθαρά σε κοινοτικό επίπεδο, ενώ ενίοτε κάνει αυστηρή κριτική στους Αμερικάνους για το Γκουαντάναμο και το περιβάλλον. Η Διατλαντική εταιρική σχέση αποτελεί στρατηγική επιλογή της, επιτρέποντας μεν στους Αμερικάνους να τη χρησιμοποιούν, γνωρίζοντας δε ότι θα επωφεληθεί και αυτή από την σχέση. Σε τελική ανάλυση η Ευρώπη είναι αναγκασμένη να αποδεχθεί το γεγονός ότι το πετρέλαιο ελέγχεται σε μεγάλο βαθμό από τις ΗΠΑ και τους συμμάχους τους ενώ το φυσικό αέριο ελέγχει η Ρωσία. Έτσι πρέπει να διασφαλίσει τις καλές τις σχέσεις και με τους δύο.

Οι καλές σχέσεις Ρωσίας-ΕΕ δεν είναι μία εξέλιξη που επιθυμούν οι ΗΠΑ. Είναι μάλλον μία εξέλιξη που δυσαρρεστεί τις ΗΠΑ και επι-

βεβαιώνει για άλλη μία φορά ότι παρά τις ειδικές σχέσεις τους οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις αναγκάζονται εκ των πραγμάτων να έρθουν σε σύγκρουση και αντιθέσεις, ώστε να εξασφαλίσουν τα συμφέροντα τους, τα οποία δεν είναι πάντα κοινά. Και μπορεί, γιατί όχι, να επιβεβαιωθεί η άποψη του Chirac, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν έχουν το ίδιο όραμα για τον κόσμο και επομένως η Ευρώπη πρέπει να ακολουθήσει τους δικούς της στόχους και να αναπτύξει τις δικές της περιεκτικές δυνατότητες. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μακροπρόθεσμα η Ευρώπη πρέπει να υιοθετήσει την προσέγγιση του Chirac.

Πρώτον, γιατί η Ευρώπη και οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν, - ή πρέπει να έχουν -, αποκλίνουσες απόψεις για τον κόσμο, πάνω στο πως θα πρέπει να αντιμετωπίσουν

την τρομοκρατία, το Ιράν, την Αραβοϊσραηλινή διένεξη, την υποστήριξη προς τα πολυμερή καθεστώτα και άλλα παρόμοια. Δεύτερον, γιατί τα στρατεύματα των ΗΠΑ ευρίσκονται στην Ευρώπη για περισσότερα από 50 χρόνια.

Ουδείς μπορεί να προβλέψει πότε θα επιστρέψουν στην πατρίδα τους, αλλά σε κάποια φάση θα γίνει και αυτό. Επομένως, το να αρχίσει ο σχεδιασμός για την εξέλιξη αυτή με τέτοιο τρόπο ώστε η Ευρώπη να αναλάβει μεγαλύτερη ευθύνη για τη δική της επικράτεια και για αυτή των γειτόνων της μόνον ενδεδειγμένο είναι. Τρίτον, γιατί η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ήδη ένα παγκόσμιος πρωταγωνιστής σε πολλούς τομείς. Για να γίνει ένας πιο αποτελεσματικός παίκτης όμως πρέπει να αναπτύξει πολιτικές με ανθρώπινη διάσταση που να την αναδείξουν ως δύναμη ειρήνης και όχι ως δύναμη επέμβασης, επιβολής και οικονομικής αφαίμαξης, όπως οι ΗΠΑ. Εξάλλου, ο λαός πολύ σωστά λέει « δειξε μου τους φίλους σου να σου πω ποιος είσαι». Και για την ΕΕ οι ΗΠΑ είναι σίγουρα μία πολύ κακή παρέα, που την σιγματίζει και την αποπροσανατολίζει.

1 Η Επιλογή του Νεστ Καντι Μάνισκ ως τόπου διεξαγωγής της Συνόδου δεν είναι τυχαία. Η περιοχή αυτή της Σιβηρίας θεωρείται λόγω των τεράστιων πετρελαϊκών αποθεμάτων της «το Κουβέιτ της Ρωσίας».



Το κουτί της Πανδώρας

Εκουμε βιαστεί πολλές φορές να κηρύξουμε το τέλος της Ιστορίας. Οι διεθνείς πολιτικές συγκυρίες μας έδωσαν πολλές φορές την αφορμή. Οι αντιστροφές ρόλων, οι άνοδοι και οι πτώσεις υπερδυνάμεων, η παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου, η ανάδυση νέων υποκειμένων στο διεθνές στερέωμα και πολλοί άλλοι παράγοντες αποτέλεσαν συχνά την αφετηριακή έκφραση τέτοιων συλλογισμών.

Μαζί με το πολλάκις κηρυχθέν τέλος, ακολουθούσε πάντα και μια νέα αρχή. Νέα δεδομένα, νέες ισορροπίες, καινούρια θεσμικά όργανα, καινοφανείς δράσεις από ανεξέλεγκτους διεθνώς δρώντες.

Το κουτί της Πανδώρας άνοιξε το 1999 με το ΝΑΤΟϊκό πόλεμο στο Κόσοβο και το σχηματισμό μια αναγνωρισμένης από ορισμένα κράτη κρατικής οντότητας στην περιοχή. Τα γεγονότα στη Γεωργία και ο ολιγόημερος πόλεμος στην περιοχή είναι ένα από τα πολλά εκείνα συμβάντα που σηματοδοτούν την έναρξη ενός υποκεφαλαίου στην τρέχουσα ιστορική περίοδο, που θα μπορεί να υπέχει και τη θέση εισαγωγικού σημειώματος για όσα θα συμβούν στο εγγύς μέλλον, όχι μόνο στις δύο περιοχές αλλά και σε άλλα μέρη του κόσμου. Η Κύπρος δεν μπορεί να αποτελέσει εξαίρεση ούτε και να κρυφτεί από το βλοσυρό βλέμμα της Ιστορίας.

Ένα από τα μαθήματα που μπορεί να λάβει κάποιος από τις εμπειρίες του Κόσοβου και της Γεωργίας είναι ότι ο κόσμος μας αλλάζει ραγδαία και οι σταθερές του προηγούμενου καθεστώτος δεν αποτελούν σταθερούς πυλώνες. Κατ' αρχήν, η αντίληψη μας για το διεθνές δίκαιο φαίνεται να υπόκειται σε δραστηκές παραμορφώσεις. Η χρήση βίας έξω από τα καθοριζόμενα στον καταστατικό χάρτη του ΟΗΕ από υπερδυνάμεις μεταλλάσσεται σε ένα προνομιακό δικαίωμα ή ανεξέλεγκτη δυνατότητα για αυτές.

Κατά δεύτερον, παλαιότερα «εθεωρείτο ότι οι διακηρύξεις ανεξαρτησίας που διασπούσαν την ενότητα υπαρκόντων κρατών δεν είχαν αξία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Αλλά αυτή η προσέγγιση καταρρίφθηκε από τις ευρωπαϊκές χώρες, που έσπευσαν να διευκολύνουν τη διάσπαση της πρώην Γιουγκοσλαβίας το '90.»¹

Από τους τόνους μελάνης που έχουν χυθεί για τους πολέμους αυτούς ως προς την δικαιοσύνη και πολιτική τους ανάλυση και ερμηνεία, μπορούμε να συγκρατήσουμε τα παρακάτω, ειδικά σε σχέση με τις ομοιότητες των γεγονότων και των αφορμών με την κατάσταση στην Κύπρο.

Η βίαιη απόσπαση εδαφών μέσω ξένων επεμβάσεων ή με την άνοδο τοπικών εθνοτήτων και την αμφισβήτηση της εξουσίας των κρατικών οντοτήτων μέσα στις οποίες ζουν μπορεί να αντι-

“ Η αντίληψη μας για το διεθνές δίκαιο φαίνεται να υπόκειται σε δραστηκές παραμορφώσεις ”



“ Η Κύπρος δεν μπορεί να αποτελέσει εξαίρεση ούτε και να κρυφτεί από το βλοσυρό βλέμμα της Ιστορίας ”

Η αμχανιά με την οποία αντέδρασαν η Ελλάδα και η Κύπρος, προσπαθώντας να διατηρήσουν δύσκολες, αν όχι ανέφικτες ισορροπίες είναι πρόδηλη. Οι δημόσιες τοποθετήσεις του Κύπριου ΥΠΕΞ προδίδουν την αμχανιά αυτή και ίσως ακόμα και μια επιφανειακή αξιολόγηση της δυναμικής των γεγονότων. Πως αλλιώς να αξιολογηθεί η δήλωση του Μ. Κυπριανού στις 28/8/2008: «*Asked whether the recognition by Russia of the independence of South Ossetia and Abkhazia entailed the risk of similar development in the occupied areas, Mr Kyprianou said each case is different and no parallels can be drawn. The Minister pointed out that the situation in the occupied areas, the occupied areas themselves, are the outcome of the invasion; there was no geographical division of Greek Cypriots and Turkish Cypriots in Cyprus. Therefore, these are two different cases.*».²

Η ρευστότητα στο πολιτικό περιβάλλον και οι συνεχείς ανακατατάξεις αποτελούν αστάθμητους παράγοντες και οι ασυμμετρίες του διεθνούς διπλωματικού σκηνικού απολήγουν σε γενεσιουργές αιτίες συγκρούσεων με προσχηματικές επικλήσεις του δικαίου. Ας αναμένουμε, λοιπόν, και άλλα επεισόδια στο μέλλον που θα αποτελούν προσβολή της διεθνούς νομιμότητας και τάξης. Παράλληλα, αυτό που πρέπει να θυμόμαστε από το το μύθο της Πανδώρας είναι ότι αυτό που απομένει τελικά μέσα στο κουτί είναι η ελπίδα....

κείται στην κλασική θεωρία του δημοσίου διεθνούς δικαίου αλλά η ζωή μετριέται με ρεαλιστικά σταθμά. Τουτέστιν, η αναγνώριση του Κοσόβου από αρκετές χώρες και η πιθανή αναγνώριση των αποσχιστικών μορφωμάτων στην Αμπχαζία και την Οσετία από φιλικά στη Ρωσία προσκείμενες χώρες δημιουργούν πολλαπλές πραγματικότητες. Για ένα μέρος του κόσμου, ένα κράτος υπάρχει. Για ένα άλλο, όχι. Ωστόσο, η δημιουργία τετελεσμένων λειτουργεί με ειδικό βάρος και η αναστροφή των αποτελεσμάτων τους φαντάζει αδύνατη, ως μια άλλη επιστροφή στο χρόνο. Τα status quo δύσκολα αναδρομούν σε status quo ante...

Οι ομοιότητες της περίπτωσης της Γεωργίας με την περίπτωση της Κύπρου είναι αρκετές ώστε εύλογα να προβλέπουμε ότι η κατάληξη τους θα υπακούει στις ίδιες αναλογίες, έστω κι αν κάτι τέτοιο δεν θα έχει χρονική σύμπτωση. Κι αυτό ακόμα κι αν η Ρωσία φρόντισε νωρίς να διαχωρίσει τις περιπτώσεις. Το αναφέραμε και πιο πάνω: οι πραγματικότητες ορίζονται από περισσότερους του ενός υποκειμένων.

¹ Richard Falk, επίτιμος καθηγητής διεθνούς δικαίου και πρακτικής στο Πανεπιστήμιο Πρίνστον.

Πηγή: Εφημ. Ελευθεροτυπία, 31/8/2008, (http://www.enet.gr/online/online_text/c_111,id_7768408).

² http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/index_en/index_en?OpenDocument



ΝΑΤΟποίηση του περιφερειακού πολιτικού συστήματος

Α Η Κατασκευή της Γεωπολιτικής Κρίσης

Η κρίση στον Καύκασο όχι μόνο δεν έχει τελειώσει αλλά δημιουργεί άμεσες και έμμεσες συνέπειες για την Ανατολική Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή και τα Βαλκάνια που - λόγω ΝΑΤΟ - σύρονται αναμφίβολα σε μια νέα περιπέτεια. Ειδικότερα, η περιοχή του Καυκάσου γίνεται για μια ακόμα φορά πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων. Αποτελεί, λοιπόν, το λιγότερο πολιτική αβελτηρία αν κανείς αγνοήσει τις προσπάθειες του Αμερικάνικου ιμπεριαλισμού να δημιουργήσει έναν κλοιό γύρω από τη Ρωσία. Άλλωστε, η πρόσφατα συναφθείσα συμφωνία με την Πολωνία και την Τσεχία για την δημιουργία αντιπυραυλικής ασπίδας στην περιοχή, αποτελούν αδιάψευστα παραδείγματα της αμερικανικής γεωπολιτικής τακτικής. Υπό αυτό το πρίσμα μπορεί να ερμηνευθεί η, κατόπιν συγκατάθεσης των ΗΠΑ, εισβολή και σφαγή στη Νότια Οσετία από το σύμμαχο της Ουάσιγκτον Σαακσβίλι. Σε κάθε περίπτωση, πιστεύουμε πως η χρήση βίας δεν αποτελεί λύση για τούτο και δεν είναι αποδεκτή. Πιστεύουμε, επίσης, πως ο σεβασμός της εδαφικής ακεραιότητας των κρατών και της εθνικής κυριαρχίας τους πρέπει να αποτελεί βασικό άξονα κάθε εξωτερικής πολιτικής. Και, ακόμα, πιστεύουμε στη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού χώρου δημοκρατίας, κοινωνικής ανάπτυξης και αλληλεγγύης, ο οποίος είναι αυτονόητο ότι πρέπει να περιλαμβάνει και τη Ρωσία. Μολαυτά, στην έκτακτη σύνοδο κορυφής για τη Γε-

ωργία, η Ε.Ε απέδειξε με την απόφασή της το αναξιόπιστο της πολιτικής της αφού δεν μπόρεσε να στείλει μήνυμα στη χώρα που ενθάρρυνε τη Γεωργία να επιτεθεί κατά της Νοτίου Οσετίας - δηλαδή των ΗΠΑ.

Θα πρέπει, παράλληλα, να σημειωθεί πως η Ε.Ε αγνόησε προκλητικά το γεγονός πως οι ΗΠΑ παρείχαν αφειδώς στρατιωτική βοήθεια εκπαιδευόντας μονάδες στη Γεωργία από τη στιγμή που ο Σαακσβίλι ανέβηκε στην εξουσία. Αναμφίβολα, η κρίση στον Καύκασο δεν αποτέλεσε «κεραυνό εν αιθρία». Από καιρό η κατάσταση στην περιοχή ήταν έκρυθμη και οι βασικοί πρωταγωνιστές της σύγκρουσης προετοιμάζονταν ακόμη και για τις εχθροπραξίες. Έτσι, μόλις τον Ιούλιο 2008 έγιναν στη Γεωργία στρατιωτικά γυμνάσια με την ονομασία «Immediate response 2008» και τη συμμετοχή 1.000 Αμερικανών. Ο Σαακσβίλι έχει μετατρέψει τη Γεωργία σε στρατό μισθοφόρων των ΗΠΑ. Αξίζει να σημειωθεί πως η Γεωργία ήταν η τρίτη χώρα στο Ιράκ - μετά τις ΗΠΑ και Ε.Ε - σε επίγειες δυνάμεις. Εν ολίγοις, μια χώρα με πληθυσμό πέντε εκατομμυρίων, με υψηλή ανεργία και φτώχεια, διατηρεί δύο χιλιάδες στρατιώτες στο Ιράκ. Όταν ο Σαακσβίλι εξαπέλυσε την εισβολή στην Νότια Οσετία, τα αμερικανικά αεροσκάφη κατάφεραν να μεταφέρουν πίσω στην Τιφλίδα τους Γεωργιανούς στρατιώτες. Κατά συνέπεια οι Αμερικανοί ενορχήστρωσαν τη σύγκρουση. Γενικά, οι ρίζες αυτής της αναμέτρησης βρίσκονται στις ίδιες τις συνθήκες του ιμπεριαλισμού. Απίτες που - κατά Λένιν - αφορούν στα τεράστια μονοπωλιακά κέρδη, στον ανταγωνισμό ανάμεσα στους ιμπε-



ριαλιστές για τον έλεγχο νέων πηγών ενέργειας, στους δρόμους μεταφοράς, στον έλεγχο μεγαλύτερων μεριδίων στις αγορές και στην εκμετάλλευση των εργαζομένων. Ανάμεσα, λοιπόν, σ' αυτές τις 'αγορές' βρίσκονται Κασπία και Καύκασος. Η κρίση πάντως στην περιοχή είχε ήδη προετοιμαστεί τα προηγούμενα χρόνια, με μια σειρά από ιμπεριαλιστικές ενέργειες, που στόχευαν ανοικτά στην αποδόμηση και περικύκλωση της Ρωσίας. Απτά παραδείγματα αποτελούν η ίδρυση της συμμαχίας "Συνεργασία για την Ειρήνη" (αίθουσα αναμονής για το NATO) το GUUAM που δημιούργησαν οι ΗΠΑ με νότιους και ανατολικούς γείτονες της Ρωσίας.

Β. Οργανική Κυριαρχία: Ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις και Ενδοκαπιταλιστικές διαφορές

Η Κοντολίτζα Ράις δεν μπόρεσε να επιβάλει την αμερικάνικη τακτική κατά την έκτακτη συνεδρίαση του Συμβουλίου του NATO (19 Αυγούστου 2008) που έγινε - μετά από απαίτηση των ΗΠΑ - για «να μπει η Ρωσία στη θέση της». Ωστόσο, η Λυδία λίθος, δηλαδή το ενοποιητικό δηλαδή στοιχείο όλων αυτών των ιμπεριαλιστικών – αποικιοκρατικών αντιφάσεων είναι αναμφίβολα το οικο-

νομικό. Η Ρωσία, η οποία επεκτείνει την οικονομική της επιρροή σε ολόκληρο τον κόσμο, παράγει το ένα τρίτο του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος λόγω κερδών από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, προϊόντα που αγοράζονται κατά κύριο λόγο από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην πραγματικότητα, οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ της Ρωσίας και Ε.Ε είναι περίπου επτά φορές μεγαλύτερες από εκείνες μεταξύ της Ρωσίας και των ΗΠΑ. Έτσι, ο από εικοσαετίας σχεδιασμός της αμερικανοελεγχόμενης Δύσης για αποδόμηση και περίσφιξη της Ρωσίας από τις ανεξαρτητοποιημένες από αυτήν χώρες (πρώην κράτη - μέλη της Σοβιετικής Ένωσης) έφθασε σε κρίσιμο σημείο έκρηξης, στο βαθμό που το NATO επιμένει όχι μόνο στη νατοποίηση αλλά και στην αποσταθεροποίηση του περιφερειακού πολιτικού συστήματος. Στόχος είναι να ελεγχθεί από τις μητροπόλεις του καπιταλισμού όλος ο πετρελαϊκός χώρος του Καυκάσου, και έτσι να περιορισθεί η Ρωσική ενεργειακή ισχύς.

Θα το επαναλάβουμε: το παγκόσμιο πρόβλημα του ελεγχόμενου από τις ΗΠΑ Νατοϊκού μηχανισμού είναι αυτή καθ' εαυτή η επιτευχθείσα και αναταχθείσα ρωσική ισχύς.

Ωστόσο, η Δύση - σε συνδυασμό με τα μονοπωλιακά συμφέροντα των πανίσχυρων δυτικών εταιρειών πετρελαίου - δείχνει αποφασισμένη να μην αφήσει τη Ρωσία να γίνει κυρίαρχη οικονομικά, και στρατηγικά.

Αξίζει πάντως να αναφερθεί πως από τον Αύγουστο του 1991 η Δύση σχεδίαζε τη Νατοποίηση αυτών των ανεξάρτητων χωρών, με δικαιολογία πάντοτε την ασφάλεια Ευρώπης - Αμερικής. Στην ουσία, βέβαια, η Δύση προετοίμαζε τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και την άγρια εκμετάλλευση των τεράστιων πόρων της.

Η εκκολαπτόμενη αποσταθεροποίηση του περιφερειακού πολιτικού συστήματος στον Καύκασο, στα Βαλκάνια ή στη Μέση Ανατολή, στηρίζεται πάνω σε λογικές και πρακτικές που καθοδηγούνται από πολιτικές που αποκαλώ 'οργανική κυριαρχία'.

Με το συγκεκριμένο όρο εννοώ τον τρόπο άσκησης της πολιτικής κυριαρχίας του νεοαποικιοκρατισμού όχι πλέον στο συμβολικό πεδίο εγχειρημάτων (εκδημοκρατισμός, πάταξη της τρομοκρατίας, ειρηνευτικά σχέδια κ.λ.π) αλλά στο εμπράγματο πεδίο διαπλοκής και μετασχηματισμού πολύμορφων σχέσεων εξουσίας. Πρόκειται για τη διάπλαση μιας διαφορετικής μορφής κυριαρχίας, η οποία χωρίς να απαρνείται ή να εξαλείφει τις βασικές ιδιότητες της «πολιτικής κυριαρχίας», τις ενσωματώνει σε σχέδια νεοφιλελεύθερης ανάπτυξης αλλά και σε προτεκτορικού τύπου συνταγματικούς διακανονισμούς. Το λεγόμενο 'Σχέδιο για την Ευρύτερη Μ. Ανατολή' είναι κάτι παραπάνω από ένα σχέδιο οικονομικής κυριαρχίας και γεωστρατηγικής υπεροχής. Σίγουρα υπερβαίνει και τους δυο αυτούς στόχους. Εν ολίγοις, η οικονομία της περιοχής πρέπει να υποταχτεί στη χρη-

ματοπιστωτική παγκοσμιοποίηση, στην απορυθμισμένη αγορά, με στόχο οι ντόπιες αγορές να ενσωματωθούν πιο σφικτά στην παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία.

Σε αυτό το πλαίσιο ο αμερικανοβρετανικός ιμπεριαλισμός επιχειρεί μια 'οργανική κυριαρχία' στην περιοχή που να δένει οργανικά με την ίδια την τάξη πραγμάτων της Μ. Ανατολής. Γι' αυτό το Σχέδιο

προβλέπει όχι μόνο τη δημιουργία τραπεζών ή επιχειρήσεων αλλά και εκπαιδευτικών συστημάτων (curricula), μέσων διάχυσης πληροφοριών, ΜΚΟ, επιχειρηματικής εκπαίδευσης κ.ο.κ. Ο βασικός στόχος είναι η ενσωμάτωση σε μια παγκόσμια καπιταλιστική ελίτ ώστε να σπάσει κάθε πολιτιστική και πολιτική αντίσταση απέναντι στο δόγμα του ολοκληρωτικού καπιταλισμού.

Προεκτείνοντας θα λέγαμε πως υπό την εν λόγω θεσμοθετημένη οργανική κυριαρχία η ένταξη νέων κρατών στο NATO αποτελεί για την Ουάσιγκτον απόλυτη προτεραιότητα για την ολοκλήρωση του γεωπολιτικού της σχεδια-

σμού. Επισημαίνουμε πως η ολοκλήρωση των αμερικανικών σχεδίων για τη Νατοποίηση της Ν. Ανατολικής Ευρώπης- Μεσογείου ή/και του Καυκάσου είναι ύψιστης σημασίας για την πολιτική της Ουάσιγκτον και για έναν ακόμη λόγο: για την αποστολή στρατευμάτων όσο γίνεται πιο γρήγορα, πιο μακριά και πιο μόνιμα.

Είναι προφανές ότι η ένταξη στο NATO χωρών ενισχύει το κλίμα των «προθύμων» και απόλυτα υποταγμένων στις αμερικανικές επιταγές του κεφαλαιοκρατικού αποικιοκρατισμού. Επιταγές που κάθε άλλο παρά καλλιεργούν καθεστώς ειρηνικής συνύπαρξης και κοινωνικής αλληλεγγύης.

“ Πιστεύουμε
στη δημιουργία
ενός πανευρωπαϊκού
χώρου δημοκρατίας,
κοινωνικής
ανάπτυξης και
αλληλεγγύης,
ο οποίος είναι
αυτονόητο ότι πρέπει
να περιλαμβάνει και
τη Ρωσία ”



Κρίση στον Καύκασο

Κάθε πόλεμος είναι πρώτα από όλα μια τραγωδία γεμάτη ανθρώπινο πόνο και δάκρυα. Όμως συχνά ο πόλεμος με την εμπλοκή μεγάλων δυνάμεων είναι ένα ιστορικό γεγονός που διαμορφώνει τη διεθνή σκηνή για τα χρόνια που θα έρθουν. Ένας τέτοιος πόλεμος επισκίασε τους φετινούς Ολυμπιακούς αγώνες και τράβηξε την παγκόσμια προσοχή.

Συγκεκριμένα, η απερίσκεπτη επίθεση εκ μέρους του προέδρου της Γεωργίας ενάντια στη Νότια Οσσετία που εδώ και χρόνια είναι de-facto προτεκτοράτο της Ρωσίας, προκάλεσε την αναμενόμενη αντίδραση της Ρωσικής ηγεσίας που ήταν έτοιμη για ένα ενδεχόμενο πολέμου με τη Γεωργία από το 2003 όταν ο Μιχαήλ Σαακασβίλι αναδείχτηκε στην εξουσία. Είναι αβέβαιο τι έσπρωξε τον κ. Σαακασβίλι σε ένα πόλεμο στον οποίο ήταν χαμένος από χέρι, αφού μάλλον θα πρόκειται για αφελή αν περίμενε τη Δύση να πολεμήσει τους Ρώσους για χάρη μίας χώρας η οποία ήταν παραδοσιακά στην σφαίρα επιρροής της Ρωσίας. Αυτό που είναι ξεκάθαρο είναι ότι η Ρωσία βρήκε την κατάλληλη αφορμή για μια απάντηση στην αναγνώριση του Κοσσυφοπεδίου από τους Αμερικανούς και τους Ευρωπαίους και επιπλέον έδειξε στην πράξη πως η Ρωσική αρκούδα ξύπνησε για τα καλά.

Ποιες όμως θα είναι μελλοντικές εξελίξεις στη περιοχή του Καυκάσου, μια περιοχή που έχει ζωτική σημασία για τα σχέδια των Αμερικανών και των Δυτικοευρωπαίων;

Η οικονομία της Γεωργίας έχει καταστραφεί όπως και η εικόνα της ως ενός σταθερού συνεργάτη της Δύσης. Η προοπτική ένταξης της Γεωργίας στο NATO απομακρύνθηκε ακόμα περισσότερο από ότι ήταν πριν τον πόλεμο, μια που η ένταξης της Γεωργίας στον Οργανισμό θα συστούσε μια απόφαση της Δύσης που θα προ-

καλούσε μετωπική διπλωματική σύγκρουση με την Ρωσία. Παρά τη νίκη, ωστόσο, δεν είναι όλα θετικά για τη Ρωσία. Στα πλείστα διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης οι Ρώσοι παρουσιάστηκαν ως μια κατοχική δύναμη που τα έβαλε με ένα μικρό κράτος, αδύνατο να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Εξάλλου, η απόφαση της Ρωσίας να αναγνωρίσει και τα δυο κρατίδια της Γεωργίας που κήρυξαν ανεξαρτησία τη δεκαετία του '90, είχε συνέπειες στο εσωτερικό της Ρωσικής Ομοσπονδίας με τα εθνικιστικά στοιχεία σε διάφορες αυτόνομες περιοχές να μιλούν για αποσπίρτηση και ανεξαρτησία από τη Ρωσία. Από την άλλη, ο πόλεμος προκάλεσε αλυσιδωτές εξελίξεις στα γειτονικά με την Γεωργία κράτη. Η Αρμενία φοβούμενη αποκλεισμό από τη μόνη εμπορική αρτηρία με τη Ρωσία μέσω Γεωργίας, έχει στρέψει την εξωτερική της πολιτική προς εξομάλυνση των σχέσεων της με την Τουρκία και το Αζερμπαϊτζάν, παρόλο που μέχρι πολύ πρόσφατα οι εχθροπραξίες στην περιοχή του Ναγκόρνο Καραμπάχ έφεραν τα δυο κράτη στα πρόθυρα ενός νέου πολέμου. Εάν η επαναπροσέγγιση συνεχιστεί, τότε πολύ πιθανόν να υπάρξει διευθέτηση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ και ως αποτέλεσμα θα οδηγήσει στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής του Νότιου Καυκάσου. Αντιθέτως, το πρόβλημα της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσσετίας θα δημιουργήσει μια κατάσταση παρόμοια με αυτή της Παλαιστίνης όπου η Γεωργία μάταια θα προσπαθεί να κερδίσει τις εντυπώσεις σε μια χαμένη υπόθεση. Μακροπρόθεσμα αυτό σημαίνει αστάθεια και υπόγειες συγκρούσεις με τη Ρωσία.

Αυτό αναμφίβολα θα οδηγήσει σε αναδιμόρφωση των οποιοδήποτε σχεδίων των Δυτικών για παράκαμψη της Ρωσίας σε πολιτικό, ενεργειακό και στρατιωτικό επίπεδο.



Τουρκία: Η διαδικασία ένταξης στην Ε.Ε. και τα πολιτικά αδιέξοδα των Κεμαλιστών

Οι Κεμαλιστές από θεματοφύλακες, θύματα της ευρωπαϊκής προοπτικής

Με την δημιουργία του τουρκικού κράτους το 1923 οι κεμαλιστές και κατ' επέκταση ο στρατός αναγορεύονται σε θεματοφύλακες της εδαφικής ακεραιότητας και της κοσμικότητας του τουρκικού κράτους. Έκτοτε, η κεμαλική ελίτ διατήρησε διαχρονικά έναν αμετάβλητο ιδεολογικό στόχο που συνοψίστηκε στην οικοδόμηση ενός δυτικού, κοσμικού κράτους.

Σε αυτό το πλαίσιο το Ισλάμ περιθωριοποιείται από τον δημόσιο βίο της χώρας και καταβάλλεται προσπάθεια να επιβληθεί ένα νέο πολιτισμικό και αξιακό πλαίσιο προς αντικατάσταση της ισλαμικής παράδοσης. Η διαδικασία διαρκούς εκδυτικοποίησης της χώρας λαμβάνει χαρακτηριστικά κρατικής ιδεολογίας που έχει ως στόχο τον εκμοντερνισμό της τουρκικής κοινωνίας και σκοπεύει στην περιθωριοποίηση του Ισλάμ ως πολιτικής ιδεολογίας. Στα πλαίσια αυτής της αντίληψης η ένταξη της χώρας στην ΕΕ συνιστά κατά τρόπο νομοτελειώδη τον τελικό προορισμό αυτής της προσπάθειας.

Μέχρι και το 1999 το μπλοκ των φιλοευρωπαϊκών συνθέτων κατά κύριο λόγο κόμματα και θεσμοί της κεμαλικής παράταξης, ενώ αυτό των ανιευρωπαϊκών οι ισλαμιστές και οι εθνικιστές. Ωστόσο, με την Συνθήκη του Ελσίνκι το 1999 και την αναγόρευση της Τουρκίας σε υποψήφια προς ένταξη χώρα, δημιουργούνται οι πρώτες ρωγμές σε αυτή την ιδεολογική διάταξη, αφού το κεμαλικό κατεστημένο αρχίζει να αντι-

λαμβάνεται τις σαρωτικές αλλαγές που θα επιφέρει ενδεχόμενη ένταξη σε όλα τα επίπεδα της τουρκικής κοινωνίας και συνεπώς τις επιπτώσεις που θα υποστεί ως ο βασικός φορέας εξουσίας.

Ταυτόχρονα η συνεχής ενίσχυση των κομμάτων με έντονο το θρησκευτικό στοιχείο στην πολιτική τους ατζέντα, με αποκορύφωμα την επικράτηση του Ερντογάν στις εκλογικές αναμετρήσεις του 2002 και του 2007, συνέβαλε καταλυτικά στην εμπεδωμένη σήμερα αντίληψη ανάμεσα στους Κεμαλιστές, ότι η διαδικασία ένταξης στην Ε.Ε. δεν έχει λειτουργήσει ως το ιδεολογικό πλαίσιο που θα απέτρεπε την άνοδο της θρησκευτικότητας στην τουρκική κοινωνία. Αντιθέτως, παρείχε την ιδεολογική νομιμότητα για θεσμικές μεταρρυθμίσεις που συνέβαλαν στον περιορισμό της πολιτικής επιρροής των Κεμαλιστών στην τουρκική κοινωνία. Παρά ταύτα, η εκ μέρους τους ανοικτή αποκήρυξη της Ευρωπαϊκής προοπτικής της χώρας είναι επί του παρόντος ανέφικτη, αφού θα ισοδυναμούσε με πολιτική και ιδεολογική αυτοαπαίρεση. Ως θεματοφύλακες της κοσμικότητας του κράτους κατανοούν, ακόμα, πως η ευρωπαϊκή προοπτική συνιστά τον βασικότερο πυλώνα για την διατήρηση και την περαιτέρω εμβάθυνση της κοσμικότητας του τουρκικού κράτους.

Η αδυναμία τους να αποκηρύξουν ανοικτά την ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας τους οδήγησε, εξ ανάγκης, στην υιοθέτηση μιας τακτικής ανταρτοπόλεμου η οποία υποβάλλει πως η διαδικασία ένταξης στην Ε.Ε. θα πρέπει να λαμβά-

νει υπόψη τις τουρκικές ιδιαιτερότητες. Ιδιαιτερότητες, που για χρόνια αναφέρονταν αφενός μεν σε μια υπερφυσική ερμηνεία του ρόλου του στρατού στην Τουρκία και αφετέρου στον ισλαμικό φονταμενταλισμό και της ιδιαίτερης μεταχείρισης που θα έπρεπε να τυχάνει από την Ε.Ε η κοσμική ελίτ της χώρας για να αποτρέψει την ενίσχυση του.

Στην προκειμένη περίπτωση, ωστόσο, η υιοθέτηση εκ μέρους του Ερντογάν της ευρωπαϊκής προοπτικής οδήγησε σε μια καθοριστική πολιτική και ιδεολογική αναδιάταξη που ανέδειξε με την σειρά της το πραγματικό περιεχόμενο των αιτιάσεων του βαθέως κράτους.

Οι ισλαμιστές του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης έχοντας βιώσει στο πετσί τους τις διώξεις του κεμαλικού καθεστώτος στην διάρκεια της πολιτικής τους σύμπλευσης με τον βετεράνο ισλαμιστή πολιτικό Ερμπακάν, αντιλήφθηκαν έγκαιρα ότι η πολιτική τους επιβίωση επιτυγχάνεται μόνο στα πλαίσια μιας εξευρωπαϊσμένης δημοκρατικής Τουρκίας. Κατά συνέπεια, όχι μόνο αποτίναξαν την παραδοσιακά εκθρική στάση των προκατόχων τους προς την χριστιανική Ευρώπη, αλλά μετατράπηκαν και σε ένθερμους υποστηρικτές της Ευρωπαϊκής προοπτικής της χώρας.

Στο Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης η Ε.Ε ανακάλυψε ένα αξιόπιστο, υπό τις περιστάσεις, πολιτικό συνομιλητή και ως εκ τούτου αντιμετωπίζει με εκθρότητα τις εξωθεσμικές παρεμβάσεις της κεμαλικής ελίτ για περιορισμό της πολιτικής επιρροής των ισλαμιστών. Οι Ευρωπαίοι έχουν πεισθεί ότι οι παρεμβάσεις αυτές δεν προκύπτουν από ένα υπαρκτό κίνδυνο ισλαμοποίησης της χώρας αλλά από την προσπάθεια του βαθέως κράτους για διατήρηση αναχρονιστικών δομών εξουσίας και στην διασφάλιση των προνομίων που οι εκπρόσωποι του αντίλούν από αυτές.

ii. Η αποστασιοποίηση Ερντογάν από την διαδικασία ένταξης

Η απόφαση, συνεπώς, του Ερντογάν να παγώσει την υλοποίηση των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων για εναρμομόνιση με το κεκτημένο και να επικεντρωθεί στο ζήτημα της χρήσης της μαντίλας μπορεί να χαρακτηριστεί ως απόπειρα πολιτικής αυτοχειρίας που προσέφερε στους Κεμαλιστές την αναζητούμενη για την δικαστική διαδικασία αφορμή.

Μια πιθανή πολιτική ερμηνεία αυτής της απόφασης είναι ότι ο εκλογικός θρίαμβος του ΑΚΡ τον Ιούνιο του 2007 οδήγησε τον Ερντογάν σε μια πιο αλαζονική και δογματική διαχείριση ευαίσθητων πτυχών και ζητημά-

των της τουρκικής πολιτικής σκηνής. Σε αντίθεση με την πρώτη του θητεία όπου είχε πολιτευτεί με σύνεση και πραγματισμό και σε συνεργασία με τους φιλελεύθερους κύκλους της χώρας, ακολουθώντας μια προσέγγιση σταδιακής αποδυνάμωσης των Κεμαλιστών, στην τωρινή του θητεία υιοθέτησε μια πιο άκαμπτη και απόλυτη στάση επιδιώκοντας ένα οριστικό ξεκαθάρισμα.

Η προώθηση του Αμπουλλάχ Γκιουλ στην Προεδρία της και η ανάδειξη της μαντιλοφορούσας συζύγου του ως πρώτης κυρίας της χώρας, υπήρξε από πολιτικής και συμβολικής απόψεως ένα συντριπτικό πλήγμα κατά της συντηρητικής αντίληψης της κοσμικότητας του κράτους. Ως εκ τούτου, η νομιμοποίηση του δικαιώματος χρήσης της μαντίλας στα πανεπιστημιακά ιδρύματα υπήρξε πολιτικά άκαιρη και άστοχη, ειδικότερα αν ληφθεί υπόψη ότι προωθήθηκε κατά τρόπο μονοδιάστατο και χωρίς την πολιτικά απαιτούμενη ευρωπαϊκή νομιμοποίηση. Διέγειρε τα αντανάκλασμα των πολιτικών του αντιπάλων και συνέτεινε στην περαιτέρω εμβάθυνση των κάθετων διαιρετικών τομών στην Τουρκική κοινωνία, πολώνοντας τους πολίτες γύρω από το ευαίσθητο ζήτημα της κοσμικότητας του κράτους.

Μια δεύτερη ερμηνεία ενδεχομένως να προκύπτει από την αρνητική στάση που τηρούν ορισμένες Ευρωπαϊκές χώρες και κυρίως η Γαλλία και η Γερμανία έναντι της πιθανής ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε. Οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών, επί το πλείστον χριστιανοδημοκρατικές, απευθύνονται σε εκλογικά ακροατήρια που θεωρούν ως αιρετική οποιαδήποτε συζήτηση με την Τουρκία αφού εκτιμούν ότι η ένταξη μιας μουσουλμανικής χώρας στην Ε.Ε θα συνιστούσε μια πολιτισμική και θρησκευτική παραφωνία.

Στην προσπάθεια τους να διαχειριστούν την κοινή τους γνώμη που ήδη διαμορφώνει ξενοφοβικά αντανάκλασμα στην παρουσία Τούρκων και όχι μόνο μεταναστών, υιοθετούν μια έντονα αντιτουρκική ρητορική είτε επειδή, όντως, την ασπάζονται, είτε επειδή θέλουν να αποφύγουν εκλογικό και πολιτικό κόστος. Ο Ερντογάν προεξοφλώντας, προφανώς, ότι οι δύο αυτές χώρες, με το ιδιαίτερο βάρος που διαθέτουν στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, είναι σε θέση να καθυστερήσουν ουσιαστικά την διαδικασία ένταξης, έκρινε λανθασμένα, ως πολιτικά ανώφελες τις οποιοσδήποτε περαιτέρω μεταρρυθμίσεις. Αντί αυτού εισήγαγε στην πολιτική του ατζέντα ζητήματα με συμβολικό χαρακτήρα και έντονη ιδεολογική φόρτιση αποσκοπώντας να ικανοποιήσει μέρος του εκλογικού του ακροατηρίου.

iii. Τα πολιτικά αδιέξοδα της κεμαλικής ελίτ

Το κεμαλικό κατεστημένο άδραξε την ευκαιρία και μέσα από πολιτικά καθοδηγούμενους δικαστικούς λειτουργούς επεχείρησε να εκπαρθυρώσει την ηγετική ομάδα του AKP, υιοθετώντας ανάλογη διαδικασία με αυτή που είχε ακολουθηθεί και στην περίπτωση του Ισλαμικού Κόμματος της Ευημερίας του Νετσημεντίν Ερμπακάν πριν από μια δεκαετία. Το δικαστικό πραξικόπημα που επιχειρήθηκε επαναβεβαιώνει την διαχρονική δυσπιστία, του κεμαλικού κατεστημένου, με εξαίρεση την τουρκοϊσλαμική σύνθεση στις αρχές της δεκαετίας του 80, σε οποιαδήποτε προσπάθεια ενίσχυσης της θρησκευτικής επιρροής στην τουρκική κοινωνία. Ανέδειξε, δε, για ακόμη μια φορά μια ιδιοκτησιακή περί του κράτους και των θεσμών του αντίληψη, από την οποία εκπορεύεται ένας συστημικός φόβος πως η περαιτέρω ενίσχυση των ισλαμιστών, συνεπάγεται ταυτόχρονα, την πολιτική και κοινωνική περιθωριοποίηση των Κεμαλιστών. Η αμφισβήτηση εκ μέρους τους της νομιμότητας δημοκρατικά εκλεγμένων κυβερνήσεων πηγάζει από την άρνηση τους να αποδεχτούν ότι η τουρκική Ανατολία με την βαθιά ισλαμική της παράδοση θα επηρεάζει καθοριστικά το πολιτικό σκηνικό της χώρας.

Η στρατηγική των Κεμαλιστών ακόμη και αν επιτύχανε το κλείσιμο του κυβερνώντος κόμματος δεν θα επίλυε τα ουσιαστικά ιδεολογικά και πολιτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η κεμαλική παράταξη. Αφενός μεν διότι αδυνατούν να υποδείξουν εναλλακτική πολιτική πρόταση σχετικά με το μέλλον της χώρας και αφετέρου διότι το αναμενόμενο πολιτικό αδιέξοδο θα οδηγήσει εκ των πραγμάτων σε νέα εκλογική διαδικασία από την οποία οι ισλαμιστές αναμένεται να εξέλθουν περαιτέρω ενισχυμένοι. Η αδυναμία των Κεμαλιστών να υπερισχύσουν σε εκλογική αναμέτρηση οφείλεται εν πολλοίς στην επιτυχημένη πολιτική που ακολούθησε η κυβέρνηση Ερντογάν στο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο αλλά και στην απουσία αξιόπιστης πολιτικής ηγεσίας που να μπορεί να εκφράσει την λεγόμενη κοσμική παράταξη. Ο ηγέτης της αξιωματικής αντιπολίτευσης Ντενίζ Μπαϊκάλ, ενώ θεωρείται από την συντριπτική πλειοψηφία των τούρκων πολιτών ως μια απαξωμένη πολιτική φιγούρα, παρουσιάζεται απρόθυμος να αποσυρθεί από την κεντρική πολιτική σκηνή. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου, που σε όλες τις πρόσφατες μετρήσεις της κοινής γνώμης ο πρώην Πρόεδρος της χώρας Νετζμέτ Σεζέρ καταγράφεται ως η προσαπικότητα που εκφράζει αυθεντικότερα τις απόψεις των κεμαλιστών.

iv. Η Ευρωπαϊκή σύγκλιση μονόδρομος για Ερντογάν

Η απόφαση του συνταγματικού δικαστηρίου να μην προχωρήσει στον πολιτικό εξοστρακισμό του Ερντογάν και άλλων υψηλόβαθμων στελεχών του AKP συνιστά σαφή ένδειξη πως οι κεμαλιστές δεν μπορούν πλέον να διαμορφώνουν με αντιδημοκρατικές και εξωθεσμικές παρεμβάσεις το πολιτικό σκηνικό της χώρας.

Η οριστική περιθωριοποίησή τους, ωστόσο, θα επέλθει μόνο εάν ο Ερντογάν επιδιώξει την αναζωγόνηση της ευρωπαϊκής ενταξιακής διαδικασίας μέσα από ουσιαστικές θεσμικές μεταρρυθμίσεις και μακριά από οποιαδήποτε προσπάθεια για ισλαμοποίηση της πολιτικής ζωής της χώρας. Με αυτό τον τρόπο θα επιτύχει την επανασύσταση της συνεργασίας του με τους φιλελεύθερους ευρωπαϊστές των οποίων την στήριξη είχε απολέσει με την πολιτική που ακολούθησε τους τελευταίους μήνες διασφαλίζοντας έτσι μια ισχυρή κοινωνική πλειοψηφία.

Η υιοθέτηση αυτής της επιλογής επιβάλει εκ των πραγμάτων την λήψη δύσκολων και ενδεχομένως πολιτικά επιζήμιων αποφάσεων, όπως είναι η τροποποίηση του περιβότου άρθρου 301 του τουρκικού ποινικού κώδικα το οποίο επιβάλει την δίωξη όσων καταφέρονται κατά της έννοιας του Τουρκισμού. Είναι δεδομένο ότι σε αυτή την μεταρρυθμιστική προσπάθεια το AKP δεν θα έχει την στήριξη των δύο βασικότερων κομμάτων της αντιπολίτευσης, του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος και του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης. Οι δυνάμεις αυτές θεωρούν ως αδιανόητη οποιαδήποτε ενέργεια που θα διαφοροποιεί το ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο λειτουργίας του πολιτικού συστήματος και που θα το καθιστά πιο δημοκρατικό και ανεκτικό προς την αντίθετη άποψη, αφού εκτιμούν ότι κάτι τέτοιο θα ανοίξει τους Ασκούς του Αϊόλου σε όσους απεργάζονται την αποδόμηση του τουρκικού κράτους.

Για τον Ερντογάν ωστόσο, η πλήρης εκδημοκρατικοποίηση της χώρας αποτελεί το μοναδικό εχέγγο για την διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του πολιτικού συστήματος και κατά συνέπεια της πολιτικής του επιβίωσης. Οποιαδήποτε προσπάθεια συμβιβασμού γύρω από κρίσιμα πολιτικά ζητήματα δεν θα αντέξει στον χρόνο αφού δεν θα αντιμετωπίσει το ουσιαστικό πρόβλημα της χώρας που είναι τα βαθιά δημοκρατικά ελλείμματα του πολιτικού συστήματος.



Του **Αδριανού Κυριακίδη**
Ιστορικού



Πολλοί Αμερικανοί (και μη) θεωρούν την υποψηφιότητα του Barack Obama για την προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών ως μία αλλαγή σελίδας στην Αμερικανική πολιτική. Μερικοί δε, τη θεωρούν όχι μόνο υποψηφιότητα αλλαγής αλλά και υποψηφιότητα ελπίδας για μια καλύτερη και πιο δίκαιη κοινωνία· ίσως και για ένα καλύτερο κόσμο.

Θεωρείται σχεδόν αυτονόητη πια, η επιρροή που ασκεί η πολιτική τάξη των Ηνωμένων Πολιτειών στο διεθνές περιβάλλον της σύγχρονης εποχής. Είτε σε πολιτική ηγεμονία αναφερόμαστε, είτε σε οικονομική ατμομηχανή, ο “Δυτικός Κόσμος” τείνει να παραχωρεί συνήθως στις ΗΠΑ την πρωτοκαθεδρία, χωρίς αυτό να συνεπάγεται απαραίτητα μια σχέση αρχής - υποταγής (αλλά χωρίς να αποκλείεται κιόλας). Απηχεί μάλλον τις ισορροπίες της ιστορικής συγκυρίας. Το παράδειγμα της πρόσφατης οικονομικής κρίσης που άρχισε από τη Wall Street, η ιδέα του Πολέμου κατά της Τρομοκρατίας λίγα χρόνια πριν, η επιβολή σε κάθε περιοχή της γης, ενίοτε δια της βίας, «οικουμενικών αξιών» που προέκυπταν όχι από κάποιο θεσμοθετημένο διαπολιτισμικό διάλογο αλλά μέσα από την αμερικανική κουλτούρα του κωνευτηριού, γιατρικό δια πάσα νόσο, λίγο πριν το τέλος του περασμένου αιώνα... Όλα αναπόσπασμο στοιχείο της παγκοσμιοποίησης που είτε την επιλέξαμε τελικά είτε μας επιβλήθηκε, αποτελεί πραγματικότητα.

Μέσα σε αυτό το παγκόσμιο περιβάλλον, η εκλογή του προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών μοιάζει μια διαδικασία που αφορά ολόκληρο τον κόσμο. Ειδικά όταν η κρίση που διαπερνά όλους σχεδόν τους τομείς της δημόσιας ζωής, έχει κοινά χαρακτηριστικά, χρήζει κοινής αντιμετώπισης αλλά προς το παρόν, ενισχύεται από μια κοινή επίσης αδυναμία για ανάπτυξη νέων πολιτικών, ανάλογων των σύγχρονων προβλημάτων. Είναι τέτοια η συγκυρία που οι Δη-



Obamania

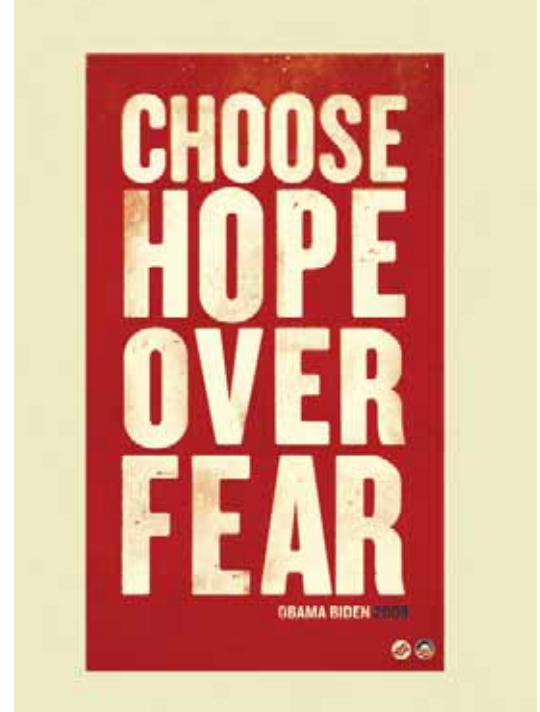
μοκρατικοί επέλεξαν ως υποψήφιό τους ένα άνθρωπο με ελάχιστη εμπειρία στη διαχείριση της εξουσίας· αλλά με μια ρητορική που, αν μη τι άλλο, τους δίνει ελπίδα.

Ο Barack Obama είναι μία χαρισματική προσωπικότητα που ενισχύεται και από το momentum. Μετά από μία οκταετία μάλλον καταστροφική από όλες τις απόψεις, εν μέσω κρίσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των αγορών, καταφέρνει να αρθρώσει ένα πολιτικό λόγο που δίνει ελπίδα και ταυτόχρονα πείθει. Έχει καταφέρει επίσης, παρά τα επικοινωνιακά πυροτεχνήματα της Sarah Palin και τη συνήθη πηλολογική ενασχόληση με το πρόσωπο κάθε υποψήφιου σε αμερικανική εκλογική αναμέτρηση, να θέσει τα θέματα της πολιτικής ατζέντας, με κυρίαρχη την οικονομία, επιλέγοντας ο ίδιος τον τρόπο και το χρώ-

νο. Αυτό βέβαια, αφορά κυρίως την έκβαση της εκλογικής αναμέτρησης αλλά ίσως, εμπεριέχει και βασικές κατευθυντήριες γραμμές μίας πολιτικής που θα κληθεί να εφαρμόσει και η οποία μας ενδιαφέρει άμεσα.

Αυτό που μας ενδιαφέρει λοιπόν, είναι η διάθεση για αλλαγές που υπερβαίνουν τις διαχωριστικές γραμμές μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και του υπόλοιπου κόσμου, κυρίως δε της Ευρώπης. Ένα δομικό στοιχείο του προγράμματος εξωτερικής πολιτικής του Barack Obama εν προκειμένω, είναι ο διεθνής διάλογος· αντί των ευθέων ή κεκαλυμμένων απειλών και της ρήξης. Μερικοί ίσως σκεφτούν ότι παρά τις εξαγγελίες περί διαλόγου, σε συγκεκριμένα και σημαντικά θέματα (όπως ο πόλεμος στο Αφγανιστάν) η πολιτική του δεν πρόκειται να αλλάξει. Κάποιοι άλλοι ίσως σκεφτούν ότι, αντίστροφα, η διαφοροποίηση σε κάποια επιμέρους θέματα δε θα σημάνει αλλαγή στο ευρύτερο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων. Ποιός όμως θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι ο διάλογος, έστω και σε διακηρυκτικό επίπεδο, δε θέτει τις βάσεις για κάτι καλύτερο από το προϋπάρχον;

Ο διάλογος αυτός, ο οποίος έχει ήδη ξεκινήσει δια της προεκλογικής κινητοποίησης στις Ηνωμένες Πολιτείες και διαπερνά συν τω χρόνω και τη δημόσια ζωή στην Ευρώπη, δεν αφορά μόνο τον πόλεμο κατα της τρομοκρατίας και τη θέση των ΗΠΑ στον κόσμο. Αφορά προβλήματα για τα οποία οι ΗΠΑ βρίσκονταν για πολλά χρόνια και συνεχίζουν να βρίσκονται σε μια ιδιότυπη απομόνωση: το πρόβλημα των ενεργειακών πόρων και της προστασίας του περιβάλλοντος. Προβλήματα για τα οποία δεν υπήρξε μέχρι τώρα ο απαραίτητος συντονισμός: η εξάλειψη της φτώχειας αλλά και της ασύμμετρης οικονομικής ανάπτυξης. Προβλήματα επίσης, τα οποία μέχρι τώρα διαχρονικά αρνούνταν οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ: η κοινωνική ανισότητα, η ανεξέλεγκτη αγορά, η παραγνώριση των δικαιωμάτων κοινωνικών ομάδων όπως οι ομοφυλόφιλοι ή οι οικονομικοί μετανάστες. Για όλα αυτά τα θέματα ο Obama παρουσιάζει προτάσεις με ένα κοινό χαρακτηριστικό: υπερβαίνουν την αντίληψη ότι η πολιτική, κοινωνική και οικονομική παράδοση που έχει δημιουργηθεί στις ΗΠΑ είναι αδιαπραγμάτευτη και ότι διαπραγματεύσιμη είναι μόνο η εφαρμογή της και εκτός των ΗΠΑ (ενίοτε βεβαίως, δε χρειάζεται ούτε δια-



πραγμάτευση).

Ο Barack Obama δε χρησιμοποιεί λεξιλόγιο που να προκαλεί το ακροατήριό του. Έχει σωστή αντίληψη των αναγκών και των συνθηκών αυτής της προεκλογικής εκστρατείας και τις χειρίζεται χωρίς εμφανή λάθη. Ως εκ τούτου, οι θέσεις του εκφράζονται με σχετική μετριοπάθεια, ακόμα και αυτές που ανατρέπουν καθιερωμένες αντιλήψεις. Δεν υπόσχεται συνεπώς, ούτε αναδιανομή του πλούτου, ούτε βαρύτερη φορολογία, ούτε κρατικές παρεμβάσεις στην αγορά. Προτείνει ένα “δικαιότερο σύστημα για όλους”, με “φορολογικές ελαφρύνσεις για το 95% των Αμερικανών”, εννοώντας ότι αυτοί που έχουν μεγάλο εισόδημα θα πρέπει να καταβάλουν κάτι παραπάνω. Ευαγγελίζεται ένα “καθολικό σύστημα υγείας με κρατική βοήθεια” χωρίς να προσδιορίζει το βαθμό παρέμβασης και προσπερνώντας με σχετική ευκολία τις κατηγορίες για σοσιαλιστική πολιτική ατζέντα που εκτοξεύονται από το στρατόπεδο του McCain. Καλώς ή κακώς από την άλλη, έχει τη ικανότητα να παρουσιάζει τον αντίπαλό του ως εκπρόσωπο (όχι “του κεφαλαίου” αλλά) των μεγάλο πετρελαϊκών εταιριών που συνδέονται συνειρμικά με σκάνδαλα παράνομων χρηματοδοτήσεων, υπερεκμετάλλευσης των φυσικών πόρων και βεβαίως, τη διακυβέρνηση George W. Bush. Με μια εξαιρετικά ισορροπημένη διατύπωση, επανεισάγει στον προεκλογικό διάλογο πολιτικές που υπερβαίνουν τις διαχωριστικές γραμμές που δημιουργήθηκαν με τα Reaganomics της δεκαετίας του '80 αλλά και τις στρατιωτικές επεμβά-

[Obama is t]he national obsession with Senator Barack Obama. Obama spreads like herpes [...] The only known cure is to elect Barack Obama [...] (from the Urban Dictionary)
 Obama is sweeping the nation! It's true! (Jon Stewart, THE DAILY SHOW)

σεις μετά το 1990 και επιχειρεί να κλείσει το χάσμα που έχει δημιουργηθεί με την “παλιά Ευρώπη” (το οποίο εν πολλοίς διαφάνηκε και στις δηλώσεις που έγιναν μετά τη συνάντηση George W. Bush και του προεδρεύοντος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Nicola Sarkozy για τη διεθνή οικονομική κρίση στα μέσα Σεπτεμβρίου).

Η επόπτευση της αγοράς που λειτουργεί με καλές διαφάνειες, οι δημόσιες δαπάνες για την άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων, η εξασφάλιση της πρόσβασης στην Παιδεία και την Υγεία, ο παγκόσμιος διάλογος για την ειρήνη και την αειφόρο ανάπτυξη, η μεταρρύθμιση του ΟΗΕ· όλα θέματα που βρίσκονται στο πολιτικό πρόγραμμα κάθε προοδευτικού πολιτικού σχήματος στην Ευρώπη. Θέματα ταυτόχρονα, που δύσκολα μπορούν να αντιμετωπιστούν σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, όπως έγινε αντιληπτό μέσα από τις αλληπάλληλες πολιτικές και οικονομικές κρίσεις των τελευταίων χρόνων. Θα μπορούσε εν προκειμένω, να υποδειχθεί η συνεχής εναλλαγή στην εξουσία των πολιτικών σχηματισμών, η οποία εκλαμβάνεται μάλλον ως απογοήτευση των πο-

λιτών από την αδυναμία υλοποίησης των θεσμικών μεταρρυθμίσεων που εκ των πραγμάτων, κρίνονται αναγκαίες. Ως εκ τούτου, η διαχείρισή των προβλημάτων αυτών τείνει να αναχθεί σε ένα διεθνές επίπεδο. Η μέχρι τώρα αδυναμία των δύο πόλων του “Δυτικού Κόσμου” να βρουν κοινή αφετηρία, κοινό βηματισμό και βεβαιώς, κοινή στόχευση ενδεχομένως δίνουν σε αυτό τη χρονική συγκυρία σημαίνουσα ιστορική διάσταση. Μπορεί η κλίμακα μεταξύ καπιταλισμού και σοσιαλισμού να χωρέσει ενδιάμεσες διαβαθμίσεις, εξίσου ορατές και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού; Ο Obama δείχνει ικανός γι’ αυτό το εγχείρημα. Η ρητορική του ταιριάζει στις απαιτήσεις της προεκλογικής εκστρατείας για την προεδρία των ΗΠΑ, το πολιτικό του πρόγραμμα στις συνθήκες της διεθνούς συγκυρίας.

Είναι τετριμμένο ίσως πια, να αναφέρεται κάποιος στην αποδοχή του Obama σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο, είναι φυσικό να συγκεντρώνει και την υποστήριξη πολιτικών σχηματισμών, όπως οι Ευρωπαϊκοί Σοσιαλιστές, δεν ξινίζει πλέον ούτε και η αναφορά των αρθρογράφων του Economist σε “κεντρο-αριστερή” πολιτική πρόταση.

Το (ιδιαίτερα αναλυτικό) πολιτικό πρόγραμμα του Barack Obama θέλει να πιστεύω πως δεν απευθύνεται μόνο στους αμερικανούς ψηφοφόρους· εμπειρίχει προτάσεις που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση ενός διεθνούς διαλόγου για τη Δημοκρατία στον 21ο αιώνα. Όχι περί μιας Δημοκρατίας που επιβάλλεται αλλά μιας Δημοκρατίας που εξελίσσεται. Όχι μιας Δημοκρατίας με κατεύθυνση από Δύση προς Ανατολή ή από Βορρά προς Νότο αλλά μιας Δημοκρατίας που ενώνει γεωγραφικές περιοχές και πολιτικές παραδόσεις. Μιας Δημοκρατίας που δε δεσμεύει τις δημιουργικές δυνάμεις αλλά τις απελευθερώνει. Μιας Δημοκρατίας όπου όλοι νιώθουν μέρος μιας κοινής πορείας και μιας κοινής προσπάθειας, γι’ αυτό που το σύνολο και ο καθένας ξεχωριστά έχει ανάγκη. Σε αυτό ακριβώς αποσκοπούσαν άλλωστε, από την αρχή του σχηματισμού τους, οι ανθρωπίνες κοινωνίες.





ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΝΙΚΟΥ ΤΟΡΝΑΡΙΤΗ ΚΑΙ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΥΚΑΪΔΗ

... με αφορμή το φετινό στόχο της χρονιάς

Ο Νίκος Τορναρίτης, πρόεδρος της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής, και ο Γιώργος Λουκαΐδης, επικεφαλής του Γραφείου Παιδείας του ΑΚΕΛ, απαντούν στις ερωτήσεις που θέτει το “ΡΕΥΜΑ”.

Κάθε Σεπτέμβρη, πριν την έναρξη των μαθημάτων, το Υπουργείο Παιδείας ανακοινώνει τους στόχους της σχολικής χρονιάς.

Η συνέχεια, μάλλον αναμενόμενη: ένα μεγάλο μέρος της σχολικής κοινότητας αδιαφορεί ή δυσανασχετεί γι’ αυτό τον επιπλέον φόρτο εργασίας ενώ παράλληλα το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας αντιμετωπίζει το στόχο ως αγγαρεία. Ως εκ τούτου, το θέμα δεν απασχολεί καθόλου την κοινωνία ευρύτερα.

Φέτος, ο πρώτος στόχος που έθεσε το Υπουργείο είναι: «Καλλιέργεια κουλτούρας ειρηνικής συμβίωσης, αμοιβαίου σεβασμού και συνεργασίας Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων με στόχο την απαλλαγή από την κατοχή και την επανένωση της πατρίδας και του λαού μας.»

Ίσως δεν προκαλεί έκπληξη, όμως για πρώτη φορά ο «στόχος της σχολικής χρονιάς» γίνεται πρώτο θέμα: πολιτικοί, οργανωμένα σύνολα, μέσα μαζικής ενημέρωσης, σχετικοί και άσχετοι με τα της εκπαίδευσης· όλοι έχουν άποψη. Για κάποιους, ο στόχος που τέθηκε είναι αυτονόητος, για άλλους μια ανάγκη που προέκυψε τον τελευταίο καιρό· για ορισμένους όμως, αποτελεί ανάθεμα.

Εμείς, θέλοντας να ανοιξουμε τη συζήτηση για τις αναγκαίες αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου σε σχέση και με το στόχο που τέθηκε, ζητήσαμε απόψεις για το θέμα από δύο πολιτικούς - εκπρόσωπους των δύο μεγαλύτερων κομμάτων της Κύπρου στον τομέα της Παιδείας.

Ν. Τ.: Το ΑΚΕΛ όλα τα προηγούμενα χρόνια διεκδικούσε διάλογο για θέματα Παιδείας, απαιτούσε διάλογο για θέματα Παιδείας, είτε αυτά ήταν μικρά είτε αυτά ήταν μεγάλα. Νομίζω ότι και στο συγκεκριμένο θέμα, του στόχου της χρονιάς, που δεν είναι άλλος από την κουλτούρα για ειρηνική συμβίωση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, έπρεπε να προηγηθεί διάλογος. Έπρεπε, πρώτα και πάνω από όλα να προηγηθεί διάλογος μεταξύ του Υπ. Παιδείας και των εκπαιδευτικών οργανώσεων που στο τέλος της ημέρας θα κληθούν, και έχουν ήδη κληθεί, να εφαρμόσουν το συγκεκριμένο στόχο. Εμείς είπαμε από την αρχή ότι ο στόχος είναι ωφέλιμος. Άλλωστε γιατί αγωνιζόμαστε όλα αυτά τα χρόνια; Δεν αγωνιζόμαστε για να επανενώσουμε τη πατρίδα μας, για να ξαναζήσουμε ειρηνικά Ελληνοκύπριοι, Τουρκοκύπριοι, Μαρωνίτες, Λατίνοι και Αρμένιοι;

Από εκεί και πέρα, αφ'ης στιγμής ανέλαβε αυτό το εγχείρημα το Υπουργείο Παιδείας, για το συγκεκριμένο στόχο, έπρεπε πρώτα και πάνω απ' όλα να προηγηθεί ο διάλογος. Δεύτερο, έπρεπε να τοποθετηθεί στο τραπέζι των συζητήσεων όλο το πλαίσιο, οι τρόποι εφαρμογής του συγκεκριμένου στόχου και ποιοί θα τον εφάρμοζαν. Υπάρχουν εκπαιδευτικοί οι οποίοι είναι εμπιστευμένοι με το διαπολιτισμικό διάλογο, είναι εκπαιδευμένοι μέσα από την ιδέα της πολυπολιτισμικότητας, του σεβασμού της διαφορετικότητας;

Γιατί τέτοιου είδους εγχείρημα έχει δυο όψεις. Από την μια πλευρά είναι η θετική όψη που μπορεί να φέρει τους μαθητές των δύο κοινοτήτων στο ίδιο τραπέζι, στην ίδια εκδήλωση, στο ίδιο συναπάντημα και να προσθέσει στη διαδικασία: υπάρχει και η άλλη όψη που μέσα από τη συνεύρεση μπορεί να οδηγηθούμε σε αρνητικό αποτέλεσμα εφόσον ο εκπαιδευτικός, και είναι πολύ λίγοι αυτοί στον αριθμό, δεν έχει τη δύναμη να περάσει τα μηνύματα, εκείνα που πρέπει να περάσει, στους μαθητές του. Απο εκεί και πέρα λέω ότι πρέπει να προσεχθεί η εφαρμογή του συγκεκριμένου στόχου, να μην περάσουμε στο άλλο

άκρο, δηλαδή της αναγνώρισης του ψευδοκράτους, στέλνοντας πλέον επίσημα, σαν Υπουργείο Παιδείας, μαθητές μας ή σχολεία στα κατεχόμενα.

Γ. Λ.: Θεωρητικά ομιλούντες καμιά διαδικασία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί τέλεια, ούτε λοιπόν και η διαδικασία που ακολουθήθηκε στην προκειμένη περίπτωση δεν μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι δεν είχε περιθώρια βελτίωσης. Πρακτικά όμως ομιλούντες, θεωρούμε την διαδικασία ορθή και καινοτόμο, αφού ποτέ προηγουμένως δεν τέθηκε ανάλογο θέμα προς συζήτηση σε οποιοδήποτε επίπεδο ή θεσμό διαλόγου. Σε αυτή όμως την περίπτωση, το Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού αναλογιζόμενο την πολιτική

ευαισθησία για το συγκεκριμένο ζήτημα, το έθεσε προς συζήτηση στο ανώτατο επίπεδο διαλόγου για την Παιδεία, που είναι το Συμβούλιο Παιδείας, της συνεδρίας του οποίου μάλιστα προέδρευσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας όπου και ανέλυσε το θέμα.

Όλα τα κόμματα στην εν λόγω συνεδρία τοποθετήθηκαν θετικά ως προς την πρόθεση του Υπουργείου να προχωρήσει με το συγκεκριμένο στόχο, για αυτό και το Υπουργείο προχώρησε στο δεύτερο στάδιο, της διαμόρφωσης του σχεδιασμού για την προώθηση του στόχου. Σε αυτό το στάδιο κλήθηκαν όλοι οι εμπλεκόμενοι στην εκπαίδευση (εκπαιδευτικοί, γονείς)

ώστε να συμμετάσχουν ως ισότιμα μέλη στην Επιτροπή Προώθησης του στόχου με όρους εντολής την επεξεργασία των δράσεων και του βοηθητικού υλικού που θα σταλεί στους εκπαιδευτικούς. Δεν κατανούμε λοιπόν προς τι οι αντιδράσεις από διάφορες κατευθύνσεις για τη διαδικασία που ακολουθήθηκε.

Η μόνη εξήγηση που εμείς μπορούμε να δώσουμε είναι ότι κάποιοι αναζητούν προφάσεις για να υπονομεύσουν αυτή την προσπάθεια επειδή είναι ιδεολογικά αντίθετοι με το περιεχόμενο του στόχου. Μην έχοντας όμως επιχειρήματα ούτε την τόλμη να βγουν ξεκάθαρα να διατυπώσουν την διαφωνία τους, εστιάζουν την κριτική τους στην διαδικασία.

Ο στόχος της χρονιάς που τέθηκε φέτος από το Υπουργείο Παιδείας έγινε αντικείμενο δημοσίου διαλόγου, συνδέθηκε δε, ακόμα και με τη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού. Οι εκπαιδευτικές οργανώσεις όμως, ισχυρίζονται ότι δε συμμετείχαν στην προκαταρκτική συζήτηση ενώ τα μέλη τους καλούνται τώρα να υιοθετήσουν και εφαρμόσουν το στόχο, όπως αυτός ετέθη. Πιστεύετε ότι ίσως έγιναν λάθη στη διαδικασία επιλογής του στόχου ή των μέσων επίτευξής του;

Ν. Τ.: Προσωπικά θεωρώ πως ο φετινός στόχος αποτελεί την συνέχεια του προηγούμενου στόχου. Τι σημαίνει Δεν Ξενώ; Δεν ξενώ τη σκλαβωμένη γη μου, το χωριό μου, το σπίτι μου, τον τάφο του πατέρα ή του παππού μου. Κι από κει και πέρα τι κάνω; Προσπαθώ να μεταφέρω την ειρήνη στον τόπο μου. Και η ειρήνη πως επιτυγχάνεται; Επιτυγχάνεται με την ειρηνική συνύπαρξη ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων, δηλαδή των βασικών κοινοτήτων που ζουν στην πατρίδα μας. Θεωρώ ότι αν και εφόσον κατορθώσουμε να περάσουμε αυτό το μήνυμα στη νέα γενιά, στη γενιά για την οποία όλοι λέμε πολλά, μεγαλοστομα πολλές φορές, και στο τέλος της ημέρας κάνουμε πολύ λίγα, θα πετύχουμε κάτι το πολύ σημαντικό γιατί θα προσθέσουμε έναν σημαντικότερο κρίκο στον προηγούμενο, στη διαχρονική ρήση του δεν ξενώ.

Δεν ξενώ και αγωνίζομαι για ειρηνική συμβίωση. Για αυτό σαφέστατα δεν ξενάμε πως το 1974 έγινε η εισβολή των Τούρκων στη Κύπρο και κατέκτησαν σχεδόν τη μισή μας πατρίδα. Δεν ξενάμε πως πρέπει να διώξουμε όλους τους τούρκους στρατιώτες από την Κύπρο. Δεν ξενάμε ότι πρέπει να εμποδίσουμε τη διχοτόμηση, την ίδια ώρα όμως δεν πρέπει να ξενάμε ότι πρέπει να επανενώσουμε τη πατρίδα μας. Δεν πρέπει να ξενάμε ότι πρέπει να ζήσουμε και να ριζώσουμε ειρηνικά σ' αυτή τη γή.

Γ. Λ.: Το «Δεν ξενώ», ως μόνιμος υπό έμφραση στόχος, υλοποιείται και φέτος και η σχετική εγκύκλιος έχει αποσταλεί από τον Αύγουστο, πολύ πριν γίνουν πρα-

κτικές ενέργειες για τους φετινούς υπό έμφραση στόχους. Το «Δεν Ξενώ» και η καλλιέργεια αγωνιστικής συνείδησης δεν κινούνται απλώς παράλληλα με τον φετινό υπό έμφραση στόχο αλλά ταυτίζονται γιατί υπηρετούν την ίδια επιδίωξη. Την απαλλαγή από την κατοχή και την διχοτόμηση και την επανένωση της πατρίδας και του λαού μας. Εμείς θεωρούμε ότι η καλλιέργεια

κουλτούρας ειρηνικής συμβίωσης, συνεργασίας και αμοιβαίου σεβασμού ήταν και παραμένει συστατικό στοιχείο του αντικοινοκτικού αγώνα και πολύ κακώς το κράτος και η παιδεία μας έχουν αργοπορήσει να εντάξουν αυτήν την φιλοσοφία ως αναπόσπαστο τμήμα της διαπαιδαγώγησης της νεολαίας μας. Πιο συ-

γκεκριμένα ο στόχος υπηρετεί την πολιτική της πλευράς μας για μια πατρίδα, ένα λαό και όχι την φιλοσοφία των δύο κρατών και δύο λαών. Περαιτέρω, μέσα από την προώθηση του στόχου δημιουργούμε προϋποθέσεις εξεύρεσης κοινής γλώσσας και δημιουργίας κοινού μετώπου με τις προοδευτικές, φιλειρηνικές τ/κ δυνάμεις, πολλαπλασιάζοντας έτσι την διαπραγματευτική μας ισχύ.

Είναι δε αυτονόητο ότι για να λειτουργήσει στην πράξη η οποία λύση ελπίζουμε να εξερευνηθεί, είναι απολύτως απαραίτητο να προετοιμαζόμαστε ως κοινωνία και πολύ περισσότερο να προετοιμάζεται η νεολαία μας για μια τέτοια εξέλιξη αφού δυο γενιές ολόκληρες δεν έχουν σχεδόν καμιά επαφή με το σύνολο το στοιχείο.

Έχει τεθεί το θέμα της συνέχειας στην εκπαιδευτική πολιτική σε σχέση με τον προηγούμενο στόχο του «Δεν Ξενώ». Θεωρείτε ότι ο φετινός στόχος της χρονιάς βρίσκεται σε παράλληλη πορεία με τον προηγούμενο ή ότι ενδεχομένως επιχειρείται μια ανατροπή ως προς τα δεδομένα και τις αντιλήψεις που δημιουργούνταν μέχρι τώρα;

Το θέμα του στόχου της χρονιάς έχει συζητηθεί και σε εκπαιδευτικό αλλά και σε πολιτικό πλαίσιο. Θεωρείτε ότι οι εκπαιδευτικοί στόχοι εντάσσονται στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής στόχευσης της εκάστοτε κυβέρνησης; Είναι η Παιδεία ένας τομέας ξεχωριστός; Είναι η Κύπρος ιδιαίτερη περίπτωση λόγω του πολιτικού προβλήματος; Τελικά, όπως διαφάνηκε και από τη συζήτηση για τα εγχειρίδια της Ιστορίας, Παιδεία και Πολιτική δύσκολα διαχωρίζονται...

Ν. Τ.: Για εμάς στο ΔΗΣΥ η παιδεία αποτελεί εθνικό κεφάλαιο. Δεν είναι ούτε κοκκινη, ούτε μπλε. Θα ήταν ούτοπια να ισχυρισθεί κανείς ότι η Παιδεία είναι εντελώς ξεκομμένη από το συνολικό πλαίσιο πολιτικής. Από κει και πέρα, όμως, επίσης κανένας δεν μπορεί να πει ότι πρέπει να γίνονται κινήσεις στην Παιδεία οι οποίες θα εξυπηρετούν τον α ή β πολιτικό χώρο, τον α ή β πολιτικό.

Λυπάμαι να παρατηρήσω ότι τους μήνες που πέρασαν είδαμε εκ πλευράς κυβέρνησης ορισμένες πράξεις ή παραλείψεις, ορισμένες συμπεριφορές οι οποίες τείνουν να καταδείξουν ότι οι κυβερνήτες χρησιμοποιούν τη Παιδεία και την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ως εργαλείο για να επιτύχουν τους μικροκομματικούς τους στόχους ή για να διευρύνουν, αν θέλετε, την επιρροή τους στη κυπριακή κοινωνία. Ως παραδείγματα μπορώ να σας θέσω τη συζήτηση

που άρχισε, χωρίς κανένας να γνωρίζει από που, για την αναθεώρηση των βιβλίων της ιστορίας, τους διορισμούς που έγιναν στις διάφορες επιτροπές εκ πλευράς κυβερνήσεως, διορισμοί οι οποίοι κατά το πλείστον απαρτίζονται από κομματικά στελέχη του ΑΚΕΛ και το πρόσφατο θέμα με τη κατάθεση στη Βουλή κανονισμών για την κομματικοποίηση των σχολείων. Μια ξεπερασμένη μορφή συμπεριφοράς η οποία βεβαίως δεν μας βρίσκει καθόλου σύμφωνους.

Καλούμε τους κυβερνώντες, με την ευκαιρία, να προχωρήσουν σε διάλογο σε όλα τα θέματα που αφορούν την παιδεία. Θα επαναλάβω ότι το ΑΚΕΛ όλα τα προηγούμενα χρόνια ζητούσε επίμονα τον διάλογο για τα θέματα της Παιδείας. Σήμερα, δυστυχώς, 8 μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας από τον κ. Χριστόφια δεν υπάρχει διάλογος, κατήργησαν τον διάλογο και έχω την εντύπωση ότι με τέτοιο τρόπο, όχι μόνο μεταρρύθμιση δεν μπορούμε να επιτύχουμε αλλά είμαι σίγουρος ότι θα επιτύχουμε ακριβώς το αντίθετο, την απορρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος

Γ. Λ.: Παιδεία, Ιστορία, Ιδεολογία και Πολιτική είναι έννοιες αδιαχώριστες αφού σε όλες τις εποχές και σε όλες τις μορφές οργάνωσης των ανθρώπινων κοινωνιών μέχρι και τη σημερινή, η Παιδεία ήταν και είναι εμποτισμένη με την ιδεολογία των κυρίαρχων τάξεων και των πολιτικών τους εκφραστών. Αυτό εξηγεί γιατί μέχρι και τις μέρες μας ο χώρος της Παιδείας εί-

ναι πεδίο συνεχούς ιδεολογικής ζύμωσης ενώ σε πλείστες περιπτώσεις στην Ευρώπη και αλλού αποτελεί κεντρικό σημείο της προεκλογικής αντιπαράθεσης σε πολιειακές εκλογικές διαδικασίες. Αναφερόμενοι στη δική μας περίπτωση, η κυβέρνηση Χριστόφια έχει δεσμευτεί για την υλοποίηση ενός ιδιαίτερα φιλόδοξου προγράμματος για την Παιδεία το οποίο έχει ασφαλώς, όπως και σε κάθε άλλη περίπτωση, το δικό του ιδεολογικό στίγμα.

Ειδικότερα για το μάθημα της ιστορίας εμείς στηρίζουμε την πρόθεση του Υπ. Παιδείας να προχωρήσει συναινετικά στις επιβαλλόμενες εκσυγχρονιστικές αλλαγές. Είναι πεποίθησή μας ότι η διδασκαλία της ιστορίας θα πρέπει να στηρίζεται σε βασικές επιστημονικές αρχές και μεθοδολογία, όπως καθορίζονται και από το Συμβούλιο της Ευρώπης, προβάλλοντας την κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική διάσταση της ιστορίας και όχι μόνο την πολιτικό – διπλωματική. Η ιστορία πρέπει να καταγράφεται χωρίς αποσιωπήσεις, εξιδανικεύσεις, μυθοποιήσεις, αφορισμούς και καλλιέργεια στερεοτύπων. Επειδή ακριβώς η Κύπρος αντιμετωπίζει το πρόβλημα επιβίωσης της εξαιτίας των κινδύνων από την συνεχιζόμενη κατοχή, η τήρηση αυτών των επιστημονικών αρχών και μεθοδολογίας είναι ακόμη περισσότερο αναγκαία προϋπόθεση αν ο στόχος μας είναι η ιστορία όπως και η Παιδεία γενικότερα να βοηθή στην άντληση εκείνων των διδαγμάτων που θα μας βοηθήσουν να προχωρήσουμε με σταθερά βήματα στο παρόν και το μέλλον.

Ν. Τ.: Νομίζω ότι ο στόχος για ειρηνική συμβίωση πρέπει να είναι η διαχρονική αποστολή του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος, της κυπριακής κοινωνίας, όλων μας, γιατί θεωρώ ότι χωρίς ειρηνική συμβίωση ή χωρίς προσπάθεια για να μεγιστοποιήσουμε τα ενδεχόμενα και τις πιθανότητες για ειρηνική συμβίωση με τους τουρκοκύπριους δεν μπορούμε να πετύχουμε τίποτα. Για αυτό, ναι, η αξιολόγηση πρέπει να γίνει και στο τέλος της χρονιάς αλλά και στο τέλος κάθε χρονιάς και ελπίζω να μην υπάρ-

Κρίνοντας τελικά το φετινό εκπαιδευτικό στόχο, λαμβάνοντας δε υπόψη και τις συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά την εξαγγελία του, θεωρείτε ότι η αξιολόγησή του θα γίνει στο τέλος της τρέχουσας σχολικής χρονιάς ή πρόκειται μάλλον για μακροπρόθεσμο στόχο; Μπορεί να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την Κύπρο του αύριο;

ξουν πάρα πολλές χρονιές μέχρι την ευλογημένη κείνη μέρα που θα κατορθώσουμε να επανενώσουμε την πατρίδα μας, να ξαναζητήσουμε ειρηνικά σ'αυτό τον τόπο. Γιατί νομίζω ότι η ειρήνη και η δημοκρα-

τία ασφαλώς είναι τα δυο κορυφαία αγαθά που πρέπει να προστατεύσουμε, να εμπεδώσουμε και να περάσουμε στους μαθητές μας σήμερα.

Γ. Λ.: Η αξιολόγηση για τον υπό έμφαση στόχο θα πρέπει να είναι συνεχής με επιδίωξη τον έλεγχο για

τον βαθμό υλοποίησής του και την αντιμετώπιση αδυναμιών και προβλημάτων που θα εντοπίζονται στην πορεία.

Γενικότερα η δική μας θέση ως ΑΚΕΛ, για τους λόγους που εξήγησα προηγουμένως, είναι ότι αυτός ο στόχος θα πρέπει να διαχυθεί στα ανα-

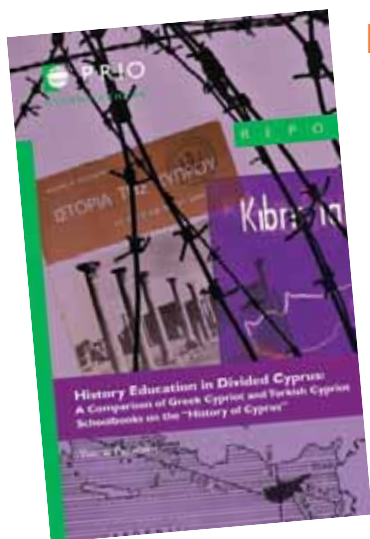
λυτικά προγράμματα ώστε να αποτελέσει βασικό στοιχείο του χαρακτήρα της εκπαίδευσής μας και όχι να έχει ημερομηνία λήξης με το τέλος της χρονιάς.

Ιστορία της Κύπρου: Μια σύγκριση ελληνοκυπριακών και τουρκοκυπριακών σχολικών εγχειριδίων

Η διδασκαλία της ιστορίας μπορεί να έχει διάφορους στόχους: την δημιουργία ταυτίσεων και την καλλιέργεια της εθνικής συνείδησης, την παροχή ηθικών διδαγμάτων, την ιστορική ανάλυση όσον αφορά την ιστορική αλλαγή και ιστορικά φαινόμενα, την δημιουργία ενσυναίσθησης (empathy) και την κατανόηση διαφορετικών οπτικών, ή και την ιστορική έρευνα καθ' αυτήν και δημιουργία κριτικά σκεπτόμενων πολιτών, μεταξύ άλλων (Barton and Levstick 2004). Στις δυο πλευρές της Κύπρου, όπως και στην Τουρκία και Ελλάδα από όπου υιοθετούνται οι βασικές αρχές διδασκαλίας της ιστορίας και τα ιστορικά μοντέλα, έχει καθιερωθεί η διδαχή της ιστορίας ως εθνική ιστορία με στόχο την καλλιέργεια εθνικής συνείδησης και ταύτισης με το τουρκικό ή ελληνικό έθνος αντίστοιχα. Τα βασικά ιστορικά μοντέλα που έχουν υιοθετηθεί στην Κύπρο είναι ταυτόσημα με αυτά της Ελλάδας και της Τουρκίας, με την ιστορία της Κύπρου να παρουσιάζεται ως παρένθεση της ιστορίας της Ελλάδας ή της Τουρκίας (Koullaris 2002α, 2002β). Τα ελληνοκυπριακά και τουρκοκυπριακά βιβλία Ιστορίας της Κύπρου ακολουθούν τα αντίστοιχα της Ελλάδας και Τουρκίας και όσον αφορά την βασική ιδεολογία που τα διέπει, τον

εθνοτικό εθνικισμό (ethnic nationalism). Ως ιδεολογία, ο εθνοτικός εθνικισμός υποστηρίζει ύπαρξη του έθνους εξ ανέκαθεν το οποίο καθορίζεται κυρίως στη βάση καταγωγής και κουλτούρας (Smith 1991). Ως εκ τούτου θεωρείται δεδομένη η ύπαρξη των «Ελλήνων» και «Τούρκων» ως έθνη εδώ και χιλιάδες χρόνια σε αντίθεση με άλλες ακαδημαϊκές απόψεις που θεωρούν το έθνος ως απόρροια κοινωνικών μετασχηματισμών που επέφερε η νεωτερικότητα. (Anderson 1983, Gellner 1983, Kitromilides 1989).

Εξετάζοντας τα δυο βασικά ελληνοκυπριακά εγχειρίδια που παρουσιάζουν τις πιο ολοκληρωμένες επισκοπήσεις της ιστορίας για το δημοτικό (Πολυδώρου 1991) και το γυμνάσιο (ΥΑΠ 2005), προκύπτει ότι το βασικό ιδεολογικό σχήμα που τα διαπνέει είναι η έννοια του «Κυπριακού Ελληνισμού». «Ο εξελληνισμός του νησιού από τους Μυκηναίους, γεγονός που σημάδεψε την ιστορική του πορεία» (ΥΑΠ 2005α: 2) θεωρείται το σημαντικότερο γεγονός που καθόρισε τον χαρακτήρα της Κύπρου. Ως αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης, οι μεταγενέστερες περιοδοί της κυπριακής ιστορίας (με εξαίρεση τη Βυζαντινή) θεωρούνται ως περιοδοί υποδούλωσης σε ξένους



Ενώ όμως η τουρκοκυπριακή δεξιά προωθούσε ένα μοντέλο εθνοτικού εθνικισμού δίνοντας έμφαση στην κοινή καταγωγή και κουλτούρα με τους Τούρκους, η αριστερά προωθούσε ένα μοντέλο πολιτειακού εθνικισμού ή κυπροκεντρισμού, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον κοινό χώρο της Κύπρου και των ανθρώπων που ζουν σε αυτό

δυνάστες, εξού και χαρακτηρίζονται ως –κρατία (Φραγκοκρατία, Ενετοκρατία, Τουρκοκρατία, Αγγλοκρατία). Υπό το πρίσμα αυτό, οι κοινότητες που κατοικούν στο νησί και δεν είναι Έλληνες αλλά βρίσκονται στην Κύπρο ως αποτέλεσμα διαφόρων κατακτήσεων ή μεταναστεύσεων θεωρούνται ως εξωγενή στοιχεία που αλλοιώνουν τον ελληνικό της ιστορικό χαρακτήρα. Στα ελληνοκυπριακά εγχειρίδια, χρησιμοποιείται συστηματικά η έννοια «Κύπριοι» ως ταυτόσημη με την έννοια «Έλληνες της Κύπρου» (Κουλλαπής 1998-1999). Άλλες εθνοτικές ομάδες, όπως οι Τουρκοκύπριοι, παρουσιάζονται ως να μην ανήκουν ουσιαστικά στην (ιστορικά ελληνική) Κύπρο, αλλά ως υπολείμματα ξένων δυναστών. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το βιβλίο του δημοτικού, «Οι Κύπριοι ήταν και είναι χριστιανοί ορθόδοξοι.» (Πολυδώρου 1991: 58). Οι Τουρκοκύπριοι αποκαλούνται συνεχώς «Τούρκοι», με εξαίρεση ελάχιστες αναφορές σε αυτούς ως Τουρκοκύπριοι στο τέλος των βιβλίων. Κατηγοριοποιούνται ως μέρος του Τουρκικού έθνους που εμφανίζεται τόσο στα βιβλία Ιστορίας της Κύπρου όσο και αυτά της Ιστορίας της Ελλάδας ως ο βάρβαρος δυνάστης και εχθρός του «Ελληνισμού».

Τα τουρκοκυπριακά σχολικά εγχειρίδια που χρησιμοποιούνταν ως πρόσφατα (2004) ουσιαστικά αντιστρέφουν τους όρους, ακολουθώντας όμως την

ίδια λογική του εθνοτικού εθνικισμού. Βασική έννοια που τα διέπει είναι η έννοια του Τουρκισμού με την Κύπρο να παρουσιάζεται ως ιστορικά τουρκική. Σε όλα τα βιβλία, ως αρχή της Ιστορίας της Κύπρου παρουσιάζεται η κατάκτηση της από τους Οθωμανούς το 1571 μ.Χ. Αν η ιστορία της Κύπρου ξεκινά από αυτό το έτος, τότε η Κύπρος εμφανίζεται ως «Τουρκική» για τα τρία τέταρτα της ιστορίας της, και άρα ως μια ιστορικά τουρκική επικράτεια. Η κατάκτηση της Κύπρου από τους Οθωμανούς παρουσιάζεται επίσης ως το καθοριστικό ιστορικό γεγονός που σφράγισε τον χαρακτήρα της: «Σε τέτοιο βαθμό που η σημερινή Κύπρος με τα πολυάριθμα τουρκικά της μνημεία έχει σήμερα διατηρήσει τον Τουρκικό της Χαρακτήρα.» (Serter 1990: 7).

Τα τουρκοκυπριακά εγχειρίδια εστιάζονται κυρίως στη δεκαετία 1963-1974 ως τη σημαντικότερη περίοδο της ιστορίας τους. Αυτή, όπως υποστηρίζουν, χαρακτηρίζεται από συνεχή επιθετικότητα σε βαθμό βαρβαρότητας των «Ρωμιών» (δηλαδή των Ελληνοκυπρίων) εναντίον των «Τούρκων της Κύπρου». Επιπλέον, ένα ολόκληρο βιβλίο με τίτλο «Ιστορία του Αγώνα των Τούρκων της Κύπρου» (Serter και Fikretoglu 1982) αφιερώνεται σχεδόν αποκλειστικά σ' αυτή την περίοδο. Ο βασικός πολιτικός στόχος αυτών των βιβλίων, που κυκλοφορούσαν όταν η τουρκοκυπριακή Δεξιά μο-

νοπωλούσε την εξουσία, ήταν η νομιμοποίηση της διχοτόμησης μέσω της επιλεκτικής παρουσίασης ενός παρελθόντος ανελέητης θυματοποίησης των «Τούρκων της Κύπρου» και απροκάλυπτης δαιμονοποίησης των «Ρωμιών» που οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι «η ιστορία αποδεικνύει πως οι δυο κοινότητες ποτέ δεν μπόρεσαν και άρα ούτε θα μπόρουν να ζήσουν μαζί.»

Ενώ όμως η τουρκοκυπριακή δεξιά προωθούσε ένα μοντέλο εθνοτικού εθνικισμού δίνοντας έμφαση στην κοινή καταγωγή και κουλτούρα με τους Τούρκους, η αριστερά προωθούσε ένα μοντέλο πολιτειακού εθνικισμού [civic nationalism] (Smith 1991) ή κυπροκεντρισμού, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον κοινό χώρο της Κύπρου και των ανθρώπων που ζουν σε αυτό ως (εν δυνάμει) κοινή πολιτεία Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

Με την άνοδο στην εξουσία του αριστερού κόμματος CTP (Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα) ξεκίνησε μια ριζοσπαστική αλλαγή των σχολικών εγχειριδίων ιστορίας με την άμεση παραγωγή τριών νέων βιβλίων για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση τα



Πηγή: MEKB. Kibris Tarihi 2 . (Λευκωσία 2005). σ. 32.

οποία καλύπτουν την ιστορία της Κύπρου από την άφιξη των πρώτων κατοίκων μέχρι το παρόν. Τα βιβλία αυτά πρωτοκυκλοφόρησαν το 2004 και αναθεωρήθηκαν το 2005 (MEKB 2005α, 2005β, 2005γ).

Η βασικότερη διαφορά με τα προγενέστερα εστιάζεται στην προσέγγιση τους στις έννοιες έθνος, εθνικισμός και ταυτότητα. Ο όρος «μπτέρα-πατρίδα» για την Τουρκία δεν χρησιμοποιείται καθόλου και αντί αυτού χρησιμοποιείται συχνά η φράση «το νησί μας», ώστε να δημιουργηθεί ταύτιση με την Κύπρο αντί της Τουρκίας.

Η λέξη «πατρίδα» χρησιμοποιείται τώρα αποκλειστικά για την Κύπρο (MEKB 2005β: 75). Γίνεται μάλιστα κριτική στα προγενέστερα βιβλία για το ότι «διδασκόταν ότι η Κύπρος είναι μια Τουρκική πατρίδα» (MEKBβ: 65). Χρησιμοποιείται συχνά η λέξη «Κύπριοι», μια έννοια που συμπεριλαμβάνει και ελληνοκύπριους και τουρκοκύπριους, υποστηρίζοντας, για παράδειγμα, ότι η Κύπρος ήταν ο τόπος που όλοι αναγνώριζαν ως κοινή τους πατρίδα (MEKB 2005β: 59).

Επισημαίνεται ότι οι Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι είχαν πολλές ομοιότητες και ότι αυτά που τους διαχώρισαν ήταν τα κινήματα των εθνικισμών, προερχόμενα από τις «μπτέρες-πατρίδες», που υιοθετήθηκαν στην Κύπρο και η πολιτική του «Διαίρει και Βασίλευε» που εφάρμοσαν οι Βρετανοί (MEKB 2005β: 59).

Η ιστορία δεν παρουσιάζεται ως μονοδιάστατη ιστορία έχθρας, όπως στα προγενέστερα βιβλία. Αντίθετα δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε παραδείγματα συνύπαρξης και συνεργασίας καθώς και ακόμα έμ-



Πηγή: ΥΑΠ. Ιστορία της Κύπρου. (Λευκωσία 2005). σ. 105.

φαση στην οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική ιστορία, δηλαδή στις σχέσεις και δραστηριότητες των λαϊκών στρωμάτων.

Όπως υποστηρίζεται, η συνεργασία ήταν συνθησιμμένο φαινόμενο της καθημερινότητας από την Οθωμανική ως την πολύ πρόσφατη περίοδο σε πολλούς τομείς, όπως εργατικοί αγώνες, μουσική, ποδόσφαιρο, και εμπόριο (ΜΕΚΒ 2005β: 32, 39; ΜΕΚΒ 2005γ: 22, 32, 46-48, 51, 110-111). Οι Τουρκοκύπριοι (όπως και οι Ελληνοκύπριοι) δεν παρουσιάζονται ως μονολιθική κατηγορία και ούτε φέρονται να υπάρχουν ως εθνότητα εξ ανέκαθεν, αλλά εξηγείται πως σταδιακά καλλιεργήθηκε και υιοθετήθηκε τόσο η τουρκική όσο και η ελληνική εθνική ταυτότητα στην Κύπρο. Εφόσον η ταυτότητα δεν παρουσιάζεται ως ιστορικά προκαθορισμένη και δεδομένη, αλλά ως κοινωνική διαδικασία και ως πολιτική επιλογή, το πεδίο αφίνεται ελεύθερο και για

μία μελλοντική ανασυγκρότηση της τουρκοκυπριακής ταυτότητας στο πλαίσιο μιας επανενωμένης Κύπρου, που αποτελεί και το πάγιο πολιτικό αίτημα της τουρκοκυπριακής αριστεράς.

(Για μια εκτενέστερη κριτική ανάλυση όλων των βιβλίων στα ελληνικά: Γιάννης Παπαδάκης, «Ιστορίες για Κυπρίους: Ταυτότητα και Ετερότητα στα Ελληνοκυπριακά και Τουρκοκυπριακά Σχολικά Εγχειρίδια Ιστορίας της Κύπρου», στο Ετερότητα και Εκπαίδευση, επιμ. Ι. Ιωσήφ και Γ. Σωκράτους, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2008. Για το ίδιο θέμα στα αγγλικά, "History Education in Divided Cyprus: A Comparison of Greek Cypriot and Turkish Cypriot Schoolbooks on the History of Cyprus" στην ιστοσελίδα www.prio.no/cyprus)

Βιβλιογραφία

- Anderson, Benedict. 1983. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Λονδίνο: Verso.
- Barton, Keith και Levstik, Linda. 2004. *Teaching History for the Common Good*. Νιού Τζέρσεϊ: Laurence Erlbaum Associates.
- Gellner, Ernest. 1983. *Nations and Nationalism*. Λονδίνο: Blackwell.
- Kitromilides, Paschalis. 1989. 'Imagined Communities' and the Origins of the National Question in the Balkans. *European History Quarterly*, Vol. 19, No. 2, 149 192.
- Κουλλαπής, Λώρης. 1998 1999 'Ιδεολογικοί Προσανατολισμοί της Ελληνοκυπριακής Εκπαίδευσης με Έμφαση στο Μάθημα της Ιστορίας.' *Σύγχρονα Θέματα* no. 68 69 70: 276 296.
- Koullapis, Loris. 2002a 'The Subject of History in the Greek Cypriot Educational System: A Sub set of the Greek Nation'. Στο *Clio in the Balkans: The Politics of History Education*, επιμέλεια Christina Koulouri. Θεσσαλονίκη: Center for Democracy and Reconciliation in Southeast Europe.
- 2002β 'The Presentation of the Period 1071 1923 in Greek and Turkish Textbooks Between 1950 2000'. *International Textbook Research* 24, no. 3: 279 304.
- ΜΕΚΒ 2005α. *Kıbrıs Tarihi 1 (Ιστορία της Κύπρου 1)*. Λευκωσία: ΜΕΚΒ.
- 2005β. *Kıbrıs Tarihi 2 (Ιστορία της Κύπρου 2)*. Λευκωσία: ΜΕΚΒ.
- 2005γ. *Kıbrıs Tarihi 3 (Ιστορία της Κύπρου 3)*. Λευκωσία: ΜΕΚΒ.
- Παπαδάκης, Γιάννης. 2008. *Ιστορίες για Κυπρίους: Ταυτότητα και Ετερότητα στα Ελληνοκυπριακά και Τουρκοκυπριακά Σχολικά Εγχειρίδια Ιστορίας της Κύπρου*. Στο *Ετερότητα και Εκπαίδευση*, Ι. Ιωσήφ και Γ. Σωκράτους (επιμ.), 193 200. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Πολυδώρου, Ανδρέας. 1991. *Ιστορία της Κύπρου (για την Ε και Στ Δημοτικού)*. Λευκωσία: Βασιλείου.
- Serter, Vehbi. 1990. *Kıbrıs Tarihi (Ιστορία της Κύπρου)*. Λευκωσία: Kema Ofset
- Serter, Vehbi και Fikretoglu, Ozan. 1982. *Kıbrıs Turk Mucadele Tarihi (Ιστορία του Αγώνα των Τούρκων της Κύπρου)*. Λευκωσία: Kema Ofset.
- Smith, Anthony. 1991. *National Identity*. Λονδίνο: Penguin
- ΥΑΠ (Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων) 2005. *Ιστορία της Κύπρου (για το Γυμνάσιο)*. Λευκωσία: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.



Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Ιστορία

Η Δημόσια Ιστορία (public history) έχει τεράστια δύναμη και πολύ μεγαλύτερη αμεσότητα από την ακαδημαϊκή αδελφή της [...] Στις Αγγλοσαξονικές μάλιστα χώρες έχει αναγνωριστεί και ως πανεπιστημιακό γνωστικό αντικείμενο...». Αυτά αναφέρει ο Χάγκεν Φλάισερ, σε πρόσφατη συνέντευξή του στο Βήμα των Αθηνών (14 Σεπτεμβρίου 2008, αρ. Φύλλου 15461), αναδεικνύοντας τη δυναμική που έχει αναπτύξει τις τελευταίες δεκαετίες η Δημόσια Ιστορία και στον τρόπο που αυτή, εν τέλει, διαχειρίζεται την ιστορική μνήμη.

Το φαινόμενο, βέβαια, είναι παγκόσμιο και η Κύπρος ασφαλώς δε θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Ο δημόσιος «διάλογος», που έχει προσφάτως αρχίσει γύρω από το θέμα της συγγραφής νέων σχολικών εγχειριδίων της Ιστορίας της Κύπρου, αποδεικνύει απλώς του λόγου το αληθές. Πολιτικοί και θρησκευτικοί ταγούς, οργανώσεις και σύνδεσμοι, media και απλοί πολίτες, όλοι φέρονται να έχουν απόψεις επί του θέματος. Το πρόβλημα, βέβαια, δεν είναι αυτές καθαυτές οι απόψεις. Άλλωστε δικαίωμα στην άποψη επιβάλλεται να έχει σε μια σύγχρονη κοινωνία κάθε πολίτης. Το πρόβλημα ξεκινά από τη στιγμή που η συναισθηματική

εμπλοκή μας με το παρελθόν, αποστεωμένη από κάθε επιστημονικό έρεισμα, απολυτοποιεί τις απόψεις και καθιστά τους εκφραστές αυτών των απόψεων ως τους μόνους γνήσιους φορείς της μιας και μοναδικής ιστορικής αλήθειας, η οποία δεν επιδέχεται καμία αμφισβήτηση.

Εύλογα αναρωτιέται λοιπόν κανείς με ποιό τρόπο θα μπορέσει να προχωρήσει η συγγραφή νέων σχολικών εγχειριδίων για τη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία της Κύπρου, παρόλο που η ανάγκη για κάτι τέτοιο φαίνεται να είναι πρόδηλη. Άλλωστε η Ιστορία, όπως και κάθε επιστήμη, είναι εκ φύσεως ζωντανό οργανισμό. Συνεπώς, δεν μπορούν να συμβιβαστούν με τη στατικότητα και τη δογματικότητα.

Τα σχολικά βιβλία της Ιστορίας της Κύπρου ασφαλώς και χρειάζονται εκσυγχρονισμό και ως προς το περιεχόμενο και ως προς τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Το έργο αυτό είναι πολύ δύσκολο και αυτοί που θα κληθούν να το αναλάβουν θα επωμιστούν εκ προοιμίου ένα ιδιαίτερα επαχθές φορτίο. Αυτός, όμως, δεν είναι λόγος για να μην προχωρήσουν τα πράγματα. Σύντομα θα πρέπει να διαμορφωθεί ο στρατηγικός σχεδιασμός, το πλαίσιο και οι κατευθυντήριοι άξονες πάνω στους οποίους επιβάλλε-

“ Η Ιστορία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και στην Κύπρο, όπως σε τόσα άλλα σημεία του πλανήτη, ως εργαλείο διαλόγου και όχι ως πεδίο αντιπαράθεσης ”



τα να κινηθεί το όλο εγχείρημα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι ασφαλώς ο καταρτισμός νέων σύγχρονων αναλυτικών προγραμμάτων. Επειδή, όμως, οι πιο πάνω διαδικασίες είναι χρονοβόρες, θα μπορούσε σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα να υλοποιηθεί μια εναλλακτική πρόταση, που θεωρώ ότι θα είχε πολλαπλά οφέλη για τον τόπο, δεδομένης και της κρίσιμης φάσης στην οποία έχει ήδη εισέλθει το Κυπριακό.

Στο πλαίσιο, λοιπόν, των προσπαθειών που γίνονται για επίλυση του προβλήματος και των διεργασιών για προώθηση μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο μεγαλύτερων Κοινοτήτων του τόπου, θα μπορούσε να συγκροτηθεί μια κοινή επιτροπή από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους ιστορικούς, η οποία να έχει ως μοναδικό όρο εντολής τη δημιουργία ενός εναλλακτικού (όχι διδακτέου) υλικού για τη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία της Κύπρου, στηριζόμενο σε κάποιους συμφωνημένους θεματικούς άξονες όπως π.χ. κοινού αγώνες Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, πολιτιστική κληρονομιά κ.ά. Το πρωτογενές αυτό υλικό (γραπτές μαρτυρίες, εικονιστικό και άλλο υλικό), θα μπορούσε με πολιτική απόφαση των ηγετών των δύο Κοινοτήτων να εισαχθεί στα σχολεία και να αξιο-

ποιηθεί, ως υποστηρικτικό υλικό, από τους διδασκοντες το μάθημα της Ιστορία της Κύπρου. Μια τέτοια προσπάθεια θα είχε πέραν των όποιων άλλων θετικών συνεπειών και σπουδαία συμβολική αξία, καθώς θα είναι το πρώτο κοινό σχολικό εγχειρίδιο, το οποίο θα συμβάλει σημαντικά στη διαμόρφωση κουλτούρας ειρηνικής συμβίωσης, αμοιβαίου σεβασμού και συνεργασίας μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

Η Ιστορία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και στην Κύπρο, όπως σε τόσα άλλα σημεία του πλανήτη, ως εργαλείο διαλόγου και όχι ως πεδίο αντιπαράθεσης. Αυτό που τώρα χρειάζεται είναι πρωτίστως απαγκίστρωση από συμπλέγματα του παρελθόντος και στερεοτυπικές αντιλήψεις, που προάγουν, πολλές φορές και ακούσια, το διχασμό και τη μισαλλοδοξία. Η παραγωγή του προτεινόμενου εναλλακτικού υλικού θα ήταν, κατά τη γνώμη μου, ένα θετικό βήμα, προκειμένου να ξεκινήσει στην Κύπρο ένας πραγματικά εποικοδομητικός διάλογος ανάμεσα στις νέες γενιές όλων των Κοινοτήτων και στην Ιστορία του τόπου τους. Αυτός ο διάλογος θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν καλύτερα τον εαυτό τους και να σταθούν με περισσότερη αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία μπροστά στις προκλήσεις του μέλλοντος.

“ Τα σχολικά βιβλία της Ιστορίας της Κύπρου ασφαλώς και χρειάζονται εκσυγχρονισμό και ως προς το περιεχόμενο και ως προς τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις ”



Περί συγγραφής βιβλίων Ιστορίας

Υπάρχει άραγε έντονη η ανάγκη για συγγραφή νέων βιβλίων Ιστορίας της Κύπρου, και αν ναι, τότε η ανάγκη αυτή πηγάζει από την ίδια την κοινωνία, κυρίως των νέων ανθρώπων που θα διδαχθούν την Ιστορία του τόπου τους;

Ανήκω σε μια γενιά που έζησε και βίωσε τον πόλεμο του 1974 με πολύ έντονο μάλιστα τρόπο και ομολογώ πως μου είναι δύσκολο να κάνω τη δική μου υπέρβαση σε θέματα Ιστορικής μνήμης και καταγραφής των γεγονότων αυτών. Ο πόλεμος αυτός, που σπέρνσε στη γενιά μου τα παιδικά χρόνια και τις αναμνήσεις μιας άλλης ζωής, κατάφερε να επηρεάσει όχι μόνο τη δική μου ταυτότητα μα και πολλών άλλων που έζησαν τις στιγμές εκείνες από κοντά.

Η εντύπωση εξάλλου ότι δεν είμαστε έτοιμοι ακόμη να αντιμετωπίσουμε με νηφαλιότητα και σωστή κρίση τα γεγονότα από τα μέσα μέχρι το τέλος του 20ου αιώνα είναι διάχυτη και σε άλλες ομάδες της κυπριακής κοινωνίας.

Εντούτοις, χώρες όπως η Γαλλία και η Γερμανία κατάφεραν να ξεπεράσουν το τείχος και να γράψουν μαζί βιβλία Ιστορίας, αφού όμως πρώτα έφτασαν στο στάδιο της συμφιλίωσης.

Εξάλλου, πολλές άλλες - ευρωπαϊκές κυρίως - χώρες, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, κατάφεραν να γεφυρώσουν πολλά που τους χώριζαν και να χτίσουν γέ-

“ Καλό είναι οι πολιτικοί να αφήσουν το έργο της συγγραφής των βιβλίων αυτών στα χέρια των ειδικών, των επιστημόνων, γιατί η όποια ανάμιξή τους, μπορεί να φέρει και αντίθετα αποτελέσματα. Σε καμία περίπτωση η Ιστορία δεν μπορεί να εξυπηρετεί ιδεολογικούς σκοπούς και πολιτικά συμφέροντα ”

φυρες επικοινωνίας.

Κανείς δεν μπορεί και ούτε πρέπει να αμφισβητήσει τα λάθη, και ως προς τον ιδεολογικό προσανατολισμό και ως προς τη μεθοδολογία, πολλών βιβλίων που χρησιμοποιούνται για τη διδασκαλία της Ιστορίας στα σχολεία μας σήμερα. Ως αποτέλεσμα του τρόπου αυτού οι νέοι αναγκάζονται να απομνημονεύουν ημερομηνίες και γεγονότα, μάχες και πολέμους, ιστορικούς χάρτες και βιογραφικά στόμων που πρωταγωνίστησαν σε σημαντικές στιγμές της Ιστορίας.

Παράλληλα, σε πολλές περιπτώσεις, τα βιβλία που αναφέρονται στην Ιστορία της Κύπρου πρέπει να έχουν περισσότερες πηγές και κείμενα που θα αναφέρονται στο γείτονά μας, ενώ θα πρέπει να αφήνουν τους ίδιους τους μαθητές να οδηγηθούν σε δικά τους συμπεράσματα για τις σχέσεις που είχαν αναπτυχθεί με τους γύρω μας σε όλο το πέρασμα των αιώνων. Ακόμη, οι αλλαγές που θα γίνουν στα βιβλία πρέπει να οδηγούν στην κριτική επανεξέταση πτυχών του πολέμου, ιδιαίτερα του τελευταίου, οι οποίες μέχρι σήμερα είτε έχουν αποσιωπηθεί είτε έχουν λογοκριθεί. Τέλος, η αντικειμενική και αμερόληπτη εξέταση των γεγονότων πρέπει να αποτελεί το σημαντικότερο στόχο των βιβλίων Ιστορίας που θα οδηγεί τους νέους σε δική τους κρίση και αξιολόγηση γεγονότων.



Είναι γεγονός πως σήμερα, οι νέες τάσεις στην ακαδημαϊκή ιστορία μας αναγκάζουν να εξετάσουμε όχι μόνο το περιεχόμενο των σχολικών βιβλίων αλλά και τον τρόπο συγγραφής και διδασκαλίας. Οι βασικοί άξονες που θέτουν τις αλλαγές αυτές είναι η αλλαγή που πρέπει να γίνει στην ιστοριογραφική προσέγγιση και ταυτόχρονα η αλλαγή στην παιδαγωγική προσέγγιση.

Για τα θέματα αυτά οι ομάδες που θα ασχοληθούν με τη συγγραφή σίγουρα θα πρέπει να αποτελούνται από άτομα όχι μόνο ειδικά σε ακαδημαϊκό επίπεδο, αλλά και ικανά να δημιουργήσουν σχολικά βιβλία που να απευθύνονται και να προβληματίζουν τους σημερινούς νέους.

Το σημαντικότερο, ίσως, που πρέπει μέσα από το μάθημα της Ιστορίας να επιτυγχάνεται είναι η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης

και η καλλιέργεια αμοιβαίας κατανόησης, όχι όμως ανοχής, αλλά ούτε και προσπάθειας ενσωμάτωσης άλλων ομάδων σε μια ξένη από τη δική τους κουλτούρα.

Οι νέοι της Κύπρου σήμερα επιθυμούν να ενημερωθούν και θέλουν μάλιστα σωστή και αντικειμενική τη διδασκαλία σε θέματα που αφορούν την ιστορική τους ταυτότητα, η οποία θα παρουσιάζει και την πραγματικότητα σε σχέση και με άλλους λαούς.

Η συγγραφή νέων βιβλίων που θα γίνει μετά από επιστημονική μελέτη και συζήτηση από ιστορικούς και επιστήμονες θα διευκολύνει το έργο του εκπαιδευτικού, ο οποίος οφείλει με τη σειρά του περισσότερο από κάθε άλλη φορά να διδάξει, αφήνοντας μακριά κάθε προσωπική ή και ιδεολογική ταυτότητα. Αυτός που νοιάζεται πραγματικά για την παιδεία του τόπου του, βλέπει και γνωρίζει την

κρίση που υπάρχει στο κυπριακό σχολείο που δεν αφορά μόνο τη συνύπαρξή μας με τους Τουρκοκύπριους αλλά και την συνύπαρξη με τον οπαδό μιας άλλης ομάδας, ενός άλλου πολιτικού κόμματος, μιας άλλης κουλτούρας, πατρίδας και ταυτότητας. Ο σημαντικότερος στόχος της εκπαίδευσης πρέπει να είναι να διαπαιδαγωγηθούν σωστά οι νεότερες γενιές και να βλέπουν εποικοδομητικά το παρελθόν του κάθε πολέμου, όπως το αποτυπώνει το μότο "Συγχώρεση δίχως λήθη".

Τέλος καλό είναι οι πολιτικοί να αφήσουν το έργο της συγγραφής των βιβλίων αυτών στα χέρια των ειδικών, των επιστημόνων γιατί η όποια ανάμιξή τους, μπορεί να φέρει και αντίθετα αποτελέσματα. Σε καμία περίπτωση η Ιστορία δεν μπορεί να εξυπηρετεί ιδεολογικούς σκοπούς και πολιτικά συμφέροντα.



Οι πολλαπλές και αντιμαχόμενες αναγνώσεις των ιστορικών γεγονότων

Πραγματικά διλήμματα και ψευδοδιλήμματα:
Ήταν το 1974 εισβολή ή ειρηνευτική επέμβαση;

Η συντριπτική πλειοψηφία δέχεται ότι το Ολοκαύτωμα έγινε. Υπάρχουν όμως και οι αναθεωρητές του, οι οποίοι βλέπουν πίσω από το Ολοκαύτωμα τους ίδιους τους Εβραίους που διέδωσαν/χρησιμοποίησαν τον εν λόγω μύθο στήνοντας την πιο επιτυχημένη υπέρ τους προπαγάνδα. Τον Απρίλη του 1967 στην Ελλάδα έγινε για την πλειοψηφία του κόσμου πραξικόπημα και για μια μικρή μειοψηφία επανάσταση; Το 1974 ήταν και εισβολή και επέμβαση ειρήνης; Κακώς τα παραπάνω case studies συνδέθηκαν μεταξύ τους στην πρόσφατη συζήτηση για την κατεύθυνση που θα πάρει η ιστορική εκπαίδευση του τόπου. Υποστηρίχθηκε δε από μερικούς ότι οι επερχόμενες αλλαγές στην εκπαίδευσή μας θα τα ισοπεδώσουν όλα. Κάθε περίπτωση όμως από τις παραπάνω είναι διαφορετική και χρήζει ιδιαίτερης προσέγγισης. Καταρχήν να πούμε ότι στην Ιστορία όλα σχεδόν τα ζητήματα είναι επίμαχα, αφού για όλα εκφράζονται διαφορετικές/αντίπαλες ερμηνείες. Οι σύγχρονες τάσεις στο πεδίο της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής εκπαίδευσης ιεραρχούν πολύ ψηλά τη διαπραγμάτευση των διαφορετικών

εκδοχών και αναγνώσεων. Οι μονοδιάστατες αφηγήσεις της ιστορίας περιορίζουν την κατανόηση των σύνθετων και πολύπλοκων ιστορικών φαινομένων. Δεν έχουν θέση σε ένα σύγχρονο μάθημα ιστορίας που αποσκοπεί σε μια νέα γενιά που θα σκέφτεται κριτικά και θα ζήσει σε ένα πολυπολιτισμικό κόσμο, διαφορετικό από αυτόν που μεγαλώσαμε εμείς.

Ας μην ταυτίζουμε ωστόσο την παράθεση και διαπραγμάτευση των διαφορετικών ερμηνειών με τον εξισωτισμό όλων των απόψεων. Ούτε με τον ακραίο σχετικισμό του “everything goes” που τελικά οδηγεί στην απώλεια του ιστορικού νοήματος. Εδώ ακριβώς είναι που βρίσκεται η παρανόηση. Για παράδειγμα, σε ένα μάθημα για το Ολοκαύτωμα, όπου έχουν μελετηθεί ποικίλες πηγές σε σχέση με τη διαμόρφωση του αντισημιτικού κλίματος, η συζήτηση για τους αναθεωρητές του Ολοκαυτώματος αποκτά άλλο νόημα. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι μαθητές/τριες αποκτούν τα εργαλεία για να αναγνωρίσουν τους τρόπους που στήθηκε η αντισημιτική προπαγάνδα και κατασκευάστηκε η συνομωσιολογική ανάγνωση των ιστορικών

φαινομένων της εποχής («πίσω από όλα τα κακά κρύβονται οι Εβραίοι»). Έτσι, μπορούν να αντιπαρεθεθούν με την άποψη των «αναθεωρητών» του Ολοκαυτώματος που «μυρίζει» αντισιμιτισμό. Για το '67 καλό θα ήταν να διδαχτούν, μέσα από πολλαπλά ιστορικά παραδείγματα, οι έννοιες πραξικόπημα, χούντα και επανάσταση και τα δομικά χαρακτηριστικά τους. Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά όντως θα μπορούν να ξεχωρίσουν ότι δεν αρκεί η απλή επίκληση της λέξης επανάσταση για να οριστεί ένα γεγονός ως τέτοιο και μαθαίνουν πώς λειτουργεί η προπαγάνδα των στρατιωτικών καθεστώτων.

Σε σχέση με το 1974, πιστεύω ότι η πρόσφατη στοχοποίηση επιστημόνων και πολιτικών δυνάμεων ότι δήθεν εξισώνουν την ερμηνεία εισβολή με την ερμηνεία επέμβαση ειρήνης είναι ανακριβής, άδικη και πολιτικά ύποπτη. Κανείς δεν είπε ή έδειξε μέσα από τα λεγόμενά του την πρόθεση να κάνει κάτι τέτοιο. Ας μην κοροϊδευόμαστε. Αυτό που ενοχλεί είναι η εκδήλωση της πρόθεσης για μια πιο σφαιρική, κριτική και αναστοχαστική διάθεση για το '74. Οι επιμέρους εκφάνσεις της βίας και του πολέμου αυτού πρέπει να ιστοριοποιηθούν ώστε να αποφυγούμε την ερμηνεία που οριοθετεί την ιστορική ανάλυση μέσα στα πλαίσια των απλοϊκών

“ Αυτό που ενοχλεί είναι η εκδήλωση της πρόθεσης για μια πιο σφαιρική, κριτική και αναστοχαστική διάθεση για το '74 ”

σχημάτων θύτη – θύματος, καλού – κακού, νικητή – νικημένου. Πώς και γιατί φτάσαμε στο '74, η κριτική ανάλυση και η βαθύτερη κατανόηση της σύγκρουσης, οι αποσιωποήσεις της συλλογικής μνήμης, οι αποκαλύψεις των γεγονότων ταμπού, οι στερεοτυπικές απεικονίσεις του «άλλου» καθώς και η ενσυναίσθηση είναι εάν θέλετε τα πραγματικά διακυβεύματα αυτής της συζήτησης.

Ο τρόπος ωστόσο που τέθηκε το ερώτημα για τις πολλαπλές και αντιμαχόμενες αναγνώσεις της ιστορίας και ο τρόπος που συνδέθηκε το ερώτημα αυτό με τη μνήμη για το '74 συσκοτίζει αντί να διαφωτίζει τις προοπτικές της πολυπρισματικότητας στη διδασκαλία του τραυματικού για τον τόπο γεγονότος.



ΦΩΤΟΓΡΑΦ Α: ΣΤΕΛ ΟΣ ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ

Η ενοποιημένη εκπαίδευση στη Βόρεια Ιρλανδία

Η αναγκαιότητα για ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα στην Κύπρο

Με αφορμή τις πρόσφατες αντιδράσεις καθηγητών και προσωπικοτήτων της κυπριακής κοινωνίας σε σχέση με την προσπάθεια εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης και τους στόχους της νέας σχολικής χρονιάς...

Γιατί στην Βόρεια Ιρλανδία»; Αυτό ήταν το ερώτημα που τέθηκε από πολλούς όταν αποφασίστηκε να μεταβεί στην Β. Ιρλανδία ομάδα καθηγητών της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας που λάμβανε μέρος σε επιμορφωτικό σεμινάριο με θέμα την Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικοί θα πραγματοποιούσαν επισκέψεις σε Ενοποιημένα Σχολεία και σε σχολεία που βρίσκονται στη διαδικασία μετασχηματισμού τους με σκοπό να δουν από κοντά και να συζητήσουν με τους εμπλεκόμενους φορείς την αλλαγή στο εκπαιδευτικό τους σύστημα. Ποια η ανάγκη για μια τέτοια επαφή; Παρακολουθώντας κανείς τις ζυμώσεις σε σχέση με το κυπριακό πρόβλημα και τις αλλαγές στο χαρακτήρα της κυπριακής κοινωνίας αντιλαμβάνεται την παρουσία ετερόκλητων στοιχείων που καλούνται να ζήσουν αρμονικά. Η ιστορία μας διδάσκει πως η Εκπαίδευση έχει καθοριστικό ρόλο σε κάθε κοινωνική αλλαγή και στη Β. Ιρλανδία αυτή η διαπίστωση έγινε πριν από ορισμένες δεκαετίες όταν άρχισε μια προσπάθεια εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Σήμερα αυτή η μεταρρύθμιση κρίνεται ως επιτυχής, όταν όμως πριν από τριάντα χρόνια ακούστηκαν οι πρώτες φωνές για ενοποιημένη εκπαίδευση, ελάχιστοι θεώρησαν πώς κάτι τέτοιο θα ήταν εφικτό και πολύ λιγότεροι είχαν πιστέψει πως εκείνο το όραμα θα έπαιρνε σάρκα και οστά και θα βοηθούσε σε μια πολύ πιο αρμονική και εποικοδομητική συμβίωση.

Η πρώτη απόπειρα ίδρυσης ενός ενοποιημένου σχολείου στη Β. Ιρλανδία έγινε το 1981, όταν δημιουργήθηκε, χωρίς αρχικά κυβερνητική χρηματοδότηση,

το Lagan College με 28 μόλις μαθητές. Από τότε ο αριθμός των σχολείων αυτών πολλαπλασιάστηκε και σήμερα λειτουργούν 62 σχολεία με περισσότερους από 18 000 μαθητές. Ορισμένα από αυτά τα σχολεία δημιουργήθηκαν εξ αρχής ως ενοποιημένα, ενώ κάποια πέρασαν και άλλα περνούν ακόμα μέσα από τη διαδικασία του μετασχηματισμού τους (transformed και transforming schools αντίστοιχα). Ο στόχος των σχολείων αυτών είναι να φέρουν κοντά σ' ένα ασφαλές περιβάλλον ισάριθμους μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς από το καθολικό και προτεσταντικό δόγμα. Σε μια πραγματικά διαιρεμένη κοινωνία, όπου οι κοινότητες σε ποσοστό 95% είναι διχασμένες και η εκπαίδευση κατά 90% είναι χωριστή, όπου υπάρχουν παιδιά που μπορεί να μην έζησαν τις συγκρούσεις, αλλά ζουν στην καθημερινότητά τους το λεγόμενο "Τείχος της Ειρήνης", το εγχείρημα της ενοποιημένης εκπαίδευσης δεν είναι καθόλου εύκολο. Όμως για τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς που εμπλέκονται στην ενοποιημένη εκπαίδευση στη Β. Ιρλανδία είναι ξεκάθαρο ότι η ενοποιημένη εκπαίδευση προσφέρει όλα τα εφόδια για την «επιβίωση» και την επιτυχία του παιδιού στη σύγχρονη κοινωνία.

Επιστρέφουμε λοιπόν στο αρχικό μας ερώτημα. Γιατί στη Β. Ιρλανδία και ποια σχέση μπορεί να έχει με την κυπριακή πραγματικότητα; Θα ήταν αφέλεια να ισχυριστεί κανείς πως το πολιτικό πρόβλημα της Β. Ιρλανδίας είναι το ίδιο με το κυπριακό, κανείς όμως δεν μπορεί να αρνηθεί το γεγονός πως το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε τόπου οφείλει εξ ορισμού να αποβλέπει στην ειρηνική συμβίωση των πολιτών του. Όπως συμβαίνει σε κάθε περίπτωση πολιτικών ή πολεμικών συγκρούσεων, έτσι και στα δυο αυτά μέρη οι άνθρωποι βίωσαν τον πόνο της απώλειας αγαπημένων προσώπων. Επιπρόσθετα, η Κύπρος και η Β. Ιρλανδία υπέφεραν από διακοινοτικές συγκρούσεις και υπήρξαν θύματα της αποικιοκρατικής πολιτικής του «διαίρει και βασίλευε». Οι κοινότητες τους έζησαν για μεγάλα διαστήματα απομονωμένες ανα-

πίσσοιτας αισθήματα θυμού, φόβου και έλλειψης εμπιστοσύνης, επιρρίπτοντας παράλληλα η μία στην άλλη την ευθύνη για τη σύγκρουση. Ως αποτέλεσμα, αναπτύχθηκαν και στις δύο περιπτώσεις διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα για κάθε κοινότητα, όπου καλλιεργήθηκε το μίσος ενώ οι ελάχιστες προσπάθειες επαναπροσέγγισης καταπνίγονταν από εθνικιστικές εξάρσεις. Στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε πως ο βασικός σκοπός ίδρυσης και λειτουργίας των ενοποιημένων σχολείων της Β. Ιρλανδίας πρέπει να γίνει και ο πρωταρχικός στόχος της δικής μας εκπαίδευσης: με κέντρο τον ίδιο το μαθητή και όραμά της την ειρηνική συνύπαρξη ανθρώπων από διαφορετικό θρησκευτικό, πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον.

Θα ήταν επίσης αφέλεια να ισχυριστεί κανείς πως υπάρχουν «έτοιμες συνταγές» και πως μία επίσκεψη στη Β. Ιρλανδία μπορεί να μας δώσει τη λύση για τις αδυναμίες του δικού μας εκπαιδευτικού συστήματος. Αδυναμίες που σχετίζονται με την επαναπροσέγγιση Ε/Κ και Τ/Κ αλλά και την αποδοχή της διαφορετικότητας. Μπορούμε όμως να αντλήσουμε πολλά στοιχεία από την εμπειρία της Β. Ιρλανδίας και κυρίως να πιστέψουμε στη δύναμη και τις δυνατότητες των εκπαιδευτικών και των μαθητών μας. Η διαδικασία μετασχηματισμού ενός σχολείου σε ενοποιημένο είναι μακρόχρονη και απαιτεί ριζικές αλλαγές στη δομή και στον τρόπο λειτουργίας του. Οι εμπλεκόμενοι φορείς στη Β. Ιρλανδία, με τη στήριξη του οργανισμού NICIE (Northern Ireland Council for Integrated Education), καλούνται να ακολουθήσουν ένα συγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης, που απαιτεί μεταρρυθ-

μίσεις σε θέματα που αφορούν στο ρόλο και στη συμμετοχή των μαθητών και των γονιών στη σχολική εμπειρία, στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, στο επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα και στο λανθάνον (γιορτές, σύμβολα), στις εξωσχολικές δραστηριότητες, στο θέμα της πειθαρχίας κλπ.

Αυτό που επίσης μας δίδαξε η εμπειρία της Β. Ιρλανδίας είναι πως οι αντιδράσεις σε κάθε τέτοιο εγχείρημα είναι δεδομένες και ως τέτοιες πρέπει να αντιμετωπίζονται και να πάψουν να αποτελούν σκόπελο για κάθε προοδευτική προσπάθεια. Στη Β. Ιρλανδία κανένας εμπλεκόμενος στη διαδικασία μετασχηματισμού των σχολείων δεν ισχυρίστηκε πως τα πράγματα ήταν εύκολα. Στη δική μας περίπτωση θα λέγαμε πως μπορούμε να βλέπουμε «το ποτήρι μισογεμάτο», γιατί η πρώτη διαπίστωση έχει γίνει από το κράτος που προχώρησε στη σύσταση μιας επιτροπής για τη μελέτη του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Χρειάζεται όμως κινητοποίηση εκ μέρους όλων των φορέων που εμπλέκονται και εννοούμε τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους ίδιους τους μαθητές.

Η περίπτωση της Β. Ιρλανδίας, μιας βαθιά πληγωμένης κοινωνίας, πρέπει να αποτελέσει παράδειγμα για κάθε ένα που δυσπιστεί και αρνείται να αναγνωρίσει την ανάγκη για εκ βάθρων αλλαγή. Κανείς δε θα προσπαθήσει να τον πείσει πως ο αγώνας θα είναι εύκολος, μπορούμε όμως να πούμε με βεβαιότητα πως το ταξίδι, όπως το αποκαλούν οι εμπλεκόμενοι στην ενοποιημένη εκπαίδευση της Β. Ιρλανδίας, έχει ήδη αρχίσει με κινητήριο δύναμη τους μαθητές και το δικαίωμα τους για ισότητα και ειρηνικό μέλλον.



Αναφορικά με τα νέα βιβλία ιστορίας

Ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας στοχεύοντας να συμβάλει δημιουργικά στο δημόσιο διάλογο που εξελίσσεται γύρω από τη δημοσιοποίηση της πρόθεσης του Υπουργείου Παιδείας να προχωρήσει στη συγγραφή νέων εγχειριδίων Κυπριακής Ιστορίας ανακινώνει τα ακόλουθα:

Χαιρετίζουμε την πρόθεση του Υπουργείου Παιδείας να προχωρήσει στην ανανέωση και τον εμπλουτισμό των βιβλίων Ιστορίας της Κύπρου. Η συνεχής αξιολόγηση και αναθεώρηση του συνόλου των διδακτικών εγχειριδίων, στη βάση των δεδομένων που προκύπτουν μέσα από τη συστηματική επιστημονική έρευνα, αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο κάθε σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι, στα πλαίσια μιας συνολικότερης προσπάθειας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, στη βάση των σχετικών θέσεων που περιλαμβάνονται στο κείμενο των επτά ακαδημαϊκών, και ειδικότερα στις προτάσεις για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, την Εκπαίδευση για την ειρήνη και τον εκσυγχρονισμό της διδασκαλίας της Ιστορίας, η συγκεκριμένη προσπάθεια, θα αποτελέσει ένα επιστημονικά τεκμηριωμένο εγχείρημα με κεντρικό άξονα την επιστημολογική και μεθοδολογική βελτίωση του μαθήματος της Ιστορίας στη βάση σύγχρονων προσεγγίσεων στη Διδακτική της Ιστορίας. Οι προσεγγίσεις αυτές, όπως τεκμηριώνονται στη διεθνή ακαδημαϊκή βιβλιογραφία αλλά και σε σχετικά πολιτικά κείμενα ευρωπαϊκών και διεθνών οργανισμών, υποδεικνύουν ότι το μάθημα χρειάζεται να συμβάλει στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, στη διερεύνηση της ιστορικής γνώσης και στην προώθηση των αξιών της δημοκρατίας, της συνεργασίας και του διαλόγου.

Ο εκσυγχρονισμός του μαθήματος της ιστο-

ρίας δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να περιοριστεί στην αναθεώρηση ή/ και τον εμπλουτισμό του περιεχομένου των διδακτικών εγχειριδίων. Αντίθετα προϋποθέτει, ένα συνολικό επανασχεδιασμό του πλαισίου μέσα στο οποίο εντάσσεται η διδασκαλία της σχολικής ιστορίας στον τόπο μας.

Είναι καιρός να κινηθούμε πέραν από παραδοσιακές, και σε μεγάλο βαθμό ξεπερασμένες, προσεγγίσεις που θέλουν το μάθημα της ιστορίας εγκλωβισμένο σε μια μονολογική – εθνοκεντρική αφήγηση που διεκδικεί τον τίτλο της καθολικής αλήθειας. Για να το πετύχουμε τούτο θα πρέπει να μετακινήσουμε από το στόχο της απλής μετάδοσης γνώσης σχετικά με συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα – γνώση της οποίας το μεγαλύτερο ποσοστό θα ξεχαστεί μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα – στο στόχο, σύμφωνα με τον οποίο, τα παιδιά θα μάθουν να σκέφτονται ιστορικά προσεγγίζοντας τα ιστορικά γεγονότα και εξελίξεις κατά τρόπο κριτικό, χρησιμοποιώντας μεθόδους της ιστορικής επιστήμης και δίνοντας έμφαση, ανάμεσα σε άλλα, στις αξίες της επιδίωξης της αντικειμενικότητας και της αναζήτησης της αλήθειας, της ενσυναισθησίας, της διεξοδικής εξέτασης των πηγών, της αξιολόγησης των ιστορικών αφηγήσεων και ερμηνειών, της πολυπρισματικότητας και της ελευθερίας έκφρασης που προσφέρεται σε όλες τις πηγές. Είναι απαραίτητο λοιπόν σχεδιαστούν νέα αναλυτικά προγράμματα, να γραφούν αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια από ομάδες ιστορικών και παιδαγωγών με το σχετικό επιστημονικό υπόβαθρο, να επιμορφωθούν κατάλληλα οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν το αντικείμενο και να εμπλουτιστούν τα μέσα και τα υλικά που αυτοί έχουν σήμερα στη διάθεσή τους. Το μάθημα της Ιστορίας μέσα από την ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και την καλ-

Ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας (ΟΙΔΕ) ιδρύθηκε τον Απρίλη του 2003 από μια ομάδα εκπαιδευτικών και ερευνητών με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη διδασκαλία και τη μάθηση της Ιστορίας. Ο ΟΙΔΕ είναι μια μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική και δια-κοινοτική οργάνωση.

Με προσήλωση στις αρχές της UNESCO και τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο Όμιλος περιλαμβάνει μέλη από διάφορες εθνικές, γλωσσικές και εκπαιδευτικές ομάδες, των οποίων η κύρια προσπάθειά είναι η συνεχής και μόνιμη διατήρηση ενός παραγωγικού διαλόγου για την ενίσχυση των παιδαγωγικών πρακτικών και μεθόδων που αφορούν στη διδασκαλία της Ιστορίας. Το διοικητικό συμβούλιο του Ομίλου αποτελείται από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους εκπαιδευτικούς και ιστορικούς και αποτελεί -παρά το συνεχιζόμενο διαχωρισμό στο νησί μας - ένα εξαιρετικό υπόδειγμα παραγωγικής συνεργασίας, δημιουργικότητας και αλληλοσεβασμού.

Βασικοί στόχοι του Ομίλου είναι η βελτίωση της ποιότητας στη διδασκαλία της Ιστορίας, η παροχή ευκαιριών για συζήτηση, επικοινωνία και συνεργασία ανάμεσα σε άτομα ή οργανισμούς που σχετίζονται με τη διδασκαλία και τη μάθηση της Ιστορίας σε τοπικό και διεθνές επίπεδο και η προώθηση της κατανόησης, του σεβασμού και της συνεργασίας ανάμεσα στις εθνοτικές ομάδες που ζουν στην Κύπρο.

Οι δραστηριότητες του Ομίλου περιλαμβάνουν τη διεξαγωγή σεμιναρίων και εργαστηρίων με θέμα τη διδακτική της Ιστορίας, σχεδιασμό και εκπόνηση ερευνών και παραγωγή συμπληρωματικού υλικού για εκπαιδευτικούς που διδάσκουν το μάθημα της Ιστορίας. Για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων του, ο Όμιλος έχει συνεργαστεί με πληθώρα ντόπιων και διεθνών οργανισμών και μη-κυβερνητικών οργανώσεων. Οι εταίροι του Ομίλου περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων το Συμβούλιο της Ευρώπης, το EUROCLIO (European Association of History Educators), καθώς και όλες τις ελληνοκυπριακές και τουρκοκυπριακές Συνδικαλιστικές Οργανώσεις Εκπαιδευτικών. Ήδη από τα προγράμματα του Ομίλου έχουν επωφεληθεί μερικές εκατοντάδες εκπαιδευτικών από όλες τις κοινότητες της Κύπρου. Μέσα στο 2009, δε, προγραμματίζεται, σε συνεργασία με το Euroclio και τις Συνδικαλιστικές Οργανώσεις Εκπαιδευτικών από όλη την Κύπρο η διοργάνωση του 16ου συνεδρίου επαγγελματικής κατάρτισης του EUROCLIO με τίτλο «Taking the perspective of the 'Other': Intercultural Dialogue and History teaching».

Μια άλλη πρωτοποριακή πρωτοβουλία του Ομίλου, η οποία άρχισε ήδη να παίρνει σάρκα και οστά είναι η αγορά, ανακαίνιση και διαμόρφωση ενός συγκεκριμένου κτιρίου στη νεκρή ζώνη, το οποίο θα λειτουργήσει ως εκπαιδευτικό και ερευνητικό κέντρο. Στις 30 Ιουνίου με μια συμβολική τελετή στην ελεγχόμενη από τα Ηνωμένα Έθνη πράσινη γραμμή, σηματοδοτήθηκε η επίσημη έναρξη του έργου **Σπίι για Συνεργασία - Κέντρο Έρευνας και Εκπαίδευσης**. Το έργο αυτό σηματοδοτεί ταυτόχρονα την απαρχή μιας συνεχούς προσπάθειας για την αναζωογόνηση της ελεγχόμενης από τα Ηνωμένα Έθνη πράσινης γραμμής και φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα πρότυπο κέντρο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και έρευνας στην Κύπρο. Το Κέντρο φιλοδοξεί να προσφέρει ευκαιρίες για εργοδότηση, εκπαίδευση, αρχαιοθέρπηση πηγών, έρευνα και παραγωγή ιδεών και εκδόσεων. Παράλληλα θα συμβάλει στην προώθηση της επικοινωνίας και της συνεργασίας ανάμεσα σε ανθρώπους προερχόμενους από ποικίλα εθνικά, θρησκευτικά και γλωσσικά υπόβαθρα από την Κύπρο ή από το εξωτερικό.

Περισσότερες πληροφορίες για την ίδρυση και τους στόχους, για εγγραφές νέων μελών και στιδήποτε άλλο αφορά τον Όμιλο μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα <http://www.hisdialresearch.org>

λιέργεια της κριτικής ανάλυσης μπορεί να συμβάλει στην οικοδόμηση δημοκρατικών πολιτών που να υπηρετούν τις αρχές της ελευθερίας, της ειρήνης, της ανοχής και της αλληλεγγύης και κατ' επέκταση, πολιτών ικανών να λειτουργήσουν αποτελεσματικά στα πλαίσια μιας ειρηνικής, πολυπολιτισμικής και επανενωμένης Κύπρου.

Ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας ως η μόνη διακοινοτική οργάνωση με σημαντική εμπειρία στα θέματα διδακτικής της Ιστορίας στον τόπο μας δη-

λώνει έτοιμος να συμβάλει, ποικιλοτρόπως και εργαζόμενος στο επίπεδο της Κοινωνίας των Πολιτών, στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού του μαθήματος της Ιστορίας στον τόπο μας. Παράλληλα εκφράζει την ευχή σύντομα να καταστεί δυνατόν μπορούμε να δούμε όλα τα παιδιά στην Κύπρο να διδάσκονται την ιστορία της πατρίδας μας, τις Ευρώπης και του κόσμου μέσα από κοινά βιβλία που θα γράφουν από πολυκοινοτικές ομάδες εφοδιασμένες με την απαραίτητη επιστημονική ιστορική και παιδαγωγική κατάρτιση.

Η πολιτική ασύλου στην Κύπρο

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει αναλάβει επίσημα την υποχρέωση να δέχεται και να εξετάζει αιτήσεις για άσυλο από την 1η Ιανουαρίου 2002. Όσα αιτήματα υποβλήθηκαν μέχρι το τέλος του 2001, εξετάστηκαν από την Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. Η ανάγκη ανάληψης της εξέτασης των αιτημάτων για άσυλο ήταν αποτέλεσμα των δεσμεύσεων που είχε αναλάβει η Κυπριακή Δημοκρατία, μέσα στα πλαίσια της εναρμόνισης της Κυπριακής Νομοθεσίας με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει εναρμονιστεί με το ευρωπαϊκό κεκτημένο στον τομέα του ασύλου, και έχει προχωρήσει στην ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα ασύλου.

Με την ψήφιση και εφαρμογή της περί Προσφύγων Νομοθεσίας προωθείται και διευκολύνεται η ορθή εφαρμογή των προνοιών της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και του πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης του 1967 και του κεκτημένου όσον αφορά τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα, όπως και άλλων μορφών διεθνούς προστασίας. Παράλληλα, καθορίζονται τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των ατόμων που αιτούνται άσυλο και των ατόμων στους οποίους χορηγείται διεθνής προστασία, οι συνθήκες υποδοχής, η διαδικασία εξέτασης αιτημάτων ασύλου όπως και άλλα συναφή θέματα.

Οι αλλαγές στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική κατάσταση σε παγκόσμιο επίπεδο, οι οποίες διαδραματίζονται με δραματικά γοργούς ρυθμούς, επέφεραν ένα νέο διεθνές πολιτικό περιβάλλον. Ένας από τους βασικούς παράγοντες που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο, είναι η μαζική μετακίνηση πληθυσμών μακριά από τις χώρες τους, με στόχο την ανα-

ζήτηση μιας καλύτερης προοπτικής, γι' αυτούς και τις οικογένειες τους. Τα άτομα αυτά, είχαν θέσει ως σκοπό τους, να εγκαταλείψουν την μιζέρια και τις δύσκολες συνθήκες διαβίωσης στην χώρα τους, αναζητώντας καλύτερες ευκαιρίες επιβίωσης. Σε αυτό ακριβώς το σημείο, η διεθνής κοινότητα καλείται να επιδείξει την απαραίτητη πολιτική θέληση, ούτω ώστε να περιοριστούν οι παράγοντες που οδηγούν τα άτομα αυτά, να εγκαταλείψουν τις χώρες τους και να ζητήσουν διεθνή προστασία ή καλύτερες συνθήκες διαβίωσης.

Η Κύπρος διαχρονικά αποτέλεσε χώρα εξαγωγής μεταναστών, ενώ τα τελευταία χρόνια μετατράπηκε σε χώρα προορισμού μεταναστών, νόμιμων και παράνομων. Λόγω της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το κυπριακό κράτος δέχθηκε την μεγαλύτερη αύξηση των αιτημάτων ασύλου σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η αύξηση στις αιτήσεις ασύλου, πέραν από την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί απόρροια της συνεχιζόμενης κατοχής του βορείου τμήματος της χώρας μας από τις τουρκικές δυνάμεις κατοχής, αφού οι περισσότεροι παράνομοι μετανάστες χρησιμοποιούν τα κατεχόμενα εδάφη για να εισέλθουν στο νησί.

Συγκεκριμένα, ενώ το 2002 είχαν υποβληθεί 839 αιτήσεις ασύλου, το 2003 αυξήθηκαν στις 4032 αιτήσεις, και το 2004 η Κυπριακή Δημοκρατία δέχθηκε 9285 αιτήσεις ασύλου. Το 2005 ο αριθμός των νέων αιτήσεων ασύλου ανήλθε στις 7291, το 2006 στις 4286 αιτήσεις και το 2007 στις 5905. Ο πιο κάτω πίνακας περιγράφει την αύξηση στον αριθμό αιτήσεων από το 2002 μέχρι και το 2007.

Παρά τα μεγάλα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από την υποβολή χιλιάδων αιτήσεων ασύλου, η τεράστια πλειοψηφία των οποίων αποδεικνύεται μέσα από τη διαδικασία εξέτασης ότι είναι αβάσιμα, βασική προτεραιότητα της Υπηρεσίας Ασύλου παραμένει η εξακρίβωση εκείνων των περιπτώσεων, που πραγματικά χρήζουν ανάγκης για διεθνή προστασία.

Πρόσφυγας είναι το άτομο το οποίο, λόγω βásiμου φόβου δίωξης του για λόγους φυλετικούς, θρησκευτικούς, ιθαγένειας ή ιδιότητας μέλους συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου ή πολιτικών αντιλήψεων, είναι εκτός της χώρας του και δεν είναι σε θέση, ή, δεν είναι πρόθυμο να επιστρέψει σ' αυτή.

Παράλληλα, αναγνωρίζεται καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας σε άτομα τα οποία δεν πληρούν τους λόγους για αναγνώριση τους ως πρόσφυγες, αλλά εάν επιστρέψουν στη χώρα ιθαγένειας τους, θα αντιμετωπίσουν πραγματικό κίνδυνο να υποστούν σοβαρή βλάβη και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν είναι πρόθυμα, να θέσουν τον εαυτό τους υπό την προστασία της χώρας τους. Επιπλέον, είναι δυνατό να παραχωρηθεί καθεστώς προσωρινής διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σε αιτητή, ο οποίος δεν αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας και δεν του αναγνωρίζεται το καθεστώς συμπληρωματικής προστασίας.

Με την υποβολή αιτήματος ασύλου, ο αλλοδαπός αποκτά το καθεστώς του αιτητή ασύλου και όχι του πρόσφυγα. Ωστόσο, ένα πρόσωπο είναι πρόσφυγας σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 από τη στιγμή που συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις του σχετικού ορισμού. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξέτασης του αιτήματος για άσυλο, δεν γίνεται κανείς πρόσφυγας εξαιτίας της αναγνώρισης, αλλά αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας επειδή είναι.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει εναρμονιστεί πλήρως με το ευρωπαϊκό κεκτημένο αναφορικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτητών ασύλου. Στα δικαιώματα των αιτητών ασύλου περιλαμβάνονται ανάμεσα σε άλλα το δικαίωμα για εργασία, το δικαίωμα να λαμβάνουν δημόσιο βοήθημα από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας εφόσον πληρούν τα κριτήρια, το δικαίωμα παραπομπής στο Κέντρο Υποδοχής το οποίο λειτουργεί στην Κοφίνου (στο παρόν στάδιο στο Κέντρο παραπέμπο-

νται κυρίως ευάλωτες ομάδες ατόμων όπως γυναίκες και οικογένειες), το δικαίωμα για δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη με βάση τα ίδια κριτήρια όπως και για τους Κύπριους πολίτες και η πρόσβαση στη δημόσια εκπαίδευση των ανήλικων αιτητών. Επιπρόσθετα, προβλέπεται η έκδοση ενημερωτικού φυλλαδίου σε διάφορες γλώσσες σχετικά με τα δικαιώματα των αιτητών, τις παροχές που δικαιούνται αναφορικά με τις συνθήκες υποδοχής τους και τις ακολουθούμενες διαδικασίες για την πρόσβαση τους στις παροχές αυτές, τις οργανώσεις ή ομάδες προσώπων που τους παρέχουν νομική/κοινωνική υποστήριξη. Οι περί Προσφύγων Νομοθεσία προβλέπει επίσης ότι στις περιπτώσεις ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών ασύλου, ο Διευθυντής των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ενεργεί ως κηδεμόνας του ανήλικου.

Αναφορικά με τις διαδικασίες που ακολουθούνται, σημειώνεται ότι διασφαλίζεται σε όλες τις περιπτώσεις ο σεβασμός της αρχής της μη-επαναπροώθησης, όπως προβλέπουν οι περί Προσφύγων Νόμοι. Η Υπηρεσία Ασύλου παρεμβαίνει σε κάθε περίπτωση που έρχεται στην αντίληψη της προκειμένου να γίνεται σεβαστή η αρχή αυτή.

Για την καλύτερη λειτουργία των αρμόδιων υπηρεσιών, διασφάλιση των συνθηκών υποδοχής αιτητών ασύλου όπως και την ένταξη στην Κυπριακή Κοινωνία ατόμων στους οποίους χορηγείται διεθνή προστασία, εκταμιεύονται κοινοτικοί πόροι από διάφορα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων, το οποίο περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως η επαγγελματική κατάρτιση αιτητών ασύλου, η παροχή δωρεάν νομικής αρωγής, κοινωνικής και ψυχολογικής στήριξης, προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της κοινής γνώμης σχετικά με τους αιτητές ασύλου κ.λ.π.

Τελειώνοντας, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η Κυπριακή Δημοκρατία κατέβαλε και καταβάλλει τεράστιες προσπάθειες ώστε να δημιουργήσει την απαραίτητη υποδομή για την επιτυχή αντιμετώπιση των χιλιάδων αιτημάτων ασύλου που υποβάλλονται κάθε χρόνο, με πρωταρχικό στόχο την προστασία εκείνων των ατόμων που πραγματικά χρήζουν διεθνούς προστασίας και την πρόσβαση δικαιωμάτων που συνεπάγεται η προστασία τους.



Η πολιτική ασύλου στην Κύπρο

Αναμφίβολα, η πολιτική που ακολουθείται από το κράτος στην χορήγηση καθεστώτος πολιτικού πρόσφυγα σε αιτητές ασύλου, λόγω των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών επιπτώσεων που αυτή συνεπάγεται, επηρεάζει ολόκληρη την κυπριακή κοινωνία. Ταυτόχρονα, η μικρή μας πατρίδα οριοθετεί τα νοτιοανατολικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί, εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, μια σημαντική πύλη εισόδου οικονομικών μεταναστών στην Ένωση. Οι λεπτές ισορροπίες ανάμεσα στην διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αιτητών ασύλου και στη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις της Κύπρου ως κράτους μέλους απέναντι στα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. αποτελεί κάρδιο ζήτημα που επηρεάζει όχι μόνο την αρμόδια κυβερνητική υπηρεσία και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και τον κάθε ένα από εμάς. Το περιοδικό μας επιχειρεί, από τη πρώτη του κιόλας έκδοση, να ανοίξει ένα γόνιμο διάλογο για το θέμα, με την ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα σε φορείς που εμπλέκονται άμεσα με το θέμα. Απευθύνουμε τις ερωτήσεις μας στην Υπηρεσία Ασύλου και στον Πρόεδρο της Κίνησης για Ισότητα Στήριξη και Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ) κ. Δώρο Μιχαήλ.

Πόσο ικανοποιητικά λειτουργεί το σύστημα ασύλου στην Κύπρο συγκρινόμενο με το πλαίσιο που καθορίζει το Ευρωπαϊκό κεκτημένο;

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ: Το σύστημα ασύλου της Κύπρου λειτουργεί στη βάση των διεθνών συνθηκών που καθορίζουν το πλαίσιο του προσφυγικού δικαίου ενώ από το 2002 βρίσκεται σε μια συνεχή πορεία εναρμόνισης με σιδηρή πορεία νέο διαμορφώνεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα του ασύλου.

Ο περί Προσφύγων Νόμος ψηφίστηκε το 2000 και τροποποιήθηκε επανειλημμένα τα έτη 2002, 2003, 2004, 2005 και 2007, ούτως ώστε να ενσωματώσει το σχετικό κεκτημένο. Στο παρόν στάδιο βρίσκεται σε εξέλιξη διαδικασία για ετοιμασία τροποποιητικού νομοσχεδίου για ενσωμάτωση των προνοιών της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις Ελάχιστες Προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα.

Η Οδηγία 2004/83/ΕΚ για τις Ελάχιστες Προδιαγραφές για την Αναγνώριση και το Καθεστώς Υπηκόων Τρίτων Χωρών ενσωματώθηκε στην Περί Προσφύγων Νομοθεσία τον Ιούλιο του 2007. Η Οδηγία 2003/9/ΕΚ της 27ης Ιανουαρίου 2003 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτητών ασύλου στα Κράτη Μέλη, έχει ενσωματωθεί στη Περί Προσφύγων Νομοθεσία το 2005. Η Οδηγία 2001/55/ΕΚ της 20ης Ιουλίου 2001, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή βαρών μεταξύ κρατών μελών, όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων, ενσωματώθηκε το 2004.

Η Κυπριακή Δημοκρατία ήδη εφαρμόζει τους Κανονισμούς όσον αφορά το μηχανισμό Eurodac (1560/2003) για αντιπαραβολή δαχτυλικών αποτυπωμάτων, καθώς επίσης και τη Σύμβαση του Δουβλίνου (Dublin II) (323/2003) για καθορισμό του Κράτους Μέλους υπεύθυνου για την εξέταση αιτήματος ασύλου. Στην Υπηρεσία Ασύλου λειτουργεί Γραφείο Δουβλίνου το οποίο έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει κατά πόσο μια αίτηση ασύλου θα εξεταστεί από την Υπηρεσία Ασύλου ή από άλλο κράτος μέλος με βάση τη Σύμβαση του Δουβλίνου.

Γενικότερα, οι διαδικασίες ασύλου στην Κύπρο, βρίσκονται σε μια διαρκή διαδικασία ευθυγράμμισης με υπό συνεχής διαμόρφωση ευρωπαϊκό κεκτημένο, αποσκοπώντας αφενός να παράσχουν

προστασία σε αυτούς που αντιμετωπίζουν φόβο δίωξης στις χώρες καταγωγής τους και αφετέρου, υιοθετώντας γρήγορες και αποτελεσματικές διαδικασίες να αντιμετωπίζουν κατά τρόπο έγκαιρο, δίκαιο και αποτελεσματικό τον αυξανόμενο αριθμό αιτούντων άσυλο.

ΚΙΣΑ: Το κεκτημένο έχει ενσωματωθεί μερικώς στον Περί Προσφύγων Νόμο και η διαδικασία ενσωμάτωσης προχωρεί. Ωστόσο, υπάρχουν πολλά προβλήματα. Υπογραμμίζουμε τα σοβαρότερα: α. Κενά στην απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου για όλα τα πρόσωπα που ζητούν προστασία. (Στις πλείστες περιπτώσεις γίνεται μόνο στο πλησιέστερο επαρχιακό Γραφείο Μετανάστευσης, αντί σε κάθε αστυνομικό σταθμό και στις εισόδους της Κυπριακής Δημοκρατίας), β. Η αντιμετώπιση αδιάκριτα των μεταναστών που εισέρχονται κυρίως από τα κατεχόμενα ως «λαθρομεταναστών» και οι μαζικές απελάσεις, καταργούν τα δικαιώματα πολιτικών προσφύγων και θέτουν τη ζωή τους σε κίνδυνο, γ. Παραμένει το ζήτημα της πολυμήνου κράτησης αιτούντων άσυλο σε αστυνομικά κρατητήρια, παρά την παρέμβαση του υπουργού Εσωτερικών και την απελευθέρωση αριθμού κρατούμενων, δ. Η προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο για μη χορήγηση ασύλου δεν αποτελεί αποτελεσματική θεραπεία, επειδή δεν υπάρχει νομική αρωγή και το Δικαστήριο επιδικάζει μόνο τις διαδικασίες και όχι την ουσία.

Πώς ερμηνεύεται το γεγονός πως το ποσοστό χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος είναι πολύ χαμηλό σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες;

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ: Το ποσοστό χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος στην Κύπρο είναι όντως πιο χαμηλό σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, λόγω του ότι η Κύπρος έχει καταστεί κατά κύριο λόγο, πόλος έλξης οικονομικών μεταναστών. Οι άνθρωποι αυτοί που εγκαταλείπουν την χώρα τους κάτω από τραγικές συνθήκες προς αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής αποκλείονται εξορισμού από το καθεστώς του πρόσφυγα και οποιασδήποτε άλλης μορφής διεθνούς προστασίας. Τα οικονομικά κίνητρα για τα οποία τα άτομα αυτά εγκαταλείπουν τις χώρες τους, αποτελούν και τον βασικό λόγο για το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αιτημάτων ασύλου στην Κύπρο κρίνονται ως μη βάσιμες.

Προκύπτει, ως εκ τούτου πως το ποσοστό χορήγησης του προσφυγικού καθεστώτος καθορίζεται ουσιαστικά από το προφίλ των αιτούντων άσυλο της κάθε

χώρας. Η Υπηρεσία Ασύλου έχει από το 2002 χορηγήσει διεθνή προστασία σε 421 περιπτώσεις που αφορούν 833 άτομα. Σε αυτές περιλαμβάνονται 195 άτομα στα οποία έχει χορηγηθεί προσφυγικό καθεστώς και 638 άτομα στα οποία έχει χορηγηθεί είτε επικουρική προστασία είτε ανθρωπιστικό καθεστώς. Η Υπηρεσία Ασύλου θα εξακολουθήσει να παρέχει προστασία εκεί και όπου απαιτείται αφού βασικός πυλώνας της φιλοσοφίας της είναι η προστασία της ανθρώπινης ζωής και αξιοπρέπειας. Σε καμία περίπτωση δεν νοείται η επαναπροώθηση ατόμου σε χώρα όπου υπάρχει βάσιμη υποψία.

ΚΙΣΑ: Οι διαδικασίες ασύλου πάσχουν ως προς την προσφορά δίκαιων και αποτελεσματικών αποφάσεων για χορήγηση ασύλου. Αυτό οφείλεται εν μέρει και στην ισοπεδωτική δοξασία ότι αιτούντες άσυλο=«λαθρομεταναστες», με τη δικαιολογία της παρουσίας μεγάλου αριθμού. Παιζει ρόλο και η υποστελέχωση της Υπηρεσίας Ασύλου, προβλήματα ελλείψεων σε έμπιστους μεταφραστές, κακές πρακτικές κάποιων αρμόδιων λειτουργών κ.ά. Ενώ σε περιπτώσεις που, κατά τη γνώμη των λειτουργών, είναι εμφανές ότι πρέπει να αποριφθεί το αίτημα, οι αποφάσεις λαμβάνονται με συνοπτικές διαδικασίες, στις περιπτώσεις όπου υπάρχει εμφανώς υπόθεση για παραχώρηση ασύλου μπορεί να υπάρξει καθυστέρηση μέχρι και 8 χρόνια. Μέρος του προβλήματος είναι και η περιορισμένη ανεξαρτησία της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφύγων, η απουσία κανονισμών, η αδιαφάνεια και η πρακτική να επικυρώνουν αβασάνιστα τις αποφάσεις της Υπηρεσίας Ασύλου, όπως και το πρόβλημα με το Ανώτατο.

Για να είμαστε δίκαιοι πολλές χώρες που έχουν ψηλά ποσοστά το κάνουν εκ του ασφαλούς, αφού έχουν μικρό αριθμό αιτήσεων. Κι ενώ κατά τα άλλα εμφανίζονται ως πιο «χουβαρντάδες», δεν διανοούνται την ελεύθερη διακίνηση προσφύγων και ατόμων με συμπληρωματική προστασία (κυρίως θυμάτων πολέμου) οι πλείστοι των οποίων παραμένουν στα νότια σύνορα της Ευρώπης, όπως την Κύπρο.

Ποιους θεωρείτε ως τους βασικότερους λόγους για την αυξητική τάση που παρατηρείται στην υποβολή αιτημάτων ασύλου τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο;

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ: Η Κύπρος και γενικότερα τα κράτη της Νότιας και Ανατολικής Μεσογείου, δέχονται ιδιαίτερες πιέσεις στα συστήματα ασύλου τους, λόγω της γεωγραφικής τους εγγύτητας με μια

πολιτικά ασταθή περιοχή.

Η γεινίαση με χώρες, οι πληθυσμοί των οποίων αντιμετωπίζουν είτε σοβαρά οικονομικά προβλήματα, είτε σοβαρές παραβιάσεις των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους που πολλές φορές καταλήγει σε δίωξη δημιουργεί εκ των πραγμάτων τις προϋποθέσεις για πληθυσμιακές μετακινήσεις προς αναζήτηση είτε προστασίας και ασφάλειας είτε μιας καλύτερης ζωής.

Στην περίπτωση της Κύπρου το πρόβλημα παρουσιάζεται οξύτερο λόγω της αδυναμίας των αρχών της Δημοκρατίας να ασκήσουν έλεγχο στις κατεχόμενες από την Τουρκία περιοχές. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των λαθρομεταναστών αλλά και των αιτούντων άσυλο ακολουθούν δρομολόγια μέσω της Τουρκίας και των κατεχόμενων περιοχών της Κύπρου για να εισέλθουν στις ελεγχόμενες από την Δημοκρατία περιοχές.

Στην μαζική εισροή λαθρομεταναστών προς την Κύπρο συντείνει και το γεγονός ότι η Κύπρος ως χώρα μέλος της Ε.Ε είναι η μοναδική χώρα στην περιοχή όπου αφενός λειτουργεί σύστημα ασύλου άρα και παροχής προστασίας σε πρόσφυγες και αφετέρου όπου υπάρχει ένα υψηλό βιοτικό επίπεδο, και μια ανθηρή οικονομία που την καθιστά εκ των πραγμάτων ένα ελκυστικό προορισμό για αυτές τις κατηγορίες ανθρώπων.

ΚΙΣΑ: Ο κυριότερος λόγος είναι η αυξανόμενη φτώχεια, οι πόλεμοι και γενικά η μιζέρια και η φρίκη που βιώνουν οι λαοί των χωρών του «Τρίτου Κόσμου» ως αποτέλεσμα της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης και της νέας τάξης πραγμάτων. Η κατάσταση αυτή, η οποία θα επιδεινωθεί όταν η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση του καπιταλιστικού συστήματος κτυπήσει την πραγματική οικονομία, οδηγεί εκατομμύρια ανθρώπους στην αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής, είτε ως οικονομικοί μετανάστες είτε ως αιτούντες άσυλο. Παρεμπιπτόντως, η ποινικοποίηση της μετανάστευσης και το κυνηγιά των μεταναστών μέσω της Frontex, της επιβολής βιομετρικών τεστ, των μαζικών απελάσεων κ.λπ. δεν θα λύσει το πρόβλημα. Από τη στιγμή που κινδυνεύει, λόγω πολέμου ή πείνας, η φυσική ύπαρξη ενός ανθρώπου και της οικογένειάς του, θα μπει σε σαπιοκάραβα, θα πηδήσει πάνω από νάρκες, (χιλιάδες ζωές χάνονται με αυτόν τον τρόπο κάθε χρόνο

στα σύνορα της «Ευρώπης Φρούριο») θα πληρώσει με το αίμα της καρδιάς του εμπόρους διακίνησης, με την ελπίδα ότι θα τα καταφέρει.

Σε πολλές περιπτώσεις έχουμε την καταφυγή στην αίτηση για άσυλο λόγω της απουσίας ολοκληρωμένης μεταναστευτικής πολιτικής ή πολιτικών και πρακτικών που δεν αφήνουν άλλη επιλογή στους μετανάστες. Για παράδειγμα, η μη εφαρμογή της οδηγίας της Ε.Ε. για την εργασία των ξένων φοιτητών έσπρωξε πολλούς από αυτούς στην υποβολή αίτησης για άσυλο. Το ίδιο συμβαίνει και με τη μη εφαρμογή του πνεύματος της Οδηγίας για τους Επί Μακρόν Διαμένοντες, που οδηγεί μετανάστες είτε στην παρανομία είτε στην υποβολή ασύλου. Η μη ορθή ενημέρωση, η εκμετάλλευση από επιτήδειους «επαγγελματίες», ατζέντηδες και άλλα κυκλώματα, επιδεινώνει το πρόβλημα – πάντα εις βάρος των μεταναστών. Το μοντέλο προσωρινής μετανάστευσης, η σύνδεση της άδειας παραμονής με την εργασία σε συγκεκριμένο τομέα και εργοδότη, υποθάλλει την κατάσταση αυτή.

Ποιες μπορεί να είναι οι επιπτώσεις στην κυπριακή κοινωνία εξαιτίας του μεγάλου αριθμού ατόμων που αιτούνται πολιτικό άσυλο;

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ: Η κυπριακή κοινωνία βρίσκεται αντιμέτωπη με μια κατάσταση ανάλογη με αυτή που οι ευρωπαϊκές κοινωνίες βίωσαν μια δεκαετία ενωρίτερα και που οδήγησε σε άνοδο του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Η ευρωπαϊκή εμπειρία θα πρέπει να αξιοποιηθεί ούτως ώστε να αποφευχθούν παρόμοια φαινόμενα και στην δική μας περίπτωση.

Οι μεγάλοι αριθμοί αιτούντων άσυλο ασκούν σοβαρές πιέσεις τόσο στα εθνικά συστήματα ασύλου όσο και στα δημόσια οικονομικά. Η δαπάνη σημαντικών οικονομικών πόρων που απαιτούνται τόσο για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου, όσο και για την συντήρηση των ανθρώπων αυτών μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας, θα μπορούσαν υπό διαφορετικές συνθήκες να επενδυθούν σε άλλους πιο παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.

Επιπλέον οι μεγάλες πιέσεις που ασκούνται στο σύστημα ασύλου βραχυκυκλώνουν τις διαδικασίες ασύλου, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η εξέταση και

κατά συνέπεια η χορήγηση διεθνούς προστασίας σε ανθρώπους που πραγματικά την χρειάζονται.

Τα μέτρα που λαμβάνονται με στόχο την υιοθέτηση μιας δίκαιης, γρήγορης και αποτελεσματικής διαδικασίας ασύλου αποσκοπούν ακριβώς στην άμβλυση των παραπάνω προβλημάτων. Οι γρήγορες και αποτελεσματικές διαδικασίες διασφαλίζουν ότι όλα τα αιτήματα ασύλου εξετάζονται στο συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα περιορίζοντας τις απαιτούμενες κρατικές δαπάνες ενώ η δίκαιη μεταχείριση των αιτήσεων πως κανένας άνθρωπος δεν θα επιστρέψει σε χώρα όπου έχει διωχθεί ή υπάρχει βάσιμος φόβος δίωξης του.

ΚΙΣΑ: Η παρουσία μεταναστών σε μια χώρα δεν είναι πρόβλημα. Οικονομικοί κολοσσοί όπως οι ΗΠΑ και η Γερμανία κτίστηκαν με την εργασία των μεταναστών. Η κυπριακή οικονομία αναπτύσσεται (κατά τα δύο τρίτα σύμφωνα με έρευνα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου) με τη συμβολή των μεταναστών. Ούτε η παρουσία ατόμων από διαφορετικό χρώμα, φυλή, θρησκεία κ.λπ. απειλεί την κοινωνία μας. Η Κύπρος όπως όλες οι χώρες του πλανήτη, είναι πλέον μια πολυπολιτισμική κοινωνία, η οποία μπορεί να εμπλουτιστεί οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά από το γεγονός αυτό. Οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις πηγάζουν από το γεγονός ότι χιλιάδες αιτούντες άσυλο δεν έχουν ίση πρόσβαση στην εργασία (εκτός σε περιορισμένους τομείς) σε κοινωνικές υπηρεσίες (στέγη, ικανοποιητική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κ.λπ.) δημόσια βοηθήματα (οι λαμβάνοντες βοήθημα είναι μικρό ποσοστό επί του συνόλου των δικαιούχων) και γενικά ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας.

Κατά συνέπεια, οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις (προβλήματα υγιεινής όταν συνωστίζονται άνθρωποι σε ακατάλληλα υποστατικά, η συμπίεση των μισθών λόγω της παράνομης εργασίας, τα πολλά δυστυχήματα λόγω ακατάλληλων οχημάτων και άγνοιας του οδικού κώδικα, ακόμα και τραγικές ακρότητες όπως η εμπορία βρεφών και οργάνων) είναι η φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό που έχουν ως κοινό παρονομαστή κι όχι την παρουσία μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο.

Πώς αντιλαμβάνεστε τη σχέση των κυβερνητικών υπηρεσιών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων στον τομέα του ασύλου και πώς μπορεί αυτή να αποβεί προς όφελος των αιτούντων άσυλο αλλά και της κυπριακής κοινωνίας;

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ: Η συνεργασία μεταξύ των κυβερνητικών υπηρεσιών και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στο τομέα του ασύλου κρίνεται ως πολύ σημαντική, αφού οι δράσεις των ΜΚΟ μπορούν και θα πρέπει να λειτουργούν συμπληρωματικά με την κυβερνητική δραστηριότητα.

Στην προκειμένη περίπτωση, ο στόχος θα πρέπει να είναι κοινός και δεν πρέπει να είναι άλλος από την παροχή προστασίας εκεί και όπου απαιτείται αφενός, αλλά και η δημιουργία των απαιτούμενων υποδομών για την κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων αυτών αφετέρου.

Η διαφορετικότητα των απόψεων σε επί μέρους ζητήματα μεταξύ κρατικών υπηρεσιών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να λειτουργεί ανασταλτικά ως προς την ανάγκη ύπαρξης μιας διαρκούς και στενής συνεργασίας.

ΚΙΣΑ: Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν μεγάλο ρόλο να διαδραματίσουν: στη σωστή ενημέρωση, στη διεκδίκηση των αιτημάτων, στη στήριξη, στην προστασία των θυμάτων, στην ευαισθητοποίηση του λαού, στη διαμόρφωση πολιτικής, στη νομοθετική μεταρρύθμιση, στην άσκηση κριτικής και πίεσης για λύση των προβλημάτων που περιγράψαμε πιο πάνω. Για να εκπληρώσουν το ρόλο και την αποστολή τους σωστά δεν μπορεί παρά να είναι ανεξάρτητες και μαχητικές. Αλλιώς δεν θα τους εμπιστεύονται οι αιτούντες άσυλο και δεν θα έχουν λόγο ύπαρξης. Αυτό είναι δύσκολο να το δεχτούν οι εκάστοτε κυβερνώντες, ακόμα και μέρος της κοινωνίας, ιδιαίτερα λόγω της ξενοφοβίας και του ρατσισμού που καλλιεργείται. Επειδή μεγάλο μέρος της δράσης οργανώσεων όπως της ΚΙΣΑ είναι να πιέζουν και να κρίνουν τις κρατικές υπηρεσίες, δημιουργούνται τριβές και ενίοτε συγκρούσεις ή ακόμα και ποινικοποίηση της δράσης και της ηγεσίας των οργανώσεων, όπως συνέβηκε και στην περίπτωση της ΚΙΣΑ από την αστυνομία και παράγοντες της προηγούμενης κυβέρνησης.



ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΡΥΑΤΗ

Η εκπρόσωπος της «Νεολαίας ενάντια στον Εθνικισμό» μιλά στο «Ρεύμα»

Πόσο έντονο είναι το φαινόμενο του Εθνικισμού στην Κυπριακή κοινωνία ώστε να υπάρχει η ανάγκη δράσης μιας τέτοιας οργάνωσης; Με ποιους τρόπους αντιμετωπίζει η οργάνωσας τον Εθνικισμό; Άραγε μια τέτοια δράση δεν θα μπορούσε να υιοθετηθεί από τα υφιστάμενα πολιτικά σχήματα;

Το να παλεύεις στην Κύπρο ενάντια στον εθνικισμό δεν είναι εύκολο. Το εθνικό ζήτημα δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την χρήση του εθνικισμού από το σύστημα για να διαιωνίζει την λειτουργία του. Ο εθνικισμός χρησιμοποιείται για να αποπροσανατολίσει την κοινή γνώμη από τα καθημερινά μας προβλήματα. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν υπάρχει εθνικό πρόβλημα. Φαίνεται όμως ότι οι ηγεσίες των δύο κοινοτήτων αλλά και οι ηγεσίες των χωρών που έχουν συμφέροντα στην Κύπρο δεν θέλουν να το λύσουν. Αν ήθελαν θα μπορούσαν να το κάνουν εδώ και πολλά χρόνια. Όμως το ζητούμενο των ηγεσιών είναι ποιος θα κυριαρχήσει και όχι πώς οι δύο κοινότητες θα ζήσουν ειρηνικά. Συνεπώς ο εθνικισμός υπάρχει και δεν σταμάτησε ποτέ να υπάρχει. Καλλιεργείται στον κόσμο από την εκπαίδευση, τα ΜΜΕ και την στάση των πολιτικών. Κι όπως είναι φυσικό η νεολαία επηρεάζεται.

Το ίδιο και με το ρατσισμό. Από τη στιγμή που

οι μετανάστες αντιμετωπίζονται από το κράτος ως πολίτες τρίτης κατηγορίας και η νεολαία λαμβάνει αυτά τα μηνύματα, είναι φυσικό ένα σημαντικό κομμάτι της να τα ακολουθεί. Ο εθνικισμός και ο ρατσισμός είναι ιδεολογίες διάχυτες στην κοινωνία. Η αντίσταση σε αυτές είναι περιορισμένη. Προέρχονται κυρίως από μικρές οργανώσεις όπως εμάς που παρόλο που συνεργαζόμαστε συνέχεια στην πάλη αυτή, η επίδρασή μας είναι ακόμη μικρή. Τα επίσημα πολιτικά κόμματα και η παραδοσιακή αριστερά κάνει ελάχιστα πράγματα για να ανατρέψει αυτή την κατάσταση.

Η πάλη ενάντια στον εθνικισμό και τον ρατσισμό δεν είναι αρκετό να είναι κομμάτι ενός πολιτικού προγράμματος. Τα δικαιώματα των μεταναστών είναι και δικαιώματα δικά μας και το αίτημα για ειρήνη και αρμονική συμβίωση είναι ζήτημα όλων των κοινοτήτων στην Κύπρο. Αυτό που χρειάζεται είναι να παλέψουμε μαζί με τους μετανάστες και τους Τουρκοκύπριους για τα κοινά προβλήματα και δικαιώματά μας σε καθημερινή βάση κι όχι επετειακά. Γι' αυτό το λόγο κι εμείς σαν οργάνωση με κάθε ευκαιρία κάνουμε πράξη αυτή την κοινή δράση. Έχουμε συνεργαστεί στο παρελθόν με οργανώσεις μεταναστών ή που ασχολούνται με μετανάστες, όπως η ΚΙΣΑ, για θέματα νομιμοποίησης και εργασίας μεταναστών, συμμετείχαμε ενεργά



ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ:

Η «Νεολαία Ενάντια στον Εθνικισμό» ξεκίνησε την δράση της το 2004 από μια ομάδα μαθητών και νέων εργαζομένων που αρνούσαν να συμβιβαστούν, δεν εκφράζονταν από τις ήδη υπάρχουσες οργανώσεις και κόμματα και ήθελαν να παλέψουν για να αλλάξουν την κοινωνία. Η ΝΕΕ είναι ανοιχτή σε όλους όσους συμφωνούν με τους στόχους της και θέλουν να παλέψουν μαζί της. Οπότε το μόνο που χρειάζεται να κάνει κανείς είναι να έρθει σε επαφή. Για περισσότερες πληροφορίες και λεπτομέρειες για τις θέσεις της ΝΕΕ: www.youthagainstnationalism.wordpress.com

Επικοινωνία στα τηλέφωνα:

99190164, 22102232

και στο e-mail:

youthagainstnationalism@gmail.com

στον αγώνα των Κούρδων στην Πλατεία Ελευθερίας το 2006 και οργανώσαμε το αντιφασιστικό φεστιβάλ το καλοκαίρι στο οποίο επιδιώξαμε και καταφέραμε να έχουμε συμμετοχές όχι μόνο από ε/κ αλλά και από τ/κ και μετανάστες.

Τα επόμενα χρόνια είναι πολύ σημαντικά για μας μια και η τωρινή κυβέρνηση δίνει πολλά ερεθίσματα προς συζήτηση και κοινή δράση όλων των κοινότητων και ομάδων της Κύπρου.

Πώς οραματίζεστε τη σύγχρονη κυπριακή κοινωνία;

Παλεύουμε ενάντια στον εθνικισμό, τον ρατσισμό και την μισαλλοδοξία. Για το δικαίωμα της επιλογής και της ελευθερίας της έκφρασης. Για μια εναλλακτική κοινωνία όπου τα δικαιώματα δεν θα καθορίζονται από την φυλή, φύλο ή κοινωνική τάξη. Όπου η εξουσία θα ανήκει στην κοινωνία και όχι

στην μειοψηφία των πάμπλουτων μελών και εκπροσώπων του μεγάλου κεφαλαίου. Πιστεύουμε στη δημοκρατική διαχείριση της εξουσίας από τη νεολαία, τους εργαζόμενους και τα λαϊκά στρώματα, με αντιπροσώπους οι οποίοι να εκλέγονται αλλά να είναι ανακλητοί, ανά πάσα στιγμή, εφόσον δεν είναι συνεπείς προς αυτά που έχουν διακηρύξει.

Πιστεύουμε στην ελευθερία έκφρασης και οργάνωσης και στον πολυκομματισμό – διαφωνούμε κάθετα με τις μονοκομματικές δικτατορίες του πρώην σοβιετικού μπλοκ και της Κίνας.

Κι όλα αυτά μέσα σε ένα διεθμιστικό πλαίσιο. Έχουμε σχέσεις με οργανώσεις σε 42 χώρες σε όλο τον κόσμο, γιατί καταλαβαίνουμε ότι κανένα από τα σημερινά προβλήματά μας δεν μπορεί να λυθεί σε εθνική βάση.

“ Παλεύουμε ενάντια στον εθνικισμό, το ρατσισμό και τη μισαλλοδοξία. Για το δικαίωμα της επιλογής και της ελευθερίας της έκφρασης. Για μια εναλλακτική κοινωνία όπου τα δικαιώματα δεν θα καθορίζονται από τη φυλή, το φύλο ή την κοινωνική τάξη ”



Η Κύπρος περιφερειακό κέντρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης;

Οι αριθμοί νχούν καλά στα αυτιά. Ο αριθμός των ξένων φοιτητών παγκόσμια είναι πάνω από 2.5 εκατομμύρια και οι αυξητικές τάσεις συνεχίζονται. Από οικονομικής πλευράς, οι αποδόσεις είναι εξίσου σημαντικές. Ενδεικτικά, τα εισοδήματα από την αγορά της εκπαίδευσης ανέρχονται σε περίπου \$15 δις. για τις ΗΠΑ και 5 δις. στερλίνες για το Ηνωμένο Βασίλειο. Η Αυστραλία και άλλες χώρες θεωρούν την διεθνή εκπαίδευση σημαντική κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξή τους. Η σημερινή μας κυβέρνηση, όπως και οι προηγούμενες, έχει θέσει ξανά επίσημα τον επίσης εύηχο στόχο: Να καταστήσουμε την Κύπρο περιφερειακό κέντρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι γεγονός ότι και τα δικά μας νούμερα δεν είναι και άσχημα. Από 1,000 ξένους φοιτητές το 1990, έχουμε σήμερα φτάσει σχεδόν στους 6,000. Βλέποντας αυτά τα στατιστικά εκ του μακρόθεν μπορεί και να συγχαρούμε τους εαυτούς μας. Μια ακόμη επιτυχία της κυπριακής οικονομίας. Όμως, με μια προσεκτικότερη ματιά θα διαπιστώσουμε ότι δεν είναι όλα τόσο ρόδινα. Για παράδειγμα, όταν ρωτήσουμε ποι οι ακριβώς είναι αυτοί οι 6,000 σπουδαστές – φιλοξενούμενοι μας. Ή όταν αναρωτηθούμε πως μας βλέπουν εμάς τους Κυπρίους. Ή όταν ρωτήσουμε αυτούς τους ανθρώπους πια γνώμη έχουν για αυτή την περιβόητη φιλοξενία μας.

Λοιπόν, τα νέα δεν ακούγονται τόσο καλά. Περίπου 60% δηλώνουν γενική απογοήτευση. Ακόμα, περίπου το ένα τέταρτο δεν

προσαρμόστηκε καθόλου ή δυσκολεύτηκε πολύ να προσαρμοστεί. Περίπου οι μισοί υποκινούνται σε πολιτιστικό κλονισμό (culture shock). Επιπρόσθετα, ελάχιστοι (18 άτομα από αντιπροσωπευτικό δείγμα 500 ατόμων!) δήλωσαν ότι συναναστρέφονται με ντόπιους φοιτητές. Ούτως ή άλλως, σχεδόν 70% δηλώνουν πρόβλημα επικοινωνίας με τους ντόπιους. Τα στατιστικά αυτά δείχνουν ωμά, ότι οι ξένοι φοιτητές είναι σχεδόν αποκλεισμένοι από την ευρύτερη κυπριακή «πολυπολιτισμική» κοινωνία και ότι δεν βασίζονται σε μας για την στήριξη τους. Ακόμα χειρότερα, 60% νοιώθουν ότι έχουν αντιμετωπίσει ρατσισμό (εκ των οποίων πάνω από 30% 'έντονα')¹.

Δεν πειράζει τι νομίζουν, λένε κάποιοι. Αφού αρκετοί ξένοι φοιτητές είναι στην πραγματικότητα 'ψευδο-φοιτητές', δηλαδή παράνομοι εργάτες που ήλθαν στην Κύπρο για εργασία υπό τον μανδύα του φοιτητή. Πηγή από τον ιδιωτικό εκπαιδευτικό τομέα επονόμασε την Κυπριακή τριτοβάθμια εκπαιδευτική αγορά 'βιομηχανία εισαγωγής ξένου εργατικού δυναμικού.' Ομολογουμένως αυτή η ορολογία έχει και δόση αλήθειας. Πολλοί ξένοι θεωρούν την εκπαίδευση στο εξωτερικό, όχι μόνο προς την Κύπρο, ως διαβατήριο εξόδου από δυσμενείς καταστάσεις (οικονομικές και άλλες) στη χώρα τους.

Περιοδικές κυβερνητικές εκστρατείες 'καθαρίζουν' τους αριθμούς, όπως μας έχει τονιστεί. Ως αποτέλεσμα, πολλάκις οι ξένοι φοιτητές αντιμετωπίζονται, τουλάχιστον νοερά αν

όχι πάντα στην πράξη, ως ανεπιθύμητοι ξένοι εργάτες, με πολύ αρνητικά επακόλουθα για τις προοπτικές της Κύπρου ως εκπαιδευτικό προορισμό. Όμως, είναι η γενική στάση του κοινού και κάποιων ιθυνόντων, που φαίνεται να είναι συχνά ταυτόσημη με αυτή την αντιμετώπιση που πραγματικά προβληματίζει. Είναι σαν να μην θέλουμε πραγματικά την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής αγοράς.

Ποιοι τέλος πάντων είναι αυτοί οι ξένοι φοιτητές; Προέρχονται ως επί το πλείστον από τις λεγόμενες Ανατολικές χώρες και οι κυριότερες δυο αγορές είναι η Κίνα και η Ινδία. Κάποιοι από εμάς ίσως θεωρούν τους εαυτούς τους ανώτερους από τις δυο πιο ραγδαία αναπτυσσόμενες μεγάλες οικονομίες στον κόσμο, από τις δυο πολυπληθέστερες χώρες της υφηλίου.

Σήμερα περίπου το ένα τρίτο των ξένων φοιτητών σπουδάζει στα τρία νεοσύστατα ιδιωτικά πανεπιστήμια και τα άλλα δυο τρίτα των σπουδαστών φοιτούν στα υπόλοιπα ανώτερα ιδρύματα. Αυτό το στατιστικό υποδεικνύει εμμέσως ότι μεγάλος αριθμός των φοιτητών δεν είναι και οι καλύτεροι σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Πάντως, πριν κρίνουμε, να θυμηθούμε τη ρήση, 'δείξε μου τον φίλο σου να σου πω ποιος είσαι'. Αυτό ισχύει εξίσου και στην αγορά: 'Δείξε μου τον πελάτη σου να σου πω ποιος είσαι'. Οι ξένοι φοιτητές 'πρώτης διαλογής' θα συνεχίσουν να πηγαίνουν στα καλύτερα, ακόμα και στα μετρίτερα, πανεπιστήμια των άλλων εδραιωμένων χωρών. Η Κύπρος πρέπει να δεχθεί αυτό το γεγονός, χωρίς να υπονοείται εδώ ότι δεν πρέπει να συνεχίσει να αναβαθμίζει την ποιότητα της εκπαίδευσης που προσφέρει και να στοχεύει σε πιο 'ποιοτικό φοιτητή' σταδιακά. Ένας παραλληλισμός εδώ θα ήταν χρήσιμος:

“ Τα στατιστικά αυτά δείχνουν ωμά, ότι οι ξένοι φοιτητές είναι σχεδόν αποκλεισμένοι από την ευρύτερη κυπριακή «πολυπολιτισμική» κοινωνία και ότι δεν βασίζονται σε μας για την στήριξη τους ”

Επί σειρά ετών, ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού μιλούσε για την επικέντρωση στον 'ποιοτικό τουρίστα'. Και όμως δεν κατάφερε ποτέ, μέχρι και σήμερα, να εδραιωθεί ως ανάλογα ποιοτικός προορισμός για πολλούς λόγους που δεν είναι απαραίτητο να παρουσιαστούν εδώ. Ο τουρισμός αναπτύχθηκε γιατί αναγκαστικά η βιομηχανία συμβιβάστηκε μετριάζοντας τις απαιτήσεις της, τουλάχιστον όσον αφορά στον πελάτη.

Όπως και στην περίπτωση της τουριστικής αγοράς, το 'Κυπριακό εκπαιδευτικό προϊόν' δημιουργείται από όλους μας και όχι μόνο από το εκπαιδευτικό ίδρυμα. Το τμήμα μετανάστευσης, η αστυνομία, οι Κύπριοι φοιτητές, και εμείς οι υπόλοιποι, το ευρύ κοινό, πρέπει να πειστούμε ότι μας συμφέρει να γίνουμε κέντρο εκπαίδευσης.

Η παρουσία ξένων ανθρώπων σε μια χώρα είναι σαν βαρόμετρο. Σημαίνει έχουμε ανάπτυξη, σε βαθμό που θέλουν άλλοι να έρθουν εδώ. Κοιτάξτε γύρω σας. Αν δείτε ξένους σημαίνει πάμε καλά. Να ανησυχούμε αν μένουμε μόνοι μας, 'εμείς τζαί μεις'.

Η 'πολυπολιτισμικότητα' είναι και αυτή εύηχη και δημοκρατική και προοδευτική. Όμως δυστυχώς, στην πράξη αρκετοί από εμάς την βλέπουμε ως πρόκληση κατά της 'καθαρής' εθνικής ταυτότητας, ως ένδειξη κάποιας κατηφόρας ή ως εισαγωγή κακών από το εξωτερικό. Πριν τους απορρίψουμε, ας πούμε σαν ανεπιθύμητους παράνομους εργάτες, ας αναλογιστούμε λίγο: Πόσοι από εμάς δούλεψαν (ακόμα και παράνομα) στο εξωτερικό για να διεκπεραιώσουμε τις σπουδές μας; Τα τόσο Ελληνικά μας τραγούδια της άπονης ξενιτιάς από που ξεφύτρωσαν; Τέλος, μια έκκληση: Να κοιτάξουμε και όλοι εμείς τους ξένους φοιτητές λίγο ανθρώπινα με την παραδοσιακή μας φιλοξενία για την οποία είμαστε τόσο περήφανοι.

¹ Η έρευνα χρηματοδοτήθηκε από το ΙΠΕ.



Της Άνας Δημητρίου
Αρχαιολόγου, Μουσειολόγου

Μουσεία: Σε πορεία προσέγγισης με την κυπριακή κοινωνία

Η γνώση της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί εφόδιο για την πορεία κάθε κοινωνίας. Είναι μέσο απόκτησης συνολικής μνήμης, γνωριμίας με το παρελθόν και διαμόρφωσης του μέλλοντος τόσο σε προσωπικό όσο και σε συνολικό επίπεδο.

Τα μουσεία αποτελούν την κυριότερη πηγή γνώσης και σημείο επαφής με την πολιτιστική κληρονομιά κάθε τόπου. Η μορφή και ο ρόλος που κατέχουν στην κοινωνία αντικατοπτρίζουν τα χαρακτηριστικά κάθε εποχής καθώς μουσείο και κοινωνία αποτελούν αλληλένδετες έννοιες.

Η κυριότερη εξέλιξη στη μορφή και το ρόλο των μουσείων έγινε αισθητή τις τελευταίες δεκαετίες. Από απρόσιτους, εσωστρεφείς οργανισμούς, έχουν μετατραπεί σε ανοικτά εξωστρεφή ιδρύματα που στοχεύουν στην άτυπη εκπαίδευση ανθρώπων κάθε ηλικίας, μορφωτικού επιπέδου και καταγωγής. Ενεργοποιούν ποικιλόμορφους μηχανισμούς επικοινωνίας με το κοινό, επιδιώκοντας την καλλιέργεια της φαντασίας, της δίψας για εξερεύνηση, αναζήτηση και γνώση. Στην Κύπρο τα μουσεία καλούνται να ακολουθήσουν αυτή τη νέα πορεία πλεύσης και να ανταποκριθούν στις προκλήσεις των καιρών για την ενεργή συμβολή τους στη διαμόρφωση και εξέλιξη της κοινωνίας.

Τα τελευταία χρόνια γίνονται αξιόλογα βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Αρκετά μουσεία εφαρμόζουν νέες πρακτικές παρουσιάσεις και ερμηνείας των συλλογών τους με τρόπο που να είναι πιο ευχάριστος και κατανοητός στο ευρύ κοινό. Υιοθετούνται διαφορετικές μέθοδοι επικοινωνίας με το κοινό μέσα από περιοδικές εκθέσεις, εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα ειδικά διαμορφωμένα για το σκοπό αυτό. Παράλληλα, αναπτύσσεται ένας γενικότερος προβληματισμός σχετικά με τους λόγους για τους οποίους τα μουσεία δυσλειτουργούν, καθώς και με τους τρόπους αντιμετώπισής τους.

Παρ' όλα αυτά, η εικόνα που παρουσιάζουν τα μου-

σεία μέσα στην κυπριακή κοινωνία είναι αντιφατική. Παρά τις αξιόλογες προσπάθειες που καταβάλλονται για την εξέλιξη των μουσείων σε οργανισμούς που παράγουν κοινωνικό έργο, η ανταπόκριση του κοινού δεν είναι η αναμενόμενη. Βάσει ερευνών που έχουν γίνει, ένα πολύ μικρό ποσοστό Κυπρίων θεωρεί τα μουσεία έκφραση πολιτισμού και ένα ακόμη μικρότερο ποσοστό τα επισκέπτεται. Είναι λοιπόν φανερό πως ένας από τους κύριους στόχους των μουσείων, που είναι η ανάπτυξη εποικοδομητικού διαλόγου με την κοινωνία, δεν έχει ακόμη επιτευχθεί. Με όσα περιγράφονται πιο πάνω, είναι φανερό πως το πρόβλημα της μειωμένης απήχησης στην κοινωνία δεν έγκειται μόνο στις μεθόδους παρουσιάσεως συλλογών και επικοινωνίας με το κοινό. Το πρόβλημα έχει τις ρίζες του πολύ πιο βαθιά και, στην πορεία εξέλιξης των μουσείων στην Κύπρο από την πρώτη τους εμφάνιση, στο θεσμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν και στις νοοτροπίες και συνήθειες του Κύπριου πολίτη όπως διαμορφώθηκαν μέσα στο χρόνο. Το γεγονός αυτό απαιτεί μία σφαιρική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Το πρώτο μουσείο στην Κύπρο ιδρύθηκε το 1882, κατά την περίοδο της αγγλικής αποικιοκρατίας, όταν οι ξένες αρχαιολογικές αποστολές στο νησί είχαν αυξηθεί κατά πολύ και το πλούσιο αρχαιολογικό υλικό απαιτούσε χώρο στέγασης και διαφύλαξης. Το 1935 η Αγγλική Κυβέρνηση εγκαθίδρυσε το πρώτο κυβερνητικό Τμήμα Αρχαιοτήτων και αναδιαμόρφωσε τον Περί Αρχαιοτήτων Νόμο, η μορφή του οποίου αποτελεί τη βάση της Νομοθεσίας που ισχύει και σήμερα. Το 1960, με την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, το Τμήμα Αρχαιοτήτων εντάχθηκε στον κορμό του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων. Είναι ουσιαστικό να επισημανθεί πως το Υπουργείο αποτελείται από εννέα ακόμη τμήματα τα οποία καλύπτουν τους τομείς Δημοσίων Έργων, Επικοινωνιών, Μεταφορών και Ηλεκτρομηχανολογικών

Υπηρεσιών της Κύπρου. Επ πλέον, το Τμήμα Αρχαιοτήτων έρχεται αντιμέτωπο, πέρα από τις διοικητικές δυσκολίες που κάθε δημόσια υπηρεσία αντιμετωπίζει, με επιπλέον προβλήματα που οφείλονται στο μειωμένο προσωπικό και στα μειωμένα διαθέσιμα κονδύλια.

Είναι λοιπόν εμφανές πως τα μουσεία στην Κύπρο αγωνίζονται να επιβιώσουν και να ανταποκριθούν στις ανάγκες της εποχής μας στη βάση ενός συγκεντρωτικού και δυσλειτουργικού συστήματος μέσα σε ένα ασύμφορο και μη συμβατό με την εποχή μας θεσμικό πλαίσιο. Οι απηχαιωμένοι και δύσκαμπτοι μηχανισμοί λειτουργούν ως τροχοπέδη κάθε προσπάθειας ανανέωσης. Οι απαιτήσεις των καιρών για εισαγωγή των μουσείων σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, για οικονομική αυτόρκεια και βιωσιμότητα καθώς και η λειτουργική τους ανάπτυξη σε χώρους που μέχρι πρότινος θεωρούνταν ασύμβατοι για τα μουσειακά δεδομένα, φαντάζουν μακρινές Ιθάκες σε έναν άνισο αγώνα επιβίωσης.

Κι ενώ από τη μία πλευρά ορθώνεται το πρόβλημα της λειτουργίας των μουσείων μέσα σε ένα άγονο θεσμικό έδαφος για την εξέλιξή τους, στην αντίπερα όχθη ορθώνεται ο δεύτερος σημαντικός παράγοντας που θα πρέπει να εξεταστεί: το κοινό. Η διαχείριση/ διοίκηση των μουσείων και το κοινό αποτελούν αλληλοεξαρτώμενα συστατικά για τη σωστή ανάπτυξη των μουσείων και την αναθεώρηση της θέσης τους μέσα στην κοινωνία.

Σύμφωνα με τον John Cotton Dane, το μουσείο είναι χρήσιμο στον κόσμο μόνο αν το χρησιμοποιεί, και θα το χρησιμοποιεί μόνο εάν το γνωρίζει. Το χάσμα όμως μεταξύ κοινού και μουσείου στην Κύπρο είναι μεγάλο. Η ανάπτυξη ενός ανοικτού διαλόγου μεταξύ μουσείου και κοινωνίας απαιτεί τη

γνώση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των δύο πλευρών. Στην πλειονότητά του, το κοινό της Κύπρου δε γνωρίζει τι μπορεί να του προσφέρει ένα μουσείο. Και από την άλλη μεριά το μουσείο δεν γνωρίζει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις του κοινού το οποίο θέλει να προσεγγίσει και να αντιπροσωπεύσει.

Η αποστασιοποιημένη σχέση μεταξύ μουσείου – κοινωνίας που διαπιστώνεται, οφείλεται στην αμφίπλευρη αυτή άγνοια. Προκειμένου να γεφυρωθεί αυτό το χάσμα, θα πρέπει πρώτα οι άνθρωποι των μουσείων να προσεγγίσουν το κοινό. Να αναγνωρίσουν ποια είναι τα συστατικά που θα του κέντριζαν το ενδιαφέρον σε ένα ανάλογο οργανισμό. Να μάθουν πώς προτιμούν να περνούν οι πολίτες προς τους οποίους απευθύνεται τον ελεύθερό τους χρόνο και να εισαγάγουν αυτά τα στοιχεία μέσα στη μουσειακή εμπειρία που προσφέρουν. Ακολουθώντας το μουσείο οφείλει να προσεγγίσει το κοινό και να του υποδείξει τι μπορεί να προσφέρει τόσο στον καθένα μεμονωμένα όσο και στην κοινωνία γενικότερα.

Τα μουσεία δεν αποτελούν χώρους για την προβολή ενός παρελθόντος πολιτισμού και μόνο, αλλά επίσης για την παρουσίαση του υφιστάμενου και τη δημιουργία συνθηκών για δημιουργία νέου. Παρ' όλα αυτά, η προβολή του πολιτισμού δεν δίνει αυτόματα κύρος στο μουσείο. Αυτό που του προσδίδει κύρος είναι η ικανότητά του να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της εποχής μας για ανταγωνιστικότητα, επαγγελματισμό, οικονομική αυτόρκεια, βιωσιμότητα και παραγωγικότητα με σταθερό προσανατολισμό την καλλιέργεια και ανάπτυξη μίας αμφίδρομης σχέσης με το κοινό. Μέσα σε μία συνεχώς μεταβαλλόμενη κοινωνία, θα πρέπει τα μουσεία να ανταποκριθούν σε αυτή την πρόκληση και να ακολουθήσουν το ρεύμα των καιρών μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Clarke, D V, 1988. Poor Museums, Rich Men's Media: An archaeological Perspective, in J Bintliff, (ed.), *Extracting Meaning from the Past*, 44-49. London: Oxbow Books.
- Conybeare, C, 1998. Whose museum is it anyway? *Museums and the Communities*, *Museum Archaeologist*, 25, 26-29.
- European Commission 2007. *European Cultural Values. Special Eurobarometer 278*.
- Knapp, B A and Antoniadou S, 1998. *Archaeology, politics and the cultural heritage of Cyprus*, in L Meskel (ed), *Archaeology under fire; Nationalism, politics and heritage in Eastern Mediterranean*, 13-41. London: Routledge
- Balshaw M and Merriman N, 2008. 'Ηγεσία Μουσείων βασισμένη στις αξίες'. *Τετράδια Μουσειολογίας*, 5/ 2008. Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο. Σελ. 33-38.
- John Cotton Dane 1909, cited in Wilson 1988, 98)
- Museums Association 2008. [online] <http://www.museumsassociation.org>
- Μπακιριτζής, Χ. 2006. Επάνοδος από την Ελλάδα, οι αρχαιότητες στην αυγή του 21ου αιώνα. Ετήσια διάλεξη στη μνήμη του Κωνσταντίνου Λεβέντη. Λευκωσία. Ίδρυμα Λεβέντη. Σελ. 3.
- Τετράδια Μουσειολογίας, 5/ 2008. Σημείωμα της Συντακτικής Επιτροπής. Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο.
- Τμήμα Αρχαιοτήτων 2006. *Ιστορική Αναδρομή*. [online]. http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/DMLhistory_en?OpenDocument [28 Ιουνίου 2007].
- Τμήμα Αρχαιοτήτων 2006. Νομοθεσία. [online]. [http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/All/A2ABFCFE258EFD71C22571A2003A2B9D/\\$file/law_en_1.pdf](http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/All/A2ABFCFE258EFD71C22571A2003A2B9D/$file/law_en_1.pdf) [20 Ιούλη 2007].

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΑΙΝΙΑΣ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Μια ταινία της Κόριννας Αβρααμίδου



Μια ερωτική ιστορία με φόντο την ταραγμένη περίοδο του καλοκαιριού του 1974, όπου ένας κόσμος αθωότητας θα δοκιμαστεί και η σκιά της προδοσίας θα δώσει το ανεξίτηλο στίγμα της. Ένα ερωτικό τρίγωνο όπου δυο αδέρφια ερωτεύονται την ίδια γυναίκα, μια θεατρική παράσταση που απλώνεται προφητικά πάνω από την παραθαλάσσια πόλη, ένας παθιασμένος εθνικιστής που οδηγείται στα άκρα, μια κοινότητα που ζει τις προσωπικές ιστορίες, τα όνειρα, τα πάθη στην έντονη πολιτική αναταραχή εκείνου του σημαδιακού καλοκαιριού.

Έτοιμη η κυπριακή κινηματογραφική ταινία «Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΓΥΡΙΣΜΟΣ» της Κόριννας Αβρααμίδου, τα γυρίσματα της οποίας έγιναν ολοκληρωτικά στην Κύπρο το καλοκαίρι του 2007. Μετά από ένα χρόνο μετα παραγωγής (post production), μοντάζ και εργαστηριακής επεξεργασίας η ταινία έχει πια ολοκληρωθεί κι είναι έτοιμη για τα διεθνή κινηματογραφικά φεστιβάλ καθώς και για τις κινηματογραφικές αίθουσες.



Στην ταινία πρωταγωνιστούν οι ηθοποιοί Δέσποινα Μπεμπεδέλη, Στέλιος Καυκαρίδης, Σταύρος Λούρας, Κρίστοφερ Γκρέκο, Πόπη Αβραάμ, Δημήτρης Ξύστρας, Μαρία Κίτσου, Ζωή Κυπριανού, Χριστόδουλος Μαρτάς, Osman Alkas, Μαρία Χριστοδούλου, Γιώργος Κωνσταντίνου, Κώστας Παπαμαρκίδης, Ηλίας Αλετράς, και οι μικροί Μαριάννα Παπαμιχαήλ και Στυλιανός Τσαγγαρίδης.

Το Σενάριο και τη Σκηνοθεσία υπογράφει η Κόριννα Αβρααμίδου, την Παραγωγή ο Κυριάκος Τοφαρίδης, την Διεύθυνση Φωτογραφίας ο Κωνσταντίνος Όθωνος, την Διεύθυνση Παραγωγής ο Γιώργος Πάντζης και η Μόνικα Νικολαΐδου, τα Σκηνικά – Κοστούμια η Λίζα Τσου-



ξα Ρόιτερ, Casting Director ο Αιμίλιος Χαραλαμπίδης, Μοντάζ-Μάριος Πιπερίδης.

Make-up artist ο Αντώνης Σπιταλιώτης και κομμώσεις η Μαρία Μελισσά.

Η παραγωγή είναι της Avra Film Productions και χρηματοδοτείται από τη Συμβουλευτική Επιτροπή Κινηματογράφου του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Συμπαράγωγοι: PIK και Lumiere Services. Συμμετέχουν οι εταιρείες A.M.P Filmworks, Roll Out Vision Services, Παράκεντρο. Χορηγοί: ΣΠΕ Αθηναίου, Αρτοποιεία Μαραγκός, Φώτος Φωτιάδης – Διανομείς. Φιλοξενία: Aqua Sol Hotels, Προϊόντα μακιγιάζ: Shiny look

Η ταινία θα αρχίσει να προβάλλεται στους κινηματογράφους από τις 5 Δεκεμβρίου 2008. Το Νοέμβριο η ταινία θα συμμετάσχει στο 49ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης.

Περισσότερες πληροφορίες για την ταινία καθώς και διαφημιστικά φιλμάκια (promotional trailers) και φωτογραφικό υλικό στην ιστοσελίδα της ταινίας στο www.thelasthomecoming.com



λούπα, τον Ήχο ο Μάρκο Λόπεζ, την Μουσική ο Κώστας Κακογιάννης, τις Χορογραφίες η Μάρω Γρηγορίου. Α΄ Βοηθός Σκηνοθέτη η Αλε-

Σύντομο σημείωμα σκηνοθέτη

Η ταινία ξεκινά με τους νωχελικούς ρυθμούς ενός ζεστού Μεσογειακού καλοκαιριού. Ένα νησί, μια θεατρική παράσταση των «Τρωάδων» του Ευριπίδη, μια οικογένεια που υποδέχεται την εξ Ελλάδος αρραβωνιαστικιά του γιου, ένας παλιός έρωτας που ολοένα και στοιχειώνει το παρόν. Τα πλάνα περιγράφουν το βραχώδες τοπίο, άλλοτε αυστηρά όπως το σκληρό φως του κυπριακού ήλιου κι άλλοτε παιχνιδιάρικα καθώς παρακολουθούν τις εξωφρενικές ερμηνείες που πλαισιώνουν το κλασικό έργο του Ευριπίδη. Όσο προχωρά το φιλμ οι ρυθμοί κι οι εντάσεις αλλάζουν... Τα πράγματα δεν είναι τόσο αθώα όσο φαίνονται... Σε κανένα επίπεδο. Η τραγωδία του Ευριπίδη ενορχηστρώνει μια βαθύτερη πλοκή κι η ζωή έρχεται να μιμηθεί την τέχνη. Σκηνές λιτές, μα γεμάτες σιωπηλό πόνο και προδοσία. Η χαμένη αθωότητα. Ο έρωτας. Ο πόλεμος. Και στο τέλος ένα πακέτο παλιό φιλμ...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η Σώτη Τριανταφύλλου απαντά στο ερωτηματολόγιο του Προυστ

Αγαπημένη όσο πολύ λίγες ελληνίδες συγγραφείς, ευπώλητη, βραβευμένη, η Σώτη (μας) κάνει βουτιά μέσα της και δίνει τις δικές της απαντήσεις

Η απόλυτη ευτυχία, για σας, ποια είναι;

Υπαίθρια συναυλία του Van Morrison με πανσέληνο. Ή του Leonard Cohen... Κάτι που να συνδυάζει νύχτα, μουσική, ένα διθέσιο αυτοκίνητο, έναν ανοιχτό δρόμο...

Τι σας κάνει να σηκώνεστε το πρωί;

Κοιμάμαι τον ύπνο των δικαίων. Κάποτε πρέπει να ξυπνήσω. Αλλιώς θα πέσω σε κώμα.

Η τελευταία φορά που ξεσπάσατε σε γέλια;

I laugh to death, όπως θα λέγαμε. Καμιά φορά νομίζω, πράγματι, ότι θα πεθάνω από τα γέλια. Χθες το βράδυ, μού είπαν ένα ανέκδοτο το οποίο θυμάμαι τώρα και γελάω μόνη μου.

Το βασικό γνώρισμα του χαρακτήρα σας ποιο είναι;

Είμαι άνθρωπος που επιζεί against all odds. Είμαι πολύ δυναμική, έχω περίσσεια ενέργειας. Επίσης είμαι εργατική, «φιλόπονη»...turbo...

Το βασικό ελάττωμά σας;

Όταν θυμώνω μαζεύουμε μπάζα...Θυμώνω μάλλον σπάνια (δείχνω υπομονή) αλλά όταν θυμώνω γίνομαι τρομακτική. Έτσι, κάνω το δικό μου και δημιουργώ εχθρούς. Επίσης, είμαι θρασύτατη...έτσι ήμουν από μικρή...

Σε ποια λάθη δείχνετε τη μεγαλύτερη επιείκεια;

Σε όλα τα λάθη δείχνω επιείκεια. Δεν είμαι δικαστής...

Με ποια ιστορική προσωπικότητα ταυτίζεστε περισσότερο;

Με καμιά. Ταυτίζομαι με λογοτεχνικούς ήρωες: με τον Oliver Twist, τον David Copperfield, τον Tom Sawyer,

τον Huck Finn...Με παιδιά που δεν τα βοήθησε ποτέ κανείς.

Ποιοι είναι οι ήρωές σας σήμερα;

Οι φτωχοί άνθρωποι που δεν βαρυγκωμούν.

Το αγαπημένο σας ταξίδι;

Ονειρεύομαι πάντα παραλίες σε ωκεανούς.

Ποια αρετή προτιμάτε σε έναν άντρα;

Το να επιζητεί και να εκτιμά αυτά που επιζητούν και εκτιμούν οι γυναίκες. Το χιούμορ...η ψυχραιμία...το να τα καταφέρνει με τα κατσαβίδια...Δεν μ' αρέσουν οι καλοπερασάκηδες, οι τσιγκούνηδες και οι γκρινιάρηδες.

... και σε μια γυναίκα;

Το να επιζητεί και να εκτιμά αυτά που επιζητούν και εκτιμούν οι άνδρες. Και πάλι το χιούμορ...η ψυχραιμία...το να τα καταφέρνει με τα κατσαβίδια...Δεν μ' αρέσουν οι κακομαθημένες δεσποινίδες, όσες περιμένουν να τους ανοίξουν την πόρτα του αυτοκινήτου για να βγουν, και στη συνέχεια να τους πληρώσουν τα ποτά. Όσο για τη γκρίνια, η γυναικεία γκρίνια μού φαίνεται πιο δικαιολογημένη από την ανδρική. Οι άνδρες κάνουν τις γυναίκες υστερικές.

Ο αγαπημένος σας συνθέτης;

Ο Paul McCartney, ο John Lennon, ο Willie Dixon, ο Elmore James...ο Μίκης Θεοδωράκης...(Τον λατρεύω ως συνθέτη, πιστεύω ότι πρέπει να τον ανακαλύψουμε ξανά).

Το τραγούδι που σφουρίζετε κάνοντας ντους;

Το “Rocky Raccoon” των Beatles, το “Innocent When You Dream” του Tom Waits, το «Όταν σημάνει η ώρα» του Άκη Πάνου...

Η ταινία που σας σημάδεψε;

Το «Τραγουδώντας στη βροχή» του Gene Kelly: τα μιούζικαλ της παιδικής μου ηλικίας...Οι χαζές ταινίες με τον Elvis Presley...Ο Elvis ήταν ο πρώτος μου έρωτας. (Ορίστε, προβαίνω σε προσωπικές αποκαλύψεις...)

Το βιβλίο που σας σημάδεψε;

Το «Ένα δέντρο μεγαλώνει στο Μπρούκλιν» όταν ήμουν παιδί ο «Φύλακας στη σίκαλη» όταν ήμουν έφηβη. Αργότερα ανακάλυψα την κεντροευρωπαϊκή λογοτεχνία και όλα άλλαξαν...

Ο αγαπημένος σας ζωγράφος;

Ο Βελάσκεθ. Ο Καντίνσκι.

Το αγαπημένο σας χρώμα;

Το κόκκινο.

Ποια θεωρείτε ως τη μεγαλύτερη επιτυχία σας;

Το ότι έχω παραμείνει ζωντανή και υγιής.

Το αγαπημένο σας ποτό;

Παγωμένη μαργαρίτα-φράουλα... Μοχίτο με πολλά φύλλα δυόσμου τα οποία μασάζω σαν πρόβατο...

Για ποιο πράγμα μετανιώνετε περισσότερο;

Μετανιώνω σχεδόν για όλα όσα έχω κάνει, καθώς και για όσα δεν έχω κάνει. Ό,τι κάνουμε μού φαίνεται λάθος. Ακόμα κι όταν κάνουμε το αντίθετο του λάθους, κάνουμε λάθος.

Τι απεχθάνεστε περισσότερο απ' όλα;

Την υποκρισία. Επίσης, έχω δυσανεξία στη βλακεία, στην κουτοπονηριά, στον φθόνο, στη μικροψυχία, στην τσιγκουνιά. Επίσης, απεχθάνομαι τις τσιμεντουπόλεις, τα σκυλάδικα, την τηλεόραση...τα κομπολόγια...τα σουβλάκια...τα μουστάκια...(Συγγνώμη γι' αυτό: στην Κύπρο υπάρχουν πολλοί μουστακοφόροι, όχι;)

Όταν δεν γράφετε, ποια είναι η αγαπημένη σας ασχολία;

Βγαίνω και χαζολογάω με τους φίλους μου, πίνω διάφορα ποτά, καπνίζω πουράκια με έξαλλους ρυθμούς, γελάω μέχρι τελικής πτώσεως. Επίσης, ασχολούμαι με την κηπουρική: όταν αποτύχω σε όλα θα γίνω κηπουρός.

Ο μεγαλύτερος φόβος σας;

Οι αρρώστιες που μας κάνουν δυστυχισμένους.

Σε ποια περίπτωση επιλέγετε να πείτε ψέματα;

Όταν πιέζομαι πολύ, λέω ψέματα για να γλιτώσω.



Φωτογραφία: από το προσωπικό αρχείο της Σώτης Τριανταφύλλου

Ποιο είναι το μότο σας;

Τίποτα δεν αξίζει τόσο ώστε να το νοσταλγείς. Οι καλύτερες μέρες είναι μπροστά μας. Κανείς δεν φταίει για τη δυστυχία μας, εμείς φταίμε για τη δυστυχία μας. Δεν πρέπει να εμπιστευόμαστε τους ανθρώπους που όταν τους ρωτάς τι κάνουν απαντούν «Αγωνίζομαι » ή «Τρέχω » ή «Ας τα λέμε καλά ».

Πώς θα επιθυμούσατε να πεθάνετε;

Όταν ήμουν νεότερη πίστευα ότι θα σκοτωθώ σε αυτοκινητικό δυστύχημα (υπήρχε λόγος που το πίστευα). Τώρα (που οδηγώ με σύνεση) σκέφτομαι ότι θα ήταν ωραία να πεθάνω σε προχωρημένη ηλικία χωρίς να χάσω τις πνευματικές μου δυνάμεις. Ωστόσο, στην πραγματικότητα, νομίζω ότι θα αυτοκτονήσω. Με χημικό τρόπο. Θα καταπιώ διάφορα σε μνημειακές ποσότητες και γεια σας.

Εάν συνέβαινε να συναντήσετε τον Θεό, τι θα θέλατε να σας πει;

Δεν υπάρχει θεός, άρα δεν υπάρχει πιθανότητα να τον συναντήσω.

Σε ποια πνευματική κατάσταση βρίσκεστε αυτόν τον καιρό;

I work hard and play hard.

Τι σας λείπει περισσότερο;

Είχα σοβαρές απώλειες στη ζωή. Όπως οι περισσότεροι άνθρωποι.

Το τελευταίο μυθιστόρημα της Σώτης Τριανταφύλλου «Λίγο από το αίμα σου» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Blynd

Η σκηνή του Rock δεν είναι ένα καινούργιο φαινόμενο στη Κύπρο. Ήδη, από τη δεκαετία του '60, πολλά συγκροτήματα άφησαν το στίγμα τους σε αυτό τον τόπο. Ο ορισμός του Rock όμως, έχει συγκύσει πολλούς. Μπορεί το φάσμα του να είναι τεράστιο, χαρακτηρίζοντας από ένα τραγουδοποιό με μία ακουστική κιθάρα μέχρι συγκροτήματα που παίζουν εκκωφαντική μουσική, ωστόσο κάποιιοι το συνδέουν με εμπορικούς και μόνο καλλιτέχνες επιφανειακής εμβέλειας και άσχετων μουσικών δραστηριοτήτων.

Το πιο πάνω φαινόμενο παρατηρείται συχνά στην Κύπρο. Ίσως να φταίει το γεγονός ότι τα μεγάλα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν ασχολήθηκαν ποτέ ιδιαίτερα με το θέμα, με αποτέλεσμα να μην προωθούνται ντόπιοι καλλιτέχνες του συγκεκριμένου, τουλάχιστον, είδους μουσικής. Για να γίνει αυτός ο πρόλογος πιο μικρός, το θέμα αυτού του άρθρου είναι οι Blynd, ένα αξιόλογο συγκρότημα που υπηρετεί σωστά ένα παρακλάδι του Rock, το Heavy Metal.

Οι Blynd δεν είναι ένα συνηθισμένο συγκρότημα. Παρότι πολλές μπάντες της ντόπιας Heavy Metal σκηνής έχουν «κολλήσει» στη δεκαετία του '80, το εν λόγω σχήμα έχει «παραστρατήσει», ξεχωρίζοντας έτσι στην αντίληψη του κάθε οπαδού αυτού του είδους μουσικής.

Το συγκρότημα απαρτίζεται από τρεις φιλόδοξους μουσικούς, γεγονός αρκετά σπάνιο, μιας και τα περισσότερα σχήματα αποτελούνται από τέσσερα ή πέντε μέλη. Τους Blynd δημιουργήσαν οι Αντρέας Μαλαχτός



“ Οι Blynd δεν είναι ένα συνηθισμένο συγκρότημα. Παρά το ότι πολλές μπάντες της ντόπιας Heavy Metal σκηνής έχουν «κολλήσει» στη δεκαετία του '80, το εν λόγω σχήμα έχει «παραστρατήσει» ”

(μπάσο, φωνή), Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου (Κιθάρες) και Αντρέας Κουμής (Τύμπανα).

Εμφανιζόμενοι το 2003, οι Blynd στόχευσαν στο να ξεχωρίσουν από τα άλλα σχήματα με το δικό τους τρόπο. Το 2004 κυκλοφόρησαν το πρώτο τους demo, το Embraced and Abandoned. Με συνέπεια και οργάνωση, παίζοντας πολλές συναυλίες και λαμβάνοντας μέρος σε αρκετά φεστιβάλ, οι Blynd αγαπήθηκαν από τους λάτρεις του ποιοτικού Heavy Metal. Το Embraced and Abandoned έλαβε πολύ καλές κριτικές από περιοδικά και διαδικτυακές σελίδες σε κάποιες χώρες του εξωτερικού, γεγονός που ώθησε τους Blynd να δοκιμάσουν τις μουσικές τους ικανότητες και στην Αγγλία, παίζοντας μια συναυλία στο Brighton.

Το έτος 2007 ήταν σημαδιακό για την πορεία των Blynd. Επιλέχθηκαν στο να ανοίξουν τη συναυλία των Sepultura στην Κύπρο και μετά από λίγους μήνες έλαβαν μέρος σε φεστιβάλ μαζί με τους Anathema. Αφού πρόσθεσαν και αυτά τα δύο γεγονότα στο βιογραφικό τους, οι Blynd κυκλοφόρησαν τον ίδιο χρόνο το The Human Touch, το δεύτερο τους demo. Μέσα στο ίδιο έτος έπαιξαν και μία συναυλία στο Harley Club στη Θεσσαλονίκη. Ο επόμενος χρόνος έφερε ριζικές αλλαγές για το συγκρότημα, αφού ο Αντρέας Κουμής αποχώρησε. Τη θέση του ντράμμερ πήρε ο Αλέξης Ιακώβου.

Αντί επιλόγου:

<http://www.blyndband.com> και
<http://www.myspace.com/blyndmetal>.



ΒΙΒΛΙΟ

Της Χριστίνας Ιωακειμίδου

«Ένα καλό βιβλίο είναι η πιο αγνή
πεμπτούσια μιας ανθρώπινης ψυχής»

Τόμας Κάρλαϋλ

Εκδόσεις ΣΑΒΒΑΛΑΣ

ΣΕΙΡΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ / SOCIAL SCIENCES

Η σειρά Κοινωνικών Επιστημών των εκδόσεων Σαββάλα έχει πλέον καθιερωθεί ως μια από τις μοναδικές στο είδος της. Τα θέματα της βρίσκονται συνήθως ένα βήμα μπροστά από τα γεγονότα και την επικαιρότητα. Η σειρά αυτή περιλαμβάνει σύγχρονα κείμενα για ζητήματα που απασχολούν την παγκοσμιοποιημένη κοινωνία αλλά και έργα αναφοράς για φοιτητές, ειδικούς και πολίτες που ενδιαφέρονται.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ

Επιμέλεια: Διονύσης Γράβαρης, Νίκος Παπαδάκης
(επιμέτρο: Robert Cowen)

Οι νέες οικονομικές τάσεις, ο διαφοροποιημένος ρόλος του κράτους, η συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας και των κοινωνικών πολιτικών, η βαθμιαία αποσύνδεση της δημόσιας εκπαίδευσης από την κοινωνική δυναμική της, η πολυπολιτισμικότητα, η «πολιτιστική πρόκληση» στις παραδοσιακές εκδοχές δημοκρατίας, η «τεχνοκουλτούρα» που επιβάλλεται από το ειδικό βάρος των νέων τεχνολογιών και η δόμηση της λεγόμενης «κοινωνίας της γνώσης» επαναπροσδιορίζουν τα συστατικά στοιχεία των παραδοσιακών εκπαιδευτικών συστημάτων και αναδεικνύουν εναλλακτικές εκπαιδευτικές πρακτικές, δομές και θεσμούς.

Στο βιβλίο αυτό έχουν συμπεριληφθεί πρωτότυπα κείμενα γραμμένα από επιστήμονες Έλληνες και ξένους, που προέρχονται από διαφορετικούς κλάδους και ειδικεύσεις των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Κοινό όμως αντικείμενο για όλους αποτελεί η εκπαιδευτική πολιτική και η σχέση της εκπαίδευσης με την εκάστοτε εξουσία. Ο τόμος αυτός αποτελεί μια διεπιστημονική προσπάθεια διερεύνησης των ραγδαίων μεταβολών και των σχετικών ερευνητικών ερωτημάτων. Πιο συγκεκριμένα διερευνά κρίσιμες επιστημολογικές και μεθοδολογικές συλλογές της κρατικής πολιτικής στην εκ-



παίδευση και κατάρτιση, και κυρίως ανακινεί μια σειρά ζητημάτων εφαρμοσμένης εκπαιδευτικής πολιτικής.

Στον τόμο γράφουν οι: Διονύσης Γράβαρης, Νίκος Μουζέλης, Κώστας Α. Λάβδας, Ανδρέας Καζαμίας, Mark Murphy, Σήφης Μπουζάκης, Jean-Emile Charliers, Frederik Moens, Γιάννης Πανούσης, Διονύσης Κλάδης, Michael Osborne, Γιώργος Ψαχαρόπουλος, Δημήτρης Κοτρόγιαννος, Νίκος Παπαδάκης, Patrick Baert, Alan Shipman, Δημήτρης Ματθαίου, Μιχάλης Κασσωτάκης, Ιωάννης Πυργιωτάκης, Γιώργος Φλουρής, Γιώργος Πάσιας, Cristian W. Beck, Μιχάλης Δαμανάκης, Αντώνης Χουρδάκης, Γιώργος Τσώλης, Robert Cowen.

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Επιμέλεια: Αντώνης Μανιτάκης, Ανδρέας Τάκης

Απέναντι στο φαινόμενο της τρομοκρατίας οι κυβερνήσεις των σύγχρονων δημοκρατιών αντιδρούν με αναστολή ή με περιορισμό των εγγυήσεων και των ελευθεριών, και ιδίως της προσωπικής ασφάλειας των πολιτών τους. Τα τρομοκρατικά φαινόμενα επαναφέρουν στο επίκεντρο του πολιτικού και νομικού προβληματισμού το ζήτημα της βίας στο όνομα αρχών και αξιών. Η διεθνική και πλανητική εμβέλεια της σύγχρονης τρομοκρατίας έχει οδηγήσει τη διεθνή κοινότητα στην ένταση του συντονισμού και της συνεργασίας για την αντιμετώπισή της και στην προσφυγή σε θεσμικά και επιχειρησιακά μέτρα όπου η κρατική ασφάλεια ανηπαρτίθεται άμεσα με τις ατομικές ελευθερίες και τα δικαιώματα, μια και αυτά εξ ορισμού αποτελούν τον ασθενέστερο πόλο. Το δίλημμα σαφές: ασφάλεια του κράτους ή ανασφάλεια του δικαίου; Οι συμβολές του παρόντος τόμου επιχειρούν μια ψύχραιμη εκτίμηση των συνθέτων ζητημάτων που εγείρονται για τη λειτουργία της δημοκρατίας οι νέες αυτές περιστάσεις από τη σκοπιά της νομικής και πολιτικής επιστήμης, των διεθνών σχέσεων, της ηθικής και πολιτικής φιλοσοφίας.

Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου

Η έκδοση περιέχει λεπτομερές ευρετήριο ονομάτων και όρων. Γράφουν οι: Αντώνης Μανιτάκης, Ιωάννης Μανωλεδάκης, Νίκος Παρασκευόπουλος, Απόστολος Παπατόλιας, Βασίλης Βουτσάκης, Ανδρέας Τάκης, Δημήτρης Μπελαντής, Χρήστος Τσαϊτουρίδης, Δημήτρης Σαραφινιάς, Δημήτρης Χριστόπουλος, Γιώργος Κατρούγκαλος και Σταύρος Τσακυράκης.



HAMIT BOZARSLAN ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Μετάφραση: Μάρθα Οικονόμου

Τα τελευταία χρόνια όλοι έχουμε εξοικειωθεί με το παράδοξο της Τουρκίας. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης προβάλλουν τακτικά τα αντιφατικά μηνύματα που η Άγκυρα στέλνει στον κόσμο: ενώ η κυβέρνησή της, γνωστή ως «μετριοπαθώς ισλαμική», είναι υπέρ της ένωσης με την Ευρώπη, ο στρατός της, «δυτικόφιλος» και «κοσμικός», κρατά επιφυλακτική στάση. Η χώρα διαθέτει αναμφίβολα δημοκρατικές δομές, όμως η εσωτερική και η εξωτερική της πολιτική υπαγορεύεται από ένα Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας, το οποίο απαρτίζεται κυρίως από στρατιωτικούς. Ενέκρινε όλες σχεδόν τις συνθήκες που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα, όμως τα τελευταία χρόνια ο απολογισμός της στον τομέα αυτόν παραμένει εξαιρετικά ανησυχητικός. Ανοικτή στον κόσμο, και ιδιαίτερα στην Ευρώπη όπου ζουν τρία εκατομμύρια Τούρκοι, περιορίζεται συγχρόνως από ένα σύνδρομο «πολιορκημένου κάστρου», του οποίου η ασφάλεια απειλείται διαρκώς από εξωτερικούς και εσωτερικούς εχθρούς. Το βιβλίο αυτό, παρακολουθώντας την εξέλιξη της χώρας καθ' όλη τη διάρκεια του 20ού αιώνα, δίνει εξηγήσεις για να κατανοήσουμε αυ-

τήν την κατάσταση. Με αξιόπιστες πληροφορίες και μια συνθετική ανάγνωση της πρόσφατης ιστορίας της Τουρκίας, επιτρέπει στους αναγνώστες να γνωρίσουν και να κατανοήσουν καλύτερα ποια είναι τα διακυβεύματα και ποια η σημασία της θέλησης της Τουρκίας να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ένα βιβλίο που θα δώσει απαντήσεις στα ζητήματα που αφορούν τη γείτονα και μας απασχολούν τον τελευταίο καιρό. Έκδοση ιδιαίτερα επιμελημένη, με γλωσσάρι, ευρετήριο ονομάτων και χρονολόγιο.

Ο Συγγραφέας

Ο Hamit Bozarslan, ιστορικός και κοινωνιολόγος, είναι αναπληρωτής καθηγητής στην EHESS (Σχολή Ανωτάτων Σπουδών στις Κοινωνικές Επιστήμες) στο Παρίσι και συνδιευθυντής στο Ινστιτούτο Ερευνών του Ισλάμ και των κοινωνιών του μουσουλμανικού κόσμου. Εργάζεται πάνω στο ζήτημα της βίας στη Μέση Ανατολή.

Εκδόσεις ΗΛΙΒΑΤΟΝ MARJANE SATRAPI

ΠΕΡΣΕΠΟΛΙΣ

Μετάφραση: Τσάκωνα Γεωργία Γκουρτσογιάννη Μελίτα

Πολυεπίπεδο βαθιά πολιτικό, ένα καίριο σχόλιο στα ανελεύθερα καθεστώτα και τον πόλεμο, το βιβλίο μας θυμίζει τη δύναμη όπου μάχεται κάθε είδους αυταρχισμό. Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου

Η «Περσέπολις» της Μαργιάν Σατράπι, είναι η ιστορία μιας ασυμβίβαστης νεαρής από αστική και φιλελεύθερη οικογένεια, που μεγαλώνει στο Ιράν τα ταραγμένα χρόνια της πτώσης του Σάχη κι έπειτα στο ξεκίνημα της Ισλαμικής Επανάστασης, στον πόλεμο με το Ιράκ αλλά και στην εδραίωση του θεοκρατικού αυταρχικού καθεστώτος. Ένα βιβλίο που υπερβαίνει κατά πολύ την αυτοβιογραφική του αφετηρία. Η ενηλικίωση κι η ατομική περιπέτεια της ηρωίδας του -εντός αλλά κι εκτός Ιράν- αντανάκλα αναπόφευκτα τις περιπέτειες μιας ευρύτερης πληθυσμιακής ομάδας, που αναζητούσε μέσα σε καθεστώσ αμχανίας αλλά κι εμφανούς τρομοκρατίας, τη νέα της ταυτότητα. «Ήμουν Δυτική στο Ιράν, Ιρανή στη Δύση. Δεν είχα ταυτότητα. Δεν έβλεπα πια γιατί να ζω». Το βιβλίο-κόμικ «Περσέπολις». Χαρακτηρίζεται από την οικονομία εκφραστικών μέσων, την πολιτική οξύνοια, το σαρκασμό, την τολμηρή καταγραφή και την αναζήτηση της αλήθειας, την αμεσότητα και την ανθρωπιά.

Μια καλή ευκαιρία να διαβάσουν ακόμη και αυτοί που δεν κατάφεραν να διαβάσουν ποτέ ένα βιβλίο κόμικ.



Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΒΛΑΚΕΙΑΣ

Ένα εγχειρίδιο αυτογνωσίας, μια συμπυκνωμένη φιλοσοφία ζωής με επίκεντρο τη νόηση και την κατανόηση, την ευφυΐα και την ανοησία, τη βλακεία και τον βλάκα. Τα σχετικά φαινόμενα εξετάζονται τόσο από την ιστορική και ανθρωπολογική τους πλευρά όσο και ως κλινικά συμπτώματα της σύγχρονης ζωής.

Ο Διονύσης Χαριτόπουλος έχει κατανείμει τους πρωτότυπους αφορισμούς του σε 88 ενότητες που αφορούν ισάριθμες περιπτώσεις / διαπιστώσεις / ερμηνείες της ανθρώπινης βλακείας. Το βιβλίο μπορεί να διαβαστεί από την αρχή ως το τέλος αλλά και δίκως προφανή σειρά όπως ακριβώς μια συλλογή ποιημάτων ή αποφθεγμάτων.

Σημείωμα από τον εκδότη

Επειδή όλοι υποτιμάμε τον αριθμό των κλιθών ανάμεσά μας και κάθε τόσο μας αιφνιδιάζουν πρόσωπα "υπεράνω υποψίας" μάλλον πρέπει να ξανασυστηθούμε.

Από το οπισθόφυλλο

1. Η ανθρώπινη ευφυΐα άργησε να αναπτυχθεί. Από το σκοτεινό μυαλό του μαλλιάρου όντος που πρωτοστάθηκε στα πόδια του, άνω θρώσκον, ως τον εγκέφαλο του μαθημένου πλάσματος που επικοινωνεί με SMS και MMS μεσολάβησαν σχεδόν 2.000.000 χρόνια. Αν υπολογίσουμε και τα προηγούμενα 4-5.000.000 χρόνια που χρειάστηκαν οι ανθρωπίδες για να κατεβούν από τα δέντρα και να ορθοποδίσουν, ο δρόμος της ανθρώπινης ανέλιξης ήταν βασανιστικά αργόσυρτος και αβέβαιος. Κανείς δεν μπορεί να πει με σιγουριά γιατί χρειάστηκε τόσος χρόνος όπως και κανείς δεν μπορεί να πει γιατί η νοητική ανάπτυξη του νέου ζωικού είδους δεν υπήρξε ισοδύναμη για όλα τα μέλη του.

Το περιοδικό «Ρεύμα» σε συνεργασία με τις Εκδόσεις Σαββάλα, προσέφεραν στο Γυμνάσιο Ριζοκαρπάσου ένα μεγάλο αριθμό βιβλίων εκπαιδευτικού περιεχομένου. Τα βιβλία αυτά έχουν διανεμηθεί δωρεάν σε όλους τους μαθητές του σχολείου με την έναρξη της φετινής σχολικής χρονιάς, σε ένδειξη εκτίμησης για το έργο που επιτελείται στο σχολείο.





Του Δρ. Χρίστου Πέτρου

Ο παπάς, ο ζευγάς και η Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης...

Αφορμή για το παρόν άρθρο αποτελούν οι πρόσφατες αποκαλύψεις για την περιουσία της Μονής Βατοπαιδίου. Σίγουρα το θέμα είναι ιδιαίτερα σοβαρό και στην Κύπρο, δυστυχώς, δε φαίνεται να πήρε ιδιαίτερες διαστάσεις ή τουλάχιστον να έλαβε τη σημασία που του αξίζει. Φυσικά ο Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου καταδίκασε τα φαινόμενα πλουτισμού των κατά τα άλλα απομονωμένων από τα εγκόσμια μοναχών του Όρους, αλλά αυτό δεν μπορεί να είναι αρκετό για να μην ασχοληθούμε με το θέμα της εκκλησιαστικής περιουσίας στην Κύπρο και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των εδώ ιερωμένων.

Αναρωτιέμαι, όταν ασχολούμαστε με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των ιερωμένων εάν πρέπει να αναφερόμαστε σε αυτούς με το όνομα που έλαβαν όταν ενεδύθησαν το ιερατικό σχήμα ή εάν πρέπει να αναφερόμαστε σε αυτούς με το κοσμικό τους όνομα. Δηλαδή, όταν ο Ηγούμενος Εφραίμ μιλά για οικόπεδα πρέπει να τον αποκαλούμε Γέροντα (sic) Εφραίμ ή κ. Κουτσού; Και ανάλογα, τον Μακαριότατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου όταν μιλά για τράπεζες, οικόπεδα και χρυσό, πρέπει να τον αποκαλούμε Μακαριότατο κ. Χρυσόστομο ή απλά με το όνομα που του έδωσαν βυθίζοντάς τον στην κολυμβήθρα, δηλαδή κ. Ηρόδοτο Δημητρίου.

Το θέμα της εκκλησιαστικής περιουσίας στην Κύπρο είναι ένα κεφάλαιο που επαναλαμβάνω, δεν έχει δυστυχώς ακόμα ανοίξει ή το αγγίζουμε επιφανειακά. Παρά τις διακρίσεις του Αρχιεπισκόπου Κύπρου στον ενθρονιστήριο λόγο του για διαφάνεια και ορθή διαχείριση της εκκλησιαστικής περιουσίας, δεν έχουμε ακόμα δει τίποτα.

Δεν έχουμε δει κανέναν ισολογισμό, ούτε μια ανακοίνωση που να λέει πόσα και που διατέθηκαν για φιλανθρωπίες, υποτροφίες, ανέγερση νοσοκομείων, σχολείων και άλλα ωραία και θεάρεστα (όπως θα τα έλεγαν οι χρυσοποίκιλτοι μας ιεράρχες). Η αδιαφάνεια στο απόλυτο μεγαλείο της! Καλά είπε ο Κύριος ότι δεν πρέπει να γνωρίζεις η δεξιά (της χειρ) τι κάνει η αριστερά και αντίστροφα, αλλά σε αυτόν τον τόπο κανένας μά-

λον δε γνωρίζει τι γίνεται, ούτε η (πολιτική) δεξιά, πόσω μάλλον η αριστερά...

Τα ερωτήματα τίθενται αμείλικτα και αγωνιώδη:

- Πως αποκτήθηκε η εκκλησιαστική περιουσία στην Κύπρο στο πέρασμα των αιώνων;
- Άραγε μια έρευνα στο Κτηματολόγιο θα διαφώτιζε την κατάσταση, ιδιαίτερα για το πως κινούνται τα ακίνητα της Εκκλησίας και συγκεκριμένα τα «φιλέτα»;
- Τι απέγινε το κληροδότημα Μποδοσάκη; Ο μακαρίτης είχε δωρίσει την περιουσία του στην Κύπρο (ΚΕΟ, Μεταλλευτική εταιρία, Ελληνική Τράπεζα κ.α.) μετά την ανεξαρτησία, στην Ελληνική Κοινότητα, δηλαδή στους Ελληνοκυπρίους με διαχειριστή την Εκκλησία. Εγώ ως μέλος της Ελληνικής Κοινότητας δεν είδα τίποτα. Εσείς ή μήπως κανείς άλλος; Τα ερωτήματα δεν τελειώνουν εδώ, η λίστα είναι ανεξάντλητη, τελειώνει όμως ο διαθέσιμος χώρος και η Σύntαξη θα γίνει υπερτασική και θα πάρει ψαλίδι.

Οι αθεόφοβοι θεοφοβούμενοι λοιπόν πρέπει να διαλέξουν ανάμεσα στην εκκλησία και στην Wall Street. Αν διαλέξουν το δεύτερο ας απεκδυθούν του σχήματος (δηλαδή να «ξυριστούν» για να το πω στη γλώσσα του λαού) και ας κατέβουν στην οικονομική και στην πολιτική κοινότητα.

Ή παπάς-παπάς ή ζευγάς-ζευγάς. Φυσικά εξαιρείται από τον κανόνα εκείνος ο φτωχός ίσως πολύτεκνος παπάς (που είναι και παπάς και ζευγάς με την στενή έννοια του όρου) που ιερουργεί σε ένα φτωχό χωριό, ο οποίος κάνει και αγροτικές δουλειές για να ζήσει την οικογένειά του. Γι' αυτόν όμως είπε ο Μακαριότατος (εύγε του) ότι θα του εξασφαλίσει ικανοποιητικό μισθό.

Ελπίζω να γεννηθεί ο απαραίτητος προβληματισμός και να αρχίσουν να γίνονται τα πράγματα στην εκκλησία πιο διαφανή. Η περίοδος των βυζαντινισμών πέρασε ανεπιστρεπτή.

Ευτυχείτε και Υγιαίνετε....

Υ.Γ. Ο W.A Sunday είπε ότι «Το να πηγαίνεις στην εκκλησία δε σε κάνει χριστιανό, όπως το να πηγαίνεις σε γκαράζ δε σε κάνει αυτοκίνητο». Εγώ θα συμπληρώνα όμως, ότι το να πηγαίνεις στην εκκλησία και να κάνεις παρὰ με ιεράρχες και γέροντες ΣΙΓΟΥΡΑ σε κάνει καλό business man...



Ο άνθρωπος μαυλιστής και μύστης

Η ιστορία ξεκινά από την βρεφική ηλικία. Αρχίζει με την υπόσταση του κάθε ανθρώπου που φτάνει στον πλανήτη ως καινούργιος επισκέπτης.

Το βρέφος μέσα στη κούνια του και η μητέρα του μες την τρελή χαρά να του ψελλίζει «άλλαιλί», «άλλαιλί» κουνώντας τα χέρια της με την χαρακτηριστική κίνηση και στη συνέχεια να περνάει στα πιο βασικά όπως «μαμά», «μαμά», «μαμά» ή «μπαμπά», «μπαμπά», «μπαμπά».

Ουσιαστικά η μητέρα προσπαθεί εναγωνίως να γεμίσει τον φυσικό υπολογιστή του βρέφους, τον εγκέφαλο του, με αναφορές· μα πιο ουσιαστικά να το φέρει σε επαφή με τον συνδετικό ιστό της μάθησης της κάθε λέξης και την έννοια που εμπεριέχεται σε αυτήν. Κατ' επέκταση αναμένεται το βρέφος μεγαλώνοντας ν' αρχίσει να μπει αυτά που του προσφέρονται ως αναφορές.

Η ιστορία όμως συνεχίζεται, παρόλο που φαίνεται άγνωστη σε κοινά πεδία σκέψης, καθότι ο ανθρωπίνος οργανισμός είναι σχεδιασμένος να μπει από την ώρα της γέννησης μέχρι και το θάνατο. Το δυστυχές είναι πως ο άνθρωπος στην πορεία του αποσυνδέθηκε με αυτή την υψηλή τέχνη και ικανότητα, όπως για παράδειγμα στη διαχρονική του εκπαίδευση η γνώση μαθαίνεται με παπαγαλία.

Εντούτοις η διαδικασία της μύησης δεν παύει να υφίσταται παραθέτοντας το πιο κάτω παράδειγμα: Σε προηγούμενες δεκαετίες όταν ξεσπούσε ένας πόλεμος ή ένας φόνος δημιουργούσε ιδιαίτερο πόνο και κατακραυγή· αντίθετα σήμερα σιδήποτε φριχτό παρέχεται με ανοχή και διαπερνιέται με απάθεια και ψίθυρο και ό,τι άσχημο πηγαινοέρχεται στην οθόνη του δελτίου των οκτώμισι και με πρόσβαση στο διαδίκτυο. Παλαιότερα και στις όκι και τόσο οι-

κονομικά υπόδουλες εποχές, οι νέοι προωθούνταν στη μύηση του προσκοπισμού, στις συλλογές γραμματοσήμων και νομισμάτων, σε διάφορα αθλήματα κλπ έτσι ώστε ο εαυτός τους να μπει την δραστηριότητα και την εμπειρία.

Καθώς όμως ο πολιτισμός καταρρέει και ιδιαίτερα τα ανθρώπινα σταθερά και αξίες πέφτουν, η τεχνολογική πρόοδος και ανέλιξη αποκαθίσταται στα δρώμενα της ανθρώπινης βίωσης λανσάροντας μέσω των μέσων μαζικής επικοινωνίας κυρίως την αναζήτηση χρημάτων, φήμης, δημοσιότητας με αποτέλεσμα οι νέοι να τα μισούν με λαγνεία.

Ένας απλός άνθρωπος σήμερα επιστρέφει στο σπίτι του από την καθημερινότητα ξεδεύοντας χρόνο μπροστά στη τηλεόραση μυώντας όλα τα προβλήματα του κόσμου, καθώς όλη η υφήλιος ξεδιπλώνεται μέσα στο σαλόνι του. Έτσι κι αλλιώς το κυρίως θέμα βασίζεται σ' σιδήποτε που δεν είναι καν ευεργετικό ή ωφέλιμο, διότι αν ήταν, προφανώς δεν θα ήταν ειδηση.

Η μύηση που διακατέχει τον άνθρωπο δεν βασίζεται καν στην επιλογή του. Η επιλογή θα υπήρχε στην περίπτωση βαθιάς γνώσης των κριτηρίων και των νόμων που θεσπίζουν την φύση, έτσι ώστε ο καθένας να προβληματίζεται σε ποιο θεμελιακό ερώτημα τείνει όπως: «Τι είδους μύηση παράγει φυσική ευεξία;», «Ποιο πράγμα είναι ασφαλές για μύηση;», «Τι πράγμα προωθεί την προσωπική ανάπτυξη και εξέλιξη;». Η αντίληψη πως ο άνθρωπος είναι μύστης ενός αναπτυσσόμενου σύμπαντος, νοούμενου πως ο πλανήτης γη που τον φιλοξενεί είναι μια κοινή συμπαπικών επιρρών, ίσως τότε να μην εγκαταλείψει και ταυτόχρονα αναπτύξει αυτή την ιδιότητα.



Το ντόπινγκ και οι κυπριακές αθλητικές αρχές

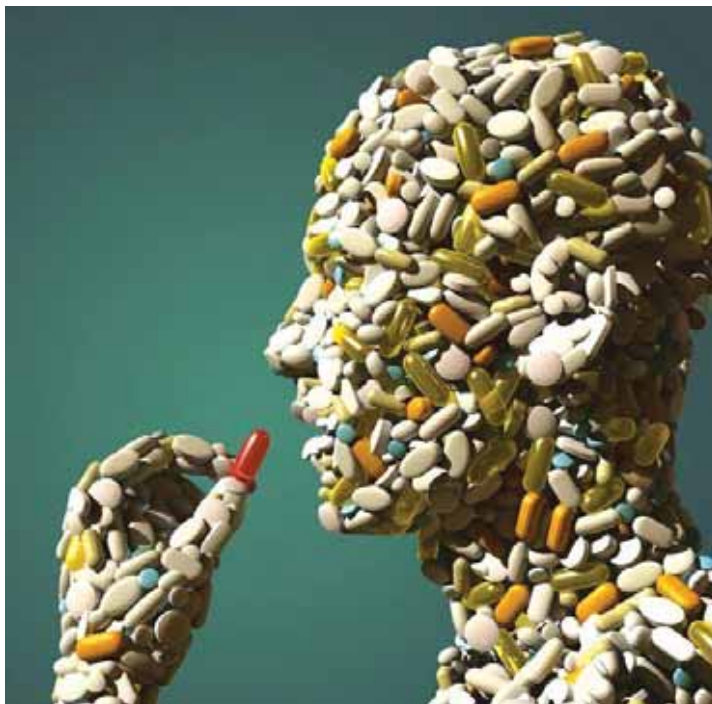
Το κρίσιμο, το καίριο ερώτημα που όλες οι αθλητικές αρχές του κόσμου έχουν να απαντήσουν είναι ένα και απλό. Θέλουμε καθαρό αθλητισμό από απαγορευμένες ουσίες ή θέλουμε με κάθε μέσο να πετύχουμε τους υψηλούς στόχους που θέτουμε; Στην πρώτη πτυχή, η προϋπόθεση είναι ο καθαρός αθλητισμός χωρίς φυσικά να αποκλείεται η διάκριση ή ο πρωταθλητισμός. Αυτά τα δύο όμως έπονται του βασικού στόχου και σκοπού. Στη δεύτερη περίπτωση η προϋπόθεση είναι ο πρωταθλητισμός. Ο πρωταθλητισμός με κάθε κόστος χωρίς αυτό που λέμε «καθαρός αθλητισμός» να είναι ζητούμενο ή και προσπατούμενο.

Αλήθεια, έχουμε απαντήσει στην Κύπρο το μέγα αυτό ερώτημα; Πλν αυτών που φωνάζουν εδώ και χρόνια για τις ελλείψεις στο κυπριακό αντι-ντόπινγκ κανείς άλλος δεν έχει τοποθετηθεί δημόσια επί του θέματος και αυτό από μόνο του προκαλεί ένα σωρό ερωτήματα. Είναι δυστυχώς κοινό μυστικό αρκε-

“ «Θέλουμε αθλητισμό καθαρό. Αν έρθουν οι επιτυχίες καλώς. Αν δεν έρθουν θα γνωρίζουμε τουλάχιστον ότι εμείς έχουμε καθαρή τη συνείδησή μας» ”

τών υψηλά ιστάμενων στον κυπριακό αθλητισμό πως «πρωταθλητισμός χωρίς ντόπινγκ δεν υπάρχει». Αν φυσικά ισχύει η άποψη αυτή, τότε ευθέως κατηγορούνται όλοι οι πρωταθλητές του πλανήτη, σ' όλα τα σπορ, απ' όποια χώρα κι αν προέρχονται. Ακόμα και οι δικοί μας πρωταθλητές. Και φυσικά αν δεχόμαστε κάτι τέτοιο -τότε αυτοί που το πιστεύουν- τι ακριβώς εξυπηρετούν ευρισκόμενοι σε θέσεις – κλειδιά του κυπριακού αθλητισμού; Ποιο ακριβώς όραμα τους εμπνέει; Γιατί ασχολούνται σοβαρά με αυτόν τον... βρώμικο αθλητισμό;

Η μάχη για τον καθαρό αθλητισμό μαίνεται εδώ και χρόνια. Δεν έχει χαθεί ο πόλεμος που κάποιοι μεθοδευμένα προσπαθούν να εμπεδώσουν. Σίγουρα πολλές μάχες έχουν χαθεί εκατέρωθεν. Και εννοείται πως σε καμία περίπτωση πρωταθλητισμός δεν συνεπάγεται ντόπινγκ. Σε πολλές περιπτώσεις...ναι. Όχι όμως σε όλες. Και αυτό το παράθυρο ελπίδας καθιστά



τους κυπριακούς αθλητικούς φορείς, όπως και όλους στον κόσμο, τους μεγάλους παίκτες του ντόπινγκ και του αντι-ντόπινγκ.

Από ένα ρεκόρ, από ένα μετάλλιο κερδίζουν αρκετοί. Ο αθλητής, ο προπονητής του, η οικογένειά του, η Ομοσπονδία του, η Ολυμπιακή Επιτροπή και φυσικά ο Οργανισμός που βρίσκεται πάντα πάνω απ' όλους. Στην Κύπρο είναι ο ΚΟΑ, στην Ελλάδα ο υπεργολγός αθλητισμού κ.ο.κ.

Σε μία περίπτωση ντόπινγκ, σε μία περίπτωση θετικού δείγματος, χάνει μόνο ένας. Ο αθλητής. Αντε και ο προπονητής του σε σπάνιες περιπτώσεις. Άρα, οι συνειρμοί αλλά δυστυχώς και η πραγματικότητα σε πολλές χώρες, μας λένε πως κάποιιοι σπρώχνουν τους αθλητές στη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Κάποιες φορές μάλιστα, χωρίς να το γνωρίζουν ούτε οι ίδιοι οι αθλητές.

Σε ό,τι αφορά τις κυπριακές αρ-

χές δεν μπορούμε να πούμε πολλά. Είναι αλήθεια όμως πως αυτό που μπορεί κανείς να ισχυρισθεί είναι πως... δεν καίγονται για το αντι-ντόπινγκ. Η όλη τους στάση πολλές φορές σου δίνει την εντύπωση πως το θέμα αυτό τους είναι ενοχλητικό. Η Κυπριακή Ολυμπιακή Επιτροπή που είναι ένας από τους θεματοφύλακες του αντι-ντόπινγκ αποχώρησε από την Επιτροπή Αντι-ντόπινγκ το 2004 για ασήμαντη αφορμή. Δεν επέστρεψε ποτέ από τότε. Η κόντρα με την Επιτροπή Αντι-ντόπινγκ είχε να κάνει με την επιλογή των λαμπαδηδρόμων από την ΚΟΕ για την λαμπαδηδρομία των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας. Τι είχε γίνει; Η ΚΟΕ είχε επιλέξει ανάμεσα στους τόσους λαμπαδηδρόμους και κάποιους που παλαιότερα είχαν τιμωρηθεί για χρήση απαγορευμένων ουσιών. Η Επιτροπή Αντι-ντόπινγκ είχε υποδείξει πως κάτι τέτοιο δεν θα έπρε-

πε να γίνει και... η ΚΟΕ τα μάζεψε και έφυγε.

Η αντίδραση κρίνεται υπερβολική σ' ένα θέμα που εξόφθαλμα η Επιτροπή Αντι-ντόπινγκ είχε δίκιο.

Η κακή νοοτροπία σε θέματα ντόπινγκ, που κατά την άποψή μας υπάρχει σχεδόν παντού εντός των αθλητικών φορέων μεταφέρθηκε και στην Επιτροπή Αντι-ντόπινγκ που υποτίθεται θα έπρεπε να ήταν η πιο «σκληρή» αντι-ντόπινγκ φωνή. Η Επιτροπή εκείνη παραιτήθηκε τον περασμένο Σεπτέμβριο υπό το βάρος σωρείας λαθών, απότοκο της κακής αυτής νοοτροπίας.

Εν κατακλείδι, σε γενικές γραμμές και χωρίς να αφορίζουμε θεωρούμε πως υπάρχει σοβαρό πρόβλημα στην αντι-ντόπινγκ πολιτική των αθλητικών αρχών της Κύπρου. Όχι σε όλους τους ανθρώπους που τις στελεκώνουν... ευτυχώς. Και αυτό το «ευτυχώς» είναι το κλειδί που θα... ξεκλειδώσει τις μικρές, κάθε φορά, αλλαγές που θα πρέπει να γίνουν έτσι ώστε στο καίριο ερώτημα η απάντηση να είναι μία, χωρίς περιστροφές και κοφτή: «Θέλουμε αθλητισμό καθαρό. Αν έρθουν οι επιτυχίες καλώς. Αν δεν έρθουν θα γνωρίζουμε τουλάχιστον ότι εμείς έχουμε καθαρή τη συνείδησή μας».



Του Νικόλα Κυριάκου

Είμαστε ακόμη ζωντανοί

Είμαστε η γενιά των 30-something. Λίγο πάνω, λίγο κάτω, κανείς δεν μετράει τους αριθμούς. Γεννηθήκαμε λίγο μετά την εισβολή και για το λόγο αυτό προτιμώ να μας αναλογίζομαι ως μια γενιά που ο ερχομός της σε αυτόν τον τόπο έκρυβε ένα μήνυμα αισιοδοξίας. Πως μέσα στην ήττα και την απώλεια, υπήρχε και ο σπόρος της νέας ζωής. Εκείνη η μυστηριώδης δύναμη που παρακινεί τους ανθρώπους από τον καιρό της ύπαρξης τους να σπκώνονται και προχωρούν μετά από κάθε κακό.

Αυτή η γενιά μεγάλωσε σε ένα καταιγισμό εικόπων και διηγήσεων που αναφέρονταν σε μια εποχή και σε τόπους που δεν την αφορούσαν, υπό την έννοια ότι η καθημερινότητα της απείχε από όσα προσλάμβανε ως προφορική παράδοση της προηγούμενης γενιάς. Μάθαμε να κολυμπάμε στα απόνερα του ναυαγίου ενός πλοίου με το οποίο δεν ταξιδέψαμε ποτέ. Αναπόφευκτα, συνειδητοποιώ ότι είμαστε μια γενιά που εξαναγκάστηκε στη μελαγχολία, βαφτίστηκε στον πόνο και κλήθηκε να συμμετάσχει στο μοιρολόι για κάτι που δεν είχε και συνακόλουθα δεν έχασε ποτέ. Μια καταναγκαστική φύσεως λύπη μας κατατρέπει από τότε. Πλέον, νιώθω, και το επιβεβαιώνω και από άλλους γύρω μου, τον εκφυλισμό να έχει φθάσει σε προχωρημένα στάδια.

Οι πάσης φύσεως επεταιικές εκδηλώσεις και αναφορές προκαλούν θυμηδία και βαρεμάρα. Τα διάφορα «ψευδό» που προστέθηκαν, με μια υφή υπεροψίας και ανταπόδοσης στους απέναντι, έχουν χάσει το νόημα τους και συναιρέθηκαν σε αλλότριες πραγματικότητες.

Η ψυχολογία πολιορκίας και μειονεξίας μας καλλιεργήθηκε από το σχολείο.

Η μικρή Κύπρος, αντικείμενο επιβουλής των ξένων, στόχος των σκοτεινών σχεδίων της ειμαρμένης, που τα κατάφερε να ορθοποδήσει. Κι ύστερα, αγώνες κι επιστροφή κι αντικατοχικές και “τα σύνορα μας είναι στην Κερύνεια” κι “η καρδιά κι αν σπάσει”, λόγια ωραία, θούριοι για εφηβικά μυαλά, πετροπόλεμοι ενάντια σε έναν αόρατο εχθρό, δονκιωτικές εξεγέρσεις. Μα ο ξένος πόνος, πάντα εκεί να σε αναμένει φορτικά στο σπίτι.

Κάποιοι λοξοδρόμησαν, όχι από συνειδητή επιλογή, τουλάχιστον αρχικά, αλλά γιατί στη στράτα μας ήρθαν νέοι άνθρωποι, κάτι τυχαία βιβλία και γιατί η Αμφισβήτηση πρέπει να κάγχασε με όσα μας προίκισαν οι Μοίρες την ώρα που γεννιόμασταν. Οι ακράδαντες αλήθειες μας ράγισαν, κάποιες από αυτές μάλιστα γκρεμίστηκαν με τρόπο που αποδείκνυε τη σαθρότητα και τη γελοιότητά τους, και ένα αίσθημα κοροϊδίας πλανήθηκε στην ατμόσφαιρα.

Από αυτό το βούρκο θελήσαμε να εξέλθουμε, ποθήσαμε να διαρρήξουμε τους στενούς ουρανούς της πατρίδας μας. Τα ταξίδια, οι άλλοι άνθρωποι, η μορφοβία που μας φανερώθηκε μετουσιώθηκε καιρού προϊόντος, θεού βοηθούντος σε βλέμμα αγάπης και ανάγκη γυρισμού. Η ώρα της ανταπόδοσης έρχεται και το έντυπο που κρατάτε στα χέρια σας είναι για μένα μια χειρονομία χρέους κι αγάπης στον τόπο αυτό. Όχι για τα συννεφιασμένα χρόνια που μας χάρισε, αλλά για τις όμορφες μέρες που μας έκανε να προσδοκούμε...

